

Melania Cuc & Menuț Maximilian

CARTEA CU COPERȚI DE STICLĂ

SEMĂNĂTORUL
Editura online - noiembrie 2011

Melania Cuc & Menuț Maximilian

Cartea cu coperti de sticlă

M.M. - Se spune că atâta timp cât vor fi cărări între oameni, cât vom fi în dialog unii cu alții, lumea este pe fâgașul cel bun. Dragă prietenă, Melania Cuc, te provoc la o cafea de seară, îndulcită cu mierea cuvintelor. Să mai povestim și noi, așa, cum am făcut-o de nenumărate ori. Aș vrea să avem un dialog al prieteniei, al frumuseții vorbei care ne leagă. E gata cafeaua? Dacă da, atunci să ne așezăm confortabil la taifas.

Ce este, pentru Melania Cuc, vorba, cuvântul, rostirea?

MC. - Vorba zboară, cuvântul rămâne. Cel puțin așa simt eu, atunci când vorbele alunecă de pe limbă cu ușurință, într-o șuetă, de ce nu, într-o bârfă nevinovată.

Cuvântul este cel care zidărește. Vorba doar adaugă nuanța, artificii care atrage atenția, dar... care nu are darul dăinuirii.

Mai întâi a fost „Cuvântul”, Divinitatea cu Facerea Lumii.

Vorba a fost inventată de oameni, așa, ca să nu se plictisească în nopțile luminate doar de focul din grotă primordială.

„*Povestea Vorbei*” nu are nimic desuet, pentru că Anton Pann pare a fi mai viu decât oricând, în simbolistica românului de astăzi. Și totuși, mi-aș dori ca în dialogul nostru să ne bizuim pe cuvinte. Oricum, vorbele vor veni ele, și nechemate în propoziții.

MM. - Crezi că suntem doar un vis, o adiere de vânt, un fluture, care, când și când, tremură din aripi, doar pentru a-și anunța existența?

MC.- Sigur, noi, oamenii, suntem un Vis, altminteri am fi undeva la marginea de jos a regnului animal. Și ce vis superb suntem! Suntem fragili, dar și foarte puternici, influențabili, dar și hotărâți ca stana de piatră!

Există un lanț nebănuț care ne leagă, ne face frați întru aceeași bucurie și aceeași suferință. Dar oare știe cineva care este visul, care este realitatea? Unde este limesul extrem de subțire dintre ficțiune și realismul palpabil? Nu am descoperit încă, dar e cert, Visul ne salvează ca oameni.

Mi s-a întâmplat, nu o dată, de-a lungul vieții, să am o zi-lumină îngrozitoare. La capătul zilei eram sleită, precum o fântână din Bărăgan. Dacă mi s-ar fi dat, în clipele acelea, brânci prin fereastra apartamentului meu de la etajul zece, unde am locuit o vreme, sigur nu aș fi opus rezistență. Moartea mi se părea a fi salvatoare. Și totuși, la

capătul puterilor mele fizice și psihice, mă aștepta Visul! Visul mi-a fost antinevralgicul, cafeaua, dragostea; mi-a ținut de frig, de sete și foame. Visul m-a salvat de la moarte. O lume în care nu se mai visează este o lume bolnavă. Mă gândesc aici nu doar la visul poetic, ci și la visul-vis, care vine pe șoptite în timpul somnului. Nu pot exista vise în somnul chimic, sub efectul de drog. Acolo are loc dezechilibrul și este îngrozitor când visul se transformă, din bucurie, într-un comșar... Și eu mă întreb, uneori, dacă nu suntem doar un vis efemer în eternitatea somnului rațiunii?! Uneori sunt tentată să cred că da, că așa este, și devin lividă la față. Dar, de cele mai multe ori, îmi autosusțin cauza cosmică, îmi repet în oglindă că noi, toți, frați și surori de ADN, suntem fragili, dar veșnici. Visul poate fi și duhul care iese din pieptul muribundului, colo un aer, un foșnet nevăzut, neauzit...

Îmi povestea odată Valeria Peter-Predescu, în timp ce eram cu ea la Telciu, că la înmormântarea verișoarei sale, sicriul era așezat în curtea bisericii, sub un arbore plin cu frunze. Era vară și nu bătea niciun firicel de vânt, când frunzele din creanga care atârna deasupra moartei au început să se miște, să se zbată, și au continuat așa tot timpul cât a ținut prohodul. Era Sufletul...

MM. - Eu te văd discretă, timidă, poate, singură în lumea ta de vis, departe de brutalitatea vieții. Vis și poezie. O lume perfectă ce răspunde nevoii tale de puritate. Avidă de iubire, romantică prin definiție, fragilă prin inocența care te domină. Cine ești cu adevărat, Melania Cuc?

MC. - Nici pe departe! Nu sunt timidă, decât atunci când am de obținut ceva pentru mine, personal. Atunci sunt țărănuța adolescentă, care se rușina să le dea binețe trecătorilor de pe ulița din satul ei. Dacă este nevoie să intru într-o luptă pentru o cauză care nu îmi aduce foloase materiale, dar care mă incită la „bătălia” pentru o idee, atunci sunt bătaioasă. Dau iama peste oamenii cu influență, și dacă mă dau afară pe ușă, intru din nou, pe fereastră. Îmi plac bătăliile de acest gen, dar nu și războaiele.

În viața mea personală ador să fiu singură, nu mă plictisesc niciodată de mine. Am ce comunica cu ființa mea și mereu mă surprind prin diferitele ipostaze pe care nu mi le cunoșteam, fie și numai cu o zi înainte. Uneori mă alint: Ce deșteaptă ești, fato! Îmi zic, dar fără infatuare. Alteori mă dojenesc pentru un nimic. „Ești tare proastă, măi, surioară!” Și totuși, nu sunt utopică, nu caut lumea perfectă în cutia mea cu zahăr candel. Lumea este așa cum este, și trebuie s-o accept, pentru că nu sunt o sfântă. Am și eu mici răutăți, invidii, ranchiună chiar, poftesc la cea ce nu îmi aparține...doar că păcatele mele sunt pur și simplu umane și cum vin, așa trec, repede, fără să facă prea mult rău oamenilor din jurul meu.

Eu nu am nevoie de puritate! Am nevoie de viață adevărată și, crede-mă, am cam trăit deja tot ce i-a fost dat unei femei să trăiască în viață. Puritatea ține de îngeri. Eu sunt om în carne și oase.

MM. - Născută vara, ca într-un vis de primenire și renaștere. Explozie de lumină și de iubire, de înmugurire și înflorire, de revenire la viață și metamorfoză. În apropierea Sânzienelor. Ți-a purtat Sfântul Ioan noroc?

MC. - Ești foarte romantic în miezul întrebărilor pe care mi le adresezi! Aș putea să-ți răspund în vers. Nu o voi face, pentru că mi-ai prilejuit, cu acest dialog, ocazia de-a mă privi în oglindă. Vreau să îmi văd ochii, care au nevoie de dioptrii, să-mi privesc ridurile... Clișeu? Poate, dar amintindu-mi de clipa de naștere, nu m-am apropiat cu gândul imediat de lumina din cumpăna verii, clipă astrală în care am venit pe lume. M-am gândit imediat la vara anului 1946, anotimp în care seceta mușca din călcâiul țărânei.

Satul meu nu își revenise încă după dijma pe care o plătitese în sânge și grâne, Războiului Mondial. Tata abia se obișnuise din nou cu coasa, după ce ținuse pușca între palme, făcând frontul de Răsărit până la Cotul Donului. A revenit acasă, unde nu și-a mai găsit nici caii, nici căruța, toate fuseseră rechiziționate din ordin militar. Doar bunica, mai albă la păr și cu riduri la colțurile ochilor, își așteptase feciorul, singurul ei copil, bunica și mama, cu care tata se însurase, în urmă cu șase ani, mai înainte de-a fi luat la oastea ungurească.

Încet, încet, satul nostru se ostioia după cumpăna cea grea. Plugurile mușcau iar în brazdă. Grâul în holdă creștea. Și toate ar fi avut rostul lor, dacă nu ar fi venit seceta din 1946. A fost ca o molimă. În acest peisaj, eu am fost darul pe care l-au primit în ziua de 22 iunie la ora 7 dimineața. Eram un copil mult așteptat, dorit, iubit.

Tata se numea Ioan, ai lui toți îl dezmierdau Ionuc. Ar fi putut să mă cheme Ioana, după numele lui, după Sfântul Ioan, pe care îl pomeneai în întrebarea de mai sus. Nu a fost așa. Cum m-a născut mama, bunica Varvara a și pus „stăpânire” pe mine. Doar mă așteptase și ea, ani de zile, și casa aia i se părea a fi pustie fără scâncetul unui copil. Tata era singurul ei fiu. Eu eram singura ei nepoată. Nu aveam nici două ceasuri și mi s-a spus că am fost luată în brațe și dusă în șura cu fân proaspăt. Trebuie să fi fost pe la ora opt dimineața. Într-o duminică. Prin țiglele acoperișului se filtra lumina solară și spațiul acela mirosea a fân proaspăt cosit, a flori de sânziene și mentă sălbatică. Trebuie că era raiul pe pământ.

Bunica Varvara a fost o femeie foarte frumoasă. Una dintre frumsețile feminine dintre cele trei văi din jurul Archiului. Era harnică și...zgârcită. Nu cred ca i-am semănat în nicio privință, deși mereu a fost convinsă că eram bucățică ruptă din dânsa... Ce vrei, vocea sângelui!

Ea, bunica, mama tatei, se născuse în casa unui biriș sărac din saltul vecin, Očnița. S-a măritat la 15 ani cu bunicul Constatin, fecior de gazde mari din Archiud. Nu era el o frumusețe, era blond, voinic, cât un haiduc și cu turme de oi țurcane pe dealurile din jur. Nu avem semn heraldic, dar familia noastră a ținut satul cu rădăcinile înfipite în glodul acela fertil. La moartea străbunicului, se spune că întregul cortegiu funerar a fost însoțit de 24 de perechi de boi cu colaci de grâu în coarne și turme reunite din sute de oi. Și, să mai spunem că nu suntem un popor miorotic!

MM. - Ce poveste are numele Melania, un nume mai puțin întâlnit la sat?

MC. - Când m-am născut, bunica m-a luat cu „japca”, așa zice, de lângă mama, care, ca orice lehză, era ostenită după facere.

-Să o cheme Varvara! A zis bunica, și cuvântul ei era cuvânt, nu vorbă în vânt. Popa Patriciu Tătaru, chemat la un pahar de jinars verde, a consemnat mintenaș. După o zi, poate două, mama și-a revenit în putere. A fost tare supărată de isprava bunicii, pe

care nu prea o avea la inimă. De, nora și soacra - câinele și pisica. Chiar în vara asta, trecând pe la Archiud, din una din alta, povestind cu o batrână mai hâtră, aceea mi-a spus: „M-am dus la mumă-ta cu mâncare bună, cum se ducea pe atunci la femei, după facere. „No, tu Măriuță, ce nume i-ai pus la copcilă? Am întrebat-o. Ea s-a uitat la mine, s-a uitat la tine, care erai o motroască în scutece. S-o uitat lung, lung... la soacră, apoi mi-o zis cu un oftat din inimă: „No, o cheamă Copcilă!!! Am râs. Maica ta era plânsă toată. Bunica-ta, Vârvăruța, care tocmai venea cu blidul cu plăcinte, îmi: zice: „No, o botezăm Vârvăruța, să-mi ducă numele mai departe!”

Nu știu exact cum au stat lucrurile atunci, dar se pare că și mama avea drept pe boțul acela în scutece. Mi-a pus și ea un nume. Al doilea, dar pe care eu l-am folosit cu drag aproape întreaga viață, Melania.

Melania era și mătușa mea din Brașov, cucoană adevărată, din familie bună, cu care fratele mamei, avocatul, se însurase. Melania mi se portivește, dar în sat încă mi se spune Vârvăruța Măriuții a lui Ionuc a Vârvarii.

MM. - Cât de puternică poate fi această creație dumnezeiască și cât de deosebiți pot fi oamenii născuți odată cu vara! Se nasc și cresc împreună cu natura. O iau cu începutul și trec prin toate etapele vieții, în ordinea logică și firească, iar desăvârșirea este unică.

MC. - Nu știu dacă anotimpul în care te naști influențează individul. Nu iau nici „jocul” zodiilor drept literă de lege în universul uman, și totuși, simt că cei care ne-am născut vara dăm tributul nostru de sentimente, întreit, celor din jur. Cunosoc o sumă de oameni care își serbează în aceste zile (iunie 2011) ziua de naștere. Cei mai mulți sunt de un sentimentalism de-a dreptul de modă veche, investesc în oameni timp și dragoste și așteaptă să primească răsplata. Nu se întâmplă în viață așa. În dragoste și în omenie nu se fac investiții pentru a primi înapoi cu dobândă. Dimpotrivă, faci bine, așteaptă-te la rău! Este o lecție pe care am învățat-o în timp și de aceea nu mă cramponez, nu țin cu dinții de o prietenie care nu a meritat efortul meu sentimental.

Tu spui „creație dumnezeiască” atunci când faci referință la oamenii-din-luna-iunie, la „cîreșari” cum îmi place mie să le spun cu un strop de cochetărie infantilă, copilărească. Mie îmi plac toate anotimpurile. Iarna mă îmbăt de albul zăpezii spulberate de vânt. Vara tremur ca o sălbăticiune, când se zvonește furtuna. Dacă am de unde alege, alerg prin ploaie, nu mi- e frică de fuglere, de tunete... Sunt o femeie legată de pământ, deși sunt din Zodia Racului, zodie de apă. Cât privește relația noastră cu Divinitatea, prefer să cred că Dumnezeu ne are pe toți în același rând, nu face deosebire, nu ne împarte pe luni, pe ore, pe ani. Toți suntem copiii Lui, răi și buni. Ca degetele de la o mână. Nu poate să-L doară pentru unul mai mult decât pentru altul. Noi avem liber-arbitru, drept de a alege dintre căile care ni se deschid, prin clipa pe care o trăim. Fiecare clipă din prezent este rezultanta clipei deja trecute și generatoarea rostului și destinului clipei ce va veni.

Nu sunt filosof, sunt un scriitor care gândește. Vară sau iarnă, anotimpul în care ne naștem nu poate să-și pună amprenta pe spiritul nostru. Oricât am trudi, am învăța și ne-am smeri nu vom reuși să fim desăvârșiți. Omul e supus tentațiilor, și acesta este testul pe care trebuie să-l treacă, fiind un timp pe pământ. Este în firea lucrurilor ca un om să treacă prin toate etapele vieții, dar nu mulți, dintre cei care se nasc, au și acest privilegiu.

Unii mor încă din pânțele mumei lor, alții îndată ce trag în piept aerul din sala de naștere. Alții vin aici cu maladii incredibile, cu stigmat pe care le poartă ca pe o cruce adevărată pe „Golgota vieții”. Puțini ating senectutea și se bucură de înțelepciunea bătrâneții.

Eu, de pildă, sunt mult mai bătrână decât a fost tata când a murit. El avea 45 de ani neîmpliniți când a trecut Dincolo. Fusese un bărbat frumos. Pe patul de moarte era ca un sfânt. Transparent. A murit în brațele mele. Eu aveam 16 ani, și până atunci nu văzusem cum mor decât ierburile de coasă, găinile de cuțit, iezii și mieii de Paște. Când se tăia porcul de Crăciun, ai mei mă trimiteau la rude, cât mai departe de casă. Și... apoi, Moartea a dat năvală în curtea noastră. L-a luat pe tata. L-a dus. Am rămas trei orfani și o văduvă de numai 36 de ani. Mama a împlinit de curând 86 de ani. A supraviețuit și unui atac cerebral. Este cu mintea întregă, dar cu trupul tot mai vlăguit. După moartea tatei, a plecat din satul care se colectivizase. S-a calificat strungăriță într-o mare uzină din Brașov. Nu s-a mai măritat niciodată. Despre tata am vorbit și vorbim tot mai puțin. Care a fost rostul lui pe pământ? Care etapă a vieții noastre i s-ar potrivi? Care lucru făcut în memoria lui l-ar desvâvârși?

Din pământ am venit, în pământ ne întoarcem, indiferent de anotimp, oră, secundă... Ceea ce rămâne după noi dăinuie o generație, două... Atât cât cineva își mai amintește cum arătam la față dimineața când răsărea soarele.

MM. - Ești una dintre creațiile de suflet ale Divinității. Ți s-a oferit totul pentru a te bucura de viață. Ai fost plămădită din iubire și lumină. Din seva naturii și căldura celestă. Sunt ingrediente bune pentru succes?

MC. - Cred că între toate câte există în galaxie, eu sunt una dintre monadele Creației. Nu mi s-a oferit norocul pe tavă, pentru a mă bucura de viață! Mi-am luat partea, porția mea de fiere și miere din Viață, pentru a putea merge mai departe. Iubire, lumină... Utopie curată. Cine iubește, acela și urăște, în egală măsură. Lumina nu ar avea relevanță, dacă nu ar fi întunericul ca să o pună în valoare! Deci și eu sunt un mixaj de evenimente personale în creuzetul societății, care, pe parcursul vieții mele, ea, societatea, a fost suficient de cameleonică, pentru ca eu să îmi pun serios întrebarea: Merită să te iei după gura lumii? Eu nu sunt ceea ce se cheamă un Om de success. Sunt un om care a avut un vis din leagăn, poate, și pe care și l-a cultivat cu patos uneori prostesc, alteori, cu elegantă caligrafie pe coperte de album. O femeie care și-a dus visul în realitate.

Eu nu mi-am dorit nicio altă meserie. Am știut că voi fi scriitor. Bun sau rău, asta numai timpul va decide. Ingrediente și rețete pentru success nu există. Doar har de Sus și putere de muncă salahorică să ai. Atât!

MM - Psihologii afirmă că privitul în ochii interlocutorului, în timpul conversației, denotă sinceritate, interes, mulțumire de sine și un caracter puternic. Mereu ai avut darul dialogului, tocmai de aceea te-am provocat la confesiune. Este conversația o artă?

MC. - Nu sunt ceea ce se numește un mare orator, când vorbesc, o fac pentru că trebuie, dar dialogul cu o persoană, pe care o intuiesc a fi pe aceeași undă cu mine, este

mereu o bucurie. Rar mai găsești oameni dipsuși să te și asculte în timp ce vorbești. Dacă privești în jur, vei vedea că toată lumea vorbește fără punct și fără virgulă.

Vorbim nu conversăm. Arta conversației s-a pierdut în ultimele decenii, și nu doar în România. Frazele noastre sunt ca tăiate din bardă, abrupte sau la capătul celălalt al sentimentelor, frazele ne sunt alunecoase ca un gușter rece care îți intră în sân. Fiecare vrem să-l convingem pe celălalt de adevărul nostru, personal. Nu ne prea pasă de părerea interlocutorului și ne suprapunem în remarci dintre cele mai nepotrivite, ba, chiar și caraghioase, uneori. Mă simt ca un obiect, atunci când stau la o cafea cu cineva, și acel cineva e cu gândul la ale lui, în timp ce mi-a pus o întrebare și la care eu mă străduiesc să îi dau un răspuns. Realizez că totul este formal, o cutumă socială, și că începe să nu ne mai pese de cei din jur. Dar, oare, de noi înșine ne pasă îndeajuns, pentru a dialoga și lăuntric? Nu prea. Clipa cea repede ne toacă, asemeni unui malaxor, nu mai citim din marile cărți ale omenirii, nu ne mai punem întrebări esențiale.

Îmi amintesc că în prima mea tinerețe, am locuit, un timp, la rudele mele de la Brașov, unchiul era avocat, mătușa ingineră. Locuiau într-o vilă superbă sub Tâmpa, o casă cu multe odăi, dintre care, în parte, erau închiriate, de către regimul comunist, unor persoane străine. Printre chiriași era și un domn care lucra șofer pe mașina- cisternă de la Petrol. În unele seri, suna și își cerea permisiunea să vină în vizită la noi. Întotdeauna aducea amandine, prăjituri de la cofetăria din centrul orașului, unde soția lui, o evreică mult mai în vârstă decât el, era vânzătoare.

Se așeza cu unchiul la masă. Mătușa îi servea cu vișinată din sticlă de cristal veritabil, iar păhărelele acelea păreau a fi umplute cu rubine, Străluceau în lumina becului electric. În timp ce în bucătărie, noi râșneam boabele de cafea cu râșnița manuală, un fel de cilindru de alamă cu o mulțime de ornamente arăbești pansonate pe suprafața patinată de vechime și de folosință, apoi fierbeam cafeluța turcească, cei doi bărbați, de vârste și cu școli diferite, făceau conversație. Acolo existau legi nescrise, pentru clipele acelea, exista un soi de comuniune între spiritele umane. Vorbeau despre un spectacol de operă care tocmai avusese premiera în oraș, despre pictură și cărți celebre. Când unul dintre ei își expunea ideea, celălalt îl privea în ochi cu un soi de admirație. Erau într-o complementaritate naturală, trăiau evenimentul dialogului cu eleganță burgheză. Pe atunci, cafeaua naturală era rarisimă, și mătușa mea număra boabele de cafea prospăt prăjită, în palmă, apoi le îndesa în râșniță și toată casa aceea frumoasă mirosea a bunăstare, a fericire domestică, deși știam cu toții că dincolo de pereții tapetați cu mătase veche, era orașul muncitoresc, erau cozile la pâine neagră.

Niciodată nu i-am auzit să bârfească sau să înjure așa, de dragul înjurăturii. Nici ranchiună nu exista, și așa, unchiul, proprietar cu chiriași aduși cu sila în propria-i casă, îi accepta pe străini, dacă nu cu generozitate, măcar cu bună- cuviință, cu politețe și acel gest de omenie, care se învață doar în cei șapte ani de acasă.

Făcând un arc peste timp, astăzi, în vila de sub Tâmpa locuiește verișorul meu, medic, cu soția sa, profesoară de Limba română. Ajunși și ei la vârsta la care erau, la vremea poveștii mele, unchiul și cu mătușa. Verii mei nu mai fac conversație cu vecinii. Sunt și ei doar niște oameni ai zilelor noastre, dedați la mesajul ciuntit de pe internet, la pelteaua zaharisită a telenovelelor, asta în cazul în care nu se plâng de bătrânețe și plictiseală.

Sunt și ei un eșantion din societatea de azi, ca noi toți. Mi-e dor de vremea în care, până și la o cafea oarecare, discutai lucruri serioase, te priveai în ochi cu prietenii, erai sigur pe cuvântul care îți ieșea din gură.

Ceva s-a răsturnat în vreme. Personal, mi-e tot mai greu să privesc un om în ochi, și să-l văd cum îmi evită privirea. Cum lasă capul în pământ, sau privește peste capul meu, aiurea. Atunci simt că retina mă frige și lăcrimez fizic. De ce? Motivele sunt multiple și nu pot intra în răspunsul dat la o singură întrebare.

MM. - Ce reprezintă neamul pentru Melania, sângele care curge prin vene, dar și marele neam, națiunea căreia îi aparținem, prin legătura cu aceste meleaguri?

MC. - Ca și patria, care este Patria cea Mare și patria mică, adică locul natal, așa este și Neamul. Neamul ca Națiune și neamul de sânge, de familie. Cele două stau într-o balanță perfectă. Nu poți face parte dintr-un neam, dacă nu simți că-i aparții și celuilalt. Există aici o fidelitate infailibilă.

Să pomesc de la neamul cel mic, familia de carne și sânge, dar unde, prin ADN mă simt beneficiarul unui tezaur spiritual clar. Dinspre bunicul de mamă am rădăcini care urcă până hăt spre nordul scandinav. Aici nu am acte care să certifice zicerea mea, doar legenda de familie, numele tipic pentru locuitorii din nordul Europei, Herseni. Nu se știe clar cum au coborât, în timpul Imperei Austro- Ungar, în Carpați, soldați, oieri, negustori sau oameni de pripas. Cert este că stră-străbunicii mei, blonzi și cu ochi albaștri s-au stabilit la Bilbor, în umbra Călimanilor. Acolo și-au înmulțit turmele de oi, și-au înfipt rădăcinile în cremenea muntelui, s-au statornicit. Se spune că făceau transhumanță, fugind din fața celor care umblau să îi ia cu arcanul în cătane. Așa au ajuns, mai întâi la Ocnița, apoi la Archiud. Sunt povești adevărate și pe care bunicul Simion mi le spunea în copilărie. Aveam zece ani și locuiam cu el în casă, la celălalt frate al mamei, care era profesor de Științe naturale la școala din Archiud. Unchiul acesta se însurase cu o moțoaică, gata oricând să ia foc, ca spirtul. Preda Limba rusă și era deputată. Bunicului nu-i păsa de intelectualii din casa lui, el avea o lume specială, care mă fascina.

Îmi plăcea să dorm în patul acela costeliv, cu strijac din paie și acoperită cu o bundă uriasă, care puțea ca naiba a seu de oaie. Bunicul Simion avea harul comunicării, ca puțini alți oameni pe care i-am cunoscut în viața asta. Era mândru de originea sa. De ceea ce realizase era cu mintea și cu palmele. Era primul țaran sadea din sat, care își făcuse feciorii domni mari, cu carte! Îi purtase la facultate. Avea și o imaginație extraordinară; cred că de la el am moștenit acel strop de libertate interioară. Deci pe linia asta nu mă pot lăuda că mă trag nici din daci, nici din romani și totuși, bunicul meu iubea țărâna asta și a stropit-o cu sânge și cu sudoare până la 88 de ani. Avea o înverșunare fără de leac, împotriva „cozilor de topor” cum le zicea el trădătorilor de neam și țară, adică vecinilor de ogradă, români maghiarizați pe vremea cedării Ardealului de Nord, și care, pentru un pumn de zahăr de la Budapesta, se schimbaseră din Ioan în... Ianoș. Și aici, iaca, facem fuziunea cu NEAMUL cel mare.

Cred că dacă tu și ai tăi ați băut apă dintr-o fântână, mai bine de o generație, meritați să fiți stăpânii de drept ai fântânii. Așa e și cu țara, dacă ești aici de sute de ani, te-ai naturalizat, ai devenit de- al locului și poți iubi, până la sacrificiu, locul care îți e casă și masă, bisercă, chiar!

Eu nu cred în retorica naționalistă. Nu mă bat cu pumnul în piept că sunt aici de două mii de ani, deși în afară de această încrengătură genealogică, restul strămoșilor mei, prin bunica dinspre mamă, care era din Domnești, și filiera mea paternă, sunt româncă cu documente de stare civilă în ordine, atât cât se găsesc ele în arhivele scrise și nescrise. Peste tot și toate, ne unește un legământ ancestral.

MM. – Crezi într-o revoluție care să reunească neuronii românilor de pretutindeni, și astfel să renască conștiința colectivă de neam?

MC. - Neuronii?! Vorbești ca despre o operație pe creierul planetar, pentru că nu doar românii sunt cei care trăiesc astăzi între fruntariile carpato-danubiano-pontice. Ei fac țesătura națională mai interesantă, mai diversificată, prin participarea diasporei românești la evenimentele Țării.

Revoluția modernă nu mai va fi să fie cu vărsare de sânge și briganzi fluturând steagul victoriei, cocoțați pe tabu-ri. Revoluția, sper din totată inima, să fie în conștiința noastră. Noi, românii, nu suntem nici mai buni, nici mai răi decât alte popoare, deși avem, evident, unele tare, care ne diferențiază. Dar fiecare neam, în parte, are defecte și calități indiscutabile, totul este ca balanța dintre cele două să nu încline înspre talerul cu lucruri negative.

Există o confreerie românească, care susține progresul, promovează mândria națională, până la reînvierea mitului dacic. Dacia Felix! Sintagma este sublimă, și ar putea magnetiza masele, care astăzi sunt din ce în ce mai indolente, interesate de trup, nu de spirit. Despre acești intelectuali, care nu sunt luați în seamă de autorități, de istorici, vorbesc azi. Mă încred în mitul renașterii mândriei naționale fără să ne batem cu pumnul în piept că suntem urmași de romani. Suntem daci în fibra ființei. Dacia lui Burebista avea dimensiuni geografice și spirituale, despre care vorbește Herodot în înscrisurile sale, mai despre noi vorbesc vechile cazanii proromâne.

Așadar, revoluția ține de educație și conștiință de neam. O revoluție clasică, cum am avut în 1989 nu mi-aș mai dori să trăiesc vreodată. Am fost în direct, nu la televizor, ci pe străzile Bucureștiului, în seara de 21 Decembrie. Cerul era roșu, fără să fi pus cineva reflectoare, fără ca un regizor cu simțul dezastrului exacerbat să fi gândit un spectacol de sunet și lumină. Bucureștiul ardea ca într-o combustie interioară și jarul acela lumina cerul. Clopotele bisericilor din jurul Parcului Icoanei băteau a restriște. Ceaușescu era încă la putere. Soldații nu fraternizaseră, încă, cu tinerii de la baricadă, și clopotele sunau... Nu am găsit în niciun document despre istoria Revoluției din 1989, un rând în care cineva să-și asume responsabilitatea pentru acel act de curaj clar. Uite că eroii sunt anonimi, trăiesc printre noi, în țară, și alții, plecați peste granițe, imigranți care nu și-au putut lua țărna patriei pe tălpile de la adidași.

Eu cred că, în profunzime, suntem mult mai uniți decât se vede la suprafață. Lucrurile majore ne apropie, nimicnicia ne desparte, că așa este în viață.

MM. - Atâta timp cât se limitează strict la persoana ta, egoismul poate fi benefic, un excelent antidot și o modalitate de conservare față de mediul social?

MC. - Egoismul, oricum l-ai lua, nu poate fi benefic. Da, există un „scut”, o platoșă de autoapărare de care omul modern se folosește azi, cu tot mai multă abilitate.

Nu cred că dacă te arăți a fi *macho*, un dur implacabil, ai șanse de a scăpa de capcanele pe care ți le pune viața, prin mediul social, cum îl denumești tu în propoziție.

Ajunsesem în Canada, în luna martie. De la Montreal, traversând Quebecul, spre Fredericton, de-a lungul fluviului St. Laurent, se vedeau păduri întregi de mesteceni seculari, care acum păreau a fi trași printr-o meliță. Sfâșiați pur și simplu. Era un peisaj apocaliptic. Am aflat că în iarna care abia trecuse, temperaturile oscilaseră de la minus la plus și înapoi, de mai multe ori. Crengile arborilor, îngreunate de apă prinseseră pojghiță ca de sticlă, deveniseră casante. Atunci a venit vijelia, o furtună de zăpadă, sub care un mesteacăn se îndoia, își lasă crengile și mlădițele în mișcarea generală, nu opune rezistență. De data aceea, crengile erau rigide, cum spuneam, casante, și sub șfircuirea vântului nordic au fost ferfenite. Așa este și omul, ar trebui să fie o trestie gânditoare, adaptabil la tot ce îl înconjoară. Va trebui să fie așa, altminteri dispare ca specie.

Revenind la noțiunea de egoism, ține de sistemul nostru de apărare. Suntem egoiști atunci când simțim că nu avem cu ce înlocui un gol care s-ar deschide în mintea, inima și punga noastră... Oamenii mărunți ca dimensiune spirituală sunt egoiști. Oamenii mari sunt de o generozitate care, ca ins obișnuit, te intrigă, te enervează. Opusul egoismului, gerozitatea folosită fără măsură poate fi și prostie. Măsura tuturor lucrurilor este cea mai bună pentru a ne menține în formă.

MM. - De ce ne naștem pe acest pământ? Oare există pentru fiecare un scop anume stabilit de Dumnezeu?

MC. - Nu ne naștem. Renaștem! Eu cred într-o continuitate, dacă nu prin încarnarea promovată de sectele hinduiste, prin perpetuarea spiritului, a energiei care se conectează la « generatorul suprem al Universului », o lentilă imensă care ne focalizează. Dacă vrei, poți să îi spui Dumnzeu, Alah... Zalmoxe, Zeul Panteră etc. De ce se nasc munții? Poate pentru a ne oferi, prin nașterea lor, cel mai fascinant spectacol pirocastic, era să zic pirotehnic, erupția vulcanilor, restaurarea faliilor, - râurile își schimbă matca, oceanele se zbat în vârtoarea unde se bate dimia cioarecilor... Suntem o verigă din lanțul trofic și o monadă din universalitatea vieții veșnice. Continuitatea este certitudine indiferent de ce spun falșii profeți ai zilei. Doar că nimic nu este bătut în cuie, totul este mișcare, așa ca volutele ADN-ului, spirale. Fiecare are un rost pe pământ. Unii dintre noi îl dibuim, încă de la început. Alții murim fără să fi aflat de ce am fost trimiși să tragem la plug, să iubim, să jelim... să facem degeaba umbră pământului. Din fericire pentru noi, venim din pântecul mumelor noastre, gata amnezici. Nu știm nimic despre Început. Apoi, când murim, suntem muți, nu putem mărturisi despre locul în care plecăm.

Va fi doar un cerc? Mi-ar plăcea să fie așa, un cerc de cretă caucazian, un cerc în care să ne simțim protejați.

MM. - Evoluție, echilibru, menire, dualitate, întâmplare, dorință, continuitate, în ce crede Melania Cuc?

MC. - Mă arunci dintr-un colț în altul de „ring”!!!

Pentru fiecare cuvânt notat de tine, în parte, am putea găsi motive să scriem o carte. Să le luam pe rând...

Evoluție. Personal cred în evoluție, nu doar prin dobândirea cunoștințelor scolastice, a regulilor de comportament în societate. Evoluăm, sau involuăm, în timp, pe etape, în funcție de foarte mulți factori din afara noastră, dar mai ales de starea de sănătate. Dacă te doare o măsea, de exemplu, nu poți fi fericit, să te gândești la evoluția spiritului. Mie, așa mi se întâmplă. Nu suport durerea fizică, nu știu cum să o înduplec să plece. Evoluiez doar atunci când în jurul meu, și în lumea mea lăuntrică este pace. Nu sunt tipul belicos. Ca specie, de la Darwin citire, evoluăm, evoluăm..., dar tot animal rămânem în cazul în care nu punem un strop de dumnezeire în trupul ăsta de tină.

Se spune că în viitorii doi ani vom evolua galopant. Cauza: Centura fonică spre care tindem. Deci revenim la alb și negru. La întunec și la lumină. Centura fonică despre care vorbim, ca despre minunea de la Maglavid, este lumină. Suntem creaturi de lumină, chiar dacă o vreme ne-am scutit de intemperii în fundul grotelor. Eu cred mai mult în evoluție personală, nu cred în saltul de grup, nici în deșteptarea la grămadă. Fiecare om este un univers, și așa, univers lângă univers, formăm Întregul.

Echilibru. Aici stă minunea, adevărul. Totul cu măsură! Ce e prea mult strică, ce e prea puțin te ucide cu încetinitorul. Mediana, calea de mijloc, este esențială în gestionarea vieții la scară planetară, dar, repet, pornind de la individ ca etnitate de sine stătătoare.

Menirea. Am mai vorbit despre rostul cu care am fost trimiși pe pământ! Avem, sigur, o menire, dar trebuie să ne-o descoperim. Nu toți avem bătălii de dat pe golgota pământeană. Unii dintre noi trecem ca un cuțit prin ceapă, prin viață. Alții, ne războim cu titanii, dar și cu morile de vânt. Și totuși, aveam un destin, o menire. Ce facem cu ele? O întrebare care ar trebui să ne preocupe mai mult, pe părinții de copii, pe dascălii de elevi, pe preoții de enoriași... Sunt mulți dintre noi care se pierd în hățișul vieții. Nu au compasul și busola care să le arate încotro să îndrepte catargul caravelei personale pe timp de furtună. Multe astfel de nave-umane eșuează lamentabil. Menirea lor? Nu știu. S-o caute filosofii!

Dualitate. Ca și Ianus, avem două fețe, cu una ne afișăm în lume, și chiar dinaintea E-ului. Cu cealaltă trăim în obscuritatea cea mai intimă. Este periculos când cele două componente duc la scindarea personalității integrale, fac dublă personalitate. În ceea ce mă privește, m-am folosit de dualitate de multe ori, mai ales atunci când a trebuit să fac un compromis nevinovat, pentru a păstra echilibrul unei situații delicate. Cred că în toate culturile lumii, dualitatea este așa, ca hârtia de turnesol, care evidențiază un fenomen, și fără dualitate nu putem exista.

Întâmplare. Nimic nu este întâmplător. Totul are un rost, o cauză bine definită, deși de multe ori nu conștientizăm. Credem că datorită unei anume ÎNTÂMPLĂRI am ajuns într-un punct x sau y. Eu cred că gândul nostru (softul) în creier (harddiskul) ca un computer extrem de sofisticat, procesează datele pe care i le furnizăm prin cele cinci simțuri știute și prin celelate „n” simțuri pe care, ca specie, le-am avut, dar le-am pierdut în timp, prin nefolosință. Întâmplările ni le programăm instinctiv. Eu cred în aceste interconexiuni umane și în creierul Omului, care are mult mai multe valențe decât le putem bănuși.

Dorință. Trebuie să-ți dorești ceva pentru ca acel ceva să prindă contur, să se transforme în materie, în fenomen... Instinctiv, a fost o vreme în care mă feream să îmi pun dorințe, fie și numai în gând. Îmi era frică de îndrăzneala mea de-a cere, de-a implora un lucru, un statut social etc. Ba mai mult, când îmi doream cu ardoare să se întâmple ceva, în ceea ce credeam eu, că ar fi fost în favoarea mea, mergeam până acolo încât

negam Dorința. Cred că astfel am pierdut enorm. Acum simt că pentru a da dimensiuni unei dorințe, dacă aceasta nu este absurdă, trebuie să o definești mai întâi, să îi dai formă imaginară și să perseverezi în menținerea ei, ca idee, în creier. Apoi, intervine voința!, tenacitatea și transpirația muncii. Mulți oameni se nasc cu talent, dar puțini reușesc să devină scriitori. Se pierd pe drum, eșuează între două puncte, deși dorința ar fi avut să își vadă numele pe o copertă de carte.

Continuitatea. Ea este lanțul care ne leagă între generații, dar și în activitatea pe care o desfășurăm zilnic. În scris, fără o continuitate a ideilor, a lucrului pe hârtie, fără disciplină, nu iese nimic. Uneori, ca și în viață, și în scris, intervin spații albe, timpuri morți, zile în care, eu, spre exemplu, dacă nu scriu, susțin că nu am făcut nimic, deși în ziua respectivă am gătit, am spălat rufe, am bârfit cu pretenii... Continuitatea ține și de seriozitatea unui individ. A persista în a continua într-un lucru nepotrivit ție, este o prostie. Trebuie să știi când să-i pui punct, chiar și unui roman, să scrii "Sfârșit", apoi s-o iei în alt sens, pe alt drum.

MM. - Din punct de vedere universal, se pare că totul este calculat. În momentul în care se regăsesc, la un loc, toți factorii necesari întreținerii vieții, aceasta apare de la sine. Cum ia naștere, însă, conștiința? Poate materia să capete conștiință, să realizeze, la un moment dat că există? Poate o piatră să aibă propria percepție despre sine?

MC. - Big Bangul! Marele Haos și clipa Creației. Cine știe mai bine decât savanții? Poate inițiații, iluminatii care se conectează la „biblioteca Akașă”. La acel depozit plin cu toată informația lumii de cât este ea Lume și Pământul Pământ.

Eu nu sunt, întru totul, adepta Creaționismului creștin, dar nici al Evoluționismului lui Darwin. Cred că ambele ipoteze sunt valabile până într-un punct, apoi fuzionează, își au locul lor în ceea ce suntem astăzi, speciile de plante și animale, și nu numai. Există o Conștiință Supremă, să o numim Dumnezeu, dar nimic nu rămâne în stadiul dobândit prin Creație. Totul se transformă, se modifică în spațiu și timp. În această situație până și condițiile de mediu, cele sociale influențează evident caracterul, biologicul și destinul unui individ. Viața nu a apărut de la sine în galaxii, trebuie să fi existat o Sămânță, fie ea și infimă, din care să răsără tot ce mișcă și respiră astăzi. Nici cu legenda superbă cu Adam cel corit din pământ și cu duhul dumnezeiesc suflat în nări, nu pot fi de acord sută la sută. Sunt interesată de fiecare ipoteză care circulă azi pe canalele de comunicare, științifice sau pseudoștiințifice. Nu elimin nici intervenția unei alte civilizații galactice asupra destinului umanității. E frumos că avem de unde alege, ce ne place, ce ni se potrivește sufletului, fără teamă de Inchiziție. Nu mai este o noutate că materia deține memorie. Există materiale compozite, pe care, oricât le-ai stâlci în foc și băta de baros, se vor întoarce la forma lor inițială. Miracol? Defel! Pietrele, roca mustesc de amintiri, doar că noi am uitat să citim mesajele lor.

Am o fotografie pe care o ador, am făcut-o acum vreo trei ani, între dealurile de la Archiud. În zona acea colinară nu găsești pe drum o piatră să dai după un câine, cum spun localnicii. Acolo s-a rostogolit din dealul din lut moale, bolovanul de care vorbesc. Un megalit din gresii, pentru biografia căruia, un geolog cu vocație ar da ani din viața sa. Sigur, acest pietroi are memorie! Vrea să vorbească. Eu nu l-am perceput ca pe un mesager din ere atemporale, și nu din vina lui. Eu sunt vinovată că sunt leneșă,

delăsătoare și că de-a lungul întregului lanț de continuitate prin generații, am abandonat simțurile acelea care mă legau indistinctiv de mama-natură.

MM. - Din punct de vedere religios, nașterea survine în virtutea voinței dumnezeiești. Atâta timp cât vor exista suflete în Camera Sufletelor, omul se va naște pe Pământ. Și când sufletele din această cameră se vor epuiza, ce se va mai întâmpla?

M.C. - Ce idei ai! Sufletul e duh, spirit, fărâma de divinitate din noi, din fiecare om, dar și din plantă și animal nevorbitor. Există amprenta asta nevăzută, dar pe care o simțim la tot pasul, și ea își are oglindirea în plan material, asta pentru ca noi să o putem recunoaște, atinge, miroși, pipăi...

Suflete ambulante, în carcase de oase și carne, mașinării care funcționează cu energia rezultată din arderea „combustibilului” sânge... Putem divaga cât dorim pe acest subiect, și nu vom ajunge la o concluzie clară. Au încercat și alții, mult mai motivați și mai implicați în mișcarea științifico-spirituală, decât suntem noi, și nu au reușit mare lucru. Din când în când apar titluri de primă pagină în ziar, se anunță decoperiri epocale, apoi... vezi că totul a fost imagine bine regizată, marketing vulgar, pentru a atrage fonduri financiare pentru o cauză sau alta, fără mare relevanță pentru omenire, în general. Ce este azi alb, mâine e negru- sadea. Noi suntem acel gri-cenușiu, ceața misterioasă dintre cele două nuanțe de fond. După religiile vechi, budiste, spre exemplu, reîncarnarea continuă, va continua încă mult și bine. Pământul este doar o școală în care ne desăvârșim pe contingente.

Pe când eram mică, în satul natal, îmi era frică teribilă de moarte ca necunoscută! Vedeam animalele și oamenii cum îmbătrânesc, sunt bolnavi și mor... Simțeam moartea ca pe o sabie a lui Damocles deasupra ușii casei noastre. Mă îngrozea rigiditatea unui cadavru, fie că era a unui pui de găină sau a unui om. Sufletul nu știam unde sălășluiește. Nu am aflat nici azi, deși în răstimp de 60 de ani, am citit vagoane de cărți și tratate așazise științifice. Știu că există suflet, am citit undeva că ar fi fost măsurat, chiar. Un muribund a fost cântărit cu o secundă înainte să-și dea sufletul și apoi, imediat, după deces. Era mai ușor cu nu știu câte miligrame... Sufletul, spiritul, duhul plecase din om. Zburase ca un porumbel, cum sunt cei din turtă de seacră, pe care, la înmormântările din Archiud, îi agățau într-o ramură de măr, pe care o fixau pe masa cu „daruri”. După prohod, Pomul acela, numit al Vieții, era dăruit nănașului defunctului. Obiceiul nu s-a mai păstrat.

Mai am o dovadă că spiritul există în amablajul de carne. Tata a murit pe când eu eram adolescentă. Era vară, era în curte pe un cearceaf de cânepă, pe care îl întinsesem peste un strat de fân proaspăt, la umbra unui măr ponc. Tata avea cancer în fază terminală. El știa- eu nu știam- că va muri în clipele următoare. Mi-a spus să nu-mi fie frică pentru că... el nu va reveni, la fel ca strigoii cu care ma speriau vecinii. Nu va mai veni niciodată acasă. Mi-a strâns mâna și a privit cerul. Acolo în țării, se iscase o scamă de nor Cumulus. El a zâmbit obosit și a respirat adânc. Aburul acela nu l-am văzut, dar jur că l-am perceput, cu al nu știu al câtelea simț, cum a ieșit, cu ultima lui respirație, cum s-a suit în eter, printre crengile mărilor doldora de fructe. Zile în șir l-am simțit, mai apoi, ca pe un porumbel, veghind din crengile mărilor. Ce mai, vei spune că aveam imaginație

de viitor scriitor, poate. Dar cine sunt eu, să spun că trebuie să crezi și în ceea ce nu vezi și nu pipăi?

MM. - Oricare ar fi secretul vieții, nu pot să nu observ prezența dualității. Orice se naște, are un echivalent. Orice acțiune, are o reacțiune. Ceva opus care să păstreze echilibrul unei balanțe.

M.C. - Legile acestea ne țin în acțiune, dar să nu extrapolăm observațiile noastre la macrocosmos. Eu cred că la fel de interesant, dacă nu, și mai incitant încă, este microcosmosul individului. Aici, dualitatea poate fi defect, dar și calitate. A fi în „zodia balanței,” nu înseamnă neapărat că deții adevărul absolut. Sunt atâtea influențe din afara zonei noastre personale, „accesorii” dobândite genetic sau pe parcursul timpului petrecut de individ pe pământ, încât dualitatea și dorința noastră de-a fi mereu într-o balanță perfectă, sunt numai detalii de-o fragilitate aproape palpabilă.

MM. - Genialitatea conduce la izolare psihică și socială. Cei foarte inteligenți devin victimele propriei genialități. Nici chiar un alt geniu, întrucât fiecare va considera că Adevărul este de partea lui, nu-l va recunoaște pe cel de lângă el. Regula e valabilă și în lumea scriitorilor?

MC. - Habar nu am cum și ce reacții chimice- poate și fizice- au loc la nivel de neuron. Nu vreau să „îmi dau cu părerea” acolo unde nu mă pricep, dar pot să spun că nu este totul cum ar trebui, în universul naturii umane, asta, din punctul meu de vedere. Mai toate geniile planetare au avut o viață particulară anostă, dacă nu tragică. Omul care se dedică din start Creației, și aici nu mă refer doar la artă, literatură, ci și la științe, omul născocitor are de suferit mai întâi din partea contingentului său, care nu-l înțelege.

Apoi, intervine izolarea, automat, pentru că într-un birt cu halba de bere în mână, nu poți gândi mai departe de marginea tejghelei. Omul care crează are nevoie de acel turn de fildeș, fie și măcar pentru o parte din timpul lui fizic. Nu zic că nu au existat și genii care și-au conceput opera la un pahar de absint. Fiecare individ se simte perfect în habitatul conceptualizat chiar de el. De ce geniile ar fi altminteri?

În întrebarea ta, enunțai: „cei foarte inteligenți”. Eu cred că ori ești, ori nu ești inteligent, cale de mijloc nu este, deși se vorbește științific despre IQ, ca măsură a „densității” inteligenței umane, nu s-a inventat încă unitatea de măsură perfectă care să ne așeze pe noi, oamenii, pe o scară valorică corectă, după strălucirea materiei cenușii.

Și noțiunea de Geniu este controversată. Unii oameni au fost uluitori la timpul lor, dar nu au beneficiat de marketingul care să-i propulseze în sfera celebrităților și au rămas niște cvasinecunoscuți. Alții, deși inferiori ca grad de inteligență, poate, dar susținuți prin pârgii sociale, politice și cercuri cultural-științifice, au primit cununile de lauri.

Adevărul este o noțiune relativă, fiecare deține adevărul lui, mai mult sau mai puțin compatibil cu adevărul celuilalt. Important este să rezonăm în punctele cheie.

Din experiența mea, și în lumea scriitorilor este la fel. Sunt scriitori care își sacrifică viața socială pentru romanul-vieții. Alții, boemi, cred că „muza” stă în fundul paharului cu rom, și scriu poezie pe șervețele de hârtie pe masa din bodegă. Apoi, sunt scriitorii care se autoprogramează, își impun o disciplină a scrisului, devin, în timp, niște

asceți, mulți dintre ei redând în opera lor, o lume care nu are aproape nimic cu societatea căreia ei, ca entitate, îi aparțin. Personajele lor sunt din mucva. Nu trăiesc.

Eu mizez mai mult pe scriitorul cu har, care întâi a cunoscut lumea așa cum este, cu rele și cu bune. El a trăit, dar a și citit o căruță de cărți importante pentru devenirea sa, și apoi, scrie. El este scriitorul care face parte integrantă din viața cetății.

Dar, oricum, celebritatea nu îi este garantată nici uneia dintre aceste categorii. Poți scrie dumnezeiește, dacă ea, cartea ta, nu ajunge unde trebuie, tot degeaba. Poți scrie mediocru, dar fiind în centrul unui cerc de „lansare” pe orbita literară, ai șanse mari să devii celebru încă din viață, dar și uitat în eternitate, probabil. Nimic nu este clar în destinul scriitorului. Norocul și harul, sunt totuși importante. Înțelepciunea, în schimb, conduce la echilibru. Echilibru intern și extern. Echilibru față de tine și față de cei din jur. Nu trebuie să faci școli peste școli pentru a atinge un anumit grad de înțelepciune. Dimpotrivă... Trebuie doar să-ți trăiești viața, așa cum ți-a fost dată și, mai ales, să tragi învățăminte.

MM. - Când poți considera că ești cu adevărat înțelept, când poți să afirmi despre tine că deții puterea asupra propriilor concepții?

MC. - Suntem obișnuiți să vedem Înțeleptul în persoana unui sihastru, a unui om ajuns la senectute. Nu vrem să recunoaștem că sunt destui oameni care se nasc înțelepți. Sunt copii, nu bătrâni, înzestrați cu atâta putere de discernământ între Bine și Rău, încât i-am putea lua de exemplu, noi, cei deja trecuți prin viață.

Apoi, de ce ar trebui să greșești pentru a deveni înțelept? Cred că avem în zestrea noastră genetică un spațiu în care are loc impactul umanului cu civilizația cu care trebuie să coabităm. Cât de mult înțelegem din lumea înconjurătoare, cât de multe ne dorim să aflăm. Cine suntem, de unde venim și încotro ne întreprăm? Iaca sunt întrebări, dar și opțiunile noastre. Să nu uităm că suntem liberul nostru arbitru, doar până la un punct. De acolo încolo, numai Dumnezeu știe ce este realitate, ce este imaginație. Nu cred că trebuie să-ți trăiești viața așa cum ți-a fost dată. Trebuie să-ți depășești condiția, spiritual vorbind. Dacă nu reușești, nu se va face gaură în Cer, dar ai obligația să lupți, să înveți, să iubești, să exersezi pentru marea simfonie a Universului.

Pentru mine, experimentul este cel mai important. Chiar dacă nu la toate testele vieții voi lua calificative maxime, trebuie să mă pregătesc, să mă prezint demnă dinaintea «comisiei».

MM. - Data și locul nașterii: 22 iunie 1946, în satul Archiud, comuna Teaca, județul Bistrița-Năsăud. Pentru cititorii virtuali de pe această planetă, pentru canadineii, alături de care te-ai hotărât să te stabilești, cum le explici unde este Archiudul?

MC. - Archiudul este buricul Pământului! Glumesc. Aveam o prietenă în perioada mea de București, care era de-a dreptul intrigată că eu, în mai toate emisiunile pe care le aveam la Radio România sau în reportajele literare pe care le publicam în revista Uniunii Scriitorilor, în Luceafărul, pomeneam de Archiud.

Atunci, pentru mine Archidul era ca Steaua Polară. Un punct luminos în bezna incertitudinilor. Aveam un CEVA după care îmi orânduiam dorințele cele mai tainice, un

loc unde îmi căutam rădăcinile și înspre care vărsam destule lacrimi de dor. Nu sunt patetică, dar locul natal este ceva ce nu poate fi definit fără să fii suspectat de fanfaronadă. Celor din Lumea Nouă, îmi este simplu să le arăt un punct pe Mapamond. Este locul unde s-a născut mitul lui Dracula.

Eram la Fredericton, în Canada, în urmă cu mai bine de zece ani, și ginerele nostru Hal ne-a dus la Muzeul orașului. Era un loc în care ei își făceau Istoria locală.

Fredericton este un oraș așezat de-o parte și de alta a râului St.Laurent, care, de fapt, este un fluviu. Acolo tăriseră sute și sute de ani triburile indiene, aborigenii. Au venit mai întâi englezii peste ei, cu muschete și luptători instruiți. I-au împins pe indieni înspre nord, și au colonizat zona. Au venit și francezii. Cele două tabere, sub steagul războaielor pe care le duseseră în Europa, s-au bătut între ei și acolo. Nu știu cine a câștigat războiul. Cert este că la locul bătăliei există două monumente, unul pentru soldații francezi, celălalt, pentru soldații englezi. Toți sunt eroi. Orașul a devenit un punct comercial, acolo se întâlneau negustorii de blănuri scumpe cu cei care vindeau marfă europeană, industrială. În Fredericton, emigranții sunt abia la a șasea generație.

Rudele mele fac parte dintr-o familie întemeietoare a așezării și sunt tratate cu respectul cuvenit de Ziua Canadei. Acolo, la Muzeul Primăriei am văzut o hartă uriașă, TERRA noastră cea frumoasă. Fiecare vizitator înfigea un steguleț în spațiul care delimita țara de unde provenea. Am căutat, mai întâi, Europa... apoi, România, Transilvania...și, am pus stegulețul meu pe un firisor de culoare bej, care voia să reprezinte colinele Transilvane. Acea era Patria Mea!

MM. - În ce vremuri a venit Melania pe lume? Care era starea lucrurilor pe vremea aceea?

MC. - Ai mei, prin tradiție, au fost membri ai Partidului Național Țărănesc. Apoi, tata, nu știu cum a ajuns în Partidul Social Democrat. Venise de pe front și probabil avea camarazi cu aplecare spre democrația care se propovăduia peste tot în Europa. Îmi amintesc că în lada de zestre a mamei, era un sertăraș, un „puic” cum îi spunea pe la noi. Acolo erau păstrate actele noastre importante, salbele din bani de argint ale mamei și, sub cartonul care dubla fundul sertarului, am găsit un carnet cu coperte roz. Era carnetul de membru al Partidului Social Democrat, cu numele tatei trecut acolo. Asta era pe când, deja învățasem să citesc, pe când partidul în care el crezuse, „fuzionase” cu Partidul Muncitoresc Român.

Tata devenise peste noapte, fără să-l întrebe cineva, membru al marelui partid. Asa se face că ascunsese carnetul cu coperti roz-bombon, sub salba cu bani de argint, salba din care, din când în când, mai scoteau o monedă cu efigie regală, și o vindeau pentru a plăti dările la fisc.

Aveam, cred, în jur de zece hectare de pământ. În parte țelină de cosit, și altul pe coasta unui deal care despărțea Archiudul de Budurleni. Pământ tare ca sămburele și pe care ai mei îl lucrau cu sudoare și cu prețul sănătății lor. Nu știam prea multe despre politică, nici că fusese o vreme, în care bunicul își permisesese cam din munca lui, să-și țină băieții la facultate, la Cluj. Când am deschis ochii spre lume, pe ulița noastră eram singurii care mai aveam doi cai și o vacă cu lapte. Seara, când mama mulgea vaca, venea un copil din vecini, care avea TBC, și mama îi turna în ulcică, laptele cu spumă caldă. Copii erau palizi, flămânzi poate, dar erau veseli.

Eu eram, pe atunci, singurul copil la părinți și în toată familia. Așa că, nu pot spune că am știut ce este foamea sau că nu am avut rochiță nouă de Paște sau paltonaș de Crăciun. Eram răsfățată! Cei mari se fereau să vorbească prea multe de față cu mine, pentru că eram guralivă și spuneam tot ce știam primului om care ne intra în casă.

Archiudenii nu sunt oameni care să se revolte. Sunt blânzi, muncitori și așteaptă ca altcineva să le rezolve problemele. Cred că asta li se trage de la vremea când, în sat au fost stăpâni, pe rând, mai multe familii de grofi unguri. Vecinul nostru, căruia noi îi spuneam badea Șoamu, fusese cociș la ultimul grof, stăpânul lui îl adusese din pusta ungurească și omul învățase cu greu să vorbească românește. După ce groful a plecat, în 1918, badea Șoamu cu lelea Moari au rămas pe loc.

Bunicul Simion, leat cu el, îl întreba: „Mă Șoamule, da' de ce nu meri la neamurile tale din Ungaria?” Ungurul râdea și îi da răspuns cu o sinceritate care ne dezarma pe toți: „Cum să plec, mă omule?! Oameni care să rabde să le pui cizma pe grumaz, și să nu zică nimic, apoi nu am mai văzut până aici!” Cam așa era spiritul archiudeanului, văzut prin ochii unui străin, care s-a statornicit acolo, și acolo își și doarme somnul de vechi.

Și totuși, într-o zi de vară, prin deceniul 50, veniseră meșterii lemnari să ne ridice grajd nou. Erau gata să pună steag din crengi verzi pe acoperiș până sâmbăta următoare. Erau ei molcomi, dar atenți la detalii. Eu eram prezentă la eveniment, ca întodeuana. Nu îmi scăpa nimic din ce se întâmpla în ograda noastră. Mai întâi, am auzit duduitul motorului. Apoi am văzut o mașină cu prelată kaki, care a intrat pe uliță, apoi pe poarta noastră. Toată lumea încremenise. Mama a încercat să mă bage în casă, dar nu a reușit. În clipele următoare, doi soldați au urcat pe scară, l-au înșfăcat pe unul dintre meșteri. Nici nu ne-am dezmeticit bine, și omul era în mașina „siguranței” și dus la Raion. L-au ținut acolo vreo trei zile. Apoi a venit acasă cu un ochi vânăt și brațul drept în ghips.

Nu a spus niciodată pentru ce a fost arestat, dar lumea vorbea cum că... spusesese bancuri cu Stalin la fâgădău. Evenimentul acela m-a urmărit toată viața și este pentru prima dată când îl povestesc.

MM - Cum era satul copilăriei, ulița pe care alergai sau te jucai cu copiii vecinilor?

MC. - Satul copilăriei a rămas viu în memoria mea. Cred că tuturor ni se întâmplă așa. După 1997, am revenit Acasă. Am părăsit Bucureștiul, fără niciun regret. Eram bolnavă de o maladie, căroră medicii nu îi puseseră încă un nume științific. Eram bolnavă de Dor. Nu este o metaforă. Eram obosită fizic și psihic, mă prăbușeam mergând pe stradă și cu greu făceam față problemelor din redacția, din Casa Presei, unde lucram pe atunci. Am hotărât brusc să plecăm Acasă. Cumpărasem deja, cu un an înainte, o casuță la Archiud, dar nu era pregătită să ne primească în toiul iernii. Am abandonat totul în Capitală, și am venit să mor acasă. Cel puțin așa am crezut atunci. Nici acum nu înțeleg cum soțul meu s-a luat după mine, mi-a cântat în strună, m-a aprobat în cel mai nebunesc imbold.

Era în februarie. Zăpada cât geamul și casa înghețată bocnă. Am făcut focul și am dormit din prima noapte acolo. Zilele următoare mi s-au părut extraordinare, era ca și cum aș fi plonjat înapoi în copilărie. Recunoșteam fiecare detaliu din natura albă, dealurile de o parte și de alta a satului. Zugul, apa care curgea chiar pe sub mejdia

grădinei noastre. Eram ca într-un basm. Curând am abandonat medicamentele prescrise de medici. Apoi, a venit primăvara... Au ieșit sălățelele, păpădiile, ciuboșica cucului... Au înflorit păpădiile și o mulțime de albine și de fluturi au dat iama în mălinul din fața casei. Deși îmi luasem concediu fără plată pentru 6 luni, atunci am hotărât să rămân acolo încă o perioadă. Nu știam pentru cât timp. Se anunța o vară frumoasă și mătușa Elena, sora mamei mele, mi-a adus o cloșca și 24 de ouă! Eram în extaz. Nu mai aveam vârstă. Săraca pasăre, a scos primul rând de pui, apoi am ținut-o mai departe pe cuib, adăugându-i în fiecare zi, câte unul, două ouă! Era buimăcită. Nu știa ce i se întâmplă. Am avut pui de găină, răuște, curci, găște. Soțul meu a făcut gard pentru ele și le hrăneam cu pâine de la prăvălie.

În vara aceea au fost foarte multe furtuni. Eu ador vijelia, furtuna năpraznică, atunci când arborii își unduiesc crengile, portejându-le ca și cum s-ar lupta cu un dușman invizibil. Îmi plac fugerile care brăzdează cerul, ascult tunetul ca pe o simfonie care marchează bucuria naturii în consonanță cu inima Omului. Am avut parte de astfel de spectacole de « sunet și lumină ». Mă încărcam cu energie cosmică. Mă simțeam din ce în ce mai bine. Începeam să ies pe câmpul din jurul satului. Am primit o cățelușă, o corcitură neagră ca pana corbului, pe care am botezat-o Ledy. Mergeam cu ea pretutindeni. Soțul meu a prins să cunoască oamenii satului. Oamenii îl cunoșteau pe el și se creaseră câteva prietenii, de care mă mir și acum cum au rezistat, fără afintiști de percepție. Cred că Omenia era cea care prima. Eu am regăsit oamenii pe care îi știam din copilărie! Am refuzat să cunosc oameni tineri. Nu aveam defel amintiri comune cu dâșii. Era totuși un „ceva” care mă deranja nespun, mi se părea că satul acela, satul meu, pe care îl purtasem o viață cu mine în gând, acum trebuia să-l împart cu străinii. Uneori eram furioasă simțind că locurile acelea nu erau iubite de oameni, pe cât ar fi meritat.

Acesta este și azi, satul copilăriei mele! Un abur din duhuri de oameni și duhuri de plante și animale, pentru că și ciurda, și turmele de oi, stava de caii... toate, toate au un loc al lor, în ceea ce a fost, dar nu va mai fi Satul meu...

Cimitirul s-a mutat pe locul unde a fost via bunicului Simion. Un fel de colț de rai, despre care, până și cei care nu l-au cunoscut pe bunicul, vorbesc cu admirație. Acolo mi-e cel mai greu să stau și să privesc în trecut! Am copilărit la umbra viței de vie, sub nucii batrâni, lângă merii și perii altoiți de bunicul. Acum, nimic din tot ce este acolo nu mi mai aparține, nu mie, ca individ, ca unul dintre moștenitorii de drept, după crângătură de sânge, ci mie ca om care încă este viu, are gânduri, proiecte.

Acolo, îmi spunea bunicul „povestea” lui Oedip sau cea a lui Hamlet. „A fi sau a nu fi”! Bunicul ducea narațiunea în felul lui, țărănesc, dar cu sămânța filosofiei universale bine păstrată în substratul cuvintelor, un dialect local distinct. El a fost un țăran autodidact. Citise la vremea lui, cât toți țăranii dintr-un sat întreg.

Așa îmi amintesc că a fost satul copilăriei mele, un loc în care nu am auzit pe nimeni bârfind. Înjurăturile, suduiturile, erau crâncene ca rezonanță, lovindu-se de timpanele noastre, ale copiilor neștiutori, dar nu ne afectau; totul făcea parte din întregul acela, în care semnul Crucii și Rugăciunea erau Sfinte. Sacru și profan!!

MM. - Cum era fetița Melania? Care erau jocurile cu care îți umpleai copilăria?

MC. - Dacă privești umărul mâinii mele drepte, vei vedea o cicatrice ca o stea de mare. Nu este semn din naștere, nici urmă lăsată de vreun vaccin, cu care ne torpilau, în copilărie, felcerii satului. E urma lăsată de mușcătura câinelui nostru, Lupu, așa îl chema. Era sur și cu ochii mereu injectați cu sânge. Rău ca naiba, ne-a mușcat pe toți din familie. Până la urmă, bunicul l-a euthanasiat cu... arma de vânatoare. Am plâns de mila lui, îl și iubeam, deși făcusem vreo 10 injecții în burtă, după ce îmi sfârtecuse brațul în caninii lui ascuțiți.

Am fost un copil tare neastâmpărat. În fiecare zi, făceam o boroboacă. Nu de dimensiuni „cosmice”, ci dintre cele domestice. De! ca toți copiii care trăiesc la țară. Am mai spus, eram pe atunci singurul copil din familie și în timpul verii stam mai mult singură acasă. Nu aveam cu cine să mă joc și inventam personaje cu care dialogam cu voce tare. Așa cum fac copiii din Scandinavia cu trolii și spiridușii. Iubeam copacii. Cum prindeam ocazia, cum mă cățăram după cuiburi de păsări. Oăle acela mici și colorate, mi se păreau a fi nestemate. De urcat urcam ușor, dar îmi era frică să mai cobor și mereu îi speriam pe ai mei de moarte.

Uneori, tata mă trimtea să pasc caii, mai ales în zilele de sărbătoare, când își odihneau și ei oasele frânte după săptămâna de muncă. Dar eu nu aveam răbdare să stau locului, găseam fel de fel insecte colorate, faguri de albine sălbatice, scorburi de veverițe, orice, pentru a-mi distrage atenția și caii noștri să dea iama în cucurzul sau orzul vecinilor.

Învătasem să călăresc cu sau fără șa, o făceam cu frondă în fața băieților de pe ulița noastră, care nu aveau nici cai, dar nici curajul să alerge în galop până la tarlău din capătul satului. În vecini erau câteva familii cu mulți copii. Pe cei mai marișori îi trimiteau după vreascuri în pădure, undeva cam la 3 km, de casa noastră. Mă alăturam lor și, chiar și bătută, nu renunțam la distracția aceea. Adunam vreascurile, le așezam în legătură pe umăr și le târam după mine până acasă, dinaintea bucătăriei de vară, o căsuță din scândură negeluită și care avea în față un prepeleac plin cu oale de lut. Treceam pe ulițele prăfuite și în urma vreascurilor mele se ridica praful ca la batoză. Eram tare mândră de mine. Dacă din ogrăzile alăturate se întâmpla să nu mă observe nimeni, atunci strigam: „Buna ziua!, sau Bună seara!, lele...bade...” După cum era cazul.

Oamenii o certau, mai apoi, pe mama, crezând că ea mă trimitea să car lemne cu spinarea, când noi aveam doi cai frumoși și căruță bună! Mama, care era, și mai este încă, aprigă și mândră din fire, mă bătea ca pe un sac cu fasole. Degeaba! În ziua care urma, plecam din nou în pădure. Până toamna adunam o grămadă de vreascuri destul de mare. Nu am să uit niciodată mirosul acela de fum de crengi uscate, care ieșea de la casele de pe marginea uliței, în seara de vară, când se pregătea cina, mămăliga cu brânză și laptele proaspăt. Cum noi aveam pământ destul, și în familie eram mai puțini cei care erau buni de lucru în holdă, tata mă trimitea prin sat să caut oameni la coasă, la prășit. Era o misiune pe care o duceam cu bine la capăt. 25 de lei, atât costa o zi de coasă. O pereche de pantofiori pentru mine costa 90 de lei. Abia așteptam secerișul. Atunci satul nostru înflorea. Veneau „mocănițele” -așa le spuneam fetelor care coborau din Maramureș. Negociau cu noi pentru tarlău întreagă și secerau. În schimb, primeau snopi de grâu așezați în cruce, lăsați să se usuce până se făceau galbeni ca aurul. Eu abia așteptam să plouă, pentru că atunci, maramureșencele aveau timp să stea la povești cu mine, și când aveau chef, chiar mă și învățau cum să împletesc măregelele mărunte, în „zgărdane” de

pus la grumaz. Încă mai știu câteva modele până azi, deși nu am exersat de ani buni acel meșteșug.

MM. - Lumea satului nu este doar idilică, există în parametri reali în concepția Melaniei?

MC. - O, lumea satului este dură, necruțătoare cu cei slabi. Acolo chiar că există selecție naturală. De mică, am fost martoră la evenimente majore, naștere, moarte, nunți, boli, tâlhării chiar... Într-o perioadă, pe când încă nu mergeam la școală, la noi acasă lua masa un felcer, Titus Leahu. Îi dau numele real, pentru că a însemnat ceva pentru satul nostru și pentru copilăria mea. Era prieten la catarmă cu tata, și mergeau împreună să facă vaccinări la copiii care locuiau pe hotar, în afara satului. Când era prea frig la dispensarul sătesc, unde locuia el, venea la noi cu geanta plină de pastile și cu injecții. Bolnavii îl căutau, îl respectau ca pe un medic adevărat. Nu cred că a refuzat pe cineva indiferent de ora și ziua la care era solicitat.

Era o perioadă în care se făcea educație sanitară în masă. Se distribuiau gratuit broșuri și polivitamine. Se ținea o evidență extrem de strică asupra persoanelor bolnave de TBC, dar mai ales a celor care aveau în familie sifilis, o boală venerică, la fel de înfricoșătoare pe cât este SIDA, astăzi. Eu, deși nu aveam încă 7 ani, știam totul despre simptomele acelei maladii, ba cunoșteam și persoanele din sat care venau la felcerul nostru, să facă tratamentul, care, se pare că era unul pe termen foarte lung. Nu îmi spusese nimeni că era un subiect tabuu, dar am priceput, și niciodată până în clipa asta, nu am suflat un cuvânt în acest sens. Eram un copil care nu înflorea brusc, un copil care parcă nu avea de gând să ajungă adolescent. Eram firavă și mă îndopau cu polivitamine! Simt și acum mirosul de Vitamina B, care emana prin porii mei, când alergam și transpiram, prinsă de joacă.

Lumea satului dură, implacabilă adesea, mă fascina încă din prima copilărie. Numi plăceau nunțile, deoarece bărbații, până la urmă, se îmbătau, și spre dimineață, se lăsa cu scandal, gâlceve, în care tata era mai întotdeauna implicat, ba ca să-și apere un văr, un prieten, ori pentru că... oarecare ins a tras cu ochiul spre nevasta lui.

În schimb, deși îmi era tare frică de morți, mă simțeam atrasă de ritualul de înmormântare. Așa, moartea mi se părea mai interesantă. Exista ceva tainic, nepermis mie, dincolo de mirosul de ceară al lumânării, pe care cei ai casei o împletau în formă de șarpe încolăcit într-o strachină nouă, și care, imediat ce mortul era scos din casă, era spartă, făcută țândări la pragul ușii. Da, mă fascina moartea, dar mă și speria, o frică și un magnetism greu de explicat și astăzi.

Când a murit bunica, mama mamei, aveam zece ani, dar tot nu înțelegeam că ritualul priveghiului și cel al înmormântării nu este o piesă de teatru, așa cum erau cele de la căminul cultural. Rețin cum cânta diacul, am în urechi, încă, timbrul vocii omului aceuia, care cânta fals, dar o făcea din toată inima și cu conștiința că ea, cântarea morțească ajunge sigur unde trebuie, în Cer. „În loc cu verdeață, în loc cu odihnă”

La polul opus, Viața mă atrăgea prin zborul fluturilor care nunteau pe florile de nalbă, prin perpetuarea speciilor de la găzele cele mai insignifiante, cum erau „vacile popii”, care acuplau pe frunzele de brusture și noi, copiii, ne distram încercând să le despărțim din nuntă. Și totuși, cel mai teribil spectacol, era pentru noi cel de la grajdul cu taurii comunali. Fetițe și băieți, urcam ciopor pe gardul din bârne. Priveam muți de

uimire, cum, vaca în călduri era așezată între rastele. Apoi... aduceau taurul. Animal magnific, scăpărând din copite și scoțând fuioare de aburi pe nările, în care era înfipt belciugul și pipa cu care grăjdarul îl dirija cum îi era voia. Animalul emana miros de feromoni. Mirosea greșos. Apoi, se auzea mugetul vitei, blând, cu supușenie de femelă lăsată pe lume să perpetueze specia. Noi, copiii, participam la tot ritualul împerecherii până la capăt, fără ca vreunui dintre adulți să îi pese de noi, să ne îndepărteze. Acolo nu era nimic obscen, nefiresc. Viața își ardea etapele.

Apoi... participam la nașterea mieilor, a vițeilor. Erau evenimente pe care nici un copil de la țară nu le-ar fi ratat. Eram, odată, cu caii noștri, în Rât, la păscut. Eram singură pe o rază de 4 km poate. Atunci, Vilma, iapa noastră a intrat în durerile facerii. A nechezat prelung. M-a privit ca și cum mi-ar fi cerut ajutor. Eu nu aveam încă zece ani împliniți. Ea s-a așezat la pământ, pe iarba untoasă. Eu îi mângâiam capul și plângeam neputincioasă. Teoretic știam ce aveam de făcut, dar îmi era teamă.

Era un animal minunat, uriaș pe lângă nodul de copil care eram eu. Și ea îmi cerea mie ajutor! Am plâns mai departe și am mângiat-o pe ochii închiși, pe coamă, pe steluța albă din frunte. În minutele următoare am simțit-o cum își încordează toată fibra musculară. A născut un mânz frumos, perfect sănătos și negru ca un tăciune. Vilma s-a ridicat și l-a lins de sânge, de toate urmele de placentă. A făcut ceea ce face oricare animal de pe Pământ. Firesc, fără să o fi învățat cineva, deși era la prima ei naștere. Apoi, în nici cinci minute, mânzul s-a ridicat pe picioare. Avea picioare subțiri și prelungi. Și-a căutat propriul echilibru. Era deja pe cont propriu, a căutat ugerul mamei și a prins să sugă. Seara, într-un târziu am ajuns cu caii acasă. Eram mândră de ceea ce se întâmplase, de parcă ar fi fost meritul meu. Nu a fost decât o lecție pe care mi-a dat-o natura, viața satului.

Bunicul avea un fel al lui de a-mi explica lucrurile astea, o făcea fără grabă și cuilde din cărți lumești, dar și din sfintele scripturi. Părinții mei, mai tineri și prinși în mașinăria istoriei, nu prea aveau timp să răspundă la toate întrebările pe care le puneam clipă de clipă, zi de zi.

MM. - Mereu te-ai mândrit cu povestea bunicilor. Ce are deosebit aceasta față de a altor bunici? De ce proprii bunici sunt aparte?

MC.- O, dacă mi s-ar da să-mi aleg din nou bunicii pentru încă o viață, l-aș alege pe bunicul Simion Ersen fără să clipesc! Cu el am fost cea mai apropiată. Era tatăl mamei. Un țăran român, naționalist chiar, dar care se mândrea și cu încrângătura lui occidentală. Bunicul a trăit sănătos până la 86 de ani.

Mi-l amintesc din vremea în care nu mai aveam pământ, nici animale în grajd. Toate fuseseră luate la CAP. El era prea în vârstă ca să mai fie silit să facă zile-muncă pe tarla, așa că avea timp să stea cu mine de povești. Când eram deja mai măricică, după ce murise tata, mama a plecat să-și caute norocul la Brașov, unde s-a calificat lăcătuș-mecanic într-o mare uzină. În vacanțe, mergeam la Archiud, ne așezam cu bunicul și vecinii, pe lavița din fața porții și el povestea. Nu, nu mai erau poveștile din prima mea copilărie, pe când bunicul avea umor și chef să se pună cu mintea unui copil. Acum era din ce în ce mai grav, vorbea despre Războiul pe care îl făcuse, se ferea ca de foc să vorbească despre prezentul care îl omora cu zile. Îmi dădea lecții de istorie, mă învăța să

fiu mândră și să nu plec capul dinaintea nici unui om. „Numa Dumnezo are drept asupra ta!”

Munca a fost viața lui. De când îl știam, se trezea de cu noapte, de era vară sau iarnă. Își spunea rugăciunile cu glas tare în timp ce se spăla, își punea straietele de lucru. Încălța bocanci zdraveni, cu șireturi făcute din piele. Apoi bea un păhărel de țuică făcută din prunii lui din grădină și rupea bucata de pâine, din care mușca. Ieșea la muncă. Tăia lemne, curăța cotețele... Cert este că nu mai intra în casă până la amiază. La masă, sorbea „zupa” zgomotos, ca și cum, așa ar fi vrut s-o enerveze pe nora lui, mătușa mea Margareta, care era profesora de Limba Rusă. Apoi, moșu se așeza pe pat, cu bocancii ridicați pe tăblia cu vopsea patinată de vreme. Își punea mâine pe piept și adormea. În timp ce eu o ajutam pe mătușa să spele farfuriile, buniul sofrăia așa de tare că zăngăneau oalele de lut de pe policioară. Erau oale frumoase, de pe Bârgău, cu flori de cicoare pictate de la toartă până la gardină.

Cu ceilalți bunici ai mei am stat mai puțin. Constantin, bunicul dinspre tată a murit pe când eu aveam trei ani. Am o amintire vagă cu el. Un bărbat blond, îndesat și cu mustață sutfosă, care trăgea din țigară, acolo, în târnațul casei de pe deal. Mi s-a spus că mă iubea cu disperare de bunic care ține în brațe singurul lui nepot. A murit în brazdă, la arat. S-au oprit boii. El a aprins o țigară. Vecinul de delniță s-a îndreptat spre el, să-i ceară un „foc”. L-a găsit pe bunicul Constantin fără respirație și cu țigara arzându-i încă între degete. Bunica Varvara i-a supraviețuit. I-a supraviețuit și tatei. A mai trăit încă ani buni după ce tata s-a prăpădit, în 1962. Dacă ea, bunica asta, m-a iubit necondiționat, eu în ultimii ei ani ai, m-am îndepărtat. Locuia în aceeași casă-mare cu mama, care era acum văduvă. În camere cu intrări separate, și cum nu se avuseseră niciodată bine, după moartea tatei, ura dintre ele era și mai mare. Eu eram la internat, la Bistrița, mergeam acasă doar în vacanțe. Tata nu mai era. Totul cădea în paragină. Îmi părea rău pentru mama că a rămas singură, și o învinovățeam pe bunica de toate relele. În subconștient, o uram pentru că ea trăia și tata, fiul ei, murise.

Eram o adolescentă rebelă, lovită în plex de viață. Nu înțelegeam forța cu care, bunica reușise să-și îngroape copilul, să-i supraviețuiască. Sper că m-a iertat pentru că am fost nesăbuită. Ea m-a iubit așa cum și-a iubit sufletul. Poate de aceea îmi plăcea s-o fac să sufere și mai tare cu obrăznicii mele. A murit și ea, la 84 de ani. S-a stins ca o cometă. Era într-o zi de votare. S-a îmbrăcat în hainele ei de duminică, a pus buletinul de vot în urnă, cu cine o fi votat, că ea nu știa să citească?! A votat totuși. S-a întors acasă și a pus să facă mămăliguță, a pus și tocănița de pui pe plită. O vecină i-a bătut la ușă, venise să-i ceară cu împrumut desagii. Bunica Varvara era moartă, iar apa în oală fierbea pe sobă, și tocănița nu se arse. Eu eram la București și nu am ajuns să o conduc la groapă. Mama a considerat că nu merită să mă „derajeze”. Doar, era vorba despre o femeie bătrână! Eu nu aveam bani de tren, dar aveam viitorul în față.

Cealaltă bunică, Maria, era dintr-o familie cu șapte copii crescuți, în ultimii ani, de mama lor, văduvă. Avea educație germanică. A făcut casă bună cu bunicul, au avut la rândul lor șapte prunci. La ei am văzut ce este armonia conjugală, tihna, care lipsea în casă la noi, unde tata, aflat între bunica arțăgoasă și mama, care se dorea ca ea să fie stăpâna casei, mai bea un pahar de vin în plus, prindea curaj și încerca să le arate celor două femei că, de fapt, el este capul familiei! Eu eram doar martorul pe care nu-l lua nimeni în seamă.

MM.-Porți peste tot o curea a tatălui, ca un simbol al rădăcinilor. Ce a însemnat tata pentru Melania?

MC. - Este cureaua de muncă a tatălui meu. Lucrată de meșterii din Reghin. Are motive cusute cu fir colorat din intestine de miel, după modele străvechi, transilvane. Este patinată de vreme, decolorată de soare și ploile prin care a umblat el cu ea. Mai avea una, frumoasă, ceva mai lată și cu un șir de monezi din argint prins la șerpar. O ținea în lada cu hainele de sărbătoare. Nu știu ce s-a ales de ea.

După ce tata a murit și mama a plecat la Brașov, casa noastră de la Archiud a fost vândută. A vândut-o cu procură, unchiul Mihai, fratele mamei, care pe atunci era încă profesor în sat. A dat-o să scape de ea, cu tot ce era acolo, cu amintirile și copilăria mea la „pachet”. Cu suma obținută, mama a plătit avansul pentru apartamentul de bloc, dintr-un cartier brașovean. Acolo a locuit, până în urmă cu câțiva ani, când am adus-o la Bistrița.

Nu mi-au rămas prea multe amintiri palpabile din familia mea. Cureaua, pe care o port cu mine, am găsit-o într-o magazie la rudele mele, aruncată, pentru că nu-i mai era de folos nimănui. Am luat-o, am recondiționat-o și o păstrez ca pe o comoară fără de preț. Mai am și pieptarul mamei, unul din acelea cum se purtau de neveste, la noi, pe Câmpie, înfundat, și închis în nastruri pe umăr. Are ghirlande de flori cusute pe el, în tonuri grave, verde și roșu închis.

Este tot ce mi-a rămas, pe lângă două-trei fotografii din copilărie. „Chipuri” făcute de un fotograf, care venea în zilele de sărbătoare prin sat, fotografia copiii, bătrânii. În una dintre aceste fotografii, tata a ținut să apară și caiii. Doina și Vifor. Ultima noastră perche de cai pe care i-am avut. După doi ani, tata a murit. Caiii au fost luați la gospodăria colectivă. Noi ne-am risipit prin lume ; destin comun cu cel al majorității românilor de la acel timp.

MM. - Mama este lângă tine acum. Am văzut cu cât drag ai grijă de ea. S-a întors roata vieții. Parcă ea e acum copilul tău.

MC. - Da, mama este la Bistrița. Locuiește în apartamentul ei, singură, ajutată de mine și de soțul meu. În ultimul timp a suferit un atac cerebral, a stat mult în spital. Nu, roata nu s-a inversat. Mama este tot mama, cea aprigă, cu gura mare și care ne dă sfaturi la toți. În fața ei, eu sunt copilul care nicidată nu are curajul să-i răspundă necuviincios, deși, mama m-a îngrijit practic, doar până la zece ani, când eu am fost luată în familia unchiului și a mătușii, profesorii Mihai și Margareta Arsene.

Îndată ce am terminat Școala Tehnică Horticolă, m-am întors în sat, am lucrat acolo ca profesor suplinitor, și cu bruma aceea de bani am ajutat-o pe mama să-i crească, o vreme, pe frații mei, mult mai mici decât mine. Apoi lucrurile s-au schimbat. A trebuit să plec departe, peste Munți, să-mi continui educația de una singură.

MM. - Au fost părinții luptători? Ce ai moștenit din vivacitatea lor?

MC. - Nu cred că au fost niște luptători. Și-au trăit tinerețea pe vreme de război, apoi au fost, pur și simplu, malaxați de evenimentele istorice. Nu aveau cum să se opună.

Nu au fost niște eroi. Au fost oameni obișnuiți. Au fost flexibili, ca trestia care se îndoaie sub vânt, dar viața nu i-a iertat. Când tata a murit, mama s-a lăsat dusă de valul industrializării, a plecat la oraș. Poate și asta înseamnă curaj. Erau țărani cu carte, deși în sat fiind, știau cum mergea rostul lumii și au realizat clar că nu se puteau opune furtunii.

Cred că îl moștenesc mai mult pe tata, dețin acel strop de toleranță față de cei care mă supără. Iert fără rezerve. Îmi fac prieteni din diferite clase sociale, nu mă impresionează „funcția”, ci Omul! Tata avea prieteni pe toate văile din jurul satului nostru. Mergeam la târg cu el și mă miram că dădea mâna cu atâta lume. La noi în casă, spre disperarea mamei, veneau la un pahar de vorbă și de vin de levar, țigani, unguri, români, sași și evrei. Tata scotea tot ce aveam prin cămară, chiar dacă a doua zi nu aveam bani să cumpărăm un kilogram de zahăr. Pentru prieteni era gata să facă orice. Îmi povestea cum, în timpul cedării Ardealului de Nord, Ungariei, când soldații hortiști i-au luat pe evreii din Teaca să sape tranșee pe culmea dealului care despărțea Archiudul de Brăteni, bunicul Simion a aruncat peste gardul, între care erau ținuți prizonierii peste noapte, singura lui pereche de bocanci de box. Evreii din Teaca erau negustori, cu haine domnești și încălțări nepotrivite muncii brute. Așa că, după un timp erau ca și desculți. Nu a fost un act de bravură din partea bunicului, a fost omenie. Tot omenie a fost și atunci, când la retragerea înspre Pustă, a trupelor hortiste, tata s-a hotărât să-l salveze pe Gantz, care în vremurile bune ținuse boldă pe ulița mare din Teaca, era și el printre evreii care au săpat la tranșee pe deal. Tata venise din război și știa tactica. A intrat în vorbă, pe ungurește desigur, cu cei care îi păzeau, pentru ca în ziua retragerii trupelor, să reușească să-l ia și să-l ascundă pe Gantz, în stogul nostru cu fân. Nu știu toate detaliile, dar legendă sau nu, „povestea” asta ne-o spunea chiar domnul Gantz, care, prin deceniul 50, devenise achizitor la ORACA. Venea la noi și cumpăra viței și miei. Era un bărbat cu părul roșu și cârlionțat. Mergeam și noi la ei, la Teaca. Odată, am ajuns dis- de- dimineață și cucoana Rifca era încă în așternuturi, sub o pilotă uriașă. S-a sculat repede, și-a pus un capod cu flori de mătasă, și ne-a fiert lapte cu cafea-cicoarea.

Tata avea prieteni buni și printre sașii din Teaca. La Ghilici, trăgea cu căruța ori de câte ori mergeam, la târg, cu bucate. Ghilicii lucrau la Agrosem, cumpărau de la noi semințe de trifoi și lucernă. Erau doi frați, locuiau în aceeași curte largă și pavată cu piatră de râu. Erau înalți cât gardul, deșirați, cu pistrui pe palme și pe pleoape. Vorbeau cu accent nemțesc și ne primeau întotdeauna la masa lor, ca și cum ar fi fost zi de duminică. Era după război și eram săraci cu toții. Eram egali în sărăcia noastră. Omenia era cea care mai făcea cărțile.

Tata avea părul negru, dat pe spate și ochi albaștri. Se zice că ar fi fost unul dintre feciorii faini din partea locului. Era starostele petrecerilor locale și câteva neveste din satele vecine îi purtau sâmbetele.

Când ieșeam din Teaca, pe drumul Archiudului, era o căsuță mică vopsită în albastru. Tata oprea caii în poartă, le agăța traista cu ovăz de zăbală, să ronțăie. Mă lua în brațe și intram în odaia care mirosea mai întodeuana a scorușe calde. Stăpâna casei, o văduvă tinerică, ne așeza la masă, turna vin în paharul tatei și mie îmi dădea sirop din muguri de brad îndoit cu apă. Eram gata mituită și pentru nimic în lume nu i-aș fi povestit mamei ce se întâmplase.

MM. -Când ai conștientizat că ai darul scrierii, că deții acest talent mai puțin obișnuit?

MC. - Nu am conștientizat că eu sunt altfel decât copiii din sat. Mi se părea normal să scriu, ba chiar eram intrigată că nu eram luată în serios de părinți, neamuri și prietenii de pe uliță. Compuneam texte, în vers sau proză, înainte de a învăța abecedarul.

Nu știam că o carte e scrisă de un om, de un scriitor. Îmi imaginam că revista Luminița, la care mă abonaseră ai mei de pe la vreo 5 ani, ajunge la mine așa cum iese soarele, cum vine polaiia, cum vin anotimpurile, adică natural. Pentru că ai mei nu aveau timp decât iarna să îmi citească, am învățat literele singură și citeam silabisind cu voce tare. Mama mai mesteca în oală, mă mai corecta unde greșeam. Așa am învățat să mă descurc singură, să citesc în voie.

Când s-a îmbolnăvit tata, pentru că nu mai avea cine să facă munca grea în câmp și în gospodărie, au angajat un ajutor, omul acela se numea Șandor. Era maghiar și așa am luat primele lecții de maghiară, atât cât să știu să cer apă, pâine etc.

Când ploua și nu era nimic de făcut pe la grajd, îl rugam pe Șandor să îmi citească din niște cărți flendurite pe care le găsisem în podul găbănașului la bunicul. Erau cărți de pe vremea în care unchiul meu făcuseră liceul la Năsăud. Omul îmi citea anapoda, pentru că el învățase la școala ungurească. Șandor avea patul din scânduri prinse pe grinda grajdului nostru, lângă cuiburile cu rândunele. Acolo avea perne, saltea de paie, țol din lână de oaie. Jos erau vacile și caii. Mirosea a bălegar, de trăznea, dar eu eram obișnuită cu mirosul acela, și când furam de la tata din tabacheră câte o țigară, i-o duceam lui Șandor. Îl imploram să mă lase să urc în refugiul lui, în timp ce ai mei mulgeau vacile, râneau sau adăpau.

Aveam un mânz, care într-o zi s-a rănit în cuiul de la roata căruței. Își sfâșiasse carnea de pe coaste. Tata i-a trimis vorbă unchiului Ignat, care era veterinar la Teaca. Unchiul a sosit noaptea târziu, cu trusa de prim ajutor, și la lumina felinarului cu petrol, a curățat rana, a cusut-o. Mânzul gema ușor. Eu priveam din patul acela, prins ca un cuib de grindă. Cred că nici nu respiram decât în răstimpuri.

Apoi, în patul meu fiind, nu am putut adormi până nu am încropit o poezioară foarte tristă. Sigur, nimeni nu mi-a transcris-o pe hârtie. S-a pierdut ca tot ce am „creat” în perioada aceea.

Pentru mine, toate viețuitoarele din gospodăria noastră constituiau motiv, subiect de literatură! Nu mă lua nimeni în serios, după cum spuneam. Li se părea că e normal să am imaginație. Mai târziu, la școală, recitam cât mă ținea gura. Citeam cărți care mă depășeau ca vârstă. Făceam compuneri la toată clasa, dar eram disperată când trebuia să stau nemișcată în bancă, să învăț tabla înmulțirii.

Mai târziu, scriam și scrisori de dragoste pentru fetele din vecini, care aveau drăguții plecați în armată. Ele îmi dădeau, în schimb, agrafe de păr, fir de ață colorată, cu care îmi tot propuneam să cos „păretare”. De început am început să cos, după desen, așa pas cu pas, în urma acului, dar nu am avut răbdarea să termin lucrul acela vreodată.

MM.- Care este amintirea ta cea mai veche, de ce detaliu din copilărie te leagă firul amintirii?

MC.- Locuiam încă în casa bunicilor dinspre tată, acolo unde m-am și născut, în partea de sus a satului. Eram după ce fusesem îmbăiată și stam în cămășuță albă, privind cum mama prăjea ficat de rață. Îmi era greață. Camera era plină de oameni, și aburii care ieșeau din măruntaiele păsării abia tăiate îmi făceau rău. Atunci a venit un străin, care mi-a luat leagănul. Toți râdeau și îmi spuneau că eu sunt prea mare ca să mai dorm în leagăn.

Era un leagăn tare frumușel, din lemn de brad și pe care bunica îl tot mișca din picior, în timp ce torcea caietul. Leagănul acela era doar al meu, al meu! Odată ce mi-l luau, lumea se prăbușea. Simțeam că mă neîndreptăteau. Toți adulții aceia urâți, bărbați cu barbă aspră, femei cu năfrâmi trase pe frunte, toți erau împotriva mea! Este prima amintire foarte clară. Mama îmi spune că le-a dat leagănuțul unor fini de- ai noștri, sârmani și cu mulți copii. Eu eram mare. Aveam doi ani!

Mai am fragmente de amintiri cu grădina aia plină de nuci seculari. Dar altă amintire, care precede, amintirilor pe care le datez clar, este din vara lui 1950, perioada în care s-a declanșat Războiul din Coreea. Eram în ogradă, un loc idilic, prin care, când ploua, trecea și un fir de pârâiaș. Tocmai ce plouase, și apoi ieșise soarele. Eu mă bălăceam cu picioarele goale în apă, când am auzit bubuituri ca de tun. Puternice și foarte aproape de sat. Un vecin i-a strigat tatei, peste gard: „Mă, Ionucule, o început Războiul în Coreea, mă!” Eu, care asultasem, probabil, atâtea povești de război în acei ani, am încremenit și nu mai reușeam să ies din pârâu. A venit mama, m-a luat în brațe și mi-a spus să nu plâng, pentru că Coreea aia era tare departe, iar bubuiturile pe care le tot auzim, sunt de la cei ce sparg, cu dinamită, cazematele militare dintre Teaca și Pintic.

Amintirea asta o rețin ca pe un film.

MM. - Spuneai că pentru tine Teaca era ca un oraș. Când ai ajuns pentru prima dată într-un oraș mare?

MC. - După Teaca, unde mergeam cu căruța aproape în fiecare zi de târg, am fost și la Reghin, să îmi cumpere ai mei cizmulițe de piele. Cizmulițele acela le-am pierdut în glod, când, într-o duminică, veneam spre casă, de la biserică. Era noroi în satul nostru încât toți băieții umblau pe catalige. La Reghin am văzut asfalt, lumină electrică. Cred că atunci aveam în jur de cinci ani. În iarna următoare, tata m-a luat cu el la București. Dorea să sărbătorim Crăcinul și Anul Nou la unchiul Ionel, fratele mai mic al buncii Varvara, de care noi eram foarte apropiați. Unchiul acesta nu avea copii, îl iubea pe tata și îi dăruise o casă mare, frumoasă pe care o construise la Archiud. Sigur că mai târziu, peste ani, împins de probleme financiare, unchiul ne-a cerut o sumă de bani pentru ea. În casa aceea am copilărit de la șapte până la zece ani, când m-au luat în familia lor, rudele dinspre mamă, Margareta și Mihai, profesorii de care am tot amintit în această carte.

Unchiul Ionel Ceușan era la București încă din vremea României Mari. Lucrase în industria petrolului, într-un consorțiu româno-american. După Război, ajunsese doar vânzător la o benzinărie din Colentina, în cartierul în care avea și o casă cu curtea din jur plină cu trandafiri altoiți.

Tata și-a făcut bagajele, a adunat în desagi caș de oaie, cârnați și slănină de porc. A pus damigeana cu jinars în coș de răchită, și am fost gata de drum. Habar nu aveam unde era Bucureștiul. Tot ce știam despre București erau poveștile pe care vecinele noastre, mai toate, foste servitoare, în tinerețe, la cuconițele din vechiul Regat, le spuneau în serile de iarnă, când veneau la noi la șezătoare.

Avea bunicul Constantin un frate, tetea Ignat. Era un bărbat mărunț, dar lat în umeri și cu mustață sufoasă. Era însurat cu o ungueroiacă voinică și care nu-l scăpa din ochi niciodată. Când putea, venea și el pe la noi și ne povestea despre vremea în care lucrase zidărie la casa unui bogătaș din București. Mai mult fabula, și poveștile acelea erau de-a dreptul înfricoșătoare pentru un copil de 5- 6 ani, cum eram eu pe atunci. Rămâneam nemișcată între pernele patului, îl ascultam!

Pentru mine, Bucureștiul era deja ceva între Rai și Iad. Deci tata, invitat de unchiul Ionel, era gata să luăm calea drumului de fier. Am luat trenul mic, mocănița, din Teaca, și apoi, prin Reghin, am schimbat linia, ajungând la Toplița. Era ger năpraznic și zăpada scârțâia sub cizmele tatei, cizmele lui de sărăbătoare. A sosit acceleratul. Cu chiu cu vai am ajuns pe culoarul vagonului, care era înțesat de oameni din toate categoriile sociale. Mirosea a sudoare, a seu de oaie și a fum acrit de țigară. Lumina, care venea de la bec, era galbenă ca un ceai de mușețel. Tata s-a așezat pe valiză cu desagi pe genunchi, și a scos sticla cu jinars. A tras o dușcă, apoi m-a îndemnat să mănânc cu el din merindea pe care mama ne-o așezase într-un ștergar cu ciucuri de cânepă. Nu îmi era foame. Nu îmi era sete. Eram ca și cum aș fi fost teleportată pe o altă planetă. Într-un târziu mi s-a făcut somn și am adormit adunată în pieptarul tatei. Pe culoarul vagonului, lumea circula spre toaletă și înapoi, tata mereu trebuia să mă ridice pe brațe, să poată trece oamenii pe lângă noi. În compartimentul vecin, era un grup de ofițeri tineri. Veneau de la « manevre ». Li s-a făcut milă de mine. M-au luat la ei. M-au așezat pe bancheta îngustă și mi-au oferit o portocală. Nu mai văzusem un astfel de fruct în viața mea. Mă uitam prin ușa de sticlă, la tata, care mă învățase să nu iau nimic de la nimeni. Fructul acela mirosea frumos. Îl strângeam sub palotnașul, pe care mama mi-l făcuse la croitoreasă, anume pentru vizita la București. Nu știam cum se mănâncă o portocală. Am mușcat din coajă și nu mi-a plăcut. Am coborât a doua zi, în Gara de Nord. Portocala a rămas, cine știe, rostogolită printre cizmele ofițerilor, în vagon. De la gară am luat un autobuz, un tramvai, alt autobuz și, în sfârșit, am ajuns la o adresă pe care, dacă m-ai fi trezit din somn, aș fi știut-o pe de rost: str. Simion Busuioc, nr. 28. Eram emoționați, obosiți, și tata a sunat la poartă imginându-și deja cum îl va primi, cu bucurie, unchiul Ionel. Ne-a deschis soția lui. O doamnă blondă, înaltă și cam rigidă. Valeria o chema. Femeia avea capod lung și moațe înnodate în păr.

Cum ne-a văzut a izbucnit în plâns. Am crezut că unchiul murise. Nu murise, fusese arestat cu două zile mai înainte, suspectat ca fiind partener într-o afacere cu americanii, petroliștii, cu care lucrase înainte de Război. Era la Rahova sau în temnița de la Văcărești, undeva unde acum, mi se pare că este muzeu. Tot sejurul nostru la București s-a rezumat la drumuri făcute la avocat, la poarta penitenciarului. Nu ne-au dat voie să-l vedem. Nu știam de ce grozăvie era acuzat. Așa am ajuns în ajunul Anului Nou.

Doamna Valeria, când nu plângea, dispărea de acasă. Tata mai tăia o bucată din slănina adusă de noi, de la Archiud, și mâncam pe masa de la bucătărie. Pâinea din București era neagră, mult mai rea decât cea pe care o făcea mama în cuptor. Ningea...

A fost iarna în care, imediat după plecarea noastră spre casă, Bucureștiul a fost blocat din pricina zăpezii uriașe. Tata mai fusese la București și cunoaștea punctele de reper, pentru a nu ne rătăci, când schimbam tramvaiele. M-a dus în Piata Palatului, unde era Orășelul Copiilor. Era ca în vis. Becuri colorate, jucării ieftine și zaharicale cât cuprindea stomacul unui copil ca mine. Într- una din seri, am prins curaj și mi-am făcut prieteni. Cred că erau frați, un băiețel și o fetiță, gemeni, poate. Am dispărut cu ei din

raza de acțiune a tatei. Era forfotă, muzică și sclipiciuri de îți luau ochii, costume de carnaval... Disperat, tata a apelat la administrația parcului de distracții, m-a dat pierdută. M-au găsit lângă o ciupercă uriașă din carton ondulat, unde se vindeau floricele unse cu zahăr topit.

Am făcut revelionul la București, la o familie care își avea rădăcinile în satul nostru. Tata era îmbrăcat în cămașă cusută cu măgele, cu pieptar alb și cu ciucuri roșii și negri. Mi se părea a fi un rege printre ceilalți, toți în costume ieftine de celofibră și lodene cumpărate pe cartelă.

A venit și ziua plecării spre casă. Unchiul Ionel nu apăruse, banii noștri se terminaseră. La intrecerea străzilor Toamnei cu Mihai Eminescu, am găsit un câțel alb, pufos și micuț, cât pumnul. L-am luat imediat, l-am înghesuit în desagii pe care tata îi purta cu mândrie de ardelean sadea, pe umeri. Câțelul a primit numele de Muchi și a fost deliciul țăranilor din Archiud, asta până în vară, când venind în vacanță, vărul meu, Doru, care acum este profesor universitar la Cluj, l-a luat cu el la Sighișoara. Practic mi l-a furat! Am suferit săptămâni la rând.

Tata lui Doru fusese prefect de Sighișoara, înainte de Război și liberal convins. Pe vremea despre care vorbesc aici, Victor Ș.- așa îl chema- era în detenție la Canal. Doru era student, mai mare decât mine. Împreună cu mama lui, își vizita tatăl când li se permitea. În timpul unui drum făcut în Dobrogea, Doru l-a pierdut pe Muchi al meu...

Ani în șir i-am purtat pică pentru cea ce îmi făcuse. Cred că el a uitat demult această poveste, eu nu am uitat nimic. Muchi a rămas ca o mascotă în amintirea mea. Mult mai târziu, în cei 30 de ani pe care i-am trăit în București, am văzut că la intersecția străzilor Toamnei și Eminescu, nu se schimbese, arhitectonic, nimic. De câte ori treceam pe acolo, și drumul meu spre serviciu, mă ducea zilnic pe acolo, îmi aminteam de Muchi, de noaptea de iarnă, în care o fetiță din Transilvania rurală se agăța disperată de desagii în care tatăl ei adăpostea un câțel de pripas.

MM. - De ce ai optat pentru Școala Tehnică de Horticultură din Bistrița (1959-1965)?

MC. - Pe tot parcursul anilor de gimnaziu am locuit la fratele și cumnata mamei, care nu aveau copii și erau profesori în Archiud. Ei rămăseseră pe vatra casei vechi, cu bunicul Simion Ersen. În toată această perioadă, mi s-a indus ideea că voi merge la liceu la Roșia Montana. Mătușa mea era din Munții Apuseni și acolo avea o rudă, unde aș fi putut locui cu o chirie modică. Dar imediat ce am terminat clasa a VII- a, din nu știu ce motive, cred că din orgoliu mai mult decât de avere, tata s-a certat cu mătușa și așa am rămas pe dinafară.

Era perioada cea mai grea, din punct de vedere economic, din țară. Ai mei plăteau cote și impozite foarte mari, nu aveau nici o altă sursă decât pământul, de pe care nu le rămânea nimic și nu-și puteau permite să-mi plătească gazda sau taxa internatului vreunui liceu de la oraș. De bursă nici nu putea fi vorba, deși aveam note mari, părinții mei aveau peste zece hectare de teren agricol. Așa am pierdut prima sesiune de examene, de admitere la liceu, cea din vară. Eram hotărâtă să mă înscriu la o școală profesională de electricieni de la Săcele, lângă Brașov, unde era deja elevă o vecină de- a noastră, ceva mai mărișoară decât mine. Nu eram încântată defel.

Într-o zi, tata a venit acasă și mi-a spus că la Sfatul Popular este un afiș cu date despre examenul care se va da în toamnă, la o școală din Bistrița. O școală de horticultură. Nici el și nici eu nu știam ce înseamnă horticultură. Bănuiam, totuși, că e ceva cu flori, cu pomi. În disperare de cauză, mi-am pregătit dosarul și m-am înscris. Am făcut pe jos, drumul până la Teaca, de unde am luat „cursa”. Mama mă îmbrăcase în fustă bleumarin și bluză albă, dar cum drumul era plin de praf și era o căldură teribilă, am ajuns la Bistrița ca un salahor. Eram murdară pe față, pe picioare, iar gulerul de la bluză era gri.

Nu aveam ce face, m-am prezentat așa la controlul medical. O asistentă cam înțepată, s-a uitat la mine de sus până jos. Sandalele mele, din maro, erau fără nici o culoare, pe obraji aveam dâre de colb înmuiat de transpirație... „Ești o fetiță frumoasă, mi-a zis... De ce ești așa de murdară?!” Era să leșin de rușine. Nu mai aveam voce ca să-i explic prin câte trecusem ca să ajung la Bistrița. Eram umilită, dezarmată și acea clipă de tristă amintire am purtat-o cu mine toată viața. Mă revăd și acum, o țărâncuță aruncată, ca un câțel, în apă, în vârtoarea vieții. Trebuia să învăț singură să „înot”.

Eram peste o mie de candidați, mai toți copiii de la țară. 12 pe un loc. Pentru mine, examenul de admitere a fost ușor. L-am luat și m-am înregimentat în una dintre cele patru clase, care formam anul I. De acolo încolo, începea greul. Eram destul de rebelă, nu suportam un program în care să stau ca o libelulă în insectar. Nu eram obișnuită nici cu munca fizică, și în primul trimestru ne-au dus la cules cartofi. Plecam dimineața devreme, de pe deal, acolo unde și astăzi este Liceul Agricol. Ne aliniam pe calea ferată și ajungeam undeva spre cascadă. Acum, pe locul acela sunt vile arătoase. Pe atunci era un câmp uriaș plantat cu cartofi. Era o toamnă ploioasă, rece și pentru că se anunța zăpada, și noi, copiii, nu reușeam să ne încadrăm în program, au adus și deținuții, să ne ajute.

Va imaginați, 120 de adolescenți cu îmbrăcăminte nepotrivită pentru munca la câmp, și vreo 50 de deținuți de drept civil, în zeghe și păziți de poteră! Când ajungea mașina cu mâncarea de amiază, întâi erau hrăniți ei, pușcăriașii. Fiecare, după ce termina de mâncat ciorba sau ostropelul, își spăla fărfulia de aluminiu în râu. Apoi, era rândul nostru. Noi, elevii, mâncam din, și cu aceeași veselă, fără mofturi, fără să crâcnim.

Aveam ghetetele rupte, mâinile crăpate. Scurta din velur bleumarin, pentru care mama vânduse rațe și găște îndopate, acum era flenduri. Dar eram toți egali. Colo, niște copii necăjiți. După ce s-a terminat practica, am început cursurile la clasă. Eram fericită. Era cald și frumos. Priveam pe geam pini care erau deja cu brumă, străluceau în fiecare răsărit de soare. La internat nu aveam apă curentă, nici canalizare. Dimineața ne spălam pe față și pe dinți în curte, la un șipot care curgea natural din răzor. Stam la rând. Nu am auzit pe nici unul dintre noi să se plângă. Habar nu aveam că putea fi mai bine de atât.

Aveam paisprezece ani și cinci luni. Tocami mă aliniasem programului, îmi făcusem prietene, când, într-o zi, m-au chemat la cancelarie. Nu era de bine! Mi s-a dat o hârtie pe care era formulată Cererea de înscrie în Gospodaria Colectivă. Cu primul autobuz am fost expediată acasă. Trebuia să-mi lămuresc părinții să intre în COLECTIV. Nu știam ce voi face și tot drumul acela l-am făcut plângând. Îmi amintesc de seara în care am ajuns acasă. Eram înghețată bocnă și cu inima frântă. Nu spuneam nici un cuvânt. Am pus foaia aia pe masa noastră acoperită cu mușama înflorată. Mama mi-a făcut baie ca la un prunc, Eram încă un copil. Am adormit fără vise. Am rămas acasă o săptămână și mai bine. Nu mâncam, nu vorbeam. Într-o zi de luni, tata a pus caii la căruță, m-a luat cu el, și cu Cererea de intrare în Colectiv, gata semnată, m-a dus la stația

de autobus. Nu știam dacă să fiu fericită. Nu realizam că familia mea nu mai avea, din clipa aceea, nimic. Căii noștri, vacile au fost duse pe deal, unde erau grajdurile colectivului. În lunile care au urmat, boala tatei s-a agravat. După nici doi ani a murit.

Nu consider că am fost victime ale unui regim anume. Așa au fost vremurile, ne-a dus valul sau cum am spune mai nou, ne-a luat tzumani. Numai despre Școala Tehnică Horticolă și cei cinci ani petrecuți de mine acolo, aș putea scrie o carte, poate mai multe.

MM. - Cum ai ajuns apoi să urmezi cursurile Universității Dalles din București, Secția Literatura română și universală (1973)?

MC. - Până acolo mai sunt destule etape. Pe multe dintre ele le-am ars. Mi-aș fi dorit, și încă regret că nu am fost studentă la Filologie, la cursuri de zi. Să am amintiri și colegi de grupă, cu care să vorbesc despre Limbă și Poezie.

Am ajuns la București după mai multe „halte” profesionale, făcute pe „tarlaua” agriculturii socialiste. Aveam Diploma de Tehnician în buzunar, dar nu găseam un loc de muncă, unde aș fi putut avea un salariu în bani. Toți eram remunerați în „zile de muncă”. Adică, porumb, grâu etc.

Am ajuns la București, unde puteam locui la unchiul Ionel, fără chirie, la unchiul despre care spuneam că a făcut pușcărie, fiind acuzat că a complotat cu petroliștii americani. La București fiind, am lucrat vreo 6 luni ca muncitor la celebrele sere din Popești- Leordeni. Așteptam să plece unul dintre tehnicienii în funcție, ca să îi iau locul. Între timp, am aflat că fostul meu profesor de protecția plantelor, ing. Ilie Vonica, de loc de pe Valea Bârgăului, era director la Laboratorul de Carantină Fitosanitară din București. L-am căutat. A doua zi am și fost angajată la Laboratorul de Entomologie. A fost un noroc pe care nu-l așteptam. Acolo era o lume specială, pentru o provincială ca mine. Toți bucureșteni și cu o doză de cultură suficientă ca să-mi dau seama că mai aveam multe de învățat despre viața de la oraș. Am stat acolo aproape nouă ani. În răstimp mi-am dat diferențele de la Școala Tehnică, la Liceul Agricol. Speram să-mi împlinesc visul, să fiu studentă la Filologie.

Pe plan personal, lucrurile s-au complicat. M-am căsătorit, am avut primul copil, al doilea, apoi, sora mea, care terminase liceul, a venit să locuiască în familia mea. Dacă număr și soacra, o bucureșteancă sadea, eram 6 persoane într-un apartament cu 3 camere. Examenele de admitere la facultate erau complicate, eu nu dețineam informația necesară, așa cum am mai spus, arsesem etape. M-am înscris la Universitatea Populară Dalles de pe Bulevardul Magheru, un fel de facultate cu plată, cum ar fi astăzi. Nu se cerea test de admitere și cursurile se făceau timp de 5 zile pe săptămână, în regim de seral, timp de 3 ani, cu vacanțele obișnuite unui an universitar normal. Am ales Literatura Română și Universală și nu am greșit cu nimic. Acolo m-am desăvârșit în ceea ce sunt azi cultural. Profesorii noștri erau cei de la Facultatea de Filologie și Filozofie din București. Colocviile erau extrem de serioase și testele de la finalul unui an universitar, nu aș putea spune că erau ușoare. Acolo am învățat ce și cum să citesc. Să nu mă pierd prin munții de maculatură care există în biblioteci. A fost perioada mea de formare ca scriitor. Atunci am cunoscut și febra cenaclurilor bucureștene, mi-am făcut prieteni de literatură cu care, în parte, țin legătură și azi.

MM. - Ai și Atestat in Management Editorial, eliberat de Ministerul Culturii, București, (1996).

MC. - Până la Revoluția din 1989 am avut experiențe, nu întotdeauna fericite, cu editurile care existau la vremea aceea. Primul meu manuscris, cu poeme, depus pentru debut la o celebră editură, care își avea sediul în la fel de celebra Casă a Scânteii, mi-a fost piratat. Nu folosesc acest verb în sens metaforic.

Eram deja cu debut radiofonic și cu debut revuistic, eram în atenția criticilor, dintre care nu puțini vedeau în mine un talent autentic. Sigur, pe atunci scriam numai poezie și ceea ce scriam circula în facsimile, prin cercurile literare, prin cenacluri. Aveam deja un stil al meu, inconfundabil și mă simțeam gata să debutez în volum. „Aerodrom '73” ar fi trebuit să se numească prima mea plachetă cu versuri. Nu a fost să debutez în 1973. Am debutat câțiva ani mai târziu. Am făcut-o în forță, cu volumul „Peisaj lăuntric”, fiind deja în prima linie, cu o sumă de reportaje literare și poeme, în Luceafărul, revista Uniunii Scriitorilor din România. Am atras din nou atenția criticii literare. Eram gata să scriu primul meu roman. L-am scris și l-am depus la Editura Cartea Românească. Am așteptat cuminte la rând. Redactorul meu de carte fiind doamna romanului românească, Gabriela Adameșteanu. Lector, Ioan Buduca. Am trecut de primul test. Mai aveam de făcut mici rectificări pe paragrafe, pentru că pe vremea aceea se scria la mașina cu bandă de carbon, corectura se făcea dificil. Romanul era gata să apară în vara lui 1990. Lucram deja la al doilea roman al meu. Mă simțeam gata să escaladez piramida de sticlă a celebrității. Apoi a venit Revoluția din Decembrie 1989!!! Cele două romane au apărut mult mai târziu. „Impozit pe dragoste” și „Fructul oprit”.

Cu o astfel de experiență, în relația mea cu editurile, îndată ce am învățat tot ce trebuia să știu despre administrarea și consilierea unei edituri, am dat examenul pentru Atestat. Un test defel ușor. L-am luat. Eram consilier editorial, dar aveam nevoie de o editură! Am obținut toate vizele etc, de la Ministerul Culturii, apoi m-am împodmolit în birocrăția transunerii în fapt a proiectului meu. Aviz de la pompieri, de la asociația de bloc etc., etc. Am realizat că nu eram defel bună în managerierea unei firme economice, și asta era, de fapt, o editură. Am renunțat la afacere mai înainte ca să dau faliment.

MM. - Cv-ul Melaniei Cuc debutează ca profesor suplinitor Școala generală din Archiud (1966-1968). Cum a fost ca dăscăliță acasă?

MC. - Anii sunt trecuți greșit, în sursa ta. La Archiud am lucrat ca profesor suplinitor în anul meu de practică, adică anul școlar 1964-1965. Nu aveam 18 ani. I-am împlinit după ce funcționasem ca dascăl un an de zile. Era primul an școlar, în care, în România se înființase și clasa a VIII-a, obligatoriu. Aveam elevi în clasa a VIII-a care erau de vârsta mea. Eu aveam 1,55 m și 45 de kg. La început nu m-au luat în serios. Unii, mai obraznici, își trăgeau cu ochiul când predam la clasă. A trebuit să fac un efort teribil ca să mă fac ascultată. Aveam ore la clase diferite și eram dirigintă la clasa a VI- a. La cei din clasa a V-a, spre exemplu, le spuneam povești, în timpul orelor, și mă ascultau fascinați. La cei din clasa a VII-a le desenam peisaje cu creta colorată pe tablă. În altă clasă, era un băiețel care cânta dumnezeiește, acum este în corul Operei din Cluj. Îl puneam să ne cânte și toată clasa se cumițea. Acolo unde nu găseam o soluție, loveam cu indicatorul de la hartă, pe masă. Se zguduia toată catedra aia de scânduri unse cu

motorină. Nu ți-am spus, predam desen, educație fizică, desen tehnic, geografie. Fiecare clasă avea peste 30 de elevi. Acum, în Archiud, nu sunt 30 de elevi în toată școala.

Cum spuneam în paginile anterioare, mătușa mea, Margareta Arsene, era directoarea școlii. Toți dascălii tineri se fereau să ajungă în „parohia” ei. Eu m-am prezentat la Inspectorat cu cererea de-a fi repartizată cât mai departe de Archiud. Nu spusese nimic acasă, cu atât mai puțin mătușii sau unchiului, care și el era profesor la aceeași școală. Am lăsat cererea și așteptam visătoare să ajung undeva în creierul munților, să cunosc oameni noi, să am timp să pot învăța, să scriu... Visam. Mătușa a ajuns și ea la Inspectorat, în căutare de profesori pentru școala pe care o conducea. Când m-a văzut pe lista inspectorului s-a înfuriat. Cum să mă lase să plec pe Ilve, pe Șieu?! M-a luat imediat la ea. Seara târziu, a venit acasă și m-a certat urât. Locul meu era la Archiud! Nu am scăpat de sub tutela ei încă mulți ani de acolo încolo. Oricum. Cât am fost colegă de cancelarie cu unchiul și mătușa, erau zbiri cu mine. Trebuia să învăț ce aveam de predat a doua zi, ca să nu îi fac pe ei de rușine. Aveam colegi, profesori foarte tineri. Eram un grup solidar și ne mai răzvrăteam. Dar nu mereu aveam parte de libertatea de opinie pe care ne-o doream. În acel an a murit Gheorghiu Dej. La căminul cultural, am drapat cu mătase neagră, un portret care îl înfățișa zâmbitor și am făcut de gardă trei zile la rând. Mătușa, directoarea, ne verifica dacă stăm în poziție de drepti, dacă nu cumva spunem glume, râdem. De! eram ca la un priveghi. Au trecut mulți dascăli prin Archiud, dar dacă întrebi și azi pe careva dintre țărani, îți va spune în detaliu cum erau doamna Margareta și domnul Mihai Arsene. Intrasigenți cu elevii, cu profesorii, cu ei înșiși.

În anul următor am plecat la Brașov. Am stat acolo doar un sezon, cât am avut de muncă la Agrosem. Apoi am trecut Carpații.

MM. - Și ai ajuns, de la catedră, Tehnician la Laboratorul Central de Carantină Fitosanitară, București (1970- 1979). Ce făceați acolo?

M.C - Întâi, pe post de laborant, apoi tehnician... Într-un laborator de grad Zero, pe atunci, în Europa. Acolo se făceau analize dintre cele mai sofisticate, se analizau produsele de origine vegetală. Eram un fel gardă, filtru. Verificam produsele care intrau în România.

LCCF era o instituție complexă. La fiecare punct de frontieră erau, și cred că mai sunt și astăzi, inspectori fitosanitari, care controlau la sânge. Se urmăreau produsele infestate cu agenți patogeni ce nu existau încă în România. De pildă, gândacul de Colorado, păduchele de San Jose... Dau aceste nume, pentru că deja sunt foarte cunoscute și la noi. În ultimii ani, acești dăunători au intrat în România prin importurile de fructe și de cartofi.

Eu am lucrat la laboratorul de Entomologie. Adică, tot ce ține de insecte, fluturi (moli), gândaci de toate felurile. A fost fascinant să le învăț pe toate, și am avut nevoie de asta vreo doi ani. Apoi a intervenit rutina, lucram mecanic. Știam exact ce și unde să caut. La noi veneau și saci întregi cu țigări cubaneze, confiscate în vamă, pentru că nu aveau certificat sanitar. După analiză, legea spunea să le ardem. Nu ne înduram, mai ales că pe piață nu se găseau țigări bune. Șefa mea, rusoaică născută la St.Petersburg și măritată cu un student român, și care iubea România, mai mult decât pe țara sa natală, era unul dintre marii specialiști în domeniu. Ea fuma ca o șerpoaică. Eu nu fumam, dar încet, încet, am prins viciul. Mă simțeam mai specială dacă stam la cafea cu țigara superlong

arzând între degete. Nu am fost o fumătoare în adevăratul sens al cuvântului, mai mult mă prosteam. Când mergeam la un cenaclu literar, luam câte un cartuş de țigări cubaneze pentru prieteni. După ședință, intram în Cișmigiu. Ori era vară, ori iarnă, ne așezam pe aceeași băncuță, din vecinătatea rondului cu busturile clasicilor și fumam. Eram numai noi acolo, poeții tineri și liceenii de la Liceul Lazăr.

Laboratorul nostru aparținea direct de Ministerul Agriculturii. Eram supervizați de un ofițer de la contrainformații, care își avea biroul chiar în incinta instituției.

Scăpasem de sub tutela mătușii și a unchiului din Archiud, și la carantină, cum îi spuneam noi, mai pe scurt, - am intrat sub „umbrela” fostului meu profesor de protecția plantelor, ing. Ilie Vonica. El fusese transferat de la Stațiunea Pomicolă din Bistrița, avansat director la LCCF în București. Era un ardelean extrem de conștiincios, dar cum era încă tânăr și subalternii lui nu erau mereu dispuși să se încadreze programului de ordine interioară, pe care el îl mai impunea din când în când, avea nevoie de cineva pe care să-l folosească ca exemplu. De „acaru’ Păun” sau un „țap ispășitor”. M-a ales pe mine pentru acest rol ingrat.

La început, mă simțeam flatată că, în timpul ședințelor mi se adresa direct, ca și cum de mine depindea mersul lucrurilor în instituție. Încet, încet, a prins să mă deranjeze atenția excesivă pe care mi-o acoda. Mereu mă chema la „ordine”. Ba, că întârziam la condică, ba că nu am fost la muncă voluntară. Mă simțeam ca un copil pe care părinții îl muștruluiesc fără motiv sau ca o nevăastă pe care bărbatul o bate preventiv. Erau și zile în care nu mai aveam încredere în mine, eram tot mai sigură că nu sunt bună de nimic. Am prins curaj și l-am întrebat:

-De ce numai eu sunt certată?

-Ca să învețe ceilalți!, mi-a răspuns sec.

Am fost șocată. M-am simțit rănită. Era singurul om din București care mă cunoștea de când eram copil. Îmi fusese dascăl 4 ani la rând. A doua zi am făcut febră. Pe bune. Nu m-am putut ridica din pat și a venit medicul acasă. Mi-a dat concediu medical. Apoi, deși m-am făcut bine, mi-am prelungit concediul vreo trei săptămâni. Toate colegile și colegii, mă vizitau, apoi, a doua zi, la Laborator, vorbeau despre cât de bolnavă sunt... Eu stăteam în pat și citeam. Domnul director se simtea tot mai vinovat. Știa că eu nu aveam pe nimeni în București, în afară de ei, ei erau familia mea. Și-a călcat pe suflet și, împreună cu șefa mea directă, a venit să își ceară iertare. Un gest extraordinar! Îi mulțumesc și acum că mi-a redat demintatea.

Nu mai e printre noi, a plecat cam prea devreme în Cer, ca mulți dintre colegii mei de acolo. Eram un colectiv adevărat. Munceam, ne distram, munceam! Acolo am lucrat aproape 9 ani.

Și... nu pot merge mai departe fără să stabilesc locația aceea, așa ca pe hartă... Eram undeva, în afara Bucureștiului, pe Șoseaua Afumați. Într-un spațiu modern, ultrautilat și încadrat de un peisaj superb. Aveam livezi de jur împrejur și un șir de brazi argintii încadrau alea care ducea spre poarta principală. Cred ca erau vreo 50 de brazi majestuoși, burați de rășină albă. Erau, pentru că, într-o zi au venit cu excavatorul și cu oamenii care se priceapu să scoată brazi (înalți de peste 2 m) să îi baloteze, să-i mute la unul dintre parcurile de agrement ale lui Ceaușescu.

MM. –Apoi ai devenit Inspector la Evidența Populației din cadrul Poliției Capitalei (1980-1986). Cred că a fost o meserie interesantă. În cv ai scris că ți-ai dat demisia din motive personale...

M.C. - De la Laboratorul Centrului de Carantină Fitosanitară, am plecat după aproape un deceniu la Clubul Dinamo. La vechiul meu loc de muncă era ok, dar distanța pe care o parcurgeam zilnic, practic traversam Bucureștiul și schimbam 5 mijloace de transport, făceam două ore până acolo,- distanța spuneam, era o povară pentru mine. Nu mai aveam timp de familie. Am acceptat postul de tehnician la Dinamo, astfel reduceam la jumătate timpul pe care îl pierdeam zilnic în troielbuze și tramvaie, mijloace de transport care, pe atunci, iarna nu erau încălzite și în care, vara, leșinai de căldură. Să nu uităm că în vremurile de care vorbesc aici, se lucra 6 zile dintr-o săptămână, iar în a 7-a zi prestam muncă voluntară, eram convocați la fel de fel de acțiuni cetățenești.

Clubul Dinamo este plasat într-o locație centrală din București, are un parc uriaș, cu arbori majestoși și, pe atunci, avea și spații pentru flori și o seră micuță, dar cochetă. Tot complexul era aranjat, și mai este, cred, în jurul celebrului stadion. În prima fază, administram tot ce însemna spațiu verde din parcul Dinamo și de la bazele sportive de la Săftica și Snagov. Aveam câțiva angajați civili, dar ponderea lucrărilor o executam cu sodații în termen.

Când am ajuns acolo, habar nu aveam cum se cultivă florile în seră sau cum se întreține gazonul pe un teren de fotbal. Am avut noroc cu vechii lucrători, care știau tot ce trebuia știut. Nu îmi era rușine că eram șefă, dar eram ignorantă, că nu mă pricepeam la nimic din ce era acolo. Am pus mâna pe cărțile potrivite, am citit. Teoria ca teoria, dar „practica” era cea care îmi punea bețe în roate. Soldații cu care lucram nu aveau tragere de inimă. Eu nu aveam metodă de lucru. Așa că, după circa un an, deși mă descurcasem bineșor, am luat transferul în același minister. Era sigură că nu aveam nici în clin și nici în mână cu managementul unui astfel de obiectiv, nu mă interesa nici horticultura. La cererea mea, am fost transferată în cadrul Poliției Capitalei, la serviciul de Evidența Populației. Era o altă meserie despre care habar nu aveam, și pe care a trebuit să o învăț, să o practic cu seriozitate.

Bucureștiul era municipiu *închis*. Nu putea nimeni să-și facă mutație în Capitală, iar o viză de flotant era extrem de dificil de obținut. În aceste condiții, a trebuit să învăț, chiar să fur meserie de la colegile mele de birou, care, cele mai multe, aveau grade militare. Eu eram angajat civil. Am învățat și m-am muncit bine, adică nu am avut probleme, deși erau și nopți în care, după ce ajungeam acasă, mă gândeam unde și ce am greșit pe un anumit formular. Visam noaptea că am lăsat seiful descuiat etc. Aveam coșmaruri. Una peste alta, acea perioadă mi-a folosit, mai târziu, în modul cum am putut privi lumea. Am învățat să nu îmi mai fie frică de cei cu uniformă. Printre milițienii erau oameni și oameni. Aveam un coleg, maiorul Constatin Atomii. Poet cu talent, dar care făcea compromisuri, era „abonat” să scrie poeme de ziua Tovarășului și a Tovarășei. Nu-i ardea lui de promovarea clicii comuniste, dar așa se vedea mereu în reviste. Într-o zi, la serviciu, am fost chemați, pe rând, să-i prezentăm unui ștab de la CC caietele cu conșpetele de la Învățământul politic. Au început cu ofițerii. Atomii, ca un copil care nu și-a făcut tema de casă, a găsit o mincină: Tovarășe, știți... am uitat caietul acasă!!! Nu l-a crezut nimeni, dar l-a trimis cu masina de la secția de miliție, acasă, să aducă caietul cu însemnările de la sedințe. Cum el nu avea nici un caiet de acest fel, ca cei mai mulți

dintre noi, s-a întors la secție cu un caiet plin cu poezii scrise de el și închinată Conducătorului, Partidului, Tovarășei... A fost delir. Râdeam cu toții și totuși, a fost sancționat cu propriu din salariu.

Am avut acolo colegi buni, dar și mârłani, cei care executau ordinul șefilor cu un exces de zel de care te îngreșoșai. Eu nu eram făcută nici pentru lumea aceea dură, cazonă, dar mă adaptasem, trăiam ca o mușcată pe care o ții la umbră. Eram tot mai slabă, palidă și aveam crize de anxietate. Am mers la medicul de instituție. Acela era obișnuit cu soladații, cu militarii, nu cu o femeie de 45 de kg. Mi-a spus că nu am nimic, să mă odihnesc!!! Fizic eram odihnită, psihic eram, însă, vreiște.

Deja publicam în reviste foarte importante, eram un nume care se impusese în Literatură, aveam și emsiunii repetate la Radio România... Aveam și copii, casă și soțul, care, fiind antrenor, era mai tot timpul în cantonamente. Îmi doream un timp în care să nu mai am șefi, condică, ofițeri de serviciu, care să mă sune noaptea, dacă era o urgență. Boala pe care am avut-o eu atunci, azi se numește oboseală cronică. Există și remedii. Atunci, în comunism, nu se știa nimic despre o boală de care mori fără să te doară nimic. Mă topeam pe picioare, leșinam pe stradă.

Nu mă mai puteam concentra la serviciu, pe dosarele, care erau din ce în ce mai stufoase. În fiecare zi primeam ordine, și ordonanțe... Eu aveam nevoie de odihnă, dar în România anului 1988, concediile medicale se dădeau numai dacă erai pe moarte. Analizele mele medicale erau excelente. Altundeva era problema. Sufletul nu era defel mulțumit de ceea ce executa, prin rutina de fiecare zi, nu se împăcase cu trupul, cu ambalajul de carne. Soțul meu a pus punctul pe I.

- Îți dai demisia!, a zis, și așa am făcut. Nu știu dacă mai există vreun caz în tot Ministerul de Interne, din perioada aceea, în care un salariat să își fi dat demisia. Eram Inspector de Evidența Populației, funcție serioasă. Șeful meu direct, colonelul Dorobanțu, mi-a ținut cererea de demisie o săptămână în seiful lui. Și el și colegii de birou, îmi spuneau că greșesc. Am plecat totuși, de la ei, fără supărare, fără bucurie.

A fost ca într-un „tren” cu care am călătorit un timp. Am cunoscut oameni noi și povești de viață. Hrană pentru romanele mele viitoare. Am dormit câteva zile la rând, fără griji, imediat ce am predat sigiliul seifului meu. M-am odihnit, apoi am început lucru la primul meu roman. « Impozit pe dragoste » este cartea scrisă atunci. Colaboram și la Luceafărul. Pe atunci nu erau e- mailuri, și am mers la Redacție cu un material nou. Respiram, mă simțeam ca și cum aș fi ieșit din pușcărie. M-am întâlnit cu Artur Silvestri și i-am spus:

-Mi-am dat demisia!!

M-a pus să repet, apoi, cu gravitatea pe care știa s-o folosească în voce, când avea ceva de taxat, mi-a zis:

-Ești nebună!!!

Da, eram nebună și fericită că încheiasem un tronson din viața mea, în care, dacă aș fi peristat, nu știu dacă azi aș fi aici, aș mai putea răspunde cu seninătate la aceste întrebări.

MM. - Am sărit etapele de la fetița Melania, la adolescentă, primii fiori ai dragostei, cum i-ai perceput, pentru că bănuiesc că ai trecut prin toate acestea, că ți-ai întemeiat o familie?

MC. - Despre iubirile mele voi scrie după 80 de ani, nu mai este chiar foarte mult până atunci. Nu că aş fi avea cine ştie ce poveşti nemaîntâlnite, dar mi se pare mult prea intim să tropotesc pe acest covor cu amintiri. Sigur, fiecare etapă din viaţa mea a fost trăită firesc, cu întrebările, încercările, cuceririle şi poate cu greşelile ei. Ceea ce este important pentru mine, este faptul că am amintiri de care nu îmi este ruşine. Nu sunt datoare cu explicaţii şi nu regret nicio clipă prin care am trecut.

Se vorbeşte azi mult prea mult despre „combinaţii amoroase”, iar dragostea aşa cum este ea, este dusă în derizoriu. Dacă răspund cu sinceritate la toate celelate întrebări din carte, o fac pentru că ele ţin de o etapă istorică, sunt un eşantion din ceea ce am fost noi, generaţia mea, cei dintre între cumpelele mileniilor. Sigur, fără dragoste suntem un nimic! Am iubit şi am fost iubită. Ştii, cum sunt fazele unui trandafir; îmboboceşte, înfloreşte şi... vin fluturii de-i iau polenul pe aripi. Apoi, se întomnează, vine iarna...

Totul este să ai amintiri când vei fi singur în fotoliu şi afară va ninge, va ninge... Dragostea vieţii a fost şi este soţul meu. A fost mereu lângă mine la bine şi la greu. Când eram foarte bolnavă şi nu mă puteam ridica din pat săptămâni în şir, mă lua pe braţe şi ajutat de Mona, fata noastră cea mare, mă aşeza în cadă şi mă îmbăia ca pe un copil. Eu nu aveam putere nici să ţin ochii deschişi.

Asta este iubirea, cred eu. Restul este jocul hormonilor, ceasul biologic! De, suntem o specie care trebuie să perpetueze, şi dacă în toată această harabaură în care ne aruncă mama-natură, ştim să dozăm şi un gram de romantism, o fărâma de iubire spirituală, este ok.

MM. - Şi ce a urmat, apoi, în perioada de până la Revoluţie?

MC. - În prima parte mi-am cheltuit energia în scris. Scriam ca nebuna, ziua şi noaptea. Exista în mine o magmă de energie creativă, care trebuia să irumpă. Şi a irupt.

Am terminat primul roman, l-am început pe al doilea... Aveam colaborări importante, nu doar cu reviste literare, dar şi cu cotidiene, cum era Informaţia Bucureştiului, Scânteia Tineretului. Mă impusesem cu reportajele literare. Eram deja cunoscută. Mergeam cu soţul meu în cantonamente la munte, la mare. Mergeam la mare împreună cu elevii soţului meu, în cantonamente şi cu fiica cea mare, Mona, care a crescut practic, între luptători. Mergeam cu băieţii la meciuri, seara la discotecă... la munte, la Sinaia. Odată, soţul meu ne-a făcut surpriza şi ne-a dus la Clubul de Noapte. Şi eu şi fiica mea, care era deja la liceu, ne aşteptam la spectacole vivante, aşa cum citiserăm numai în cărţi. Nu a fost aşa. Au dansat câteva fete în costume de baie pline de paiete, şi noi am băut vermut de pe fundul unor sonde de sticlă albă. Atât. Nu am fost defel impresionată de decadenţa hotelului de lux.

Iubeam zăpada şi urcam până la Tirul cu porumbei, o străduţă care dă în coasta Caraimanului. Zilele acestea am căutat în albumele noastre, fotografiile vechi, am găsit câteva şi din perioada aceea, alb şi negru.

Revenind la anii aceia, după un timp, oboseala mea cronică a revenit. Iar am stat la pat. Iar mi-am revenit, m-am simţit ceva mai bine cu o lună înainte de Revoluţia din Decembrie 1989, am reuşit chiar să fac mici plimbări. Locuiam în cartierul Colentina, aproape de parcul mănăstirii Plumbuita. În timp ce la Timişoara deja erau morţi pe stradă, noi am dat jos, am stat pe iarbă. Era o zi cu soare, foarte frumoasă.

Ne-am întins unul lângă altul, cu fetele și cu soțul meu. Am privit cerul. Era albastru, albastru! Eu eram încă în convalescență. Mona terminase liceul, și cum în vară nu intrase la facultatea de Drept, așa cum își dorise, se pregătea pentru anul următor. Se și angajase la ICRAL, o instituție care se ocupa de fondul de locuințe din sectorul II al Bucureștiului. Eram mândri de ea. Anamaria, sau Adi cum îi spunem noi, fata cea mică, era în clasa a IX-a, la un liceu, în care existau și clase cu predare în limba maghiară. După revoluție, toți elevii români din acel liceu au fost scoși pe poarta instituției, în stradă. Oamenii greșesc, totul este să știi să ierți, și cei ce greșesc să aibă puterea să spună: „Regret”

MM.Cum descrii Revoluția? Ce impact emoțional a avut asupra ta această mișcare, prin care oamenii, sătui de atâtea opreliști, au ieșit în stradă pentru a-și cere drepturile, plini de speranța, năruită apoi, de a le dobândi?

MC. - Deși eram încă în convalescență, Revoluția a făcut să-mi crească adrenalina sau Dumnezeu mi-a dat putere să fiu și eu om între oameni, să pot participa direct, nu doar din fața televizorului, la evenimente. Spun Evenimente, pentru că încă nici acum nu știu exact ce a fost atunci. Ca o pagină din istoria mea personală, suprapusă, grilă, peste Istoria României, așa voi descrie cum am trăit și ce am simțit eu și ai mei, în acele zile.

Să pornesc cu începutul... Pe la ora 10, în ziua de 21 decembrie, o zi care parcă nu ținea de luna Decembrie, am auzit un fel de foșnet pe stradă. M-am uitat și am văzut femei și bărbați, cu steaguri, și o parte din ei în uniforme de la Gărzile patriotice. Veneau dinspre Colentina, de sus și se îndreptau spre centru, de-a lungul liniei tramvaiului 21. Nu păreau a fi grupuri organizate. Am dat drumul la televizor și am aflat că urma să fie o adunare populară în Piața Palatului. Nu i-am dat importanță, obișnuiți fiind cu mulțimile care erau adunate să-l aclame pe Ceaușescu. Exact în ziua aia am constatat că nu aveam cizmele potrivite pentru iarna care ar fi trebuit să vină, și împreună cu soțul meu am plecat în oraș. Am străbătut toate arterele comerciale ale unui București sărac lipit pământului, fără să găsesc perechea de cizmulițe la care visam. Știam că nu vom găsi, dar soțul meu insista, să intrăm și în alt magazin, gigant, dar gol. Voia să îmi facă un dar, după ce, luni de zile fusesem bolnavă și privisem lumea reală doar pe fereastră. Am intrat și la magazinul București, în chiar buricul târgului, la km Zero. Eu obosisem să tot privesc rafturile aproape goale. Am dat să ieșim. Cum ascensorul era în „revizie” coboram pe jos scările între etaje. La fiecare etaj era un difuzor cu sonorul dat la maximum. Se auzea cum Ceaușescu vorbea, vorbea... dar din magazin, nu-l asculta nimeni, vocea lui era ca un zgomot de fond. Enervat, soțul meu a răbufnit, a zis suficient de tare să fie auzit de vânzătoare:

- Ce mai latră și ăsta?!

Eu am devenit palidă și, ca de obicei când el mai scăpa astfel de remarci în public, i-am dau un ghiont, apoi l-am privit rugătoare! Recunosc, îmi era frică de consecințe. Eram lașitatea în persoană. El continua să-l înjure pe „cel mai iubit fiu” al poporului. Așa, bombănind, am ajuns în stradă, unde era gata să fim aruncați la pământ de puhoiul de oamnei care aflua dinspre Piața Palatului. Adunarea populară se spărsese. Erau oameni speriați, nu revoltați. Pe jos erau steaguri, pancarde și portrete cu Ceaușescu, toate abandonate, călcate în picioare. Am reușit să oprim o femeie, cât să întrebăm, ce se întâmplase.

- A fost ca și cum ar fi trecut prin noi toți, un curet electric! A spus ea, și a lut-o la goană spre gura metroului.

Acum mă gândesc la un atac general de panică, la un eveniment generat psihotronic. Atunci habar nu aveam de „oculta” mondială. În nici zece minute străzile din centrul Bucureștiului erau goale. Lumea dispăruse. Nu mergeau nici tramvaiele și am ajuns pe jos în fața Hotelului Intercontinental. Acolo am văzut cum, de la etajul V sau VI, un cameraman filma cu o cameră de profesionist. Nu se ascundea, filma parcă ostentativ. Am fost convinși că era unul dintre operatorii Televiziunii Române. Pe laterala clădirii, pe latura cu Bulevardul Magheru, călcând pe gazon, erau doi sau trei cetățeni. Atât. Nu protestau, păreau să aștepte ceva. În minutele următoare, unul dintre ei, a strigat ceva, un slogan protestatar, dar care nu a avut defel efectul scontat. Cât am căscat noi gura, acolo, nu li s-au mai alăturat alții. Nu a sosit nici miliția. Era liniște. Am plecat spre casă, convinși că a fost doar un foc de paie. Nu aveam nici o informație. Nu puteam vorbi la telefon cu prietenii, știind că telefoanele noastre erau ascultate. Mona era de gardă la sediul ICRAL, undeva foarte aproape de Grădina Icoanei. Când s-a înserat, am plecat să o luăm acasă. Cerul era luminat parcă din interior și băteau clopotele la câteva biserici, dacă nu greșesc, și la Biserica Silvestru, pe lângă care am trecut. Imediat ce am intrat în curtea instituției, dinspre strada Tunari, a apărut un val de mulțime. Sute de oameni încolonați meregau în tăcere spre Intercontinental. Se auzeau doar încălțările lor lovind pavajul. Am luat-o pe fiica noastră de la birou, și am ieșit în Grădina Icoanei. De acolo, se auzea murmurul mulțimii, care deja se adunse în centru. Ne trăgea „așa” într- acolo. Am încercat să ajungem, dar deja erau cordoane de milițieni și de soldați înarmați, pe toate străduțele adiacente. Am încercat de câteva ori să-i fentăm, să ocolim prin căi diferite, să ajungem în Piața Romană. Am fost oprți de forțele de ordine de fiecare dată. Cum era și Mona cu noi, nu am riscat s-o expunem, am renunțat și ne-am întors pe Colentina. Acolo era încă liniște. Liniștea de dinainte de furtună... Noaptea am auzit trecând pe sub geamurile noastre, tabu-rile. A doua zi am aflat de masacru. Nu știu care ar fi fost soarta noastră, dacă nu ar fi fost blocate străzile și am fi ajuns acolo, cu o oră înainte.

În zilele care au urmat am fost într-un război de gherilă, și dacă ar trebui să scriu doar despre acea perioadă, nu mi-ar ajunge o carte.

M.M. -Te regăsim apoi, ca redactor la Editura BIR CONTACT, București, pentru publicațiile: Flagrant, TOP Business, Curierul Sănătății (1992, 1994,199). Multe ziare, multă muncă. Cum era colectivul?

MC. - Imediat după ce s-au retras tabu-rile de pe străzile Bucureștiului, fiecare dintre noi ne gândeam la ceea ce nu reușisem să împlinim în perioada care trecuse. Eu colaborasem din plin cu publicații de primă mână din București, mai ales, și cu Radioul, care, pe vremea aceea, era sursa cea mai sigură de știri, dar nu fusesem angajată cu carte de muncă într-o redacție. Îmi doream să lucrez la un ziar nou, și încă din februarie 1990, când mi s-a propus să lucrez pentru o publicație particulară, am spus da. Se numea Prometeu. Eram singura din redacția aceea care mă pricepeam la scris, la munca de redacție. Încă nu apăruseră tipografiile performante, nici calculatoarele, scriam pe mașini mecanice care făceau un zgomot teribil.

În aceeași perioadă, colaboram și la publicațiile de „dreapta” care țineau de PNȚCD, Dreptatea și Timpul Capitalei. Originea mea transilvană mă dusese într- acolo, spre urmașii lui Iuliu Maniu. Era în perioada luptelor de stradă, la propriu, și îmi amintesc că Dreptatea își avea redacția undeva într-o cameră de la fostul hotel Athene Palace, azi Hilton. Redactorii lucrau cu zăvorul tras la ușă. Nimeni nu avea încredere în nimeni.

Între timp, un bun prieten de familie și un gazetar notoriu, Constantin Dumitru, ne-a adunat pe câțiva amici, care aveam în comun dragostea pentru litera scrisă. Printre aceștia, era și cel care, mai târziu, avea să ajungă ministrul de externe, Adrian Cioroianu. El era încă student, cred că în ultimul an. Acolo, într-un apartament de bloc de pe Colentina, s-au pus bazele săptămânalului Flagrant! Apoi, s-a format trustul BIR Contact, și una după alta, au apărut și publicațiile de care aminteai mai sus.

Ne-am mutat redacția în fosta Casă a Scântetii. A fost perioada cea mai fierbinte, cea mai dinamică din activitatea mea de jurnalist. Acolo am avut și primele și utimele mele procese de presă. Nu eram obișnuți ca cel despre care scriam să aibă și drept la replică. Încet, am învățat. Acolo am inițiat și revista Curierul Sănătății. Eu habar nu aveam de medicină, dar, până când să avem un redactor – șef, medic, cu patalama la mână, am dus câteva numere singură. Nu mi-a stricat; în acele câteva săptămâni am citit tratate de medicină cât un student în doi ani de facultate. Apoi, am avut și colegi medici în redacție. Se muncea foarte mult. Eu scriam pentru mai toate dintre acele reviste din trustul nostru. Dimineața, mergeam la Guvern, la conferințele de presă, ajungeam la prânz în redacție, redactam materialele, făceam corectură...

Atunci am cunoscut oameni, aproape anonimi, care mai târziu au devenit miniștri, primari, și chiar presedintele României. Fiecare zi era ca un foc de artificii. În cele din urmă am ars și eu. Simțeam că nu mai aveam energie și seara târziu, când ajungeam acasă, eram ca și paralizată de oboseală. Atâtea lucruri interesante, de pionerat democratic, s-au întâmplat în vremea aceea! Poate îmi voi scrie cândva memoriile... Glumesc, dar tot ce am petrecut eu, ține de istoria generală, nu este doar bucățica mea de istorie, viața mea.

MM. - Ai înființat și coordonat săptămânalul Informația Cernavodei (în română, engleză și italiană) (1993-1994). Cum a fost munca aici?

MC. - Fiica mea cea mare, Mona, se mutase cu serviciul, lucra ca reporter la cotidianul AZI, apoi, pentru ANSALDO, care era trustul ce construia Centrala de la Cernavodă, format din partea română, cea canadiană și cea italiană. Așa am ajuns acolo și am editat săptămânalul Informația Cernavodei. Apărea în trei limbi. Întâi a fost tipărită sub umbrela editurii Bir Contact, apoi a fost preluat, economic, finanțat de o firmă din Cernavodă, unde am înființat o mică redacție. Apoi, primarul din Medgidia, văzând ziarul nostru, m-a rugat să fac și pentru Medgidia o publicație săptămânală. Așa a apărut Informația de Medgidia. Nu era simplu, pentru că eu locuiam în București și făceam naveta în Dobrogea. Dar a fost frumos, am avut satisfacția unui lucru făcut de mine de la cap la coadă. A fost și asta o experiență. Îmi amintesc că, cum nu găseam tipografii bune și ieftine în jurul Cernavodei, tipăream ziarul la Slobozia. Acolo aveau o tipografie convenabilă, dar veche, cu calandru, cu litere de plumb. Stam ca la moară să ne vină rândul să tipărim ziarul. Făceam corectura pe pagină, noaptea la un bec chior. Odată, m-a

prins viscolul în Bărăgan și aveam și viroză. Mă durea capul, aveam febră și așteptam la hotelul din Slobozia, să se deszăpezească șoseaua.

Știi, peste timp, îți rămân în minte numai lucrurile frumoase, ce a fost greu se estompează. Am învățat multe, în acest răstimp, despre oameni, despre o comunitate cosmopolită, cum era atunci cea din campusul Centralei Nucleare din Cernavodă, dar și despre viața din cartierele țigănești de lângă Dunăre.

MM. - Ai fost apoi director Marketing, Lasermed – București (1996-1998), ce consideri că a fost relevant în această perioadă?

MC. - La Lasermed a fost o întâmplare că am ajuns. Am cunoscut un medic, care fugise din țară, în Cipru, pe vremea lui Ceaușescu. Revenise de curând la București. Dr. Mihail Popa deschisese un cabinet cu tratamente moderne. Era primul care aducea laserele medicale în România. Eu lucram încă la Curierul Sănătății și am convenit cu el să îi organizez o conferință de presă, să îl ajut să-și promoveze afacerea. Lucrurile au mers așa de bine, după prima întâlnire cu jurnaliștii, că am colaborat în continuare. Cum avea nevoie de proiecte serioase de promovare, m-a invitat să lucrez pentru el. Mi s-a părut interesant și chiar a fost interesant pentru un timp... Totuși, medicina nu era lumea mea, după doi ani m-am întors la prima mea dragoste, jurnalismul.

MM. - Redactor- șef pentru Transilvania la Top Business – București, cum te-ai simțit în această ipostază?

MC:- Am revenit în Redacția Bir Contact, unde tocmai apăruse încă o publicație Topp Business. Nu știu cum precepe un jurnalist din provincie munca, viața unui jurnalist de București, mai ales din anii aceia nebuni, 1991. Era perioada mineriadelor, a inflației galopante, a transferurilor de patrimoniu peste noapte, a îmbogățirilor, cât ai bate din palme, la fiecare răscruce de stradă, țigăncile cumpărau „acțiuni”... În tot acel vâlmășag, trebuia să fii cu ochii larg deschiși, să vezi dincolo de aparențe și abia apoi să scrii. Nu existau ore de redacție fixe, se muncea pe brânci. Cum nu eram o voinică, am clacat curând. Munceam, dar eram obosită. Abia mai stăteam pe picioare.

În perioada aceea, soțul meu lucra ca antrenor la un club din Istanbul. A trebuit să-și rezilieze contractul, să vină acasă, să mă îngrijească. Între timp, cumpăraserăm o căsuță la Archiud, dar nu fusesem acolo, decât într-o vară, câteva zile. Nu avea dotări, nu beneficiam de confortul pe care îl aveam la oraș. Din ce în ce mai vlăguită fiind, am fost convinsă că voi muri. Am vrut să mor acasă, și acasă însemna la Archiud. Am venit în sat la 1 martie. Căsuța noastră era bocnă, înghețată. Apoi, s-a topit zăpada pe dealurile din jur, a ieșit iarba și am văzut că odată cu venirea primăverii mă simțeam din ce în ce mai bine! Depășisem stresul cronic care mă ucidea cu încetinitorul, cât fusesem în Capitală. Eram în concediu fără plată și prietenul și șeful meu, Constantin Dumitru mi-a propus să fac o filială pe Transilvania.

Habar nu aveam, logistic vorbind, cum voi realiza asta, și așa a fost. Nu am reușit să mă descurc. Nu am fost un bun manager, cel puțin nu în momentele acelea. Eram încă în convalescență și fără nicio relație sigură pe zona Ardealului. Ceea ce îmi era foarte clar era că nu mai voiam Bucureștiul.

MM. - De ce ai ales să încerci mereu noul? Nu te-a agitat atâta muncă? De unde puterea de a o lua mereu de la capăt. Mai ales că știi că ești rac, ca și mine, și celor din zodia noastră le place siguranța.

MC. - Da, de unde! Un „rac” care să nu încerce și apele învolburate?... Eu sunt ușor nomadă, ador să-mi schimb locuința, să văd dimineața alt orizont la fereastră. Cred că pentru un timp limitat, aș putea locui în rulotă. Când eram copil și veneau în sat țiganii cu căruțele, îmi doream să plec cu copiii lor, în căruțele cu covirtir, să văd lumea. Cât privește siguranța, cum îi spui tu, nu putem fi niciodată siguri nici măcar pe clipa de față. Așa că, la ce bun atâta încrâncenare pentru a te fixa pe un fotoliu de birou, a sta pe un loc sigur?

Am o fostă colegă de școală primară, care a lucrat într-o fabrică, la ștanțat nu știu ce piesă, timp de 30 de ani! 30 de ani a semnat condica, a lucrat pe aceeași mașină. Îmi povestea asta cu mândrie. Mie, în schimb, mi s-a făcut milă de ea. Pierduse atâtea lucruri inedite.

Viața este una singură, dar dacă vrei, poți să trăiești mai multe vieți în ea. Sigur, pentru toate există un preț. Eu am chelutit din energia și liniștea mea interioară, am plătit cu sănătatea fizică. Dar, cine știe, poate că dacă rămâneam la primul meu loc de muncă, profesor la Archiud, muream de plictiseală. Riscurile sunt pretutindeni.

MM - Până în 2000 ai stat la București. Cum te-ai acomodat acolo? O ardeleană în mijlocul agitației? Aici ți-ai crescut și copiii, aici ai avut poate, cele mai mari reușite.

MC.- Straniu, eu iubesc Bucureștiul pe care îl știu din perioada aceea, nu Bucureștiul de azi, cu decibeli nebuniei rutiere și haitele de câini vagabonzi. La început, colegii râdeau de accentul meu ardelenesc și de dialectul în care vorbeam. De exemplu, eu spuneam: O să ploaie! Ei râdeau și eu pricepeam unde greșeam.

- O să plouă! Mă corectau ei, dar fără răutate.

Încet, încet m-am adaptat, am devenit una de-a lor. Le spuneam că sunt fată de la țară și nu mă crederau. Lor li se părea că eram citadină până în vârful unghiilor. De aceea, mai târziu, când m-am retras la Archiud, nu au putut concepe că voi dormi într-o odaie încălzită cu lemne, că voi spăla preșurile la fântână. Țin încă legătura cu mulți dintre prietenii mei, literați sau ba, de acolo, dar ei tot nu înțeleg ce mă leagă de un sat, sau de un oraș de provincie cum este Bistrița. Iubeam agitația Bucureștiului, ieșeam seara la plimbare pe bulevard, în Cișmigiu, mergeam la teatru. Nu îmi scăpa nicio premieră. Fetele mele, din păcate, au crescut jucându-se pe covoraș la umbra unui bloc de zece etaje. Nu s-au bucurat de o copilărie petrecută, fie și numai în vacanțe, la bunici, la țară. Eu nu mai aveam pe nimeni la Archiud. Soțul meu era în cantonamente. Mona, care era mai măricică, a crescut printre băieți, elevii soțului meu. Plecam și eu cu ei în cantonamente, la mare sau la munte. Mergeam și la discotecă, ne distram, eram ca o familie mare și frumoasă.

Literar vorbind, la București am atins vârful piramidei succesului, asta mai înainte chiar de a debuta editorial. În perioada 1988- 1989 publicam aproape săptămânal în revista Uniunii Scriitorilor, în Luceafărul. Eram considerată ca un scriitor care a inventat un gen (subgen) nou literar, controversat desigur, ca tot ce e nou, Reportajul Literar.

Zilele trecute, umblând prin debara, am găsit o parte din revistele de atunci, am recitit acele reportaje și jur că nu mi-e rușine de ce scriam pe atunci. Am găsit și grupaje de poeme publicate în aceeași perioadă în *Luceafărul*, în *Flacăra*, și nu au nimic în comun cu comunismul. Ba, dacă aș vrea să fac pe „desidentul” aș putea răstălmăci metafora în sensul luptei pentru Democrație. Dar nu am fost desident, nu am fost nici comunistă. Eu m-am trezit în acel sistem, am crescut cu el și nu aveam teremeni de comparație. Bun sau rău, altul nu știam.

La Editura Cartea Românească, în 1989, aveam două romane gata să apară. Au apărut, mai târziu, « *Impozit pe dragoste* » și « *Fructul oprit* ». Tot în perioada aceea, am luat locul I pe țară la concursul de jurnalism, cu un reportaj literar și mai multe premii naționale pentru poezie. Aveam spațiu de emisie la Radio România. Eram pe val. Știi, ca la surfing... Vine un val, te duce ce te duce, apoi... ieși în afara peisajului. Vine alt val... și așa trece viața.

În București, m-am simțit normal, acolo era căminul meu, dar mereu îmi aminteam de locul natal. Dovadă stau și materialele literare din perioada aceea, pe care le publicam în presa literară, în care scriam despre Acasă, despre rădăcini.

MM. - De ce ai revenit acasă, la Bistrița, mai ales că erai bine cotate ca jurnalist și scriitor?

MC.- Sună anapoda poate, cum spun. Am venit din motive de sănătate. Cu bateriile aproape descărcate, fără energia necesară prestării unei munci de jurnalist la foc continuu, m-am retras *acasă*. Eram ca un animal rănit, care dorea să-și lingă rănilor. La început, credeam că voi muri, și îmi doream să fiu îngropată sub prunii din curtea bisericii din Archiud, lângă tata și lângă bunici. Arsesem, mă pârjoliseram dar, ca pasărea Phoenix, m-am ridicat din propria-mi cenușă.

Bucureștiul a fost o școală pentru mine ca Om și ca Scriitor, dar cu cât m-am îndepărtat mai mult de Capitală mi-am dat seama că mă apropiam de mine, de latura aceea neștiută pe care o aveam și nu o descoperisem la timp.

Ce contează să fii bine cotate pentru un lucru anume!? Fără să mă laud, a fost o perioadă când, în cercuri literare selecte din București, eram recunoscută ca un mic geniu al poemului. O, da, am avut și sincope, m-am căsătorit, am avut copiii, slujba de 8 ore pe zi, inclusiv sâmbăta... Și așa, o vreme, deși scriam, nu mai frecventam cercurile literare. În mijlocul tumultului bucureștean, eu trăiam și scriam ca într-un trun de fildeș sau, mai bine zis, ca într-un cătun. O fi fost bine sau rău, nu știu. Dar aș minți, dacă nu aș spune că am avut prietenii literare care multe rezistă până azi, că am avut și maeștri, în sensul frumos al cuvântului, care m-au promovat la Radio, la reviste cu staif.

În perioada aceea, l-am adus pe scriitorul A I Zăinescu la Bistrița. Îi tot vorbisem de locurile mele natale și doream să-mi cunoască colegii scriitori din această zonă. Așa se face că o parte dintre poeții bistrițeni au debutat în *Luceafărul*, nu datorită mine, ci datorită poetului A.I. Zăinescu, care a fost un om politic controversat, dar de o noblețe umană, cum rar am mai întâlnit. Acum este în Cer și amintirea lui în acest interviu, va face, poate, ca unii dintre scriitorii bistrițeni să-și amintească, că i-a scos în lumea mare a literaturii.

MM. -Nici aici nu stai liniștită. Ești redactor la cotidianul Răsunetul, din 2000, ai fondat și coordonat săptămânalul Șapte zile bistrițene (2004), ești redactor la revista online AGERO din Stuttgart (2006) și realizator al emisiunii la AS TV din Bistrița. Cred că munca te încarcă, îți face bine sau mă înșel?

MC.- Eu nu muncesc, urăsc rutina, tot ce fac, este din bucuria creației. Gătesc, nu chiar în fiecare zi, dar când gătesc, până și tăiatul unei cepe mi se pare a fi o artă! Nu aș vrea să se creadă că sunt perfecționistă. Nu, doar mă bucur de ceea ce fac. Dacă am perioade de liniște, simt că nu este OK, caut imediat ceva nou, care să mă pună în « mișcare ».

Oamenii suntem, animale sociabile, așa că nici eu nu pot trăi fără apartenența la un grup, deși când vine vorba de creație, aici sunt singură. Sunt un călăreț singuratic, nu am mamă, nu am tată, nu-mi pasă de critică nici de cei care mă laudă. Știu când greșesc, știu exact ce și cum ar fi trebuit să fie în pagină ca să fie cartea respectivă, pe placul lui x sau al lui y, dar nu schimb nimic. Las o carte să se nască natural, fără intervenții, tehnici, artificii.

Îmi place să lucrez. Uneroi stau la calculator câte 7 ore și nici nu observ. Nu intru pe rețele de socializare, decât dacă am ceva de postat sau de dat un anume răspuns. Rețelele mi se par a fi un mod numai bun de tocat timpul, și timpul nostru este cel mai scump.

Revenind la redacțiile bistrițene, pe care le enumeri mai sus, de toate mă simt atrasă, merg pe acolo cu mare drag. La Răsunetul m-am angajat imediat ce am văzut că nu pot ține de una singură o redacție cum era cea a săptămânalului Top Business pe Transilvania. Când am ajuns la Răsunetul, m-am simțit confortabil din prima zi. Pe lângă că nu mă speteam cu munca, ca la București, pentru mine, Răsunetul era un vis pe care îl purtasem în subconștient 30 de ani și mai bine. Pe când eram elevă la Bistrița, treceam pe lângă Redacția Ecoul și tare mi-aș fi dorit să lucrez acolo. Nu a fost să fie atunci...

« Șapte zile bistrițene » a fost o poveste frumoasă, dar efemeră. O jerbă de artificii, într-un peisaj jurnalistic bine consolidat în solul media din Bistrița. Patronul care a susținut publicația, din nefericire pentru noi toți, nu și-a făcut toate calculele financiare de la început, și ziarul a dispărut, ca să nu zic că... a murit.

La Redacția « Agero » din Stuttgart, m-a recomandat Artur Silvestri, pe care îl cunoșteam încă de la Luceafărul, din tinerețea noastră literară. M-am simțit exelent în acel colectiv, am cunoscut o mulțime de oameni noi, dar după câțiva ani, în care am citit și redactat textele altora, am constatat că nu mai aveam timp pentru mine. Pentru ceea ce aveam eu de scris. Am renunțat la funcție, dar nu și la colaborarea cu Agero. Nici la prietenia cu Lucian Hetco, cu George Roca, deși eu sunt la Bistrița, Lucian este în Germania și George, în Australia. Împreună, am făcut un lucru bun și asta rămâne.

Privind în urmă, cred că dragostea mea cea mare a fost radioul, am colaborat ani mulți la Radio România, până când am plecat din București și firele s-au rupt între noi, datorită distanței. Am mai dat câteva interviuri prin telefon, dar cum nu mai merg prin București, Radio România rămâne o iubire veche și frumoasă. La Bistrița, am colaborat cu Radio Transilvania, pe un tronson scrut, a fost în perioada în care eu am avut probleme cu inima. Probleme medicale, nu de dragoste. Am renunțat, dar în timp, mi-aș dori să reiau emisiunea aceea, care avea o reală audiență. Apoi, Mihaiela Viluța Brățfălean m-a invitat la Bistrita TV. M-am simțit foarte bine în acel colectiv tânăr și efervescent. Dar în

viață este ca într-un tren personal, urci din gara ta, urcă din fiecare gară alte și alte persoane, călătorești un timp cu fiecare, apoi ei coboară. Eu am ajuns la AS TV.

Îmi plac emisiunile în direct, neregizate, spontane, cu invitați care au ceva de spus. Fac parte dintre oamenii care cred că munca fizică sau intelectuală, de la caz la caz, te ridică din regnul animal, mai ales atunci când muncești cu pasiune, faci creație. Privesc, în aceste zile, la tv, citesc ziarele și mă îngrijorează ce se întâmplă cu oamenii tineri din lume. Londra, citadela rațiunii umane, este devastată de huligani! De ce? Nimeni nu își pune problema că oamenii pot înnebuni și de plictiseală. La orice vârstă, avem nevoie de o ocupație.

Vedem zilnic reclame la sute de programe de slăbit și populația lumii este din an în an, tot mai obeză. Lumea științifică recomandă rețetare fantasmagorice de ars calorii, nimeni nu mai slăbește prin muncă. Departamente de mine să dau lecții de etică socială!!! Doar fac așa, o constatare, dacă tot veni vorba despre muncă.

MM - Să ne întoarcem puțin în capitală. Ai frecventat cenaclurile bucureștene: Nicolae Bălcescu, Enăchiță Văcărescu și altele. Cum era atmosfera acolo?

MC. - Acolo a fost adolescența mea literară, tranzitul spre tinerețea mea poetică, pentru că... am avut și o copilărie literară, eu scriind încă de când eram o pruncuță.

În București existau multe cenacluri „oficiale”, dar și altele neoficiale. Într-un timp, chiar pe lângă Redacția Luceafărul se închegea un grup literar și aveau loc ședințe de lucru. Era vremea în care eu abia ajunseseam în București, și eram onorată să le cunosc pe Gabriela Melinescu și pe Sânziana Pop, două dintre scriitoarele pentru care am toată admirația. În afară de cenaclurile de pe lângă casele memoriale, cum era Casa George Bacovia sau cenaclurile de pe lângă bibliotecile de întreprinderi sau școli, chiar și la bibliotecile de cartier erau cenacluri, unele mari, cu o sută și peste o sută de participanți la o singură ședință. Așa era cenaclul de la Casa de Cultură de pe strada 11 Iunie. Acolo îți venea rândul cu greu să citești, dar exista o emulație, o bucurie a împărtășirii gândului în poem. Jur, nu am văzut acolo, poeți sau prozatori invidioși pe versul unui coleg de cenaclu. Nu am auzit bârfe. Era o sărbătoare când unul dintre noi reușea să publice un text, ne retrăgeam la o zahana, unde sărbătoritul ne servea vin și cartofi prăjiți. Un cenaclu foarte bun era cel de la Casa de Cultură a Ministerului de Interne, un cenaclu cu deschidere largă, unde participa cine dorea, nu doar angajații ministerului. Pe atunci, eu nu lucram în MI, și nici nu inutiam că voi fi cândva măritată cu un ofițer, dar m-am apropiat de ei, pentru că sediul Casei de Cultură era plasat la mijlocul drumului între serviciul meu și casa unde locuiam pe atunci. Era central, lângă Cișmigiu, și așa mă simțeam protejată într-un București pe care nu-l cunoșteam foarte bine. Acolo era un foarte bun obicei, cel care citea, avea și materialele trase la xerox. Fiecare dintre participanți primea un exemplar, putea să îl ia acasă, dacă dorea. Un alt exemplar rămânea la arhivă. Printre noi erau elevi de liceu, ofițeri, profesori, studenți, medici, și destui oameni bucureșteni. Nu lipsea niciodată un domn în vârstă, care fusese valet la Casa Regală și își scrisese memoriile. Ne citea, iar noi eram fascinați. Un alt personaj interesant, era fostul secretar al lui Nicolae Iorga, domnul Smântânescu. Ce mai, era un cenaclu avangardist pentru vremurile acelea. Acolo, Ioan Alexandru ne-a citit din manuscris, poeme devenite

celebre. Ion Țugui purta cu noi dialoguri despre esoterism. Olimpian Ungherea, azi, purătorul de cuvânt al masoneriei românești, citea proză polițistă... Era o lume pestriță, interesantă pentru noi care uceniceam.

MM - Cum este la cenaclurile bistrițene? Poți compara, oarecum, atmosfera din capitală cu aceea a unui oraș de provincie?

MC. - No coment! Nu pentru că nu mă simt bine în ședințele de cenclau din Burg. Dimpotrivă, când patricip, mă simt ca între prieteni, dar cenaclurile, în general, nu doar cele din Bistrița, nu mai au acel ceva, magnetismul care ne atrăgea acolo. Nu vreau să fiu rea, dar cred că noi nu ne citim între noi, așa puțini câți mai suntem scriitori sau ne considerăm că suntem scriitori. Prea multe biserițe, antagonisme între generații, prea multă pizmă!!! Eu știu una și bună: în literatură, ca și în naștere și în moarte, ești singur! Nu îți poate lua și nici da, nimeni, nici talentul și nici puterea de muncă. Noi nu mai știm să ne bucurăm unii de ceilalți. Îmi pare rău că la Bistrița, nici una din instituțiile care organizează „cenacluri literare” sau cum le mai denumesc bombastic, în ultima vreme, nimeni nu se gândește la prezervarea manuscriselor, bune sau rele așa cum sunt ele, dar care sunt cert, o mărturie a trecerii noastre pe străzile burgului. Nu există un raft de bibliotecă doar pentru scriitorii bistrițeni, nu există un loc în care să ne putem depune amintirile, mărturiile. Suntem trecători, și noi, și insituțiile care conduc vremelnice valul culturii județene, și cred că ar fi prioritar să ne gândim, nu la un Muzeu, doar la un spațiu al Memoriei Literare Bistrițene.

MM-Colaborări frecvente cu Radio România, 1975-1989, la diverse emisiuni culturale, colaborări cu reportaje literare, poeme și proză în publicații ca: Luceafărul, Săptămâna, România Literară, Informația Bucureștilui, Femeia, Pentru patrie, Flacăra, Suplimentul Scânteii Tineretului din București, Familia din Oradea, Steaua și Tribuna din Cluj etc., și în reviste online ca Agero-Stuttgart, Asymetria-Paris, Observatorul-Toronto. Ce înseamnă fiecare dintre acestea pentru tine?

MC.- Lecții de viață! Experiențe pe care nu le poate derula absolut nimeni în locul meu. Viața e ca un puzzle și fiecare loc în care am lucrat sau prin care am trecut prin colaborări mai de durată sau efemere, a fost un detaliu de care aveam nevoie ca Om, ca Scriitor.

Am avut spațiul fizic, nu doar intelectual, în care să-mi joc „cartea vieții”, să învăț din cărți, dar să și „fur” meserie. Nu există facultăți din care ieși cu diploma de scriitor! A existat în România anilor 50, o Școală de Literatură. Acolo, cei înzestrați cu mai mult sau mai puțin talent, învățau cum să țină condeiul în mână. Atât este nevoie. Restul vine de sus, de la Dumnezeu sau din memoria cosmică, dacă vrei. Am avut trepte valorice pe care am urcat, dar am primit și „șuturi”. Fiecare a fost un pas înainte! Am cunoscut oameni superbi, generoși, dar și destule jigodii. Un om, cu cât este mai sigur pe el, pe ceea ce face, cu atât este mai bun, mai darnic. Cei care se „zburlesc” și nu te privesc în ochi când le vorbești, sunt săraci lăuntric și mi-e milă de ei. Sunt și inși, care odată ce s-au văzut pe o funcție, te privesc de sus și, din nefericire, dacă ești un pic mai slab, îți pot distruge destinul de creator.

Uite o întâmplare de acest gen. Era prin partea a doua a deceniului 70, dacă nu mă înșel- eu nu le prea am cu datele, urăsc să țin evidența Timpului, care trece ca năucul. Eram căsătorită, aveam doi copii și lucram șase zile dintr-o săptămână. Scriam, mai mult poezie, scriam printre picături, în tramvai, pe un colț de masă, în timp ce fetița mea era la ora de gimnastică, scriam la birou. Nu aveam timpul fizic să ajung în redacțiile revistelor literare, dar într-o după amiază am ajuns totuși, la Casa Scânteii. Singura redacție care mai avea program, era cea de la Luceafărul. Pe atunci, un fel de Cărtărescu de azi, pe cai mari, se afla Mircea Dinescu și tocmai fusese angajat redactor la secția de Poezie. Am schimbat câteva cuvinte cu el, i-am dat paginile cu poeme semnate de mine și, după ce le-a citit, cum era obiceiul, a oprit cinci sau șase pentru publicare în numărul viitor al revistei. I-am multumit și i-am spus că sunt grăbită... să-mi iau fetița de la sala de gimnastică etc, etc. Și-a schimbat imediat privirea! Pentru el, nu mai eram o poetă, eram o mamă! M-a întrebat câți copii am, unde și ce lucrez... Apoi, mi-a pus poemele în brațe, zicând ceva de genul: Luceafărul promovează poete care își sacrifică viața personală pentru poezie, nu familiste. Cu doi copii, soț și un serviciu care te obligă nu vei avea timp să faci literatură „Adică: Nu stricăm orzul pe găște!” Nu m-am luat după „previziunea” lui. În anul următor, poetul macilor din Bărăgan nu mai era la Luceafărul, iar eu debutam, girată de Geo Dumitrescu. De acum încolo, Luceafărul a fost revista în care am demonstrat că și o femeie măritată și cu copii, poate fi scriitoare!

În toate redacțiile de care amintești, am întâlnit oameni și oameni, cum se spune. De cei mai mulți dintre ei m-am bucurat spiritual. Uite câteva nume dragi mie. Titus Vâjeu, A.I. Zăinescu, Iulius Țundrea, Grigore Mărășanu, Ioan Văduva Poenaru, Ion Petrache. Doar câteva nume care, poate, au contribuit la ceea ce sunt azi ca scriitor.

Printre revistele enumerate de tine, sunt și unele care nu au nimic cu literatura, cum este Scânteia Tineretului. Acolo am colaborat, ca și la Informația Bucureștiului, cu reportaje literare. Sunt tare mândră că nu am făcut compromisuri. Nu am scris „Iozinci” pentru a-mi vedea numele pe prima pagină.

MM - Să nu uităm de activitatea caritabilă. Ai fost voluntar în cadrul Clubului Amazoanelor Bistrițene. Cum ai reușit să aduci un strop de fericire în viața femeilor bolnave de cancer?

MC.- Prin voluntariat nu trebuie înțeleasă doar implicarea directă într-o acțiune, în sine. Datorită farmacistei Livia Moldovan, cu care m-am împrietenit de cum am cunoscut-o, am învățat că viața poate avea și o altă dimensiune, una la limita deznădejzii, atunci când, la boală, te simți părăsit, singur.

Le-am cunoscut pe femeile bolnave de cancer, supraviețuitoarele, la Clubul Amazoanelor din Bistrița. Impactul nu a fost defel confortabil, nici din partea mea, care, în fața lor mă simțeam parcă vinovată de sănătatea mea. Ele erau la începutul activității fundației, și încă nu se crease acea emulație, fluidul care leagă sufletele între ele. La primele întâlniri am fost cu prietena mea, scriitoarea și pictorița Maria Olteanu. Le-am dăruit cărți și câteva lucrări plastice semnate de noi. Apoi, am fost împreună la acțiunile lor, la Brașov, la ședințe de rutină și așa ne-am apropiat din ce în ce mai mult. În urmă cu patru ani, când am avut expoziția Ferestre transilvane la Galeriile „Nicoale

Grigorescu” din București, mi-am dorit să donez acea expoziție amazonelor bistrițene.

Livia Moldovan a venit cu mine la închiderea expoziției și după ce a înduioșat publicul cu povestea ei, a tras un semnal de alarmă, a trezit din letargie femeile care erau în sala aceea superbă. La final, am scos la vânzare toată expoziția, peste 100 de icoane pe sticlă, dintre care multe ferestre vechi, cu pictură complexă. Era în ianuarie, zăpadă cât gardul în Capitală, iar cei care umpluseră sala aceea, nu veniseră pregătiți să cumpere cu sume fabuloase. Au ales ce li s-a potrivit inimii și fiecare a donat, în schimb, suma de care dispunea, au pus banii într-o cutie transparentă. Două dintre ferestrele mele au fost cumpărate pentru Muzeul Patriarhiei Române. Am mai avut licitații, alături de Livia Moldovan și la Hotelul Krone din Bistrița. De fiecare dată m-am simțit mai liniștită, mai împăcată cu mine. Am învățat, alături de amazoane, că boala nu iartă, nu alege între bogat și sărac, dar mai ales că de cancer nu se mai moare! Cancerul poate fi tratat dacă este depistat în fază incipientă.

Datorită amazoanelor bistrițene, unul dintre personajele dragi mine, din romanul pe care l-am intitulat „Graal”, este o femeie care i-a supraviețuit cancerului! Lebăda frumoasă, tânără, îndrăgostită și cu un singur sân.

MM- Ai simțit vreodată că ai nevoie de ajutor? Că se ți sfârșesc puterile?

MC.- Mai mereu am găsit resurse interioare la greu și la foarte greu. Poate pentru că am plecat de acasă de la zece ani și nu m-am putut baza pe nimeni, mi-am asumat toate experiențele și nu m-am plâns mai mult decât a fost nevoie. Habar nu ai tu, ce roman ar ieși din viața mea, viața care pare calmă ca o apă în fântână! Dar sunt și fântâni fără fund... Am avut și zile în care nu am avut ce să mănânc, la propriu. Nu aveam un umăr pe care să plâng. Mulți dintre cei în care am investit dragostea mea sinceră, s-au dovedit alunecoși ca talpa pantofului când întâlnește coaja de banană pe asfalt...Dar întodeauna am știut că există un alt început.

Poate că dacă aș fi fost crescută într-o familie care să practice o religie anume, să nu își pună întrebări, să creadă și să se sprijine pe Dumnezeu în fiecare clipă, mi-ar fi fost mai simplu. Aș fi așteptat ca El să-mi rezolve problemele. Nu sunt un om religios practicant, cred în Dumnezeu cel a-toate ținătorul, dar nu mă aștept ca El să mă pedepsească dacă greșesc sau să îmi dea un bonus dacă sunt cuminte. Filosofia mea de creștină se rezumă la una dintre cele Zece Porunci: Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face! Dacă am respecta asta, am fi în Rai! Eu sunt Greco-catolică prin botez, dar merg la toate bisericile și la casele de rugăciune, unde sunt invitată sau unde mă trage inima. Dumnezeul meu este unul și același. Nu mi-e frică de El, îl iubesc firesc, face parte din tot ceea ce sunt eu.

Când eram foarte tânără, singură în harababura din București, intram în bisericuța Sfânta Vineri, acum demolată. Aprindeam o lumânare, mă închinam, apoi plecam acasă unde croșetam. Împleteam la pulovere, până mă dureau

degetele. Așa, mi se părea că sunt acasă la mine, la Archiud, în casa pe care rudele noastre au vândut-o imediat ce a murit tata, iar mama a plecat din sat.

Eu plâng rar, dar când plâng, mă topesc ca o bucățică de gheață aruncată în paharul cu ceai. Scrisul m-a ajutat mult în clipele de incertitudine, de singurătate, de disperare. Scriam, scriam... Nu jurnale, nu scrisori care să rămână posterității. Inventam cioburi ale unei lumi ce era doar a mea. Aveam șansa să trăiesc cum îmi doream. Pentru asta nu aveam nevoie de bani, decât de un creion HB și un caiet dictando!

Cred că de aici, din exercițiul pe care l-am făcut pentru a nu mă lăsa dezvoltată de ochii străinilor, am ajuns la metafora care mă caracterizează în poem și în proză. Metafora este ca o mască venețiană; frumoasă și parșivă. Nu știi niciodată cu siguranță ce obraz poate ascunde.

Când l-am citit pentru prima dată pe Cioran, mi-am dat seama, că în subtrat, noi doi, ardeleni despărțiți fizic și temporal, dar și prin linia de demarcație dintre geniul lui și „cumințenia” mea literară, noi doi aveam ceva în comun. Modul în care tratam sau credeam noi că am putea anihila, a-i da cu tifla Disperării! O disperare aproape fizică, care doare, și care își are rădăcinile în inimă, iar fructele-mâniei în creier, în gânduri. Suicidul! Mai bun decât antinevralgicul la o cefalee.

Eu nu declarăm, nu scriam, nici nu eram convinsă că ar fi o soluție, dar intuiai într-o reminiscență poate moștenită dintr-o transcendență cu valențe de sorginte vikingă, intuiai, zic, că acela era răul absolut! Răul care distruge ultima celulă, pentru a salva trupul. Mai departe nu se putea merge. În laboratorul în care lucram, aveam zeci de flacoane cu cianuri de tot felul, otrăvuri letale. Erau în sticlute transparente, amăgitoare. În momentele mele cele mai grele bravam, le priveam, deșuruban capacul, miroseam și închideam la loc, așa îmi demonstrem că nu am ajuns încă pe culmea-disperării lui Emil Cioran. Am avut norocul unor prieteni loiali și tocmai de aceea nu i-am împovărat pe cât am putut, nici pe ei și nici pe familia mea, cu problemele mele mai puțin norocoase. Greutățile le-am luat în răspăr, le-am depășit, în așa fel încât a doua zi să mă pot privi în oglindă fără să roșesc.

Soțul meu, Dumitru Cuc a fost, în ultimii 30 de ani, stânca de care m-am prins mereu în timp de furtună. El mă cunoaște mai bine decât mă cunosc eu pe mine. Eu sunt uneori aeriană, repezită, mai încurc borcanele cu „rețeta” vieții. El este antheic, om cu picioarele pe pământ, dar plin de dragoste necondiționată. Fetele, Mona și Adi, fetițele mele mi-au fost mereu un punct de echilibru. Eu eram mama. Pentru ele sunt mama. Punct. Aici, scriitorul nu mai contează. În condițiile date, L-aș supăra pe Dumnezeu dacă aș susține că nu sunt fericită.

Uite am să-ți copiez un mesaj pe care l-am primit azi, de la o bună prietenă, scriitoare, cu care am mers cam pe același traseu literar, întâmplător desigur, și pe care o prețuiesc sincer. Îmi scria într-un email (nu îi voi da numele, nici nu este nevoie, pentru că vor fi zeci, poate sute de artiști care se vor regăsi în destinul ei)

„Mela, îmi pare rău pentru starea mamei tale, dar dânsa încă există. Mama mea și tatăl meu au murit demult. După cum probabil știi, sunt singură,

fără soț ori copii. Consideră-te o norocoasă și o fericită. (...) Eu numesc greutățile vieții provocări și teste pe care trebuie să le trecem, ele dându-ne măsura noastră adevărată”

Iată, există prieteni cu care nu stai la cafea în fiecare dimineață, dar ei sunt ca stelele, acolo la locul lor și vin cu bunătatea lor, cu energia lor exact când ai nevoie de ei. Așa mi-am alinat mereu suferința umană, ca oricare om care știe că singur fiind nu cântărește mai mult decât un fir de nisip. Ei, și! Vei spune, poate, că ...nisipul, siliciul, cipp-ul... are și el memorie. Poate are memorie, dar nu are inimă, nu știe cum este durerea.

MM. - Știm că ai o mare putere de muncă și că te poți mobiliza în orice situație. Cine ți-a dat atunci energie?

MC.- Cred că până la un punct, există un fel de perpetuum mobile, ceva care se repetă, fără să îi pese de tine ca entitate, ceva care te ține pe linia de plutire. Îți zici: Este o zi și mâine... și poimâine... Este un fel de mantră inexplicabilă prin sintaxă, dar care îți face bine. Și totuși, în momentul cel mai greu din viața mea de până azi, când eram foarte bonavă, când nu mai aveam energie nici să vorbesc, m-am vindecat îndată ce m-am conectat la energia spațiului natal. Am părăsit Bucureștiul cu sclipiciul vitrinelor, cu nebunia bulevardelor, cu prietenii la care am zidărit peste 30 de ani, M-am retras la Archiud pentru o vreme. Am rupt toate legăturile cu lumea din afară.

Apa, aerul, solul... spiritul strămoșilor, cred că toate, împreună m-au făcut să mă ridic din propria-mi cenușă biologică, poate și spirituală. Știm atât de puține despre suflet. Apoi, mai sunt momente de răscruce, când nu știi sau nu poți alege un drum, când ai vrea să fii iubit prin a-i mulțumi pe toți cei dragi, realizezi că, practic, nu mai ești tu. Am avut astfel de zile. Atunci m-am simțit neputincioasă, supărată pe mine ca individ. M-am urât pentru că eram lașă.

Nu sunt tipul de om care primește sau dă sfaturi. Cred că noi toți, trebuie să trecem singuri prin propriile noastre golgote. Dar îmi face bine când am cu cine să schimb un cuvânt, când găsesc pe cineva cu care simt să sunt pe aceeași undă, că împărtășim aceleași valori. Atunci nu mă simt singură pe lume.

MM. - Nu te-ai depărtat niciodată de strămoși. În domeniul valorificării patrimoniului cultural local, ai înființat un Muzeu țărănesc în satul Archiud. Un muzeu ca o declarație de dragoste pentru tradițiile noastre.

MC.- Prin tradiție, familia mea a lăsat ceva palpabil în urmă. Bunicul Simion Ersen a lăsat o grădină ca în Rai, acolo este acum cimitirul cel nou din Archiud. Oamenii gustă încă din fructele pomilor plantați de bunicul și îl pomenesc. Mai nou, când vorbesc despre moarte, archiudenii spun: „Mă mut la moșu Simion”. Mi se pare un lucru uluitor. Bunicul meu a rămas o legendă locală. Unchiul Mihai, profesor în sat, a lăsat grădina

școlii așa cum se află ea azi. Cu gard viu, cu pomi fructiferi, dar a lăsat și oamenii, pe care i-a format și care, când exemplifică pozitiv cu învățământul de atunci, amintesc de profesorul lor.

Eu mi-am dorit mereu să răscumpăr casa în care m-am născut, vândută demult, dar nu mai este nici casa, nici posibilitatea de a locui eu în grădina aceea cu nuci seculari, o grădină împrejmuită cu borte de răchită carbonizate în interior și pe care așa le știu de pe când eram un copil. Apoi, mi-am dorit să răscumpăr altă casă, casa în care am crescut, cu toată gospodăria, vândute îndată ce mama plecat din sat, la oraș. Imposibil! Mi-am dorit să fac un muzeu într-o casă veche, așa cum încă îmi amintesc că erau casele primei mele copilării, cu paie în acoperiș, cu uși din scândură care aveau încuietori fără nici un cui de metal. În mintea mea încă mai reconstruiesc o astfel de casă.

În timp ce eram la Archiud, am aflat de un proiect școlar. Am pus totul pe hârtie și mai departe, cifre, acte, tot ce a fost necesar pentru câștigarea proiectului, a făcut Rodica Brănișteanu și Lucia Pintican, ele lucrând în acest domeniu. Apoi, când am avut spațiul acela gata, la parterul imobilului școlii din sat, într-un vechi castel medieval, împreună cu preoteasa, prof. Emilia Blaga și cu prof. Horațiu Nacu, am umblat cu o căruță prin tot satul, am adunat artefactele cu care am înzestrat Muzeul. A fost un vis frumos dar care, din nefericire, a fost de scurtă durată. Nu mai știu ce este azi acolo. Școala are doar doi dascăli, prea puțin personal ca să mai aibă grijă și de un astfel de spațiu, muzeal. Mi se rupe inima când știu că, poate, au mucegăit, acolo, lucruri unicat, vechi de secole, toate adunate din gospodăriile țăranilor. Asta e!!

MM.-Membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Societății Scriitorilor de Limba Română din Quebec, Canada, al Fundației Culturale EMANOIL GOJDU Oradea și al altor asociații, zeci la număr. Care este cea mai importantă titlatură dintre acestea? Te ajută în promovare?

MC. - Cel mai important ar trebui să fie Membru al Uniunii Scriitorilor din România! Deși, în ultimul timp am senzația că, aici, lucrurile bune, dar și foarte bune s-au cam diluat. În urmă cu ceva ani, când spuneai că esti Membru USR era ceva sfânt. Erai confirmat ca scriitor și ceilalți îți respectau valoarea. Acum, este cam „inflație” de scriitori, mulți au apărut din senin, dar au știut să-și managerieze bruma de materiale literare. Alții, deși au ajuns în USR mai târziu, au intrat pe merit. La polul opus, cei din primul eșalon, afirmați înainte de *89, dar mai ales scriitorii care au făcut carieră mai mult sau mai puțin răsunătoare în disapora, sunt privilegiați, invitați la simpozioane, tabere etc. Apoi, este segmentul scriitorilor de vârstă mijlocie, sau tinerii, care au intrat în Litertaură șocând prin limbaj, prin abordarea unor probleme până deunăzi tabu. Lor li s-a făcut promovarea peste măsură, un lucru care nu sunt eu în drept să spun dacă este bun sau rău. Eu sunt doar scriitor, citesc și îmi fac o părere după opera altui scriitor, nu după biografia sa. E bine că nu este un gol în urma noastră.

Eu am apartenență și la Asociația Scriitorilor de Limba Română din Quebec, Canada, colaborez foarte bine cu cei de peste Ocean. Din păcate, chiar și în perioadele în care, fizic, sunt în Canada, îmi vine foarte greu să-i întâlnesc, distanțele dintre orașele canadiene fiind uriașe. Am fost onorată când

am fost invitată să fac parte din ASLRQ, așa cum onorată am fost să fiu primită printre membrii Academiei de Științe și Literatură din Oradea, sau în Academia „Paul Polidor” din București, - sunt instituții culturale care susțin adevărate rețele de promovare a literaturii europene și nu doar.

Mă întrebi dacă acestea toate mă ajută în promovare? Da și nu. În afară de scriitori, noi între noi, cititorii nu sunt interesați de titlurile și de diplomele noastre. Lor le place sau nu le place cartea pe care o semnăm. Ne iubesc sau nu. Între colegii scriitori, cel puțin între cei din imediata apropiere geografică, ca să nu-i zic apropiere fizică, fiecare titlu de onoare obținut de unul dintre noi creează un adevărat tuzunami. Scriitorii sunt orgolioși, dar dispuși mai repede să-i recunoscă meritele unui „maestru” din buricul Capitalei, decât ale colegului cu care se întâlnește zilnic pe strasse. Pentru posteritate, nu știu ce valoare au cele peste 40 de diplome și titluri obținute de mine, sunt documente, și cred că viitorul lor depinde în mare măsură, pe mâna cui vor ajunge, când eu voi fi în ceruri. Mai în glumă, mai în serios, am spus că te consider fiul meu spiritual, sunt mândră de cariera pe care o faci în jurnalism și în literatură, de aceea nu cred că vei lăsa de izbeliște „actele” care îmi dovedesc trecerea prin lumea literară, și pe care le- ai văzut, cum le păstrez, într-o cutie de mere, în cămară. Fiecare operă de scriitor are un destin, ca și omul. După mine, va fi ceea ce trebuie să fie. Sau... poate că nu.

MM. -Ai aproape 30 de cărți publicate: Peisaj Lăuntric, *poeme* - Editura Litera, București, 1985, Dincolo de jertfă și iubire, *poeme* - Editura Macarie, Târgoviște, 1991, Impozit pe dragoste, *roman* - Editura Macarie, Târgoviște, 1999, Vine Moș Crăciun, *poezie pentru copii* - Editura Răsunetul, Bistrița, 1999, Galaxii paralele, *eseuri* - Editura G. Coșbuc, Bistrița, 2000, Destin, *proză biografică* - Editura Răsunetul, Bistrița, 2000 (Edițiile I și II), Tablete contra disperării, *eseuri* - Editura Aletheia, Bistrița, 2002, Cinând cu Dracula, *roman* - Editura Aletheia, Bistrița, 2003, Biografia unui miracol, *proză* - Editura, G. Coșbuc, Bistrița, 2003, Versuri scrise pe zăpadă, *poezii pentru copii* - Editura G. Coșbuc, Bistrița, 2003, www.rebel 2004.ro, *eseuri* - Editura G. Coșbuc, Bistrița, 2004, Căsuța cu povești, *versuri pentru copii* - Editura G. Coșbuc, Bistrița, 2005, Șotron, *eseuri* - Editura G. Coșbuc, Bistrița, 2005, Fructul oprit, *roman* - Editura Karuna, Bistrița, 2006, Iisus din podul bisericii, *proză* - Editura Limes, Cluj Napoca, 2006, Fără nume, *tablete-șotron* - Editura Ardealul, Tg. Mureș, Femeie în fața lui Dumnezeu, *roman* - Editura Eikon, Cluj Napoca, 2007, Graal, *roman* - Editura Nico, Tg. Mureș, 2007, Miercurea din cenușă, *roman* - Editura ZIP, București, 2008, Dantela de Babilon, *roman* - Editura Nico, Tg. Mureș, 2009, Autoportret, *poeme* - Editura Nico, Tg. Mureș, 2009, Lebăda pe asfalt, *poeme* - Editura Anamarol, București, 2010, Vânătoare cu șoim, *tablete-șotron* - Editura Dacia XXI, Tg. Mureș, 2010, Jurnalul de la Lăpușna, *jurnal* - Editura Nico, Tg. Mureș, 2010. Fiecare carte e ca un copil. Ce ne spuneți despre acești „copii”? Cum le-ați dat viață, cum i-ați botezat? Fiecare poveste este interesantă!

MC. - Dacă aş lua fiecare carte în parte, aş putea scrie despre destinul său, o ...altă carte. Trăvialul prin care ea ajunge în lume este o poveste. O carte este viaţă şi ar merita să rămână ca mărturie.

De multe ori, evenimentele zilnice influenţează major structura cărţii la care lucrez. Eu nu sunt un scriitor-inginer, care măsoară de mai multe ori până îşi dă verdictul. La mine totul este spontan. O idee care se conturează ca din nimic, apoi face volute, se ridică cu braţele spre cer şi cu rădăcinile în pământ. Personajele se « atrag » unele pe altele, adesea scapă din lesa « stăpânului » a scriitorului, îşi desăvârşesc destinul. Sunt vii, cu personalitate distinctă, ca nişte copii care, odată ajunşi la adolescenţă, nu îşi mai ascultă nici mama, nici tata, conştiinţa fiind că ei, doar ei deţin adevărul. Aşa sunt personajele din cărţile mele, unele cam rebele, altele de un oblovism care până şi pe mine, autorul, mă cam irită. Stau şi nu fac nimic. Ca şi în viaţa reală, sunt personaje care doar umbresc pământul. Miraj, iubire, libertate dar mai ales, răbare! Cred că acestea ar fi coordonatele pe care se mişcă majoritatea personajelor mele din romane. Am mers şi pe firul Istoriei, în sfera temporală a Marii Uniri de la 1918, dar şi mai aproape, în ultimele luni, convulsionare de-a dreptul, a comunismului, pe care l-am simţit pe propria-mi piele. Am intrat în chiar ochiul ciclonului, cu descrieri din Bucureştii anilor 80.

Căutări lăuntrice, cum ar fi Graalul personal, lupta cu efemeritatea, cu secunda aceea, în care Omul priveşte Moartea în ochi, nu se mai teme de „hârcă” ba, mai mult, constată că Moartea este doar un personaj care îşi face datoria, ne ajută, pe oameni, nu e lasă pradă suferinţei duse peste puterile noastre.

Ficţiune! Dar, aş putea spune că în fiecare pagină musteşte seva realităţii unei vieţi prin care am trecut zdrelindu-mi genunchii, primind lovituri în plex, şuturi în fund şi privind din unghiul meu îngust, cum se moare de foame la propriu, cum se ucide din dragoste... Dar experienţele mele pot fi, şi sunt, generalizate, extrapolate, combinate şi asociate cu imagini rupte ca din peliculele filmelor italieneşti din anii 50. Realitatea iese ca cerneala printr-o sugativă bună, şi depăşeşte mitul ficţiunii pe care, iniţial, contez.

Nu am o carte anume pentru care aş fura sau ucide. Toate îmi sunt dragi sau le urăsc deopotrivă. Sunt bucăţele din mine şi au şi ele micile lor răutăţi, tabieturi, riduri, gelozii şi crize de inimă...

MM.- Apariţiile în antologii şi alte volume colective: Timpul poeziei, Time of poetry, antologie bilingvă, Casa de Editura Odeon, Bucureşti, 2009, coordonator Nicolae Cacoveanu, La Beclean pe Someş cândva..., editura Clubul Saeculum, 2004, volum coordonat de Aurel Podaru (proză), Antologia Scriitorilor de Limba română din Quebec, Canada, Editura ASLRO Canada, 2009 (proză), Valori ale patrimoniului bisericesc, mărturie de credinţa şi artă, antologie de Nicolae Băciuş, Editura Nico, 2007,(proză), Patruzeci de poeţi bistriţeni contemporani, antologie de Ioan Cioba, Editura Aletheia, 2001 (poeme), Dincoace de capitală, dincolo de provincie, (interviuri) volum coordonat de Nicolae Băciuş, 2007, Mărturisirea de credinţă literară, Editura Carpatia Press , 2006, volum coordonat de Artur

Silvestri (eseu), Poem pentru orașul natal, Editura George Coșbuc, 2002, volum coordonat de Dumitru Munteanu (poezie), Personalități române și faptele lor, 1050-2000, Editura Venus, 2006, volum coordonat de Constantin Toni Dârțu (biografie), Al nouălea cer- antologie a Grupării de scriitori Litera Nordului, coordonator Dumitru Munteanu, Editura George Coșbuc, 2009, Clipe de prietenie, autor Virginia Brănescu, Editura Karuna, 2009, Exerciții de normalitate, volum de interviuri realizat de Monica Mureșan, Editura Kriterion, 2009, Scriitori la frontiera dintre milenii, Dictionar al scriitorilor din județul Bistrița-Năsăud, Editura G. Cosbuc, 2009, Solidaritate și toleranță, Editura Mesagerul, 2009; Vremea sintagmelor, Editura Karuna, 2009. Sunt și acestea lucrări importante, deoarece ele circulă foarte mult, prin mâinile tuturor autorilor care au semnat alături de tine. Trăim într-o vreme a antologiilor sau este o modalitate se a comunica în scris gânduri idei despre om, lume, viață?

MC.- Eu sunt și nu sunt de acord cu antologiile, depinde ce ce își propune editorul. Dacă dorești să reunești poezia unui anumit loc geografic, a unui grup literar, cenaclu.. este OK. Atunci, alăturarea numelor unor scriitori reali, trag după ele și „scriitorii” de ocazie. Nu am nimic cu cei care scriu sporadic, și mai ales își descoperă talentul după ce au ieșit la pensie. Pot fi, și chiar sunt, și oameni extrem de talentați care s-au lăsat furați de valurile vieții, și au pierdut „trenul” debutului editorial în tinerețe. Dar sunt o mulțime de veleitari care nu au nici o legătură cu scrisul, cu beletristica. Au mai multă afinitate cu alte meserii, dar țin neapărat să-și vadă numele pe coperta unei cărți. Scriu, merg ca tăvălugul, calcă totul în picioare pentru a-și face glorie, chiar dacă pentru aceasta, apelează la prieteni să le mai „pună” o rimă la o poezioară, să le mai „scuture” textul de colbul tern al cuvintelor. De ce spun asta? În ultima vreme tot mai mulți editori lansează invitații pentru a face parte dintr-o anume antologie. Când volumul este gata, constăți că nu există absolut nici o liniuță de unire între participanții la acel act, aparent, de cultură. Mi s-a întâmplat și mie să particip la antologii, am ales să fiu alături de debutanți din convingere, nu regret, am fost pusă în oglindă cu ei, dar și cu veteranii, ba chiar și cu poeții-țărani... Există azi o adevărată armată a salvării Cuvintelor în lume doar în România. Nu e rău. Dintre antologiile în care am apărut, cea mai elegantă, cea care mă onorează și prin selecția făcută de editor, este Timpul poeziei, Editura Odeon din București. Nu este de colo să fii alături de poete ca Ileana Mălăncioiu, într-un fel de top al poeziei contemporane din România. Sigur, aici nu este ca la Olimpiada de matematică, nu există o formulă și putem fi subiectivi, dar... această carte, bilingvă și în ediție de lux, repet, mă onorează și mi-a oferit oxigenul necesar creației, după ce am constat că, pe plan local, colegii scriitori aflați vremelinc cu frâiele Culturii în mână, trec peste și pe lângă numele meu de scriitor, ca și cum ar fi scris cu litere din sticlă. Nici nu îl văd. Pentru promovare, antologiile sunt bine venite, aduc cu ele mostre de literatură, eșantioane din care, un cititor avizat știe ce să aleagă, apoi să caute mai mult în librării, în biblioteci, în spațiul virtual, chiar. Numele meu a fost consemnat, trecut, în mai multe dicționare și în volume de critică literară

autorizată, ca să zic așa, cum ar fi în cărțile semnate de Aureliu Goci și Irina Petraș, doi critici literari care nu fac compromisuri. Am beneficiat și de atenția unor oameni care țin la mine, care iubesc scrisul meu, și care au considerat că merită să scrie un text critic, să lase o mărturie că m-au citit. Mai sunt și câteva volume în care am apărut ca... interviuat! Mie îmi place să răspund la întrebările unui reporter, ador să fiu luată prin surprindere și nici o întrebare nu mi se pare a fi ne la locul ei. Răspunzând la întrebări diverse, constat că îmi fac inventarul vieții, că mă redescopăr în unghere pe care le crezusem demult voalate ca un film vechi.

Am semnături și în volume colective, unde scriu despre personalitățile cu care m-am intersectat destinic. În acest mod, cerebrez eu clipa astrală, momentul în care am cunoscut oameni pe care abia după ce au trecut dincolo, îi prețuim, aproape îi zeificăm.

În general, sunt foarte deschisă la colaborări de tot felul. Fac parte din nici nu mai știu câte redacții literare. Îmi place să-mi susțin colegii debutanți, atunci când simt că au o sămânță de talent și nimeni nu îi ia în seamă. Cât am fost redactor la Agero Stuttgart, am citit și am scris zeci de întâmpinări de carte, am promovat scriitori tineri, i-am ajutat și unii dintre ei, azi, sunt deja în USR. Sunt mândră că am detectat la timp aurul, harul, în balastul masiv. Vin atâtea materiale într-o redacție, încât dacă reușești să faci o bucurie pe merit, ești un om fericit.

MM.- Nominalizări, distincții, diplome, premii, medalii obținute, zeci și zeci:
1986 Premiul II pe Municipiul București, concursul de Poezie, CÂNTAREA ROMÂNIEI (președinte de juriu. Eugen Frunză), 1989 Premiul II la publicistică, în concursul național organizat de Redacția CLOPOTUL din Botoșani, 1988 Premiul Editurii Minerva pentru Poezie, la Festivalul de literatură MOȘTENIREA VĂCĂREȘTILOR Târgoviște (Președinte de juriu Mircea- Horia Simionescu), 1988 Premiul revistei LUCEAFĂRUL la concursul de Poezie GEORGE COȘBUC Bistrița, 1987 Premiul revistei CÂNTAREA ROMÂNIEI pentru Poezie, la Concursul Național de Poezie PANAIT CERNA - Tulcea (președinte juriu Laurențiu Ulici), 1987 Premiul GEORGE COȘBUC pentru Poezie, la Festivalul de Poezie GEORGE COȘBUC Bistrița (președinte al juriului Ioan Oarcășu), 1987 Premiul Revistei FLACĂRA la concursul național de Creație literară, organizat de Consiliul Județean Brăila (președintele juriului Fănuș Neagu), 1987 Premiul Revistei TRIBUNA, pentru Poezie, la Festivalul de literatură MOȘTENIREA VĂCĂREȘTILOR, Târgoviște (președintele juriului Mircea Horia Simionescu), 1999 DIPLOMA DE EXCELENȚĂ acordată de FER- Bistrița, pentru contribuția adusă în peisajul cultural artistic al județului Bistrița- Năsăud, 2001 Premiul Special al Juriului pentru romanul CINÂND CU DRACULA, la Saloanele LIVIU REBREANU Bistrița, (președintele juriului Olimpiu Nușfelean), 2001 Diploma de Onoare, acordată de PRM și FER, Filialele Bistrița Năsăud, pentru activitate literară, 2002 Premiul Special pentru VOLUMELE publicate, la concursul de proză LIVIU REBREANU Bistrița (membru al juriului Nicolae Gheran), 2002 Premiul ziarului Răsunetul, la Concursul pentru VOLUM, Festivalul de Poezie GEORGE COȘBUC Bistrița, 2003 Diploma de Onoare, acordată pentru activitate culturală

deosebită de Casa de Cultură a Municipiului Bistrița, 2003 DIPLOMA și Premiul I, acordat în Concursul național de proză LIVIU REBREANU (președintele juriului Mihai Sin), 2006 Membru de onoare al Societății Culturale ANTON PANN din municipiul Râmnicu-Vâlcea, 2006 Membru de onoare al Fundației Culturale EMANOIL GOJDU, Oradea, 2007 Premiul Municipiului Bistrița pentru Literatură pe anul 2007, Premiul pentru Literatură „Romulus Guga” pentru volumul Graal, acordat de Direcția de Cultură Mureș, Medalia „Crucea celui de-al Doilea Război Mondial” pentru promovarea românismului prin literatură, acordată de Asociația Veteranilor de Război, în decembrie 2008. Sunt doar o parte dintre premii: V-au încurajat acestea, sau au mai puțină importanță? Cronicile și referințele la cărțile publicate au apărut în volume colective, de critică literară, și în publicații ca: România Literară, Clopotul-Botoșani, Luceafărul, Flacăra, Săptămâna, Tribuna, Steaua, Contemporanul, Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului, Săptămâna Financiară, Răsunetul, Crișana, Ora siderală, Mesagerul, Informația Bucureștiului, România Liberă, Jurnalul de Dâmbovița, Curentul, Tineretul liber, Axioma, Conexiuni, Dacia Literară, Viața de pretutindeni, Oglinda literară, Anotimpuri literare, Climate literare, Familia, Singur, Caiete silvane, Lamura, Press Star- Râmnicu Vâlcea, Agero Stuttgart, Asymtertia Paris, Observatorul Toronto, Arizona Times. Ce importanță are pentru tine publicarea în presă?

.....

MM - Ai fost de multe ori și la Radio România și posturile Pro TV, Antena 1, România Internațional și B1 TV, la Radio Cluj și în aproape toată mass-media bistrițeană. La Pro TV romanul "Cinând cu Dracula" a fost prezentat în cadrul emisiunii "Parte de carte" la rubrica "Cartea Săptămânii" de către Dan C. Mihăilescu. Dintre criticii care au scris despre activitatea ta literară este de ajuns să amintesc de Nicolae Scurtu, Dan C. Mihăilescu, Gheorghe Grigurcu, Iulius Țundrea, Ion Zubascu, George Chirilă, Ion Butnariu, Ion Petrache, Grigore Mărășanu, Elena Petrescu Calciu, Paul Grigoriu, Viorica Nania, Ion Văduva Poenaru, Gavril Moldovan, Titus Vâjeu, Virgil Rațiu, Ion Moise, George Mihalcea, Gabriela Magirescu, Lucia Verona, Alex Ștefănescu, Petre Ciupitu, Ion Radu Zăgreanu, Florin Lazăr, Aurel Podaru, Vasile Gaurean, Mihail I Vlad, Cornel Cotuțiu, Constantin Cubleşan, Adrian Popescu, Adrian Bucurescu, Valentin Tașcu, Horia C. Deliu, Artur Silvestri, Sabina Maduța, Victor Știr, Tit-Liviu Pop, Geo Călugărul, Răsunetul, Nicolae Georgescu, Ion Pachie Tamomirescu, Aureliu Goci, Iulian Chivu, Monica Mureșan, Nicolae Băciuț, Ștefan Doru Dancuș, Tudor Negoescu, George Roca, Constantin Mălinaș. Mulți oameni de calitate. Îmi mărturiseai la un moment dat că nu crezi în critică.

Ești mulțumită de carieră? Sau crezi că se putea și mai mult? Dacă ai fi fost în America, cu un impresar bun, unde crezi că te situai acum?

M.C. - Sunt și nu mulțumită de ceea ce am realizat până acum... Asta, dacă țin cont că am muncit din greu, nu m-am bazat nici pe „pile” nici pe hazard. Nu am fost nici băgăcioasă, nu am stat cu textele în dinți lângă ușa editorului. Mi-am păstrat decența și te

rog să mă crezi, nu a fost ușor. Imaginează-ți că am avut și eu 24, 28, 30, 36 de ani... Era perioada minijup-ului și a ochilor rimelați. Eram singură într-un București plin de bărbați, mulți cu funcții în redacții și edituri. Trebuia să fiu atentă cu ei. Umblam ca și cum aș fi călcat pe coșuri pline cu globuri de Crăciun. Un singur compromis ar fi fost de ajuns. Ori ajungeam mare peste noapte, ori intram în coșul de gunoi al redacțiilor și eu și manuscrisele mele. Am învățat să jonglez. Să știu până unde pot întinde „coarda” relației dintre mine și un bărbat de care ar fi depins viitorul meu literar.

Cu femeile în funcții era și mai greu. Dacă te vedeau drăguță, cu fusta scurtă și ochi frumoși, deveneau acre precum agurida. Am evitat locurile în care se „fierbea mărgeaua” literaturii la foc periculos. Nu am participat la întâlnirile din case particulare, nu am luat „lecții” de literatură în camere de hotel. Așa că, cum eram doar eu și Dumnezeu meu, în București, am mers destul de lent.

Am avut o perioadă care a fost ca o jerbă de artificii. Se vorbea despre mine ca despre un fenomen literar clar. Era în prima parte a anilor 70. Îmi făcusem deja debutul radiofonic, și pe atunci, un astfel de eveniment național nu trecea neobservat.

Îmi amintesc o poveste drăguță din acele vremuri. Nu eram căsătorită și locuiam cu chirie, undeva pe Colentina. Pe atunci erau doar telefoanele fixe și eu îi lăsasem unui redactor numărul de telefon al familiei în care locuiam. Acolo ar fi trebuit să mă anunțe când avea vești literare pentru mine. Redactorul, care era și poet foarte bun, plecase cu familia lui la Neptun, la Casa Scriitorilor. La un pahar de vin, cineva a menționat numele meu legat de grupajul de poeme care îmi fusese difuzat pe postul național. Pro și contra. S-au iscat discuții. Cum nu mă cunoșteau personal, unii spuneau una, alții alta. Redactorul de la radio, care îmi cunoștea deja multe dintre poezii, a pus rămășag cu ei pe o duzină de șampanie, susținând că sunt un fenomen literar clar.

Eu dormeam în patul meu. Era pe la 2 noaptea, cred, într-un mijloc de vară bucureșteană. Gazda mea, cu care locuiam în camere despărțite doar printr-un galsvand, a răspuns morocănoasă la telefonul care suna ca nebunul. Cu greu a înțeles că domnul de la celălalt capăt al firului voia să vorbească cu mine. Tanti Puia, cum îi spuneam eu, m-a trezit, și somnoroasă, am ieșit pe holul unde era fixat telefonul. Am ridicat receptorul și am înțeles că era vorba de un pariu care depindea doar de mine. Unul dintre scriitorii din grupul advers, trebuia să-mi spună un singur cuvânt, de la care să pornesc poemul. Atunci, și pe loc, adică să „scriu” poemul la telefon. Cel care mi-a sugerat primul vers a fost Valentin Hossu Longin. Și-a cerut scuze de deranj, apoi a spus pe litere : M-a-r-e-a! Eu eram în pijama, cu ochii închiși, pe holul casei din mahalaua bucureșteană, dar, pe dată mi s-a relevat peisajul marin, cu pescăruși și cu urmele pașilor lui Eminescu... Habar nu am ce am improvizat, dar am impresionat. Și ceilalți scriitori din grupul lor au vrut să să le fac demonstrația talentului meu de poet. Cred ca am „compus” poezii pe teme date, cam o oră, poate mai mult. După ce am închis telefonul și am intrat în patul meu, din camera vecină, tanti Puia m-a întrebat: „Melanico, cum naiba ai citit poeziile alea pe întuneric?”

Așa era, nici nu aprinsesem lumina. Am râs și am adormit fericită cum nu am mai fost, cred, de foarte multe ori în viață. Ceea ce trebuia să-mi demonstrez mie însămi, îmi demonstrasem. Aveam talent!

Din păcate, nu am putut umple niciodată golul pe care ar fi trebuit să-l completez cu ceea ce înveți într-un Liceu de profil, la o Facultate de Litere cu cursuri făcute la zi.

Aveam prietene care erau studente la filologie, fete cu familie care le putea susține financiar în București. Uneori, mergeam cu ele în aula Universității și de fiecare dată sângeram că nu am avut șansa să mă bucur de studenția care mi s-ar fi cuvenit, una clasică, cu colocvii, mici nebunii, cu prieteniiile care să reziste toată viața. În scris, nu știu dacă aș fi avut de câștigat, eu nu sunt pentru literatura făcută după tipar clasic. Așa poate scrie oricine. Eu sunt Liberă și mă „joc” cu viețile personajelor mele, nu mi-e frică de nimeni. Critica nu mă atinge. Doar eu știu unde am greșit, și dacă am greșit într-o idee, într-o narațiune, poate că așa a trebuit să fie. Cine poate stabili ce este greșeala?

În întrebarea ta, spui de America. Oriunde pe pământ, destinul omului ține cărțile de joc. Dacă m-aș fi născut în Lumea Nouă poate eram bancher, dependent de droguri, casnică frustrată sau scriitor de top. Habar nu am ! Ceea ce știu clar este că acolo nu scrisul primează, ci scopul, cartea care aduce banul. Dacă o temă dată poate fabrica bani, atunci, industria de carte se pune în mișcare, cu marketing, cu sume fabuloase investite în publicitate. Cartea se scrie așa cum vrea publicul, și numai după ce s-a făcut sondajul de tronson, pe țintă, pe potențialii cumpărători. Profitul primează. Să nu îți închipui că un singur scriitor poate scrie un maldăr de volume, care vor deveni celebre precum poveștile cu Harry Potter. Este o armată întreagă angajată, documentariști, scribi, vizionari, dar mai ales propagandiștii care împânzesc eterul cu sloganuri, lansează adevărate arme informaționale.

Așa că, și la noi, păstrând proporțiile, cine intră în caruselul comercial, ajunge pe val. Dar ce e val, ca valul trece...

MM. - De la volumul de debut, „Peisaj lăuntric” a trecut o lume. Ce ai simțit când ți-ai văzut prima carte? Cui i-ai împărtășit bucuria, dar, mai ales, cum a fost primită cartea, la vremea respectivă?

MC. - Știi cum este când ai primul copil? Ești irațional, ai impresia ca toată lumea vrea să ți-l fure. Așa am simțit când le-am născut pe fetele mele, apoi când s-au născut nepoții mei. Aș fi vrut să urc pe deal, așa cum urca straja de la primăria din sat și striga veștile bune, ca tot omu’ să le audă! Există în viață clipe pe care le dorești împărtășite cu ceilalți, doar suntem- vrem sau nu vrem- în același joc social.

A trecut „o lume” de la debutul meu editorial cu placheta de versuri „Peisaj lăuntric”. Am adus acasă partea mea din tiraj, 30 de cărți, cât mi-a dat editura. Restul au fost distribuite prin librării, și cum era bunul obicei, (într-o lume cu obiceiuri proaste) cărțile noi erau expuse în vitrina celor mai mari librării din București și în țară. Există un sistem de difuzare a cărții perfect sincronizat cu editurile și mai erau și cititorii avizi de poezie. Cartea mea s-a vândut ca pâinea caldă. Nu îmi venea să cred, când intrând în o librărie din Oradea, mi s-a spus că au vândt tot. Când s-a tras linie, la final, am primit și partea mea din vânzare, bani cu care mi-am cumpărat o mașină de scris portabilă.

Cum spuneam, am dus cărțile acasă, locuiam într-un apartament din zona Bucur-Obor-Colentina. Eram singură acasă la ora aceea, și am așezat toate cărțile pe raftul bibliotecii, pe măsută, pe fotolii, apoi am luat un taburet din bucătărie, m-am așezat pe el și mi-am privit „opera”. Și grafic era o carte drăguță. În texte era fără trimiteri comuniste, fără motto-uri menite s-o treacă printre furcile caudine ale cenzurii. Am prins exact

dozajul metaforei și, în oglindă, graficianul, domnul Verdeș, mi-a făcut o copertă cuminte, aproape ingenuă.

Am avut cronici în România Literară, Luceafărul, Contemporanul, Săptămâna, Informația Bucureștiului. Pe atunci, toate acestea erau reviste de top, cu semnături ale unor profesioniști de prima mână. Cei de la Informația Bucureștiului au scris elogios și bașca, l-au trimis acasă la mine, care eram debutantă, pe marele grafician Alexandru Clenciu! Mi-a făcut portretul din tușe calme, în cărbune. A fost un portret care a apărut în ziar, alături de portretul unor clasici ai Literaturii române.

MM. - Versuri, eseuri, tablete, poezie pentru copii, romane, proză autobiografică. Constantin Cubleșan afirma că „tablete nu pot scrie decât cei care au în ei talentul de a mânui cuvântul și Melania Cuc are acest talent”, iar Artur Silvestri, completa „Melania Cuc este autoarea unui tip singular de tablete”. Eu am spus că sunteți cea care ați inventat tabletele- șotron. Tableta asta e aducătoare de fericire, are legături ancestrale cu jocul omonim?

MC.- Eu am publicat reportaj literar, astfel de mostre de literatură „hibrid” se pot găsi în arhivele Revistei Luceafărul din anii 1988- 1989 și în Suplimentul Scânteii Tineretului. Acolo convergeam realitatea în metaforă. Căutasem și găsisem o cale prin care redam un fapt, un loc fără să preaslăvesc oamenii zilei și nici filosofia comunismului în care trăiam. Apoi, când am venit la Bistrița și am început să scriu și să public o serie de tablete, câte una pe zi, în cotidianul Răsunetul, unde am folosit cam aceeași formulă, dar am concentrat textul la câteva rânduri. Ceea ce a rezultat a fost „tableta”.

Nu am inventat eu tableta ca gen literar, au scris astfel și Geo Bogza, Fănuș Neagu... Cea am adus eu în mod particular a fost dimensiunea „șotron”- așezarea unei idei în text după grila unui „joc” de cuvinte care unesc două lumi, cea reală și lumea lăuntrică.

Mai am în manuscris material, tablete, pentru încă 9 volume. Am publicat până acum 5 volume cu tablete-șotron. Eseul-șotron este viu, scăpărătoar ca un pocnet din degete, aici frazele sunt dense ca mierea și nu eu ar trebui să le definesc ca specie literară sau stil. Să enunț că fac parte din Postmodernism? Nu știu și chiar nu îmi pasă, pentru că nu cititorul de azi mă interesează și nici dorința de-a ajunge în topp-ul vânzărilor de carte. Scriu pentru „mâine”, deși cine îmi garantează că va mai exista și un „mâine”?

Scriu pentru mine, pentru că, până una alta, eu sunt criticul care îmi pune sau îmi ia fila de hârtie din mână. Nu las textele să-mi ia în stăpânire memoria personală. Vreau să știe, ele, cuvintele, cine le este Stăpânul. Ați văzut cum se dresează, se învață cu șaua, armăsarii tineri? În cerc, cerc pe cerc acoperind în copite, cu sudoarea albindu-le greabănul, crupa... Calul, ca și cuvintele scrise, o iau mereu înaintea omului, dar el, omul reușete să-l înfrunte, să-l tragă acolo unde îi este locul. Ceea ce scriu eu intrigă, stârnește imaginația, exercită un fel de magie asupra celui care citește prima sintagmă. Nu caut un efect imediat, o rezolvare a situației date prin Da sau Nu, deși uneori incantația silabelor poate fi aidoma unei rugi care nu are nimic de-a face cu o religie anume. Ca tot ce este fără „titlu” pe lume, și eseul-șotron iscă controverse literare dar... timpul va alege care pe care. Acest tip de scriitură, nu doar că îmi aparține, îmi certifică identitatea inconfundabil, ca individ aflat la răscrucea civilizațiilor.

Critici literari și scriitori reputați mi-au recunoscut meritul în crearea, sau mai bine zis, diversificarea acestui gen literar. Mi-au sugerat să înregistrez „invenția” mea la OSIM. Nu am făcut-o și nici nu am de gând să o fac. Istoria literară va găsi un punct în care să noteze, cândva, acest fapt. Nicolae Georgescu a găsit valențe noi în tabletele mele șotron, a găsit paliere care leagă terestrul de celest. Iată cum vede el „problema”: „Este în fond o artă poetică foarte personală, care pornește de la scrieri nevăzute în eter și ajunge la scrijeliri palpabile pe pământ”.

Mircea Popa scrie : „tablete șotron”, - un mod de a surprinde scurte și rapide „flaschuri” din orizontul ei de observație, pe care le consemnează, precum schițele unui nou tablou, din tușe nervoase și grăbite. Tehnica de lucru ne trimite în zona de întretăiere dintre poemul în proză, eseu, aforistică și tabletă, adică un gen hibrid, experimentat și anterior de autoare”. Acum, ce să mai zic...

Ceea ce fac eu nu este scriere în sine, mai mult poate, o combinație nativă de expresii care vin, se orânduiesc după o afinitate aproape palpabilă. Teoria literară sigur îi va da și un nume acțiunii mele în fluviu cu cascade și cataracte, acolo unde nu se aștepta nimeni; va găsi un spațiu în tabela literară pentru a denumi la propriu și sintagmele mele ca fără de nume, de astăzi. Nu va fi acum, nici mâine. Dar nu-i târziu dacă va fi să fie!

Uneori, am senzația că nu eu îmi scriu cărțile, că ele sunt deja scrise acolo „dintotdeauna”, și eu doar mă mint că am talentul de-a le descifra, a le copia, poate, chiar fura, printr-o stranie și nouă formulă cINETICĂ, esoterică. Totul se mișcă, aparent brownian, într-o fuziune continuă, soldații mercenari și boabele de soia ce germinează în galantarele supermarket-ului de la colțul străzii, gumarii țaranului din bărăgane și diamantul fațetat de un giuvaergiu evreu, evadat din holocaust. Lipsa de constrângere generală, dorința totală de abandonare creatoare, care-mi țin de somn și poftă de mâncare, dar, mai ales, sinceritatea cu care scriu frază după frază, fac parte din sistemul meu de siguranță proprie, dincolo de care mă simt iubită mai mult de zei, decât de oameni.

MM - “Cinând cu Dracula” v-ați întâlnit cu propriul „Destin” al românului care are nevoie de imagine în afară. Dacă pe Dracula ni l-au furat alții, pe cel care a pus bazele castelului din pasul Tihuța, l-ați cunoscut așisderea, baronul Alexandru Misiuga. A plecat baronul, în aceeași primăvară cu o prietenă dragă, artista Valeria Peter- Predescu. Din această perspectivă, ne-ai putea spune ce înțelegeți tu prin „viața de dincolo de viață”?

MC. - Da, ei au fost doi oameni adevărați, dincolo de harul pe care îl avea fiecare, în felul lui, pentru artă. Atât de deosebiți, dar foarte aproiați prin generozitate și implicarea până la utilma lor picătură de putere umană, în lucrarea pe care o făceau. Au trăit frumos. Au murit frumos! Așa cum mi-aș dori să mor și eu când va fi să fie, fără a fi legată de patul de suferință, fără a avea timp să îmi fie frică de Marea Trecere. Cu fiecare dintre cei doi am avut relații de prietenie diferite. Cu Vali și pentru Vali, am scris o carte. Cu baronul Misiuga am lansat romanul meu „Cinând cu Dracula” și am petrecut și clipe de tainică mirare în Turnul dogarilor, acolo unde el își avea atelierul, unde își confecționa păpușile celebre. Era un copil mare. Îmi amintesc că, odată, în turnul medieval fiind, am observat în lucarna sub care el își avea masa de lucru, câteva pânze de păianjen. Am luat o cârpă... le-am șters. Baronul s-a supărat rău. Îi invadasem intimitatea, îi stricasem jocul acela superb ca de umbre chinezești, cu care ne amăgea frumos pe fiecare dintre noi.

Nici cu Valeria Peter- Predescu, nici cu baronul Misiuga, nu am vorbit despre moarte, doar despre Viață. Cred că moartea este o alonjă a vieții, nu putem dispărea cu toată energia de care dispunem, așa, dintr-o dată. Viața de dincolo de viață ne-o pregătim, o zidărim, de cum ajungem pe pământ. Încă o generație după noi, poate două, dacă suntem ceva mai norocoși, își vor aminti de noi. Apoi, timpul adaugă, sau șterge din detaliile celui care a fost. Rămâne doar umbra omului.

Am fost împreună cu tine, Menut, la câteva ceremonii funeare; din păcate și astea fac parte din viața noastră. Și acum, în timp ce scriu despre moarte, am în urechi litania preotului: „ Omul, ca și floarea câmpului!” Frumos spus. Așa suntem. Dacă floarea are ceva sămânță, nu neapărat pe linie genealogică, sămânța sa va rodi cu rost. Floarea se scutură. Nu vreau să cred că suntem doar humus, cernoziom. Eu cred în spirit, în energia divină, deși nu sunt de acord cu multe dintre teoriile sofisticate ale religiilor de tot felul. Eu cred că totul este mult mai simplu! Viață fără de moarte, doar că, în dimensiuni diferite. Totul este iubire! Și când spun iubire, mă gândesc la protejarea a tot ceea ce ne-a lăsat în dar, divinitatea. Eu cred într-un Dumnezeu al Iubirii necondiționate. Nu vreau să cred într-un Dumnezeu care ne amenință. Viața de dincolo este continuitate.

S-au scris mii de cărți, tratate științifice pe tema dată, dar nimeni nu deține adevărul palpabil. Dilema este taina pe care nu o vom afla niciodată. Am uitat de unde am venit. Nu știm încotro mergem. Am încercat să-mi „inventariez” primele amintiri de când am venit pe lume. Sunt ca și fumul, scrum al unor scrisori pe care îl ia vântul. Nimic nu se leagă. Nu am nici o amintire de pe când eram embrion, fetus în pântece. Eram legată cu cordonul de argint de viața extrauterină... Frică mi-e că după moarte nu o să-mi amintesc nici despre ceea ce am făcut sau nu am făcut pe această lume.

În rest, sunt împăcată cu mine.

MM.- Membru al Asociației Internaționale “Dracula”. Cum putem să luptăm pentru ca mitul Dracula -Bram Stoker să rămână acasă?

MC.- Mitul Dracula nu trebuie să rămână la noi acasă! Trebuie să circule, să ne promoveze pentru că, din câte am văzut eu prin lumea largă, este singurul brand de țară care nu ne costă nimic și care se propagă cu viteza luminii.

Trebuie disociați pagina de Istorie, legenda lui Vlad Țepeș, de vampirism și de Dracula. Occidentalii, plictisiți deja de super-super tehnologie, vor o „baie” de medieval. Americanii sunt ignoranți în materie de Istoria Europei, în speță, de Istoria României și mândria noastră națională, pe care nu vrem s-o știrbim cu un astfel de mit, nu este pusă în pericol de ei. Turiștii americani, japonezi, englezi vor povești cu vampiri! Ei nu înțeleg de ce nu le vindem „marfa” pe care ne-o solicită. Vampirismul și mitul nemuririi este mai căutat ca oricând. Poate, draculiștii și istoricii ar trebui să se pună de acord, și abia apoi, în cunoștință de cauză, pe un proiect cu bătaie lungă, să se pornească la drum. Cred că fiecare copil din Transilvania a auzit în serile lungi de iarnă, povești cu strigoi. Fantastic, magie, horror-ul... adică, sânge de recuzită! Asta caută turiștii plictisiți de cazionouri și piscine cu jakuzi. Cel puțin în zona noastră, Dracula are promovarea garantată. Bram Stoker fixează până și locul din restaurantul bistrițean, în care, la vâleat 2011 ar putea cina și Jhonatan Harker, spre deliciul turiștilor, care ar da sigur năvală. Ce facem noi în burg? Ne lăudăm cu pasajele, maidane murdare, care ar putea pune în pericol portofelul și chiar viața turistului.

Fac parte din asociația națională a draculiștilor, dar în ultimii ani nu am auzit de nicio acțiune care să ne promoveze pe acest tronson. Mai sunt aduși, de Halloween turiști creduli, cărora li se servește vin roșu și acru. Nu au parte de mit acasă la el. Deși susținem că suntem o națiune creștină, bisericoadă din cale afară, dacă treci pe stradă, nu se poate să nu auzi oameni de toate vârstele, drăcuind, pomeninându-l în cele mai ciudate circumstanțe pe cel cu „cornițe”. Nimeni, absolut nimeni nu se sperie, dar când rostim: Dracula! Ne albim precum hârtia. Știu că unii dintre cititori, mă vor contrazice. Eu susțin doar ceea ce am experimentat cu romanul meu „Cinând cu Dracula”, a fost singurul meu roman promovat pe două mari canale de televiziune națională! Pe ei nu îi interesa arta scrisului, doar ideea trăznită! Apoi, în Canada fiind, când eram întrebată de unde vin, le spuneam cu mândrie patriotică: Din România! Apoi, mă simțeam ca naiba, pentru că omul de rând din Lumea Nouă nu știe unde este România. Atunci, spuneam: Transilvania! Și li se aprindea „beculețul”. Invariabil exclamau: “Ia, ia, Draculea!!!”

Eu am scris cartea „Cinând cu Dracula” în stil occidental, imediat ce am revenit din Canada, unde am văzut un sătuc de pescari cum s-a transformat, în câțiva ani, într-o prosperă stațiune de coastă, datorită unui mit sângeros, inventat de responsabilii cu marketingul zonei. Turiștii veneau acolo și plăteau preț bun pentru o noapte în odaia unde, aflaseră dintr-o carte, că înnoptase un vampir cu o femeie frumoasă în brațe. La toate chioșcurile de ziare, în magazinele din jur, se găsea cartea respectivă. La Bistrița, romanul meu axat exact pe zona asta geografică, nu a prins. Nu am avut marketing. Nu a fost absolut nimeni interesat de folosirea cărții mele ca instrument, în promovarea turismului zonal. Ba, da. Am fost onorată cu invitația de-a fi primită în Societatea Internațională a Draculiștilor. Am primit însemnele acelea și de atunci, nimic.

Dracula sigur a murit. Mă întreb de ce dăm bani mulți pentru „frunza” cea controversată, care reprezintă loggo-ul de turism românesc, când Dracula nu ne-ar fi costat absolut nimic. Irlanda, cu castelele bânuite de stafii, mai mult sau mai puțin imaginare, nu se sfiește, le promovează. Și nu este singurul exemplu. Nu știu cum privește Biserica această problemă. Cred că nu o întreabă nimeni, sau dacă da, nu se cuvine ca un preot să fie pentru poveștile cu morți celebri. Ei, cu moaștele sfinților purtate în racle de argint este altceva, deși, cum evoluează lurcurile acolo, tot turism se numește. Desigur, până și eu păstrez proporțiile între un sfânt și un demon.

MM. - Este greu să scrii literatură pentru copii? Să te apropii de lumea lor?

MC. - Așa se spune că după ce am scris romane și poeme filosofice, a intra în lumea copiilor este dificil. S-ar cădea să confirm, dar nu a fost așa. Toate cărțile pentru copii le-am scris în anumite etape, atunci când nepoții mei erau mici. A fost ca un dar pe care l-am făcut pentru ei. Acolo, în texte, este un joc cu timpul și cu imaginația, cauți și ajungi la limbajul nesofisticat la unui puști de partru, cinci ani. Totul este să reușești să vezi lumea prin ochii lui. Este fascinant. De fapt, în toate cărțile mele, când scriu din perspectiva unui personaj, mă pun în „pielea” lui, folosesc cuvinte din mediul respectiv, simt mirosurile epocii care a fost odată, calc pe dușumele imaginare, pentru că, altminteri, personajul virtual nu ar fi aproape de cel real, nu ar atrage, nu ar hipnotiza.

Când am lucrat la placheta „**Versuri scrise pe zăpadă**”, a fost magic. Era iarna. Mă uitam pe geam și vedeam pădurea Codrișor. Nu mi-a fost greu să-mi imaginez vietățile care mișunau sau hibernau în scorburi.

În scris, totul este să intri în starea aceea specială care te leagă de subiectul propus, care te desprinde de zgomotele din jur, de tentațiile care dau năvală.

Îmi cunosc limitele. Nu aş putea să scriu, de exemplu, pentru adolescenți. Adolescenții de azi sunt altminteri decât erau cei de pe vremea în care erau adolescente fiicele mele. Ar trebui să lucrez un timp pe adaptare, chiar să trăiesc într-un mediu real, pentru a mă îmbiba de cunoștințe la zi, în ceea ce îi privește. Limbajul este important când scrii și trebuie să cunoști personajul! Cu adolescenții nu te joci, chiar trebuie să le percepi visele, dar și angoasele. De fapt, ce sunt ei, decât o proiecție a umanității spre viitor?

MM. - Ce legătură are pictura cu scrisul? Când ai descoperit această artă? Ce teme abordezi aici?

MC. - Creația are valențe nebănuite. Nu am ales eu să scriu, scrisul m-a ales pe mine, asta știu clar. Cu pictura este altminteri, eu am căutat să deprind meșteșugul așezării culorilor pe suport de sticlă mai întâi, apoi pe pânză. Mi-aș dori să modelez în lut, să am un atelier mare, în care să am și o roată a olarului.

M-a fascinat mereu lumea lutului, cu vasele magice de la Cucuteni. Când am fost la muzeul din Botoșani, nu m-am mai putut dezlipi de exponatele acelea. Constituiau punți de legătură între mine, firimitura de memorie a vremii de azi, și dedemultul artistic. Omul primoradial, omul pe care ni-l imaginăm doar ieșind cu bâta din grota lui, pentru a-i fura nevasta vecinului, omul acela era nobil în sensul cel mai simplu și clar al cuvântului. În acest caz, vasele de Cucuteni sunt mărturie că spiritul a fost mai întâi, apoi lutul, două elemente din care Dumnezeu a croit Omul.

Mulți dintre scriitorii picteză, asta pentru că a picta nu cere un spațiu prea generos. Te poți aduna și în bucătărie, dacă e cazul, cum fac eu, de când nu mai am casa de la Archiud. Ca să sculptezi, spre exemplu, să faci artă monumentală, murală, ai nevoie de spațiu, materiale de întindere și totul se rezumă la bani. Fără un mecena nu prea ai șanse în ziua de azi să faci artă cu adevărat, chiar dacă ai har. Dacă pictez, o fac pentru a-mi elibera spiritul. După multe ore cât stau la computer și scriu, simt nevoia să mă îmbib cu vopseluri, să trag tușe pe pânză, apoi să dăruiesc din această energie pozitivă. Nu sunt pictor! Nu fac concurență artiștilor plastici și chiar mă simt prost când, în anumite emisiuni tv, spre exemplu, e promovată în exces latura mea de plasticiană. Eu sunt ceea ce sunt, un scriitor care mai și pictează.

Cât eram la București, mergeam la toate expozițiile de artă, nu doar la anumite vernisaje. Îmi plăcea să fiu singură cu exponatele, rămâneam acolo, ca într-o biserică, căutându-mă pe mine, ca individ, în dimensiunea demiurgică pe care o releva artistul expozant. Și acum prefer să privesc o pictură, o sculptură, de una singură. În liniște, fiecare dintre noi descoperim ceea ce ne caracterizează sau, de ce nu, ceea ce încercăm să ascundem de lume. Pictura îmbină lumina cu întunericul, naște umbre și penumbre.

MM. - Există o rețetă a scrisului? Dar a picturii?

MC. - Nu sunt nici teoretician în domeniu, dar simt că, în pictură nu se poate lucra fără tehnică, trebuie să înveți tehnică mai întâi. Să îți alegi felul propriu de abordare a

tematicii, a stilului. De aceea există școli de artă plastică, facultăți, gata să îndrume pașii viitorilor maestri.

Nu la fel, cred eu, este cu literatura. Deși, chiar și aici există rețete inventate și verificate în timp, este o grilă clasică, care nu cred că mai corespunde momentului. Mergând după tehnică, șablon, se ajunge la un fel carte în serie. Eu nu cred în cărțile scrise după rețetar. Sunt seci. Cunosc, chiar stăpânesc bine tehnica clasică a romanului, sporadic o abordez, dar, de cele mai multe ori, las loc fanteziei să-și facă jocul. Ineditul și acel suspans care, în ultimul timp, îl găsesc tot mai greu la scriitorii contemporani- și aici nu mă gândesc doar la cei români- dau personalitate unei cărți. Ca în filmele cu scenariu „șablon”, într-o astfel de carte, după rețetar, intuiesc firul acțiunii din primele pagini citite și nu mai am dorița să citesc până la final. Și scrisul, care este o patimă, cere sacrificii. Uneori, te retragi din societate, reușiți la o bere sau o cafea cu prietenii. Trebuie să ai voință să stai cu fundul pe scaun și să scrii în fiecare zi. Dacă faci o pauză mai mare, scrisul tău lăncezește și, chiar printre rânduri, un cititor bun poate simți că în travaliul cărții respective s-a produs un hiatus.

MM- Mai există loc și pentru altceva în afară de scris și pictat? Ce hobby-uri ai?

MC. - Toată viața mi-am dorit să am o stupină! Am citit multe tratate despre albinăritul modern, dar și despre istoricul și viața albinelor. Mă fascinează aceste insecte cu aripi de aer și aur vegetal. Am primit, odată, un stup în dar. Asta era pe când aveam căsuța de la Archiud. În iarna care a urmat, noi am plecat la București și albinuțele mele au murit înghețate. Atunci am realizat că nu voi avea niciodată o prisacă, nu voi sta în tufișul cu izmă creată citind și ascultând zumzetul stupului.

M-am resemnat în această privință. Iubesc, cum ar spune mai toți cei care vor să pozeze în persoane respectabile și cu suflet bun, iubesc și eu florile, copiii, câinii și caii. Sunt iubiri care face parte integrantă din noi. Din păcate, azi nu mai am flori pentru că nu am grădină, nu am câini, nici cai, nici copiii mei lângă mine.

Ce hobby? Nu am nici măcar tabieturi, în afară de cafeaua pe care o beau dimineața. De bună calitate și fără zahăr. Nu colecționez timbre, ca în copilărie. Nu am jucat niciodată jocuri de societate. Sunt banală, nu? Și totuși, îmi fac timp pentru prieteni, nu mulți, sunt puțini, dar țin la ei din inimă. Am grijă de mama, care este bătrână și bolnavă. Urc zilnic până la etajul 4 al blocului unde locuiește singură, așa cum își dorește. La fiecare pas pe care îl fac, îmi pun întrebări despre viață, despre curgerea vremii și despre suferința umană. Nu găsesc niciodată răspunsuri. Cred că ceea ce contează este să faci tot ceea ce depinde de tine ca individ, pentru a avea împăcarea cu ceilalți. Urăsc să fiu supărată cu cineva, frate sau străină, fără deosebire. Dar, cum sunt om cu orgolii uneori prostești, alteori, cu dorințe care ar trebui împlinite, mai greșesc. În general, dau „delete” peste numele celor care mă dezamăgesc de câteva ori la rând. Uit și iert din instinct. Merg mai departe ignorând momentul care m-a întristat. Singur că nu-mi duc Crucea singură prin lume. Din păcate, soțul meu nu mai poate face pentru mine, toate lucrurile minunate pe care le făcea mai anii trecuți. Atunci era sănătos și mă scotea din casă, cutreieram dealurile, pădurea și călătoream cu trenul, avionul sau chiar cu căruța. Așa că, universul meu s-a restrâns. În ultimul an, compensez asta multiplicând lumea virtuală, pe computer. Și cu prietenii reali țin legătura mai mult pe net.

Am conturi deschise pe diverse rețele de socializare, cum ar fi Facebook, dar, mai mult intru pe cele literare. Nu stau niciodată pe chat, consider că este timp pierdut. Doar îmi postez materialele, filme, texte, cărți, fotografii. Cu alte cuvinte, îmi fac promovarea.

Cu cinci sau șase prieteni dintre cei mai buni, adică cu care simt că am reale afinități culturale, spirituale, mai vorbesc pe msg. La fel și cu fetele mele, din Canada, țin legătura prin email, pe msg, dar cel mai adesea vorbim la telefon. Lumea este mare, oamenii dragi sunt aproape.

MM. - Cum ar suna un autoportret în câteva rânduri?

M.C. - Sunt un om normal, fără vicii ce ar putea să facă rău altora. Scriu pentru că nu pot altminteri, scriu...adică, mărturisesc cine sunt, cine cred eu că suntem noi, oamenii, ca specie. Îmi place să cred că sunt un om generos, nu risipitor. Iert greșiților mei, pentru a fi iertată și eu. Mi-e frică doar că aș putea face degeaba umbră pământului.

MM. - Sfârșitul „epocii de aur” te-a găsit la București. În paginile anterioare, mi-ai spus unde te aflai, în ochiul ciclonului. Ți-a fost frică?

MC. - Frica este omenească. M-a mușcat câinele de la via bunicului pe când aveam câțiva anișori, dar și acum transpir când văd un câine pe stradă. Ocolesc câinii, chiar dacă sunt în lesă și stăpânii lor mă asigură că sunt inofensivi. Experiența nefastă pentru mine, și-a pus amprenta.

La Revoluție nu am avut termeni de comparație cu nimic din ce trăisem până atunci. Nu am simțit pe pielea mea războiul, nu văzusem oameni împușcați, nici nu inhalasem gaze lacrimogene în războaie de gherilă. Desigur, despre toate acestea citisem destul, văzusem și filme. Am trăit până și marele cutremur din București, într-un apartament de la etajul 10 al unui bloc din Drumul Taberei. Eram cu Adi în brațe. Mona, care era în clasa IV-a, avea viroză, dar s-a ridicat din pat și a fugit pe scări. Am alergat după ea cu un palton în mână, în timp ce blocul s-a zvârcolit ca trupul unui șarpe pe care ai încerca să-l bagi într-un sac, așa am simțit. Nimic nu mai avea logică. Atunci am simțit frica aceea, aproape olfactivă, tipic animalică, frica care depășește teama de moarte. Nu ți-e frică pentru tine ca individ, doar pentru ai tăi, pentru cei dragi și care depind de tine. Realizezi că nu ai cum să-i ajuți.

La Revoluție eram oarecum inoculată cu vaccinul libertății pe care o intuiam, așa cum presimt că mă așteaptă Raiul, dacă fac fapte bune pe aici, pe pământ. Adrenalina era la maximum și nici chiar eu nu mă temeam de gloanțele care te puteau lovi și în casă, dacă intrau prin ferestre. În blocul nostru se făcea de gardă, ne așteptam să vină peste noi „teroriștii”. Era război psihologic în toată ordinea și eram ca drogați cu toții. A fost o psihoză generală. În zilele acelea tulburi, după ce l-au împușcat pe Ceaușescu, am manifestat, aiurea, strigând și eu ca toată prostimea: Nu ne vindem țara! Chiar dacă nu asta ne doream, eram luați, de pe stradă, pe sus. Dacă opuneai rezistență, erai linșat la propriu, de persoane a căror identitate nu a fost făcută publică nici până azi. Ne înfruntam unii cu alții, bieți pioni pe tabla de șah a oculteii. Câți „nebuni” frumoși au fost sacrificați la propriu, măcelăriți! Înainte de mascarada aia de la TVR, eu și cu Mona ne-am îmbrăcat rapid, am vrut să plecăm în plină noapte, prin orașul ce fierbea în plină revoluție, să

apăram noi televiziunea! Pe stradă, chiar pe sub ferestrele noastre treceau taburile, urlau sirenele. Trasoarele spintecau cerul și se mai auzea și câte un ropot de mitralieră.

Soțul meu, om cu mai multă experiență de viață, a încercat să ne explice că este doar o regie! Spectacol!

I-am reproșat: Nu ești patriot! El doar a zâmbit, în timp ce ne-a încuiat ușa cu cheia. Era noaptea în care au murit oameni nevinovați în curtea televiziunii. Puteam fi printre ei. Destinul este cel care dictează. Sigur!

MM.- În ce epocă crezi că suntem acum?

MC. - În primele luni după Revoluție, cât eram în jurnalismul național și aveam acces la informații despre care alții au aflat mult mai târziu, am crezut că era doar vremea în care ieșeau gunoaiile la suprafața apei, așa ca după fiecare furtună, că lucrurile se vor limpezi curând, ne vom așeza în matcă. Eram la o conferință de presă organizată de un sector de elită al Politzei Române, zona Economic. Șeful instituției, militar de carieră, profesionist și foarte integru, dar care nu avea veleități de politician, a încercat să ne explice, nouă, ziarștilor, cum că în România se organizează deja grupuri de interese de tip mafiot!

-NU! Am spus noi, în cor. Nu va fi mafie în România noastră liberă. La italieni, la americani, da! Treaba lor. Noi, românii, ne-am câștigat cu sânge democrația, suntem curați și așa vom rămâne. Polițistul a suârs trist. Apoi evenimentele s-au rostogolit, ca într-un caleidoscop imaginile de bâlci. Nu aveai timp să rumegi o știre că venea alta, alta și așa până te înnebunea de tot. Rafturile din magazine erau pline cu provizii cu dată expirată, venite din străinătate, ajutoarele umanitare ajungeau la noi cu vagoanele. Cui să îi mai pese de ce avea să se întâmple. Vulgul savura clipa. Ziarele scriau despre găini, care nasc pui vii, și peste tot în România, țigăncile cu fuste largi și dinți de aur în gură, cumpărau acțiuni. Vă mai amintiți acel: Cumpăăăr acțiuni!!! Acțiuni!!!!

Românii își vindeau acțiunile care îi atestau drept cooproprietari la economia României, le vindeau pe sume derizorii. Cu banii aceia plecau în Turcia, își cumpărau blugi și casetofoane. Cu misiunea îndeplinită, curând, țiganii au dispărut din peisaj. Averele țării era deja la cei iuți de mână. Au apărut concern, sau cum li se mai spune? Economia subterană câștiga teren. Nu sunt economist, doar am lucrat la un ziar financiar. Am văzut cu ochii mei cum s-au făcut jocurile. Un fel de alba-negra, mișcare de predigistator, care pentru un om cinsit pare un divertisment. Azi? Avem ceea ce merităm. Pâine puțină și circ destul. Grâu din Ungaria sau din America, circ local, politicianist, cu serbări populare fastuoase în contrast cu sărăcia lucie din sate și mahalale. Intelectualii au obosit să se mai lupte cu morile de vânt. Unii merg în pas cu Puterea, alții stau în banca lor, așteaptă zile mai bune.

MM.- În această lume agitată care mai e rolul scrisului? Poate el să ne facă mai buni, să ne arate ce e împăcarea, iertarea creștinului de către creștin, și, în general, a omului de către om?

MC.- Noi suntem doar mărturistorii. Scriem ceea ce vedem, auzim, mirosim, respirăm...

Imediat după noi, percepția scrisului nostru nu va fi defel relevantă. Trebuie să treacă generații, să se poată desprinde detaliu din întregul ceșos. Putem fi mai bun sau mai răi, depinde de cartea pe care o scriem. Depinde de care parte a barierei ne aflăm la momentul respectiv. Ca la bariera de la Intercontinental, unde, de o parte erau protestatarii, dincolo, armata! Care dintre ei sunt, azi, cei buni, care sunt răi? O apă și-un pământ. Așa este și cu literatura, în general. Dacă vei citi doar cărți cu nuanță xenofobă, dacă vei citi că vecinul tău este periculos, dacă, o mie de „dacă” vor fi, tu nu vei fi în câștig. Trebuie să lupti pentru ceea ce este al tău. Nu poți deveni înger, în timp ce prizezi droguri și filmezi porno, purtând crucea cu Mântuitorul pe piept.

Tu spui „iertarea creștinului de către creștin”, și eu extrapolez un pic. Iertarea omului de către Om, împăcarea cu Natura, cu Dumnezeu, prin noi înșine! Cred că aici trebuie să ajungem. Ca religii, suntem diferiți prin educația primită, dar nu aveam motiv să ne impunem, să susținem că religia noastră este cea mai bună! Acest lucru, numai Dumnezeu îl știe. Cert, nu avem dreptul să judecăm. Eu cred că toate credințele lumii sunt, la urma urmei, căutări de sine, drumuri care duc spre un singur Dumnezeu. Dar ai dreptate, iertarea și împăcarea trebuie să înceapă în interiorul nostru, apoi, în familie, între vecinii de pe palierul de bloc, între concitadini... și așa, cerc după cerc, să cuprindem în iertarea noastră tot universul. Dar iertarea nu ajunge. A ierta fără să iubești este mare păcat. Așa cred eu, o femeie care se întreabă: De ce răsare soarele egal pentru cei buni și pentru cei răi? Sunt o femeie care a născut și crescut copii, una cam ne bună, care se uită pe cer și după OZN-uri, o femeie care este bolnavă de neliniște.

MM.- Ești româncă înflăcărată? Ai încercat să scrii și în alte limbi sau ești de acord cu scriitorii aflați în diaspora, care nu pot scrie decât în limba maternă, „limba în care visezi”, cum spunea frumos Mircea Eliade?

MC - Ce înseamnă să fii român înflăcărat?! Ori simți românește, ori nu! Aici nu poți fi slugă la doi stăpâni. Chiar emigrant fiind, știi că patria ta este acasă. Restul este o patrie de împrumut.

Sunt româncă moderată în exprimare naționalistă, mă bucur și mă întristez, după cum e cazul, pentru Țara asta. Nu sunt lozincardă. Nu spun cuvinte mari, dar fac, pe felia mea de responsabilitate națională ceea ce eu cred că trebuie să fac. Cred că fiecare națiune, mare sau mică, trebuie să fie unită în jurul noțiunii de patriotism. Deși vorbim mult și chiar ne dorim globalizarea, eu încă mai cred ca rostul Națiunii, ca și cel al Familiei, este sfânt. Acolo se pun bazele civilizației, ale culturii.

Oriunde m-au dus pașii, am încercat să fiu un bun „ambasador” al locurilor în care am văzut răsărind soarele. Nu mă număr printre cei care susțin sus și tare că noi, românii, suntem buricul pământului sau dimpotrivă, din tabăra celor ce se rușinează că mumă le este țărâna din România. România nu este nici Iadul, dar nici Raiul, este un spațiu pe care l-am modelat în peste două mii de ani, după chipul și asemănarea noastră. Mă bucur să observ o mișcare de readucere în discuție a rolului Daciei Felix în istoria europeană. Sunt mândră când citesc lucrări științifice semnate de tineri care readuc pe tapet, chestiunea protoromânismului. Nu înseamnă că ești șovin dacă susții că locuiești pe plaiurile deștelenite de străbunii tăi. Ba, din contră, datoria mea este să demonstrez că dacii au fost mult mai mult decât un mit de jertfă, așa cum ne-a fost sugerat prin basoreliefurile de pe Columna lui Traian. Eu cred în renașterea mitului dacic, o renaștere

la nivel spiritual. Da, în acest sens sunt naționalistă înflăcărată... cum nuanțezi tu, în întrebarea de mai sus. În cărțile mele am scrieri și pagini de istorie locală, națională chiar. Cred că este un exercițiu de civism și de patriotism normal, care nu rănește pe nimeni.

Din păcate pentru mine, eu fac parte din generația care a învățat Limba Rusă la școală. Bruma de cuvinte din maghiară cât s-a prins de mine în timp ce mă jucam cu copiii din vecini, la Archiud, am pierdut-o în cele trei decenii, cât am stat departe de Transilvania. Un pic de franceză și ceva engleză, cât să mă descurc pe un text, cam cu atât mă pot lăuda lingvistic. În afară de limba-mi maternă, limba română, nu stăpânesc altă scriere, încât să pot redacta nici măcar o scrisoare de dragoste, darămite un roman. Nu am tradusă nici o carte semnată de mine, de la cap la coadă, doar grupaje de poeme, tablete și fragmente de roman, făcând excepție cărțile pe care le-am scris pentru copii. Două dintre acestea sunt în ediții bilingve, traducerea în engleză fiind făcută de fiica mea, Simona McIntyre Cuc. Încolo, am rămas cu creația mea acasă, cărțile mele serioase nu pot fi citite decât de românii din țară și cei din diaspora românească.

Aș fi curioasă, de exemplu, să știu cum ar percepe japonezii textele mele. Este doar o curiozitate. Atât. Nu cred că atât timp cât voi fi în această dimensiune fizică, voi vedea tradusă, editată, în afară una dintre cărțile mele. Nu sunt o bătaioasă în acest sens, nu am timp să îmi fac relații, timpul meu, cât mai este, îl păstrez pentru scris. Este ca și cum ai în pușculiță, bani albi pentru zile negre.

MM - Ai cunoscut diaspora. Cum sunt românii de acolo? Mai au idealuri?

MC. - În perioadele de timp în care locuiesc în Canada, nu trăiesc în comunitatea românească. Așa că, nu aș fi cea mai în măsură să susțin că am luat „pulsul” emigrației române de peste Ocean. Totuși, am prieteni în toate cele patru zări ale Pământului, cei mai mulți dintre ei fiind scriitori, și ceea ce voi spune mai departe, va fi preluat din mărturiile lor. Se pare că sunt „bisericește” ca și acasă, ca și în țară, peste tot unde locuiesc românii. În Canada sau SUA, spre exemplu, sunt mai multe valuri de imigranți, cei care au plecat din Transilvania aflată în Imperiul Austro Ungar, țărani la origine, care au riscat pentru libertatea spirituală, dar mai ales materială. Mulți dintre ei au devenit întemeietorii unor localități care strălucesc azi. Apoi „valul al doilea” de imediat de după Cel de al doilea Război Mondial, aici intră și foștii legionari. Au fost oameni care au purtat cu ei doctrine politice și chiar ceva averi palpabile. Eu au fondat biserici românești, sunt recunoscuți ca Inși care au reușit în afaceri bancare etc. Ultimul val, și cel mai serios, numeric vorbind, a fost cel de la Revoluția din 1989, încoace. Este valul care a dus și mai duce încă, tinerii cei mai buni ai României. Materia cenușie românească este acolo.

Sigur, sunt români care au plecat și pe timpul lui Ceaușescu, cu greu, forțând mâna autorităților, luând vize prin instituții de caritate precum Crucea Roșie, sau prin instituții religioase. Cam așa este în lumea românească de peste Atlantic. În tot acest melanj de idei și doctrine, de educație diferită, a căuta și a găsi o liniuță de unire este imposibil. Și totuși, Limba Română! Săraca noastră Măicuță, Limba Noastră, ea ne unește pretutindeni în lume. Imigrația românească se adună prin poezie și momente de cultură, cum ar fi Eminesciana. Acolo nu mai există diferențe politice, nici de altă latură. Tot românul e una.

Dacă au idealuri, românii de dincolo? Depinde de la caz la caz, de la inimă la inimă. Cei care au tras din greu pentru un trai mai bun, în timp ce în România mâncam „salam cu soia” acum sunt mai toți la senectute. Nu mai vor El dorado, ar da orice pentru un an sau o zi, pe care să le petreacă în satul copilăriei, acasă. Din păcate, le-a mai rămas doar visul. Unii reușesc, revin în România, pentru vise și pentru vacanță. Se întorc dezamăgiți de mizeria umană în care ne bălăcim, balcanic, aici. Am o cunoștință, un domn de 87 de ani, care trăiește într-un orașel din Suedia din anii '60. Și-a investit tinerețea, forța de muncă acolo, a muncit pe un sol străin. S-a ales cu casă confortabilă, un câine credincios și grădina plină de lalele din plastic. Anul trecut i-a murit soția, și în memoria ei, și-a propus să mai ajungă odată în România, în orașul în care ei doi s-au cunoscut. Cu ultimele puteri fizice a ajuns în București, și a doua zi a fost internat în spital cu probleme de inimă. A fost spitalizat și tratat în „stil” românesc, în așa fel, încât îmi spunea cu durere, că i-a trecut pofta să mai vină în România. România nu mai era țara lui, țara pe care o părăsise. Cu chiu cu vai, s-a întors în Suedia, la căsuța lui curată și grădina cu flori de plastic. Acum regretă că și-a distrus Visul! Îmi spunea, la telefon, că nu ar fi trebuit să vină acasă. Așa, ar fi murit cu imaginea unei țări frumoase.

Exemple de tot felul am acum în minte. În aeroport, oamenii se destăinuiesc unul altuia, sunt stingheri. Am auzit atâtea povești cu imigranți fericiți sau dezamăgiți. Nu știu, poate voi scrie odată o carte pe subiectul acesta.

Eu, și nu doar eu, îmi pun toată nădejdea în tinerii noștri deștepți, care au plecat și lucrează „dincolo” pe posturi importante. Ei da, dacă ar vrea și mai ales, dacă ar mai putea să revină la matca asta tulbure și cu vârtejuri, unde te aștepți mai puțin, ei ar putea să ne salveze ca națiune. Ca popor suntem ok! Avem mici, bere, sărbători “naționale” cât să dăm și la alții...

MM. - Cum ne putem păstra identitatea fără să fim considerați exagerați?

MC. - Nimeni, niciun cap încoronat, președinte sau guvernator, absolut nimeni nu poate să dea un ordin prin care să impună păstrarea identității unei națiuni! Dar să luăm exemplul ungarilor. Acolo, indiferent de fruntarii, ungurii sunt sub mereu jurământul făcut Regelui Sfânt, Ștefan. Visează la cai fără șei și la Ungaria Mare. Nu doar visează. Nu mai este nici un secret că există proiecte cu peceti și jurăminte, există conjurații și grupuri naționaliste, în sensul clar al cuvântului, care luptă pentru a menține vie flacăra națională maghiară. Nimic nu vine pe gratis. Își au sponsorii lor, plătesc oameni și instituții în plan mondial, pentru a face lobby proiectelor lor atât de ambițioase. Noi, românii, ca și ceilalți care avem „probleme” cu ei, îi urâm pentru lupta lor seculară, pentru că își doresc Țara Mare. Eu știu una și bună, în „război” și în dragoste, orice armă este permisă! Așa că, în loc să tot jucăm rolul Mioriței, mai bine am învăța cum trebuie să ne apărăm și noi Patria. Patria din suflet, Patria lingvistică și Patria de țărână. Dacă noi nu vom fi mândri că suntem români, ne vom autodistruge. Copiii cei mai buni ne pleacă. Vine peste noi Asia, cu explozia sa demografică. America are problemele ei, aproape se sufocă în propria-i osânză. Bătrâna Doamnă, Europa doarme cu frica războaielor civile.

Dacă nu NOI, cine ne mai salvează? Întreb retoric.

MM.- Cultura poate salva imaginea noastră? Suntem priviți, în general, prost de străini, tocmai pentru așa numita lipsă de cultură.

MC.- Numai CULTURA mai poate salva România! Dar o cultură diversificată, care să readucă în prim plan cultul muncii bine făcute. Nu tot românul se naște cu darul picturii, sculpturii, nu cântă ca Paganinini, nu scrie best- selere, nu proiectează zgârâie nori, nici nu inventează medicamentul Mileniului, dar fiecare dintre noi are un dar al său, are un rol aici și pe steaua asta albastră. Cultura este cea care ne diferențiază de animale. Ne ridică dintre bestii pe două picioare. Altminteri, la ce ar mai fi folosit desenele rupestre din străvechime, la ce ar mai fi fost bună povestea lui Ghilgameș. Cultura este și liantul dintre Clipă și Veșnicie. Mărturisește depre noi, atunci când noi aveam gura plină cu țărână. Cultura poate face din dușmani, prieteni.

Pentru România anului 2011, Cultura este o mină de aur, mai aducătoare de profit decât zăcămintul de la Roșia Montana. Avem o cultură senzațională, cu valențe multiple, avem artiști și oameni de cultură, creatori fascinanți, care, când ajung sporadic în lume, șochează, luminează ca steaua de Crăciun. Nu aveam impresari, negustori cu ștaif și care să știe negocia de la egal la egal cu reprezentanții marii culturi, la nivel global. Mereu intrăm în lumea bună a Artei, și a Culturii Mondiale, cu șira spinării încovoiată. Ne este frică și de umbra noastră. Nu vrem să vedem că suntem BUNI, cei mai BUNI!!! Sunt BUN! Așa ar trebui să ne spunem în oglindă, zi de zi, pentru ca să ne recunoaștem valoarea, să ne impunem în locul pe care îl merităm.

În librării, observ cărțile străinilor, traduse pe bani românești, și nu sunt chiar cărțile unor maeștri. În sensul invers al săgeții, cărțile scriitorilor români se traduc cu zgârcenie și numai dacă ei au relații unde „trebuie”. Și, relații au cei care sunt în funcții de conducere, începând de la nivel de comună, județ, țară. Așa că, sunt puține cărți traduse și expuse la târgurile de carte internațională. Cele mai multe dintre ele, sunt semnate de câteva nume deja tocite de notorietate, „împinse” ca pe bandă rulantă, în față, să ne demonstreze că, vezi Doamne, avem lideri de „generație”. Poate lideri de gașcă.

MM.- Se fac compromisuri pentru artă? Care este publicul țintă, ce gustă acesta?

MC.- Sigur! Dar mai mult decât compromisuri, se fac sacrificii. Trebuie să renunți la foarte multe pentru un vis. Cel puțin, eu am trecut prin etapele acelea, când alegeam între a merge la plajă, la strand și a sta în casă să scriu. Contează să nu simți tu, ca individ că faci sacrificiul. Dacă scrii, pictezi, compui muzică etc, pentru că îți place ceea ce faci, nu se mai numește sacrificiu. Este o bucurie. Mi-e milă de oamenii fără chemare spre literatură, dar care se cramponează să scrie, să-și vadă numele pe o copertă de carte. Se chinuie pe un text, pe un vers, luni de zile. Sunt sigură că ei sunt făcuți să fie buni pe un alt domeniu.

Compromisul poate fi de mai multe feluri, deși sună ca naiba, se face compromis și pentru o cauză nobilă. Totul este să păstrezi echilibrul, să nu-i dăuneze celui de lângă tine, idealului după care te călăuzești. Există o știință a negocierii cu tine însuși.

În perioada de debut, apoi până la confirmarea unui scriitor, este drum foarte foarte lung, presărat cu piedici, dar și cu speranțe și multe promisiuni deșarte. Pentru o scriitoare debutantă sigur este mai greu decât pentru un bărbat scriitor, ca să le facă față tuturor capcanelor care o așteaptă. Nu doar în literatură, în Artă, ca și în alte profesii, femeile, se crede că ajung mai repede în locul dorit, datorită susținerii bărbaților. Da, sunt cazuri și cazuri. Am văzut și bărbați susținuți de femei-șefe la diverse instituții

culturale și nu doar. Ceea ce am dedus din experiența mea personală, este că, în faza de debut, de afirmare mai apoi, dacă forțezi nota și arzi etapele musai să intri în sfera unor inși cu putere, vremelnică, în redacții, edituri, forumuri culturale, sau cum le va mai zice lor.

Am cunoscut poetese cu oarece har, foarte tinere, care dacă ar fi luat pas cu pas drumul prin viața lor literară, ar fi avut un destin frumos, dar ele s-au grăbit, au intrat în boema literară, sau „înnecat” literar într-un pahar de coniac și fum de țigară. Altele, chiar dacă au mers până acolo încât s-au căsătorit cu redatori celebri, au clacat ca scriitoare și nici căsnicia nu a mers prea mult. Sunt scriitori, dintre cei cunoscuți de mine, care și-au făcut intrarea în Literatură, lipiți parcă de numele unui scriitor defunct, celebru. Au mers pe trenea fraculului ăluia, încât la un moment dat, s-a creat artificial o simbioză de imagine între cei doi.

Compromis este și atunci când accepți să fii criticat deși tu care ai scris cartea respectivă, știi că nimic din critica acelei „personalități” în vogă, nu este adevărat. Dar taci, din teamă să nu te „desființeze”. Există lașități omenești, dar contează să te reculegi dacă ai greșit o dată, să ridici capul din țărână, să scrii, să mergi mai departe.

MM. - Contează ce scrii și cât scrii, e bine să scrii mult, pentru ca cititorul să poată face selecția, după bunul lui plac?

MC. - Da, contează ce scrii, dar nu și cât scrii. Pentru un succes imediat, tema cărții și nu stilul contează. Limbajul este cel care dă tonul, apoi să găsești ceva care este la „modă” .

Acum, să vedem la cine și la ce, pentru ce segment de timp ne dorim să dureze o Carte.

Romanele siropoase au avut mereu success la coafeze și chelnerițe, dar azi, dacă nu sunt pigmentate și cu pagini de sex și intrigă de telenovelă, nu mai au căutare. Adolescenții care citeau aventuri gen Jules Verne, acum sunt pe Internet, sau citesc cărți promovate insistent, de casele uriașe de editură din America. Tot ce este românesc le repugnă. Romane istorice? Pe cine mai întresează? Colegul nostru Ion Moise a scris un splendid roman istoric, având în centru viața lui Vlad Țepeș, « Ochiul Dragonului ». Ai auzit să se vorbească în cercurile literare din Bistrița sau pe net despre cartea asta? Nu, în schimb s-a vorbit mult despre cartea unei debutante care a deschis „ușa” unei lumi năbădăioase, unde rege e Sexul. Limbajul licențios, care este preluat de pe stradă, limbajul, așa cum s-a degradat el în ultima vreme, prinde la tână generație, dar și la cei din generația de mijloc, mă refer și la acei critici literari aparent sobri, dar care vor să arate că încă au bărbăție și aplaudă astfel de concepte. Eu zic că nu o fac din convingere.

Acum ar trebui să mă raporteze la ceea ce scriu eu, și nu să vorbesc despre alții. E greu. Eu scriu din implus, nu îmi pregătesc în minte rețete de romane, nu fac documentare în arhive, deși nu chiar dau buzna în medieval, spre exemplu, fără să aflu detalii ale lumii respective. La mine, documentarea se face în timp. Am citit și citesc despre istorie, arheologie, antropologie. Sunt atrasă de Istoria Artei, așa că, în timp s-au sedimentat informațiile generale de care am nevoie în zidirea unei cărți. Restul e poveste, intuiție, imaginație, creație...

MM. - Să presupunem că sunt un tânăr care stă toată ziua pe mirc, mă joc și îmi plac afrodisiacele. Cum mă convingi să citesc o carte?

MC. - Dacă unui om îi poți lua, fura ceva, nu îi poți oferi nimic cu forța. Lectura unei cărți este un privilegiu. Nu poți obliga pe cineva să citească, în general, și să îți citească cărțile în special. Cititul este un cult, o clipă de bucurie, dar cum îi explici asta unui tânăr care e a citit doar rezumate din textele clasice impuse de școală?

Dragostea pentru lectură vine din copilărie, când părinții îi citesc copilului povești sau copilul își vede părinții citind o carte, apoi discutând despre personaje, despre lumea dintre acele coperti. Tinerii, dar nu doar cei care cred că au găsit „fericirea” în alcool, muzică stridentă, jocuri de societate nebuloase, dar, mai ales, în drogurile cele mai periculoase, nu vor citi nici Biblia, nici Capitalul lui Marx, nici cărțile mele. Pe ei nu-i interesează decât doza lor de egoism și iraziunea volatilă. O, nu, departe de mine gândul că ei ar fi pierduți pentru societate. Au un loc al lor în lume și unii dintre ei pot fi chiar creatori, în felul lor. Mai mult poate explica un psihanalist.

MM.- Avem intelectuali, care ne pot salva de la ignoranță, dar problema se pune dacă îi mai respectăm?

MC. - Da, avem intelectuali încă, oameni cu părul alb și, din fericire, avem și câțiva intelectuali foarte tineri. Oameni cu profesii diferite, dar care sunt fascinați de arte, cultură, științe... pot fi, și au demonstrat că sunt printre cei mai fini observatori și consumatori ai culturii, în general. Unii chiar produc artă veritabilă, pagini de cultură contemporană.

Deși este de notorietate că avem încă mulți olimpici care uluiesc prin inteligența lor, universitățile Vestului, eu cred că cei mai serioși intelectuali, la ora asta, sunt tot cei din generația interbelică, clasicistii. Apoi, după epoca prolecultismului, care, fie vorba între noi, i-a dat Cezarului, ce era al Cezarului, a dat și câteva opere de valoare și chiar nume celebre.

Generațiile de dinaintea Revoluției din 1989 au ajuns acum pe paliere valorice, de unde își pot exprima crezul, dar și cunoștințele. Ei, foștii copii, crescuți cu cheia de gât, sunt intelectualii pe care ne bazăm azi. Deși unii au fost veroși, nu au avut puterea să-i reziste ispitei de-a se îmbogăți peste noapte, alții nu au mai citit de un deceniu, decât tabloidele dâmbovițene, eu, totuși, cred în ei, pentru că au la temelie o platformă serioasă de cultură și educație în spiritul muncii. Din păcate, nu ne mai respectăm intelectualii, așa cum nu ne mai respectăm nici părinții. Suntem din ce în ce mai ranchiunoși și dornici să culegem laurii victoriilor noastre de la vârste foarte tinere. Lupta dintre generații nu mai este o figură de stil, deși valoarea unei opere nu se calibrează în funcție de numărul de ani al autorului ei. Ceea ce mă îngrijorează este lipsa acută de respect pentru bătrânii României în general; la gunoi cu ei! Mama mea, la 86 de ani, după un atac cerebral, și-a revenit, dar a rămas, pentru un timp, cu sechele serioase, pierdere de memorie, confuzie... Simptome pe care medicii ar fi trebuit să le știe. Nu s-au sinchisit de ea, doar, pacienta avea peste 85 de ani! În spital fiind, i-au pus diagnosticul „demență senilă”. Am fost înmărmurită când am citit în Foaia de ieșire. Nu mă pricep la psihiatrie, dar știu cum arată un senil, un dement. Am dus-o pe mama la alt spital, și acum este bine, mersi. Deși este o persoană bătrână, mama mea locuiește singură, mai citește, tricotează,

urmărește filmele preferate la tv. Are probleme de sănătate, dar are mintea întreagă. Cam așa se întâmplă și cu marii noștri oameni de artă și cultură, cum au ieșit la pensie, sunt trimiși la „cimitir”.

Am urmărit interviul unui distins academician, care puncta cu tristețe acest fenomen tipic românesc. Pare a fi un păcat să trăiești peste 65 de ani! Până și codul muncii este întocmit pentru o perioadă în care media de viață a unui român era de puțin peste 40 de ani. Nimeni nu vrea să vadă că azi, la 65 de ani, ești un om activ, ba chiar și la 70, și după 80. Aș exemplifica cu academicianul Bălăceanu Stolnici, cu regizorul Sergiu Nicolaescu, cu fostul președinte Ion Iliescu, și exemplele în acest sens sunt neumărate.

MM. - Sunt scriitorii răsfățați precum vedetele?

MC. - Da, sunt, cei norocoși. În America, o carte se lansează cu spectacol, cu aplauze la scenă de deschisă. Și noi aveam autori răsfățați de critică, doar pentru că autorul acela este „la modă”. Nu contest valoarea operei unor astfel de scriitori, doar spun, că nu sunt singurii care ar merita promovare pe banii publici. De obicei, în ultima vreme s-au făcut fundații, societăți, cluburi, fiecare cu șefi capabili să atragă, prin personae influente, bani din fonduri UE, fonduri naționale sau comunitare. Managerii aceștia dictează cine trebuie promovat, cine nu! Dacă ești situat în zona lor de influență și mai ales, dacă te încadrezi în segmentul care răspunde cererilor unui anume Proiect, ești norocos de-a dreptul. Tinerii poeți au șansa să fie susținuți, pentru că există o sumedenie de programe pe care, prin instituții non- guvernamentale, pot să aplice pentru sume importante de bani comunitari. Mă bucur pentru ei, așa au șansa să ne arate ce pot. Dar de aici, până la ignorarea unor nume consacrate, mi se pare că nu este tocmai un tratament corect.

Eu nu mă plâng. Nu pot să fiu nici egoistă. Când aveam vârsta pe care o au ei acum, eram deja pe „val”. Am avut perioada mea de afirmare, la nivel central, o perioadă efervescentă și onorantă, m-am bucurat de respect și de aprecieri. Acum, pentru că nu mă încadrez în nici o „grilă” care ar putea interesa instituțiile culturale, îmi fac promovarea singură.

Am prieteni în București, în toată țara și în diaspora românească, oameni care mă susțin, asta, nu pentru că aș avea ochii albaștri, ci pentru că ei cred în cele 29 de cărți pe care le-am publicat până astăzi. Am învățat cu greu, dar am învățat că nimeni nu este profet în satul lui!

MM. - Este o diferență între omul și scriitorul Melania? Care e mai exigent?

MC. - Cred că sunt în balanță, în echilibru. Cum este Omul așa este și scriitorul.

MM. - Cum crezi că se va vorbi despre Melania Cuc peste 100 de ani?

MC. - Unde să se vorbească, la Archiud, la Bistrița, pe plan mondial sau pe o altă planetă? Cine știe care va fi soarta, în general, a cărților mele? Despre mine ca Om, aș vrea să se creadă că am fost o enigmă. Niciodată nu m-am lăsat dezvăluită într- atât, încât ceilalți să rupă bucățele din mine, spre „amintire”.

Peste 100 de ani voi fi oale și ulcele! Mi-ar plăcea, la propriu, ca din lutul pe care îl voi fertiliza cu trupul acesta de doar 47 kg, să se facă un urcioc de dus apă. Dar va mai exista apă pe Terra până atunci? Spiritul, sunt convinsă că va fi undeva, într-un plan energetic, tot neliniștit, tot dornic să fie pe placul oamenilor. Scriitorul? Nu știu ce va fi. Din ceea ce văd, există o întreagă industrie care se pune în funcțiune pentru a hiperboliza memoria unui scriitor mediocru sau, dimpotrivă, se instalează tăcerea grea ca lespeda de mormânt, peste amintirea unor scriitori care, chiar au lăsat în urma lor o operă importantă. Depinde și de cine, ce instituții sau persoane se ocupă și îți va „manageria” postum opera.

Eu sunt liniștită, prin acest interviu, supradimensionat, cred că am semnat cu tine o prietenie literară și îmi place să cred că vei avea grijă de amintirea cărților mele. Poate! Dar, nici măcar tu nu vei mai fi pe aici, peste o sută de ani.

Hai, să fim optimiști, să credem în acel lanț al confreriei, magic, care are grijă de tot ce lăsam noi mai drag pe Pământ! Vor veni alții, alții... Lumea literară nu a început și nu se termină cu generațiile actuale, oricât am crede noi că suntem buricul pământului.

MM. - Oferim noi un produs cultural bun pentru export? Uite, aș propune, spre exemplu ca ferestrele-icoană să ne reprezinte. O idee genială. De unde până unde?

MC. - „Ferestre transilvane”. Acesta a fost titlul Expoziției mele de la București. A fost magic. Era de Crăciun, în 2006. La vernisaj a fost și Preafericitul Daniel.

Am pictat, mai întâi, pe două ferestre foarte vechi, micuțe cât palma, cu patru ochiuri, pe care le-am primit de o vecină din sat. Una din ele este la Ioan Chinățuan și alta de la Nicoale Băciuț, le-am dăruit imediat ce am închis expoziția de la Muzeul Județean Bistrița, în vara anului 2004.

Apoi, am primit alte rame de ferestre, de la casele demolate din Archiud. Două dintre cele mai frumoase, au fost de la preotul din Teaca. Pe acestea am pictat scene din viața lui Iisus și au fost cumpărate pentru Muzeul Mitropoliei. Cu cât fereastra era mai veche, cu atât desenul se filigrama mai fin, mai frumos. Dar eu continui să spun că pictându-le nu am făcut artă bisericească după canoane anume. Am făcut doar un exercițiu ce ține de tradiția țărănească medievală. Așa cum lucrau și iconarii țărani de la Nicula.

În copilăria mea, în sat, am văzut sticla de la ferestrele unei case foarte vechi, care fusese pictată, dar abia acum am înțeles că țaranul acela a luat o icoană cu vopselurile, vegetale, a așezat-o în geam. Pe atunci mi se părea a fi o minune; lumea se adunase în fața casei aceleia, și se închina.

Din câte știu, poate eu am pictat pentru prima dată icoane pe ferestre vechi. Apoi au venit și pictorii din Mureș, sub bagheta lui Nicolale Băciuț, dar acolo, la Lăpușna, în tabără, s-a pictat pe ferestre de la o casă de oraș. Pe geamuri cu sticlă industrială și cu giurgiuvele luate în fabrică. Ferestrele pe care am pictat eu nu au nici un cui din fier, totul este încheat în unghi potrivit, cu pene de lemn.

Da, ar putea fi un brand de țară, icoana pe sticlă, în general, și Ferestrele Transilvane, în special, dar nu doar la noi se mai pictează în acest fel. Mai pictează pe sticlă și polonezii, cehii, dar ei nu au modelele noastre. Tocmai această suprapunere între

arta ortodoxă de sorginte bizantină și foaia de sticlă prinsă în ramă, este sugestivă. Ne reprezintă.

MM.-Nu uit de Tabăra de la Lăpușna, care s-a concretizat într-o carte. E viața Melaniei o carte?

MC.- Am fost la Lăpușna, imediat după ce m-am simțit mai bine, după problemele mele cu inima. Încă eram speriată și îmi testam puterile fizice. Soțul meu, om rațional, nu m-a încurajat să plec în creierul Munților, cu o trupă de artiști tineri, și mai ales într-un loc unde nu aveam nici semnal la telefonul mobil. Eu, uneori, îmi forțez norocul și așa am făcut și atunci. Știam exact unde mergeam, mai fusesem la Castelul de la Lăpușna o dată. Mi-am pregătit camera de filmat, să prind tot evenimentul într-un reportaj tv, dar am luat cu mine și laptopul. Îmi propusesem să țin și un jurnal de călătorie, deși nu sunt adeptă a jurnalelor. Vremea nu a ținut cu mine, a plouat aproape tot timpul cât am stat acolo.

Pictorii mureșeni erau harnici și lucrau zi-lumină. Eu nu aveam energie să pictez o icoană de la cap la coadă. Am ales, totuși, un geam și, spre rușinea mea, am fușărit lucrarea. Nu sunt mândră de ce am făcut, artistic vorbind.

Toate „aventurile” acelei săptămâni, notate sau din amintire, au apărut mai apoi în volumul „Jurnalul de la Lăpușna”. A fost o experiență unică.

MM. - Dumnezeu își pune amprenta pe creația noastră?

MC.- Sigur, dar nu acel Dumnezeu cu barbă albă și dojenitor, așa cum ni-l proiectează unii dintre slujbașii diverselor religii. Dumnezeu este Creația și mai întâi a fost Cuvântul LUI!

Când scriu, și sunt sigură că ni se întâmplă tuturor scriitorilor la fel, simt cum pogoară o stare de grație, un fluid aproape palpabil, în care mă cufund, nu mai văd, nu mai aud nimic, în afară de lumea pe care o plăsmuiesc. Personajele devin reale, au viața lor, și nu m-aș mira să îmi sune la ușă, să mă certe pentru o nedreptate pe care, poate, din neștiință am comis-o.

Unii critici, malițioși, îi spun „beție de cuvinte” stării de îmbinare a cuvintelor în sintagme, imagini, aceluși fenomen care dă suflet Literei. Alții îi spun Talent, Har, Muză... Fiecare merge pe intuiția sa sau, de ce nu, pe experiența personală. Cuvintele zidăresc și distrug. Cuvintele sunt tandre, iubitoare, dar și rele de gură, bârfitoare ca niște țate de mahala.

Rugăciune sau blestem! Noi alegem ce scriem, dar numai Dumnezeu este cel care ne lasă mâna liberă să le trecem cu creionul pe hârtie. Totul este cu voia LUI.

Dar, vezi tu, aici intervine lupta dintre alb și negru, dintre bine și rău și Cuvintele sunt, adesea, cheia unor solfegii care preamăresc urâtenia din noi. Vei spune că și Baudelaire a scris « Florile Răului » și ce gigant poetic mai era dânsul! Da, dar opera lui este încă vie, doar prin voia Lui! Mă gândesc acum, în oglindă, la o latură stranie a literaturii religioase, nu la textul liturgic, ci la cea pe care o adaugă, din exces de zel, unii farisei, ca să le spun așa, fie ei păstori, preoți etc., sau numai mireni.

Uneori, mă sperie prosternarea habotnică la care ne îndeamnă. Alteori, mi-e frică de impactul pe care l-ar putea avea, acei imni de dragoste aproape carnală pe care îi aud

și în unele emisiuni de gen, la Tv, sau la radio. Poeme de dragoste aproape ca între bărbat și femeie, sunt recitate în transă, cu dedicație pentru Iisus.

Sunt cel mai tolerant om din lume, când vine vorba despre religii, secte, mituri religioase, dar cred că între Dumnezeu și Om trebuie să existe o distanță! Paradoxal, în aceste zile, în preajma sărbătorii Sfintei Maria, mi-am amintit de cântecele religioase pe care țăranii din Archiudul copilăriei mele, le cântau, preamărind rodul pântecelui Mariei. Cântau cu smerenie, așezați pe iarbă, în curtea bisercii. Totul era un murmur, taină. Grupuri, grupuri, așezați lângă morminte, cântau parcă laolaltă viii și morții. Textele erau ca perlele de rouă, curate și alinătoare. Nimeni nu se lovea cu pumnii în piept pentru a-și arăta iubirea devastatoare pentru cele Sfinte.

MM. - De ce te-a atras atât de mult publicistica, încât uneori te-ai contopit cu ea?

MC. - Scriitor fiind, nu poți sta o viață în tunul de fildeș. Ai fi doar o umbră a trecerii tale prin lume. Eu, mai înainte de a fi scriitor, sunt om, cu bune și rele, dar mai ales sunt o tipă curioasă din fire. Vreau să știu totul despre lume! Dacă se poate, desigur.

Apoi, nu ai să mă crezi, dar îmi plac oamenii, eșantioane din medii sociale diferite. Mă simt confortabil și dacă stau de vorbă cu un ministru și cu lelela Ileana din Hînsurile Archiudului.

Ca să faci publicistică, pe timpul lui Ceaușescu era un noroc. Așa am cunoscut oameni și uzine... Nu glumesc, așa am avut acces și am descoperit cum este într-o țesătorie, cum este la Uzina 23 August, dar și într-o maternitate. Am cunoscut multe orașe, mulți oameni. Toate acestea, puse cap la cap, mi-au conferit dimensiunea pe care o căutam lăuntric. Asta eram eu, asta era România mea. Am avut intuiția să-mi autocenzurez materialele, nu mergeam în redacție la Scânteia Tineretului, Informația Bucureștiului sau la Radio cu reportaje care știam din start că îmi vor fi respinse. Căutam ceva care să liniștească cenzura, redactorii, dar și pe mine.

Am scris cu plăcere despre jerbele de foc de la furnalele din Reșița! Vei râde. Comunistă! Dar acolo era viața, era o luptă între om și metalul fierbinte și eu, scriitorul. Găseam metoafora care să definească într-o ecuație, tocmai ineditul.

Am scris și despre Bistrița, orașul cu două aripi. Platforma industrială și orașul medieval. Nu mi-a schimbat nimeni nicio virgulă. Am materiale în arhiva personală și repet, sunt mândră că nu am făcut acel compromis de care, mai apoi, să-mi fie rușine. Eu, când mergem în documentare, în Piața Obor, de exemplu, nu vedeam defel taboul uriaș cu Președintele, nici lozincile care îndemneau să încheiem în 6 luni cincinalul. Vedeam oamenii! Fiecare om avea o poveste. I-o ascultam, apoi scriam ca și cum aș fi scris o poezie.

Am scris și din „amintire” despre bunicii și străbunii mei transilvăneni. Au fost oameni cu problemele și bucuriile lor, cu istoria și naționalismul care le-au ciuruit căputul și sufletul.

Îmi amintesc, eram la Radio, înregistram o emsiune cu Titus Vâjeu, pentru ziua de 1 Decembrie. Era la sfârșitul lunii Noiembrie, 1989. Habar nu aveam că era începutul sfârșitului Comunismului. Noi ne vedeam de viața noastră. Emisiunile la Radio nu erau în direct, nici nu vorbeai liber. Te duceai cu textul scris, citeai la microfon.

Aveam un text drag mine, despre dorul de casă, despre bunicul care luptase pentru România Mare, care fusese la Blaj cu tricolorul prins în „jebul” sumanului. Titus Vâjeu a citit tot textul, apoi, cu decență, fără exces de zel în promovarea partidului sau a ceaușeștilor, el, unul dintre cei mai minunați redactori pe care i-a avut Radio România, marele om de cultură, Titus Vâjeu mi-a șoptit, vinovat parcă: „Spune și ceva despre Tovarășul, într-o frază...” Eu l-am privit în ochi și i-am zis cu o fermitate, evident, caraghioasă pentru locul și vremea aceea: „Cum să-l așez pe Tovarășul, lângă bunicul!?” Am zâmbit amândoi, nu ne-am permis să râdem în hohote, dar fiecare am înțeles ce era de înțeles. Reportajul meu a intrat pe post așa cum îl redactasem.

Oameni cu coloană vertebrală, intelectuali de calibru ca Titus Vâjeu, am mai întâlnit, și acesta este doar un exemplu, ca să înțelegi pentru ce merita să faci gazetărie și în acele vremuri. Apoi, mai era și partea pecuniară. Eram plătiți pentru fiecare apariție, pentru o poezie sau reportaj. Și ce dacă cu banii aceia îmi cumpăram cafea cu năut de la Alimentara.

MM - Care este diferența dintre visurile tinereții și realizările literare, împlinirile și neîmplinirile?

MC. - Uniunea Scriitorilor! Asta este diferența. Când am deschis eu ochii în lumea literară adevărată, Uniunea Scriitorilor era o instituție de elită. Dacă cineva spunea: Sunt Membru USR, era ca și cum ar fi spus: sunt academician. Deși puțini vor recunoaște, scriitorii erau protejați, în adevăratul sens al cuvântului, de către cei care conduceau această instituție. Sigur, erau și scandaluri, ranchiună și lovituri sub centură, dar a fi scriitor era o onoare. Dacă erai membru USR, la anii când te pensionai, conform legilor atunci în vigoare, separat de ceea ce ai lucrat, ți se considera vechime în câmpul muncii, toată perioada în care ai publicat. Adică, din ziua în care ai debutat cu prima poezie sau cu un orice alt text literar. Era clar.

Acum, acel procent de 50 % din pensie, care se acordă tuturor membrilor uniunilor, asociațiilor etc., de creație, nu mi se pare că îi avantajează pe scriitorii care s-au dedicat scrisului. Îi avantajează pe cei care au avut funcții, au scris mai mult sau mai puțin, dar care au ieșit la pensie cu sume mari. Avem exemple și în orașul nostru. Pe vechiul sistem dacă am fi fost, ACM, spre exemplu nu ar mai fi trebuit să se umilească, să stea la mila șefilor vremelnici, ar fi avut pensia USR asigurată legal.

Apoi, era Fondul Literar. Scriitorii se puteau împrumuta, ratele erau achitate doar în momentul în care li se publica o carte nouă, din drepturile de autor. Erau și casele de creație. Câți dintre scriitorii de pe plaiurile noastre (nu dintre cei care fac parte din sistem) ai auzit că au fost în vara asta la Neptun, sau în alte locații unde funcționează casele de creație USR: Poate au fost, dar nu știu eu.

În Bistrița Năsăud, era Valea Vinului, un loc despre care nu mai știm nimic, unde nu puteam ajunge nici în excursie. Ori sunt prost eu informată...

Sunt rea, dar, uite, mi-e ciudă că nimănui nu îi pasă de interesele noastre colective! Sună ca dracu' **colective**, dar, asta este! Nimănui nu-i pasă ce se va alege de scrierile noastre, de cărți, manuscrite... Nu avem un raft, al scriitorilor bistrițeni, în Biblioteca Județeană, nu aveam o cameră, în tot orașul, unde să ne depozităm urmele

treckerii noastre prin lume. După noi, potopul! Parcă mi-am mai spus acest of în interviul acesta, dar vreau ca cine are urechi, să audă!

Visul meu din tinerețe, din adolescență, din copilărie chiar, a fost să fiu scriitor, nu să fac bani. Nu mă pricep nici să vând, nici să cumpăr. Sunt tipul de om care vinde ieftin și cumpără scump. Mi-am dorit să am o familie, copii. Nu am de ce să mă plâng, le am pe toate. Chiar dacă acum copiii mei sunt departe.

Ca operă, cred că, inițial, am vrut să fiu dramaturg. Eram micuță și, singură fiind toată vara, prin curte, improvizam dialoguri, cream relații între personaje interesante. Tare aș vrea să se facă o minune și să aflu că cineva m-a înregistrat pe banda magnetică. Da' de unde...magnetofon în anii 50...

Nu aveam nici curent electric la Archiud. Am învățat alfabetul la lampa de petrol.

Am o mulțime de teme de carte, dispersate, care scot «capul» și vor să fie trecute în pagină. Scriu. Unii îmi reproșează că scriu prea mult! Eu cred că am scris prea puțin, în comparație cu timpul fizic care s-a scurs de când am scris prima poezie. Ce sunt 27 de cărți în comparație cu memoria Universului? Nici cât un fir de nisip în clepsidră.

MM. - Ești foarte harnică, scrii ca un adevărat profesionist. Mereu mi-ai spus că literatura se face o viață, nu doar când ieși la pensie. Ai rămas la aceeași părere? Nu poate da cineva lovitura la 80 de ani cu o unică și foarte bună carte?

MC. - Nu! Este ca și cum ai pune bisturiul în mâna unui om care nu a operat niciodată, dar care a avut dorința în sine, în suflet. El taie, dar... pacientul este cel care suferă. Așa este și cu scrisul. Trebuie să ai o disciplină a scrisului, să nu îl trădezi, de dragul unei anume mode trecătoare. Scrisul este ca o dragoste, este nevoie de doi. Scriitorul și Inspirația.

Am și prieteni care au început să scrie după 50, 60, chiar 70 de ani. Le respect munca, și unora dintre ei, chiar și opera, dar foarte rar îmi este dat să simt la ei acel fluid aproape cosmic, care leagă sintagmele. Mulți se chinuie pe o pastişă, nu pe o operă. Scriu cu teamă, se străduiesc să fie pe placul cuiva sau și mai adesea, scriu pentru că vor să se încadreze în zicala: Numai acela este Om, care a sădit un pom, a săpat o fântână, a scris o carte. Sigur, orice carte este binevenită, dar nu fiecare om care a scris o carte este și scriitor. Sunt oameni hârșâiți de viață, cu o neliniște pe care doresc, musai, s-o împărtășească, au și un dar în mânăuirea condeiului, dar Viața nu le-a lăsat răgazul să scrie până la o anumită vârstă. Aceia mai au o șansă și sunt alături de ei cu tot sufletul. Am un prieten virtual, țigan din Craiova, cum se autodefinește, care după o odisee demnă de un roman social al acestui început de veac, a ajuns unde și-a dorit. Lucrează pe cont propriu într-o branșă care îmbină valoarea materialului scump cu Arta adevărată. Locuiește de ceva ani buni în Orașul Luminilor. Ar trebui să fie fericit. Nici pe departe. Ziua muncește pe brânci, noaptea scrie. El are șansa talentului latent și se bazează pe lectură foarte serioasă, lectură dublată de studii avansate în Istoria Artei. Textele sale sunt vii, savuroase. Ca el mai sunt și alții.

MM. - Ai creat și în Capitală și în provincie. Unde este mai bine, unde este atmosfera propice actului creator?

MC. - Bine, este relativ spus. Pentru travaliu, pentru timpul alocat fizic scrisului, îmi este mai bine la Bistrița sau a fost și mai bine la Archiud. Pentru a comunica cu colegii de branșă, pentru a fi în fiecare zi într-o altă și altă întâlnire literară, ar fost mai bine la București. Dar, cum eu mă simt perfect în singurătatea mea relativă, am suprapus ambele jaloane geografice, și am ajuns la numitorul comun: Îmi este bine unde mă simt Bine!

Acasă este acolo unde ai un loc al tău, fie și numai cât să-ți lași pălăria. Eu sunt adaptabilă, mă acomodez destul de ușor oriunde. Îmi fac prieteni instant, dar nu caut prietenii care mi-ar putea aduce plus de imagine sau m-ar putea ajuta în „escaladarea” destinului meu literar.

În București eram mereu pe fugă, nu aveam timp fizic pentru proza românească. Acum, timpul, deși se pare că s-a comprimat ca dimensiune, aproape că îmi ajunge pentru a scrie. Nu stau la masa de scris toata ziua, zi de zi. Dar dacă nu scriu într-o zi, din varii motive, mi se pare că este un timp pierdut. Scriu dimineața, în timp ce-mi beau cafeua. Apoi seara, când mai termin cu problemele obligatorii, cotidiene, care nu mă lasă să visez. Poate că pentru un prozator este bine că am „probleme”. Așa nu sunt ruptă de realitatea din jurul meu. Văd și înregistrez, mărturisesc.

Uneori, când sunt obosită, îmi fac o cafea și seara târziu chiar, o beau în fața computerului. Uite așa, din una din alta, frazele se adună, și nici nu știu cum a trecut miezul nopții, am mai scris șapte pagini de carte. Vine o altă zi. Sunt mai bătrână cu o zi, dar nu cred că cu cât am îmbătrânit am devenit mai înțeleaptă. Constat că repet greșelile din tinerețe, cred prea mult și investesc în oameni. Iubesc fiecare membru din familia mea de sânge, până la a șaptea spiță, necondiționat! Buni sau răi, nu îmi pasă. Așa mă simt împăcată cu mine însămi. În provincie trăind, în ultimii ani, am timp pentru oameni.

Dacă vrei să vorbesc despre creația mea literară, în general, aș spune ceea ce scria criticul literar Aureliu Goci, în prefața pe unuia din romanele mele. Polii literari nu mai țin de zona zero a Capitalei. S-au creat centre literare puternice în mai multe zone din țară. Un astfel de centru este și Bistrița. Că noi nu îl vedem, nu îi acordăm importanță, și la evenimentele culturale locale promovăm scriitorii de pe alte meleaguri, în timp ce ai noștri sunt „invitați” să-i aplaude pe oaspeți, este cu totul și cu totul o altă poveste. Tristă.

MM. - Cum se vede literatura română din Canada?

MC. - Literatura română din Canada se vede doar prin ochii românilor stabiliți acolo! Ei scriu, 99 % dintre ei, doar în limba maternă. Literatura le ostiește dorul de țară. Cei mai mulți dintre ei, chiar își tipăresc cărțile în România. În tiraje liliputane, ca și noi, toți ceilalți. Electronic, și cărțile scriitorilor români din Canada circulă pe Internet. Eu le citesc cu interes. Cei mai mulți autori sunt nostalgici, dar aveam și scriitori adevărați, cu vocație și care ne reprezintă cultural.

Există acolo o Asociație a scriitorilor de limba română din Canada, dar și a Scriitorilor de limba română din Quebec, Canada, și din ultima fac și eu parte.

Oamenii de cultură români din Canada colaborează în acțiuni culturale splendide, dar din pricina distanțelor uriașe dintre Montreal și Toronto, Halifax, Vancouver, tot Internetul este cel care face liantul între ei. Sunt și câteva publicații de calitate, cum ar fi

Observatorul, revistă coordonată de Puiu Popescu, la Toronto, dar și altele, pe care le apreciez pentru seriozitatea cu care promovează talentele reale.

În rest, nu cunosc un canadian la a doua generație care să-mi fi spus că a citit sau cunoaște un scriitor din România. Pentru ei, România, Transilvania sunt găuri negre. La ora asta, în Canada se citește mai mult decât în România. Literatură ușoară, așa cum citeam și eu, în tramvai, în anii în care traversam Bucureștiul. Așa citesc și canadienii, în avion, la cafea... Este bine, este semn că, cel puțin, unii dintre scriitorii de limbă engleză nu vor fi muritori de foame în viitorul apropiat.

Acolo, dacă vrei să scrii o carte, faci un rezumat și îl trimiți la zeci de edituri. Dacă cineva este interesat de subiectul acela, te contactează. Se face și un studiu de marketing și dacă totul sună promițător, ca autor, semnezi contractul și primești indicații pentru textul care urmează să-l scrii. Nu scrii ce vrei, ci ceea ce se cere pe Piața de carte.

MM. - Cafeaua asta, la care dialogăm noi, e una inedită. Sar de la o întrebare la alta, de la un gând la altul. Așa e și normal. Nu trebuie să fie aranjat totul ca la sfoară. Iată unul dintre gândurile care mă încearcă în acest moment: Ce genuri literare crezi că vor avea succes pe viitor?

MC. - Este o cafea „șotron”. Suntem la o cafea-șotron, și țin să îți spun că îmi place la nebunie jocul acesta. Sunt ca la o partidă de șah. Atentă la fiecare „mutare” pe care mi-o pregătești.

Revenind la întrebarea ta, am mai spus într-un interviu, în Vatra Veche, cred, că genul literar care va avea șanse de a se impune în perioada următoare va fi microromanul. Oamenii au nevoie de povești scurte, frumoase, cu susupans și care să se termine cu happy-end. Viața reală va fi din ce în ce mai dură, nemiloasă și oamenii se vor refugia în lectură. Deja televiziunile nu mai au audiența din anii trecuți. Așa ne vom plictisi curând și de lumea virtuală a Internetului. Cartea, care stă cuminte în raft, așteaptă și o vom redeschide foarte curând. Nu vor mai fi citite cărțile mari, în două, trei volume, romanele cu personaje și acțiuni gen saga englezească.

Foc de artificii! Sclipiri în noapte, exemple de supraviețuire prin Catharsis! Acestea vor fi temele pe care le va căuta febril, cititorul viitorului. IPadul va câștiga teritoriu, pentru că până și eu am scos din bibliotecă, din cărțile clasice, tipărite pe suport de hârtie, pentru că nu mai aveam spațiu. Nu mai aveam aer. Pereții spațiilor de locuit la bloc nu vor mai fi tapetați cu cărți, unele dintre ele niciodată citite. Vom păstra doar ceea ce ne reprezintă, cărțile noastre miracol, de care ne simțim legați sentimental sau care ne sunt de folos în documentare.

Vom folosi IPadul, până nu se va găsi ceva și mai „diabolic” și vom stoca în memoria electronică sute și sute de cărți, pe care nu vom reuși să le citim vreodată. Biblioteca la purtător!

MM. - Cum este “gașca” scriitorilor? Aveți prieteni din breaslă?

MC. - La scriitori, merge termenul de „gașcă”. Parcă e mai potrivit decât cel de „bisericuță”. Am declarat că cei mai buni prieteni ai mei sunt încă în București, scriitoare sau scriitori, dar nu pentru că bucureștenii ar fi mai altminteri alcătuiți sufletește decât

bistrițenii. La București m-am format eu ca scriitor și acolo sunt colegii mei de generație, cei cu care am ucenicit, cu care mi-am împărtășit visele. Acolo sunt cei cu care sau lângă care am căzut, apoi ne-am ridicat unii pe ceilalți. Am fost frumoși și nebuni în dorința noastră de-a răsturna lumea literară, din forma ei clasică. Toate acestea ne leagă. Când vorbim, avem ce ne spune. Ne bucurăm unii de ceilalți și suferim când aflăm că unul dintre noi nu mai este în viață, sau în viața literară.

La Bistrița, nu fac parte din nicio „gașcă”. Sunt cu toți și cu nimeni. Prefer să privesc de la distanță fenomenul cultural, dar asta nu înseamnă că nu am și prieteni scriitoare și scriitori. Ciudat, când ne întâlnim vorbim foarte rar despre cărți, despre succesele literare. Parcă ne este frică să ne spunem gândurile cu voce tare.

MM. - Care este cartea preferată dintre cele ale scriitorilor cunoscuți sau lecturați, fie ei români sau străini, contemporani sau nu?

MC. - Fac parte din cei care se simt bine când citesc Ernest Hemingway. Îl simt aproape, rezonoz cu fiecare vocală din scrierile sale. „**Pentru cine bat clopotele**” este o carte pe care am recitat-o de nici nu știu câte ori. Cred că, între noi fie vorba, personalitatea scriitorului, care transpare printre rânduri, mă fascinează. Știi, poate din cauza lui mi-am dorit să locuiesc o vreme în Cuba, să cunosc lumea aceea din care s-a hrănit scriitoricește Maestrul. Chiar mi-am exprimat dorința cu voce tare și soțul meu mi-a sugerat să caut documentare cu Havana anulului 2010, anul în care eu visam numai lupte de cocoși și plantații din trestie de zahăr. Hemingway! Ce Om teribil. Ce scriitor uriaș. Sau poate doar așa îl percep eu.

Dintre contemporani, dintre români, încă îl mai recitesc, îl citesc cu plăcere pe Vasile Voiculescu. Totul este magie, taină. Iată doi scriitori, aparent opuși ca stil și viziune filosofică, dar al căror scris se pliază perfect pe structura mea interioară. Dintre cei de azi, din România, l-aș citi oricând pe Nicolae Breban. Am și o scriitoare preferată, tinerică încă, Daniela Zeca Buzura. I-am citit de curând „Demonii vântului”. Îmi place modul elegant în care oficiază scriitura.

Mi-ai cerut să-ți spun o carte, și eu nu mă pot abține, ți-aș face o „listă” cu preferințele mele literare. Iaca, îmi place și de „haiducul” de Doru Dăncuș! Scrie cum vorbește, el nu are mamă, nu are tată, este mărturisitorul momentului! De ce nu mă întrebi și ce nu îmi place să citesc, ce autori îmi fac grație la propriu?

MM. - „O bistrițeană este singura femeie din lume care a scris un roman despre Dracula”, titra presa. Apoi icoana din fereastră, tabletele șotron, pictura pe cipcă, ce mai urmează, Melania Cuc?

MC. - Dacă ar fi după mine, Melania Cuc ar scrie povestea familiei sale. O tărnușumanță dinspre fiordurile Scandinave, până în inima Transilvaniei medievale. Au coborât din șa la Bilbor, apoi, pas cu pas, spre colinele blânde de la Archiud.

Nu pot încă să scriu cartea aceasta. Am nevoie de scuturat colb în arhive și știi că nu este simplu. Cele mai multe documnete sunt în limbile maghiară și germană, apoi... nu sunt nici eu omul care să stea cu anii între dosare, să descifrez codexuri medievale. Legenda familiei Herseni este incitantă, nu aș vrea să ratez transpunerea ei într-o carte. Dar vezi, când vine vorba de personaje și date ale unor oameni care fac parte din

arborele meu genealogic, responsabilitatea scriitorului, care sunt, e uriașă. Mi-e frică că nu voi putea coborî, pe firul adevărului, sau că adevărul mă va dezamăgi. Poate sunt stră-stră-strănepoată de cioban, de criminal, de negustor sau nobil scandinav... Cine știe. Oricum, ideea mă bântuie !

Ce să spun despre pictura mea? Nu sunt pictor, ceea ce fac în acest segment este un hoby, atât. Dacă, totuși, am născocit, dacă am adus ceva în plus la ceea ce era deja cunoscut în diverse tehnici, mă bucur. Iubesc pictura în general, vizualul. Admir maeștrii din toate timpurile. Și burgul nostru are atâtea talenete autentice în domeniu, încât nu pot decât să mă simt norocoasă că am avut și eu partea mea de glorie, cu expozițiile locale, naționale sau și cu cele din Anglia și din Spania.

Este clar, nici în viață, nici în literatură, eu nu am mers pe cărări bătătorite de alții. Nu din vanitate, din orgoliu, dar simt că eu ca monadă, am ceva de spus personal Universului, și el, universul meu, poate fi o floare, un gândac cu elitre colorate, o vioară, așa cum a fost cea pe care mi-a cumpărat-o tata, înainte de a mă naște. Spera să fiu fecior, să îi cânt la « ceteră », când îi vor veni prietenii lui la un pahar de vin. Nu am fost fecior. Am urât vioara aceea, cu care ai mei mi-au terorizat copilăria. Nu am urcehe muzicală, nu am voce, dar îi iubesc și îi respect pe cei care au darul muzicii. Mă fascinează.

MM. - Trăiești în... « Galaxii paralele »?

MC. - Cred că toți suntem în galaxii paralele, ba în vis, ba în realitate. Când dorm, visez în culori, dar nu rețin visul întreg, după ce îmi beau cafeua de dimineață.

Am încercat să înțeleg taina visului, am citit câteva cărți și nu-mi scapă nici un documentar care dezbate acest subiect. Este stranie și fermecătoare « moartea » aceasta, cu care ne-am obișnuit ca și cu aerul. Nu mă iau după « semne » cum ar fi un vis de noapte, nu-mi notez în jurnal ce am visat, apoi să urmăresc, să văd dacă se împlinește și dacă da, cum reverberează, în realitate, visul acela. În schimb, mă bucur de un vis frumos, care mi-a legănat somnul.

De cele mai multe ori, visez că îmi schimb locuința! Cred că este reminiscență a primei mele tinereți, în București, când locuiam cu chirie. Nu mi-a plăcut la bloc niciodată, și nu m-am obișnuit nici acum cu condițiile de „cușcă” confortabilă. Mi-aș fi dorit o căsuta mică, tipic țărănească, cu confort, desigur.

Nu am avut noroc să trăiesc la bătrânețe într-o astfel de casă, cu livadă de vișini. Fetele mele au plecat în lume. Așa că, vezi, sunt între două galaxii, cum bine remarci. Locuiesc la Bistrița, dar știu fiecare zi cum s-a derulat în Canada, dacă a fost soare sau ploaie, dacă cei mici au avut o zi bună la școală, dacă, dacă... Sunt detalii ale unei vieți care ar trebui să se deruleze între cei dragi, în familie. Acum, nu mă lamentez! Fac doar constatarea, eu sunt suficient de modernă să susțin că așa am ales! Noroc cu internetul, sunt o bunică aproape... virtuală.

MM. - Melania Cuc, har și dar. Care este mai important?

MC.- Harul este de la Divinate, nu ți-l poate oferi nici un om. Harul îl ai sau nu îl ai. Vine odată cu tine pe lume, pleacă odată cu tine.

Dacă l-ai avut și nu te-ai folosit de el așa cum ar fi trebuit, este păcat mare. Totul este să ne descoperim harul, la timp. Cei din jur, societatea și familia, prietenii, să ne susțină, sau cel puțin să nu ne pună piedici în desăvârșirea harului cu care am venit pe lume. Talentul, de orice fel, este un har. Dar și calitățile umane, cum ar fi bunătatea și frumusețea lăuntrică. Harul trebuie cultivat ca o plantă de leac. Este păcat dacă ai un har, să îți bați joc de el. Copiii cu har ar trebui încurajați, să li se explice care este rostul lor pe pământ. Când un copil are un talent, cei mai mulți dintre părinți îl ignoră, sau chiar îi disprețuiesc talentul. Și dascălii, nu o dată, sunt orbi și surzi dinaintea unui copil cu aptitudini deosebite. În aceste condiții, și știindu-se că „stofa” din care este croit un artist nu este foarte rezistentă, fizic, copilul se retrage în sine. Nu mai comunică.

Nu știu altora cum li s-a întâmplat, dar eu, copil fiind, nu am fost încurajată, nu am fost învățată cum să îmi port Crucea. Din contră, nimeni din familie nu mă aproba când scriam. Mama voia să fac matematică. Tata dorea să cânt la vioară. Două lucruri care mă înspăimântau, nu le înțelegeam rostul. Și azi fac socotelile simple pentru alții, cu greutate și nu înțeleg cum ies sunetele dintre un arcuș și niște sârme ca strunele viorii. Artistic, percep în felul meu fenomenul, dar nu sunt capabilă să stăpânesc arta aceasta. De aceea, admir din tot sufletul ceea ce nu pot face, am admirație pentru oamenii care fac muzică și matematică.

Spre deosebire de Har, Darul se poate dobândi, poate veni și de la oameni și cu un pic de noroc și muncă destulă, dacă ai un dar, te poți bucura de ceea ce faci zi de zi, toată viața. Darul se poate moșteni și pe cale genetică, este un privilegiu.

MM. - Ce este dincolo de jertfă și iubire, în ființa Melaniei Cuc?

MC. - Femeia! „*Dincolo de jertfă și de iubire*” este o carte despre femeia în toată frumusețea sa lăuntrică. Femeia care știe să aștepte, o Penelopa „țesând” prin secole. Femeia româncă tradițională a stat mereu în spatele bărbatului. Dacă un bărbat a fost puternic, soția lui a fost și mai puternică. Ea a dus greul. Sacrificiul în dragoste și în menaj, îl fac, îndeobște, femeile. Nu femeile slabe, femeile puternice, care au puterea să rabde. O fi bine, o fi rău... Mă gândesc la Ana lui Manole, „prototipul” sacrificiului la feminin. În acest fel am scris volumul de poeme „*Dincolo de jertfă și iubire*”. Un dialog veșnic între El și Ea. Ea cea fragilă în aparență, ea care demonstrează că este mai tare decât piatra din zidul care o ucide.

MM. - Crezi că va veni ziua în care se va pune „Impozit pe dragoste”?

MC.- Păi, ziua Impozitului pe dragoste este mai lungă decât veacul. Mereu plătim pentru dragostea noastră, nu contează dacă plătim în bani sau în lacrimi, dacă plătim cu chitanță sau la negru. Dragostea de Viață, dragostea de Patrie, Dragostea de mamă și dragostea dintre un bărbat și o femeie; oricare dintre ele și toate la un loc, dau suma, prețul jertfei. Plătim istoric și prin sânge libertatea teritorială și cea de opinie. Plătim pentru dragostea noastră creștină, plătim... În fiecare zi avem „facturi” în cutia poștală, totul este să vedem cui și cât îi datorăm, pentru a putea trece prin Viață cu demnitate.

În romanul meu „*Impozit pe dragoste*”, este vorba despre dragostea dintre o româncă săracă și un grof maghiar. Nimic nou sub soare, doar că evenimentele se derulează în preajma Marii Uniri de la 1918. Este primul meu roman, ar fi trebuit să apară

la Editura Cartea Românească, în primăvara anului 1990, redactor de carte fiind distinsa romancieră Gabriela Adameșteanu. După ce s-au spart vechile tipare, am tipărit cartea la Editura Macarie. I-am schimbat doar titlul, inițial se numise „*Dorința*”.

MM. – Dacă plăsmuim o carte din suferință și plâns, dacă punem lacrimi în compoziția cărții, ce iese?

MC. - Nu cred în relația direct proporțională dintre suferință și calitatea unui text literar. Scriitorul nu trebuie să sufere la propriu pentru a fi credibil când creează un personaj cu karma proastă. Dacă ești scriitor, esti histrionic, ești artist și rolul tău pe scena manuscrisului este să redai veridic evenimentul, starea și dimensiunile acțiunii.

Dacă, spre exemplu, eu scriu un roman cu morți pe fiecare pagină, nu înseamnă că timp de câteva luni bune, cât scriu la carte, o să am o morgă tragică, o să visez numai arme și pistoale. Ficțiunea este secretul. Eu iubesc personajele bătăioase, chiar dacă nu întotdeauna sunt și victorioase. În literatură și în viață, urăsc lamentările, dulcegăriile.

MM. - Care e prețul pus de scriitor, pe relația om-divinitate?

MC. - Dacă te referi la mine personal, eu am o relație de armonie cu Divinitatea. O relație naturală, cum este cea dintre rocă și apă. Nu-i reproșez Lui insuccesele mele și nu îl laud prea insistent, când îmi iese un lucru la care țin cu adevărat. Mi se pare de prost gust să-i aduc osanale doar când îmi merge bine, când sunt pe „val”. Nici nu dau acatiste, nu insist până la plictiseală cu rugăciuni care mi-ar aduce bani în pungă. Mă rog pentru sănătatea mea și a celor din jur, pentru pace. Dacă acestea există, restul depinde de noi. Vis-à-vis de scris, Dumnezeu mi-a dar harul de scriitor, restul depinde de mine. Este ca și cum cineva ți-ar da un mărgăritar și tu ai alege între a-l folosi cu artă, sau a-l adăuga în tărâțe, la porci.

MM. - Crezi în formula interviului? Ce așteptări ai de la un interviu?

MC.- Da, mie îmi plac interviurile. Să dau interviu, să iau interviu. Ador să citesc, să urmăresc la tv sau la radio, interviurile altora.

Este o artă să pui întrebări. În acest sens o admir pe Eugenia Vodă de la România Cultural. Este un intelectual rasat, este senină și surâzătoare când pune întrebări dintre cele mai caustice. Știe cum și când să apese pedala pentru ca interviuatul ei să spună tot ce are pe suflet. În interviu, nu o dată, omul spune și ceea ce nici el nu știa că știe, nu că s-ar lăsa dus de val, dar interviul are ceva care te duce precum un bulgăre de zăpadă pornit din vârful de munte, și care devine o avalanșă.

Personal, aștept de la un interviu ineditul! Vreau să văd cum dispare balastul, steriul, cum strălucește aurul! Urăsc răspunsurile cu citate din panoplia filososfilor celebri.

MM. - În ce măsură spontaneitatea, intuiția, temperamentul celui care adresează o întrebare, contribuie la canalizarea sau inducerea răspunsului?

MC. - Întrebarea este matricea răspunsului, dar așa cum am făcut și eu în cartea asta, mulți dintre cei care sunt intervievați ocolesc răspunsul cu bună știință sau, de cele mai multe ori, din dorința de-a se face înțeleși, de a nu lăsa spații „albe” ce ar putea fi „completate” greșit de auditoriu, de cititor, în cazul în speță.

Interviul este ca și cum te ai privi în oglindă. Știi că ai nasul strâmb, urechi clăpăuge, dar nu realizezi până când nu vine altcineva și îți pune oglinda în față. Noi suntem așa de obișnuiți cu defectele, dar și cu calitățile noastre, încât nu le considerăm importante. Când vine întrebarea, ni se aprinde „beculețul”. Suntem deja în stare de alarmă, adrenalina crește și vrem să dovedim că suntem cel puțin la nivelul celui care ne întreabă cutare sau cutare lucru.

Ca om de presă care realizezi și interviuri, știi foarte bine că spontaneitatea îl face pe cel din fața ta să se relaxeze, să se simtă confortabil și gata să coopereze cu tine. La un moment dat, se creează o platformă de afinițări și schimbul ideatic nu mai constituie o problemă. Îl duci pe invitat acolo unde dorești, și el spune „tot”. Este de dorit să te documentezi înainte de sta față în față cu o personalitate despre care, personal nu știi mare lucru. Într-un dialog, așa cum este acesta, noi doi putem să ne jucăm cu vorbele, putem jongla, să facem interogații, să punem punct și virgulă, să segmentăm textul... Este un dialog liber, așa cum este și emisiunea mea de la AS-TV, Cafeua de seară. Încerc să dialoghez cu invitații mei. Există și riscul de a scăpa din mână ideea, tema emisiunii, și apoi, dozajul timpului alocat interviului. Dacă ai invitat un personaj mai puternic decât tine, te poate trage după el cu dibăcie, până într-un punct care îl interesează, cum ar fi promovarea unui produs, a unei acțiuni etc. De aceea, când ieși un interviu trebuie să fii mereu în priză.

Cât privește „inducerea” răspunsului, aici nu este ca la poliție. Interviul este sau ar trebui să fie un parteneriat. Cei doi sunt într-o relație elevată și care are ca rezultat relevarea unor acțiuni ce trebuie știute de marele public.

MM. - Ce rol joacă „sinceritatea” în interviu?

MC. - Poți să și minți, dar se va vedea după mimică. În studio nu este nevoie de un detector de minciuni. Camerele de luat vederi, dacă la tv faci referință, pot avea de cele mai multe ori un efect inhibitor sau, dimpotrivă, excitant, reacții diferite asupra invitatului. Nu se „aplică” teoria asta la politicieni, care au exercițiul manipulării însușit foarte bine.

În interviul clasic, din pagina scrisă, sinceritatea este firul-roșu, viața care se simte pulsând în fiecare răspuns, dar și în întrebările cu valențe strategice de-a dreptul. Personal, ca interviuat constat că sunt mult mai sinceră decât în viață. Nu că aș minți în viața de fiecare zi, doar că mai folosesc, ca tot omul, mici nuanțări, când vorbesc despre un fapt de presă, de exemplu. În interviul de pe bandă magnetică, cu precădere, sunt pragmatică, merg direct la subiect și își impun personalitatea. Nu am trac, nu am avut decât o singură dată, când timp de o secundă mi s-a lăsat ca o „draperie” neagră pe ochi. În rest, a fost ok. În televiziune am debutat la TV Bistrița cu emisiunea „Bună seara, Melania!”

Nu-mi puteam doza porția de aer, la prima ediție. De aceea, cred că oamenii din presa audio-vizuală ar trebui să ia lecții de dicție, de actorie.

MM. - S-a bătut monedă multă pe tema curajului scriitorului. Ce valențe mai poate avea curajul acestuia?

MC. - În România, azi nu mai se poate vorbi despre curajul scriitorului, privit din unghiul politicii de Stat.

Despre curaj și cărți de sertar s-a vorbit, s-a scris mult, dar s-a dovedit deja că nu au existat decât extrem de sporadic, și acelea au fost duse până la limita rațiunii, unde se interferează cu frica umană. Vei spune că nu am dreptate, că am avut scriitori disidenți. Cele mai multe dintre actele prin care s-au făcut adevărate spectacole de promovare a unor persoane, întâmplător printre ele fiind și scriitori, au fost doar detalii dintr-un joc de puzzle, manevre regizate și care a pregătit Marele Joc din Decembrie 1989.

Dacă luăm fiecare așa- zis disident în parte, vom vedea că nu s-a aruncat singur în gura leului, a se citi: colții comunismului. A avut pe altul, sau alții în spate, fiind chiar remunerat, într-un fel sau altul, de anumite grupuri de interese politice și care au avut grijă să ne vândă nouă povestea frumos ambalată în pagini scrise împotriva clicii Ceaușescu. Personal, nu cunosc niciun scriitor care să fi avut o astfel de carte în momentul de răscruce. Jurnale personale, da, au existat, oamenii de bun simț, intelectuali de vișă veche și-au notat gândurile și secvențe ale evenimentelor cenușii din perioada în care luam zahăr, ouă, ulei și marmeladă cu porția. Dar nu erau manuscrise gândite a ajunge o carte. Erau destăinuirii personale. Nici nu ai fi putut scrie și publica manifeste anticomuniste. Tehnic vorbind, toate mașinile noastre de scris erau înregistrate, li se lua amprenta așa ca la suspectii unei crime. Există o fișă tehnică pentru fiecare mașină la care ai fi putut dactilografia un manuscris manifest. De tipărit nici nu se mai punea problema. Sistemul de supraveghere era atât de perfect sincronizat cu politicul, încât cei care spun că au reușit să-l „înșele” spun adevărul. Dacă chiar au trimis sau au primit manuscrise din străinătate, te asigur că a fost cu aprobarea tacită a organelor de stat, și asta se făcea la schimb cu anumite favoruri. Burse și călătorii în țările capitaliste. Oricare dintre cărțile scrise în perioada premergătoare Revoluției, dacă vrei, în fiecare pagină sau metaforă poți găsi un „Arpagic” cum a fost cel al Anei Blandiana.

Mă uitam deunăzi peste câteva poeme semnate de mine și publicate în Luceafărul în anul 1989, anul cel mai dur cu scriitorii. Am acolo poezii care, dacă aș vrea le-aș putea potența, metaforic vorbind, și spune că sugerau revolta, chinul poporului, că „inorogul”, care eram, se lupta cu sistemul. Nu a fost așa. Îi respect pe cei care au murit sau au suferit în temnițele comuniste. Fiecare sistem social își are, din nefericire pentru umanitate, organele sale de represalii. Nu sunt comunistă, nu am fost membru de PCR, dar asta nu mă împiedică să spun că zidurile închisorilor de la Gherla și de la Aiud, temnițele de securitate maximă folosite de comuniștii lui Dej au fost „moștenite”. Nu vreau să scuz pe nimeni, cine s-a făcut vinovat, să plătească! Doar că mi se face greață să aud și după douzeci de ani de la Revoluție, cum mai apare un scriitor disident, cum se bate el cu pumnul în piept, apoi aflăm că, de fapt, a colaborat cu Securitatea.

Cunosc cazuri în care, în deceniul 80, au fost topite, la propriu, cărți abia tipărite. Aș exemplifica cu o carte scrisă de H.S. Era o poveste scrisă bine de un intelectual notoriu și cu mult umor, reușise să vorbească despre Iad ca despre un loc unde nu se mai trimiteau păcătoșii, pentru că nu mai era combustibil. Cartea mai avea și alte câteva

fermecătoare aluzii sau poate doar date care aduceau cu actualitatea. După ce volumul a apărut și a fost distribuit în librării, cineva, sigur un coleg de breaslă, a descoperit „trimiterile” respective în pagină. În 24 de ore, cartea a fost strânsă de pe rafturi, dusă la topit. Am dat acest caz pentru că l-am cunoscut îndeaproape.

Curajul scriitorului nu se măsoară în haiducie. Sunt încă destule elemente pentru care trebuie să ai curaj, să ai putere să le faci față și să redai adevărul, unde este nevoie, dar să nu uiți că este doar adevărul tău, iar tu nu ești buricul pământului!

MM. - Le-ai însoțit multor tineri momentul de „debut” prin prefete și recenzii. E important primul semn pentru ei?

MC. - Și eu am fost ajutată de scriitori generoși la debutul meu. Pentru mine a fost foarte important debutul radiofonic, 30 de minute de prezentare a poemelor mele pe postul național de Radio! Să nu minimalizăm, pentru că pe atunci nu exista alt post în țară, și lumea asculta emisiuni culturale.

Ion Petrache era redactor la rubrica literară. M-a promovat cu generozitate, a făcut-o pentru că a crezut în mine, fără nicio rețineră. Ba, chiar se mândrea că mă descoperise. Nu a fost de colo, ca eu, o poetă încă anonimă, să îmi ascult recitate 12 poeme, de către una dintre cele mai mari doamne ale scenei românești, Lucia Mureșan. Când am auzit-o rostindu-mi poemele, m-au podidit lacrimile. Nu-mi recunoșteam versurile. La final, după înregistrare, Lucia și-a dorit să mă cunoască. Nu îi venea să creadă că există un astfel de talent, că nu fac parte din grupări literare cum ar fi USR. Nu aveam nici un poem cu partidul, cu Ceaușescu.... Îmi amintesc fraza cu care s-a încheiat emisiunea aceea. Ion Petrache a spus emoționat de-a dreptul: “Semnez emisiunea aceasta, cu convingerea că pe cerul liric al patriei mele a mai apărut o stea necăzătoare”

Mama se afla pe atunci la Brașov, și redactorul meu din Radio, mi-a cerut telefonul ei. A sunat-o rugând-o să asculte debutul meu radiofonic în direct. Mama a ascultat la radio, dar poezia mea modernă a trecut pe lângă urechile ei. Mai târziu, când am vorbit cu ea, m-a întrebat ușor intrigată că de ce nu scriu și eu cum scria Coșbuc? No coment!

Toată promovarea aceea m-a făcut sigură pe mine, mi-a dat oxigen să rezist în tumultul Bucureștiului literar din acea vreme. M-am simțit datoră să dau și eu, la rândul meu, să le dau curaj unor scriitori, în care am simțit că pulsează seva creației, că au har. Aș putea să-i enumăr, dar nu am să o fac, sunt peste 20, cred. Pe o parte dintre ei i-am publicat pe când erau anonimi, în revista Agero Stuttgart, cu întâmpinarea făcută de mine, și acum sunt deja în USR sau în Liga Scriitorilor din România. Sunt mândră de ei, și chiar dacă m-au uitat, pentru că și...uitarea este omenească, nu mă pot supăra. Am avut în mână textele unor tineri și mai puțin tineri, m-am aplecat cu interes asupra lor, le-am citit și le-am dat sfaturi, dacă mi-ai cerut. I-am promovat și prin toți prietenii mei, redactori la diferite reviste clasice sau online din țară și străinătate. Am scris recenzii, prefete și postfețe de cărți pentru debutanți cu multă speranță în ceea ce-i privește. Sunt tristă dacă văd că unii, deși cu talent, renunță la scris, la literatură.

Dar eu am promovat tineri și în publicistică, în ziaristică, câțiva ziariști care azi au succes la nivel național, în presa scrisă sau audio vizuală. Pe Cătălin Popa, azi manager la Realitatea, eu l-am dus prima dată într-o redacție, l-am luat cu mine în diverse documentări prin București. Este doar un exemplu.

Nu îmi place să mi se mulțumească pentru ce fac, nu aștept gesturi de grațitudine peste timp, dar un semn când vine de la un tânăr care a reușit în mass-media și datorită mie, mă bucură sincer. Nu pot să nu-l amintesc pe Petruț Raimond, de la TV Realitatea din Bistrița. Deși nu am făcut chiar un mare lucru pentru cariera lui, nu uită să îmi mulțumească, ori de câte ori are ocazia. Este un om bine crescut, nu doar cu talent.

MM. - De ce sunt revistele literare în pierdere de receptare și tiraj!

MC.- Mai întâi și mai întâi, nici revistele literare de azi nu mai sunt ce au fost odată. Se fac compromisuri și texte proaste stau în oglindă cu texte fascinante, de calitate. Sunt atâtea reviste mai mult sau mai puțin profesioniste, încât cititorul nu mai are timp să caute, să ceară și să se decidă pentru ce anume ar vrea să citească. Nu mai vorbesc despre abonamente. Este rarism când cineva se mai abonează la România Literară?

Scriitorii, foarte rar se mai citesc între ei, o fac de obicei dacă este vorba de scandaluri literare, atunci toți dau iama și se bucură că a mai murit una din „caprele” vecinului.

Studentii și elevii de liceu nu mai citesc, nu mai este la modă. La chioșcurile de ziare abundă tabloidele care se și vând ca pâinea caldă. Ne hrănim din poveștile și viața de doi bani a unor starlete de tinichea. Sclipiciurile ne hipnotizează, ne coordează viața, ne slăbesc dorința de-a gusta Cutura adevărată.

Apoi, ca să fiu sinceră până la capăt, găștile literare, care s-au format malign și ca fără leac parcă, nu lasă loc pentru a ajunge un scriitor mai puțin cunoscut în sfera lor de influență. Cititorul se plictisește să citească aceleași nume în unele reviste susținute cu fonduri UE, guvernamentale sau (și) comunitare. Mai simplu, mai ieftin, cititorul ca și scriitorul modern, se conectează la Internet. Sunt o mulțime de platforme electronice serioase de promovare a culturii. Cititor de proză, de la Londra, sub bagheta lui Emanuel Pope, face un lucru minunat, decent și cu ștaif cultural garantat. Vrei să afii ce mai e nou în literatura contemporană, în arta plastică? Simplu, dai klick, și intri pe toate rafturile bibliotecii. Vrei dispute literare la obiect? Alt klick, și ajungi în direct cu autorii și cu consumatorii de literatură. Simplu, din fotoliu, fără uzură morală, fără pingele rupte și fără să cauți un spațiu în care să depozitezi ziarele odată citite. Astfel de pagini culturale online există cu duiumul. Te invită să publici.

Avem și reviste clasice de calitate, care nu au coborât stacheta nici pe vreme de criză. Familia de la Oradea, Convorbiri Literare, de la Iași... sunt doar două dintre ele care îmi vin acum, în minte.

MM. - În căutarea soluțiilor de redresare a tirajelor, publicațiile culturale fac concesii de ordin estetic, trăgând cu ochiul mai ales politicianului, dar și literaturii de consum. Ce părere ai despre acest aspect?

MC. - Lupta este pentru supraviețuire. Concurența este acerbă. Are loc un fenomen de-a dreptul hilar. Firesc, un autor ar trebui să umble să caute o revistă în care să-și dorească să publice, dar azi sunt și reviste destule care își caută autorii.

Există și scriitori mediocri, descărăreți, care au acces la fonduri ce pot susține tipărirea unei reviste, și atunci folosesc acea tipăritură ca rampă personală de lansare. Din fericire, aceste reviste sunt puține și nu țin mai mult de câteva numere. Alte reviste, deși

culturale, sunt susținute de anumite grupuri de interese, economice sau politice, și când acestora le cade „guvernul” cade și revista. Sunt situații și situații.

Mi-e trist când văd poeme eminesciene publicate în „reviste” multiplicat la xerox, sau în altelele, care nu au nici cap și nici coadă. În astfel de cazuri, prefer să citesc o revistă bine structurată, chiar dacă este online!

Să nu ne amăgim, până și Literatura este, la urma urmei, o marfă, este destinată consumului, cum spui tu. Dacă vrei să faci bani, scrii romane care se vor vinde adulților, învelite în țiplă. Dacă ai noroc de o promovare „modernă” și mercantilă, poți să iei cu o cărțuțică cu trimiteri licențioase chiar și premiul USSR, de ce nu. Literatura nu este formulă matematică. Nu poți să așezi grila și să constați câte „puncte” face. Totul este realitate și de aici și ruperea asta de „fali”, de așa zisă luptă între generații.

MM. - Care sunt măștrii tăi? Unde începe și unde se sfârșește raportarea la un măstru?

MC. - Măștrii mei au fost scriitorii ruși, Dostoievski, Esenin, Tolstoi, dar și Ostrovski. Am deshis ochii pe cărțile lor. M-au marcat și încă mă întorc la ei uneori. Mai târziu, am descoperit literatura americană și abia după aceea literatura sud americană, care, iaca, face vânzări foarte bune de carte până în ziua de astăzi.

Scriitorii români, clasici m-au marcat la vremea adolescenței mele literare, dar nu m-am cantonat într-o zonă anume. Am citit tot ce se putea citi într-o vreme, apoi mi-am selectat lecturile.

Mai greu se împacă sufletul meu cu literatura germană, nu m-a atras prea mult nici cea engleză, literatură sumbră, cețoasă și cu saga a la „Marile speranțe, pe care, un copil din era comunistă nu avea cum s-o perceapă la adevărata ei dimensiune, ca artă.

Un mentor în carne și oase nu am avut. Nici nu mi-am dorit. Încă din momentul în care am conștientizat că am un drum al meu, am știut că nu voi căuta un frac de măstru pe coada căruia să mă ridic, să mă afirm. Poate par vanitoasă, dar sunt sinceră. Nu am fugit după prietenia marilor măștri, nu mi-am pierdut nopțile, nici mințile dinaintea ușii, sau în odaia, în care cutare sau curate poet în vogă, împărțea autografe și pahare cu vin.

Cred că suntem unici și fiecare își are drumul său în viață. Eu am ales să fiu un călăreț singuratic.

MM - Răspunde critica literară comandamentelor literare ale epocii? În ce măsură este ea un ghid pentru „cititorul cel de toate zilele“?

MC. - Nici pe departe. Critica literară este, sau ar trebui să fie o treabă serioasă, făcută de profesioniști în materie. Azi, când numai USSR are aproape 500 de scriitori, la care se aduagă Liga Scriitorilor și multe alte asociații de profil, și Trupa scriitorilor de Limba Română din Basarabia și din diaspora planetară, abia dacă aveam vreo zece critici literari adevărați, dintre care cu notorietate, vreo patru.

În aceste condiții, este evident că este nevoie de semnale literare și unii mai generoși, cum suntem și noi doi, oficiem sporadic sau cotidian chiar, un astfel de act de cultură. Nu cred că greșim, pentru că noi, „amatorii”, mergem îndeobște pe ceea ce ne place. Întâmpinăm, semnalăm ceea ce am găsit pozitiv la un scriitor, la o carte, lăsând ca cititorul, mai apoi, să vadă dacă am avut noi dreptate. Este și o cernere, așa zice mai

grosieră, dar care ar putea atrage atenția unui critic literar de profesie, care să se aplece mai apoi pe textele respective. Dar eu sunt dezamăgită de anumiți critici care au deja o notorietate și care fac din critica literară un spectacol ieftin de televiziune etc. De, așa este în Literatură, ca și în Viață. Nu poți scrie, cum nu poți nici trăi, doar ca să faci pe placul altora. Oricum, nu vei putea fi mereu pe gustul majorității, așa că trebuie să scriem cum știm noi mai bine. Restul este apă de ploaie! Cititorul, ca și cetățeanul de pe stradă, este, evident, atras de reclama negativă. Cu cât o carte este mai criticată, i se găsesc defecte, cu atât va fi mai citită și autorul ei va deveni mai cunoscut în lumea literelor și nu doar.

Am toată stima pentru Dan C. Mihăilescu, nu pentru că mi-a prezentat cărțile în emisiunea sa la tv, pentru că nu este arogant și caută ineditul în pagina unei cărți, carte care la prima vedere ar putea să nu pară interesantă. Daniel Cristea Enache este un nume strălucit în critica literară de astăzi. Din păcate, nu poate cuprinde singur toată plaja imensă de cărți tipărite. Clasicii în viață, Nicoale Manolescu, Eugen Simion și alți câțiva precum domniile lor, fac istorie literară deja.

În acest context, o mulțime de profesori de Limba Română s-au dedat la critică literară. Nu cred că este tocmai bine. Cei mai mulți dintre ei nu au scris niciodată măcar o poezie, tot ce știu despre Literatură este învechit, învățat după paradigme care nu au nici înclin cu literatura vie, efervescentă de după 2000. Să nu uităm că dacă pentru un scriitor cu vechime, ca mine, nu contează prea mult și nu se lasă influențat de critică, pentru un debutant, o critică literară nepotrivită ar putea fi catastrofală. Să faci dintr-un pigmeu-literar o celebritate peste noapte, sau să reduci la tăcere o voce care, în viitor, ar putea fi valoroasă, după criteriile școlare, nu mi se pare un caz fericit. Dar există și din sfera dascălilor, foarte mulți critici minunați, care văd dincolo de aparențe, calitatea unui text literar și aici, așa putea veni cu exemple, dar nu vreau să omit pe careva dintre ei.

MM. - Se discută despre generații. Ne putem împărți astfel?

MC. - Am spus de câte ori am avut prilejul, că în materie de Literatură nu există generații. Aici, ai sau nu ai har! Restul este discuție sterilă, motiv de a crea dispute care nu își au rostul.

Cunosc, și cunoști și tu, zeci de adolescenți care bat la porțile poeziei și care scriu precum Coșbuc și Alecsandri. Sunt alții, oameni de vârstă a treia, dar care scriu efervescent, modern. Totul ține de spirit. Spiritul nu are vârstă. Am avut experiențe interesante chiar aici în Bistrița, după ce publicasem, ani în șir, tablete în Răsunetul, m-am întâlnit cu oamenii, cu cititorii mei, în carne și oase. Aproape toți au fost surprinși să constate că își făcuseră o idee greșită despre vârsta mea biologică. Raportat la modul meu de a scrie, mă vedeau o fetișcană, o rebelă și eu eram deja bunică. Trupul îmbătrânește, nu și spiritul care crează.

Putem vorbi despre generații atunci când intră în joc rețeaua de „relații” culturale, interacțiunea. O generație se va susține întotdeauna dinlăuntru ei și asta mi se pare fantastic.

MM. - Ce șanse mai are scriitorul să supraviețuiască într-o lume care nu (răs)plătește literatura!?

MC. - Depinde ce înțelegi prin răsăplată. Eu îmi primesc răsăplata pentru o carte, în clipa în care am narațiunea deja așezată, când planurile unui roman în lucru, se suprapun cu afinități naturale aproape. Atunci simt că trăiesc minunea creației, mă simt ca un titan, îmi vine să îmi strig bucuria în gura mare. Nu mă bucur când cartea este gata tipărită. Bucuria este cea a facerii, când vezi că o carte „copilul” literar are ochi și vede, are gură și vorbește, are picioare și va fi capabil să umble singur prin lume.

În perioada debutului meu, pe când se primea „drept de autor”, câțiva bănuți, pentru fiecare rând pe care îl publicai într-o revistă, mi-am exprimat nemulțumirea când am văzut că întârzia publicarea unor texte ce ar fi putut să îmi aducă și banii cu care să-mi plătesc chiria pe luna respectivă. Un foarte bun prieten, poet superb și om de calitate rar întâlnită, m-a pus la punct cu eleganță, dar și cu o fermitate care m-au marcat până în ziua de astăzi. Mi-a zis:

-Dacă ai de gând să-ți vinzi talentul pe care ți l-a dăruit Dumnezeu, mai bine ai face ...trotuarul. Sigur, atunci am fost ofticată. Cum își permitea!? Cu timpul am înțeles că avea dreptate. Nu am scris pentru bani, nici la comandă.

Literatura ar trebui să fie Dar din Dar, numai că până și scriitorii sunt oamenii cu facturi și alte probleme cotidiene.

Zilele trecute am luat taxiul și șoferul m-a recunoscut, cred de la emisiunile mele tv, și vorbind din una în alta, mi-a spus că și el scrie!! Scrie o carte cu care vrea să facă bani să-și schimbe mașina! L-am întrebat dacă a mai scris până acum și mi-a spus că nu, dar... a auzit el că scriitorii sunt foarte, foarte bine plătiți. I-am urat succes, i-am lăsat și un mic bacșiș. Nu am vrut să îl dezamăgesc.

MM. - Crezi în scriitorul total, în omul care se mistuie în întregime pe altarul creației?

MC.- Ce înseamnă « scriitor total »? Dacă te referi la genurile literare pe care le abordează, nu cred că într-o viață de om, chiar dacă ai face doar literatură, să poți aborda toate genurile și subgenurile, speciile literare. Dacă te referi la scriitorul care trăiește total pentru Literatură, nu mai cred demult în această idee utopică. Toți ne-am dori să avem un statut special, să nu facem nimic altceva, decât să scriem. Dar, din păcare, suntem legați cu cordonul ombilical-social de tot ce ce înconjoară. Avem obligații față de ceilalți, trebuie să asudăm pentru firimitura de pâine zilnică.

Este utopic să crezi într-un destin literar absolut. Dacă arar mai sunt și cazuri în care scriitorul se simte perfect în boemă, trăiește fizic, de pe azi pe mâine, și din câte știu eu, acel scriitor nu va avea puterea să-și susțină opera, fizic și psihic. Ideal ar fi să avem un mecena, dar și aici este o problemă. Noi, cei mai mulți dintre scriitori, nu scriem la comanda socială, nici la dorința unui comanditar. Puțini sunt cei care o fac din ordin material, prind o nișă și scriu pentru persoane cu bani care vor să-și lase amprenta și printr-o carte.

Scriitorul adevărat trebuie să meargă pas la pas cu societatea, cu contingentul lui istoric, să aibă de unde se hrăni spiritual, să nu se rupă de realitate. A scrie doar de dragul de a scrie, nu-i folosește nimănui.

MM. - Ce știi personajele Melaniei despre devenire și destin?

MC. - Mai toate personajele mele de roman, se luptă pentru onoare, pentru demnitate și chiar dacă uneori le fuge pământul de sub picioare, caută să se redreseze. Desăvârșesc, fie și numai în parte, un catharsis.

Destinul este inevitabil, nu poate fi ocolit, și în „*Femeie în fața lui Dumnezeu*”, Dacia Diugan este un exemplu perfect de om care nu poate fugi din fața sorții. Dar, tot atât de bine, ea știe că resursele supraviețuirii pe planuri temporale diferite țin de felul cum știe să aleagă între a fi o sclavă sau stăpână a propriului destin.

MM. - Ai sentimentul că au rămas cărți nescrise, că mai ai de transmis lumii încă ceva din tumultul sufletului?

MC. - Întotdeauna rămân cărți nescrise, dar este straniu cum, când ai terminat de scris o carte, aflii pe căi lăturalnice, că cineva, undeva, cândva a mai pedalat pe aceeași idee. Și tu, care te credeai inedit, unic sub soare!

Cred că ne hrănim de la o sursă de inspirație generală, Akașa, cum îi spun cei interesați de viața de dincolo de Viață. Personal, aș vrea să pot scrie o carte pe zi! Utopic, nu? Dar, oare nu toți ne dorim să comunicăm, să ne împărtășim sentimentele? De când e lumea lume, la focul din grote, oamenii își povesteau experiențele personale.

Mereu vor rămâne în urma noastră gânduri nemărturisite și cărți-mare ce au fost nescrise.

MM - Sunt momente din viață definatorii pentru devenirea unui om ca scriitor?

MC. – Evident! Să fii la locul și la timpul potrivit. Să ai exemple care să te mobilizeze. Să ai șansa unei etape isotrice interesante și în care noțiunea de scriitor să fie respectată de societate.

MM - Cum s-a ajuns la implicarea în politică? La un moment dat ai fost purtător de cuvânt?

MC. - Sunt un om angajat prin ceea ce fac, politic. Nu țin de un anume partid, fracțiune politică, platformă sau cum li se mai zice. Mă interesează ce se întâmplă cu țara mea, cu familia mea, cu mine. În general, nu mă las dusă de val și urăsc fenomenul de „turmă”

După 1989 am dat buzna pe porțile imobilului unde își avea sediul central, în București, PNȚCD. Ai mei, în familie, în afară de tata, care a fost social democrat, au fost maniști, țărăniști. Așa că, din nostalgie și pentru că eram ardeleancă într-o mare de răgățeni, am scris, o perioadă, pentru oficiosul PNȚCD, ziarul Dreptatea. Era în perioada în care Petre Roman, din postul de premier, ne demonstra că România este doar un maldăr de fiare vechi. Am luat atitudine, se poate vedea în arhive, și am fost printre puținii jurnaliști de atunci, care am spus ce am gândit cu voce tare.

Țin minte că m-am întâlnit, în Piața Lahovari, cu poetul Ion Horea, transilvănean de- al meu și fost redactor la România Literară înainte de 1989, unul dintre redactorii

bucureșteni care i-a susținut pe poeții bistrițeni cu râvnă demnă de toată lauda. Eu așteptam să mă felicite pentru munca pe care o prestam pe ogorul PNȚCD, scriind articole dure în Dreptatea. Doar era ardelan ca și mine, nu se făcea să nu creadă în țărăniști, în urmașii lui Maniu. Nu m-a felicitat, ba mai mult, mi-a spus că scriitorii au fost întotdeauna de « stânga »! La vârsta sa, Poetul Mureșului avea un termen de comparație. Eu nu aveam decât experimentul comunismului în spate. Atunci nu, dar mai apoi l-am înțeles perfect.

La polul opus, modul în care se ducea războiul pentru împărțirea averii naționale, mă deranja și încă mă deranjează, deși ar trebui să spun că m-am obișnuit cu nedreptatea socială. Fac parte dintr-o familie de țărani care au suferit pentru cele 10 ha de teren pe care le aveau pe dealurile Archiudului. Au plătit cote și dări, pentru a plăti datoriile de război, apoi a venit și colectivul. Le-au fost luată averea: vitele, caii, utilajele de adunat fân, de prășit, căruța și chiar hamurile cailor.

După 1989, la împărțirea averii foștilor proprietari, mama a primit doar o oaie. Nu este metaforă, și nu te gânde la „miorița”. Era o oaie banală.

În București fiind, am văzut cum escaladau scara valorii diverse persoane, cum deja se făceau încrângături, cărora mai târziu le-am zis noi, că sunt „de tip mafiot”. Vedeam doar cum unii sărăceau peste noapte, cum erau aruncați afară din casele lor, cum istoria se repeta. Doar polii se inversaseră. Cei bogați, erau și mai bogați. Săracii, și mai săraci. PNȚCD, în care eu credeam ca în soare, după o gologotă istorică, a ajuns și el la putere. Dar nu mai avea țărăniștii despre care eu auzisem că pe vremea lor, țăranul avea chimirul plin cu galbeni și hambarele pline de grâne. Cam pe atunci, A.I. Zăinescu, recunoscut ca socialist moderat, fusese solicitat să scoată Gazeta de București, era, sau ar fi trebuit să fie oficiosul Organizației PSDR de București. Ne cunoșteam din redacția Luceafărul și, deși știa că scriam într-un ziar de dreapta, m-a invitat să lucrez cu el, la ziarul socialiștilor. Era în perioada în care apele încă nu se aleseseră de uscat. Am scos câteva numere.

Observam că nuanțele erau aceleași, și stânga și dreapta, teoretic, toți doreau propășirea României, binele poporului! Titlurile pe care le puneam erau cam aceleași, doar numele liderilor se schimbau de la caz la caz. Publicația aceea a fost efemeră sau poate că a continuat după ce PDSR s-a frânt în două aripi, PSD și PD. Oricum, acolo nu prea am făcut „pureci”.

A urmat altă perioadă de presă, independentă sută la sută. Apoi, cum mai mărturiseam, mi-am adunat „cioburile” a ceea ce mai rămăsese din trupul meu obosit și am venit acasă, în Transilvania. Am plecat pentru o vreme în Canada. Când am revenit de peste Ocean, fostul meu coleg de la Școala tehnică, Viorel Pupeză, era prefect în funcție și președintele Organizației PSD B-N. M-a rugat să îi ajut pe probleme de media. Noi doi ne cunoșteam de pe când aveam 14 ani. Îl știam ca un om onest, și nu am avut rețineri când m-au propulast direct pe postul de Purtător de cuvânt și Șef Birou Presă.

Ideea era că eu nu sunt tipul care să stea la birou, nici sămânță de scandal nu sunt. Acolo era la foc deschis și trebuia să-mi asum multe dintre declarațiile care nu mă reprezentau. Nu era lupta mea! Era clar, oricât de socialistă aș fi fost în inima mea, nu aveam stofă de politician. Am plecat mai greu de acolo, mereu era câte un motiv care mă făcea să revin la birou. În cele din urmă, mi-am ascultat inima și am închis ușa politicului defintiv. Nu am nimic de reproșat cuiva, nici de criticat doctrina PSD. Pur și simplu, eu

nu sunt un om politic. Toată uzura aceea mă debusola, deveneam alt om și nu mai aveam timp de viața mea.

Nu regret colaborarea aceea, acolo am învățat multe despre politică. Acum, pot citi, printre rânduri, declarațiile pe care le fac politicienii de pe întregul eșcher politic. Îi respect pe politicienii bistrițeni, de la stânga la dreapta și înapoi. Îi respect ca oameni, dar politica la general o consider a fi o scenă pe care ei trebuie să-și joace rolul. Așa este peste tot în democrație, nu doar la noi.

MM. - Ce te-a învățat sau poate te-a dezvățat Bucureștiul?

MC. - Nu Bucureștiul, bucureștenii, „sudiștii”, cum le spun bistrițenii, m-au învățat să-mi trăiesc clipa. Să nu adun comori la saltea și să împart cu prietenii felia de pâine, dacă o am. M-au învățat să am încredere în străini, să pot „citi” o persoană care ar putea să îmi facă bine, dar și rău. Este o artă. Acolo am învățat să cunosc oamenii. Apoi, tot de la ei am învățat să iert. Bucureștenii sunt ca un torent, tumultuoși, eferevescenți, dar defel superficiali, cum am crede noi. Te iau cu ei fără probleme, te modelează, așa cum apa modelează piatra. Ei trec cu ușurință peste conflicte mărunte, spun ce au de spus, țipă chiar, dar merg mai departe, în timp ce noi ardelenii, ațoși din fire, am fost învățați să nu reunuțăm la principiile personale de dragul nimănui.

Ei m-au vindecat de superioritatea pe care, eronat, credeam că o aveam prin apartenența mea la Transilvania, față de ei, niște balcanici.

MM. - Este Bistrița un spațiu cultural stimulat? Ce-i reproșezi vieții literare bistrițene?

MC. - Da, Bistrița este un spațiu cultural binecuvântat și prin poziția geografică, dar, mai ales, prin gena aceea care face ca locul să „mustească” de oameni talentați. Este un loc cultural care atrage și este păcat că nu se fructifică potențialul nostru literar focalizând mai mult valorile locale, și nu aduncându-ne acasă, pentru a-i aplauda pe poeții de aiurea, asta ca să dau un exemplu. Sigur că există rațiuni de ordin economic, ține și de rețelele de socializare, de la amic la amic, și un soi de troc, schimb de foloase intelectuale și materiale, de ce nu. Adică, tu îmi faci mie o favoare în județul pe care-l păstorești cultural, eu îți fac ție, la mine în județ. Iaca așa, o mână spală pe alta. Păcat că nu se ajunge până acolo, încât după ce „o mână spală pe alta”...

Cercurile literare, ca orice fel de cerc, sunt închise, concentrice chiar. Șefii câtorva dintre instituții fac lobi pentru grupul din imediata lor apropiere și chiar pentru propria lor operă, unde e cazul. Dacă te umilești, mergi toată ziua cu „săru’ mâna” și îi lauzi până le sar capacele, îți aruncă și ție o firimitură din preaplinul lor banchet cultural. Numai că nu toți suntem făcuți pe același calapod, nu putem să implorăm în cor ceva ce ni cuvine de drept. Apoi, mai avem și alte probleme și nu putem sta lipiți de ușa insituțiilor, unde se dezbat proiectele culturale ale județului. Dar cei plătiți din bani publici, ar trebui să știe că sunt puși acolo și ca să ne susțină.

Sunt vehementă un pic și știu că nu fac bine, pentru că la Bistrița, cei mai mulți dintre scriitori merg pe principiul: „Capul plecat, sabia nu-l taie!”

MM. - În romanele tale, te situezi într-o linie, într-o tradiție epică?

MC. - Defel, am mai spus, eu nu-mi port pașii peste pașii măștrilor. Nu sunt mimetică, nici nu sunt plasată pe o orbită egală ca densitate, inedită ca stil, proiectare a unei lumi în pagină.

De la o carte la alta, sunt altfel. În *Iisus din podul bisericii*, chiar Arthur Silvestri, care avea o experiență de critic literar, indubitabilă și era un erudit, cum puțini mai avem azi în viață, el îmi spune că, citindu-mi cartea, nu știa unde s-o încadreze ca stil. Nu sunt nici epistole, nici literatură, zonă de ficțiune, și totuși, este câte puțin din toate.

Eu urăsc liniarul. Nu pot trage cu mâna liberă o linie dreaptă. Nu mă pot repeta nici măcar când fac o prăjitură după o anumită rețetă. Când revin, adaug, experimentez. Este ca și cum mi-aș juca propria-mi viață pe o scenă. În scris mă simt liberă, fără stăpân, fără frică de nimeni.

MM. - În ce măsură poate influența traseul biografic un destin literar? Câtă aventură a suportat destinul tău?

MC.- Eu nu sunt dintre scriitorii care își scriu viața într-o carte, dar preiau experiențele care mi-au marcat drumul vieții și pe care nu le-am șters din memorie. Deși majoritatea romanelor mele sunt scrise la persoana I, nu au aproape nimic autobiografic. Este ficțiune. Doar în « *Miercurea din cenușă* », câteva scene din spital sunt preluate, așa cum este preluată o amprentă pusă pe sticlă. Restul este fantezie, imaginație și travaliu, pentru că din miliarde de cioburi de sintagme, nu e chiar la îndemâna oricui să construiască o lume.

MM. - Ai dorit să crezi o boemă literară. Mai cultivă țara boema literară?

MC. - Da, am dorit, dar nu orice doresc devine și realitate. Era un concept apoi, un proiect pe care nu mi-l asumam de una singură, deși am refuzat orice funcție în conducere. Ar fi fost prea frumos să avem și la Bistrița o Boemă. Boema pe care noi am moșit-o acum vreo doi ani, a murit cu multe moașe în jur și cu „buricul” netăiat.

Mai apoi, mie mi-ar fi plăcut, și chiar i-am sugerat maestrului Mircea Oliv, directorul Bibliotecii Județene, să organizeze în curtea Casei Memoriale „Andrei Mureșanu” câteva mese pentru lectură, pe timpul verii. Acolo ar fi fost un loc al nostru, al scriitorilor bistrițeni, unde ne-am fi putut întâlni fără orar, fără teme de casă și colcocii esențiale. Avem nevoie să vorbim noi între noi, să comunicăm și de ce nu, să mai citim din „producțiile” proprii, inedite. Se pare că îmi doresc mult prea mult, pe când această instituție, pe care o respect ca valoare, nu are nici măcar un raft cu toate cărțile scriitorilor bistrițeni.

În țară sunt mai multe „boeme” organizate, ca să zic așa. La București, ființează un cenaclu în cadrul *Boemei 33*, într-o cârciumă din centrul orașului. Este o bodegă ordinară, dar în zilele dedicate Boemei 33, se adună acolo scriitori din București, dar și din țară, vin cu tolba plină de poezii și cu dorința de a împărtăși bucuria lor cu colegii de scris. Sigur, este fum de țigară și abur de alcool, pentru că... așa este o boemă. Dar este frumos.

Am fost, în iarnă, invitată să citesc la ei, în perioada de câteva săptămâni, cât am poposit în capitală. Un gest generos din partea organizatorilor. Am acceptat, am ajuns acolo, dar nu am rezistat mai mult de o oră în hărmălaia generalizată. Este o boemă adevărată, pentru o anumite specie de poeți și pictori. Așa cum erau cei de pe vremuri, care se întâlneau la Poverna, un alt local vestit pentru asta. Acolo unde se recita poezie, iar pereții erau tapetați cu lucrările pictorilor, fenomen aproape parizian, așa zice.

La Galați, există o altă Boemă, de data asta una ordonată, cu lume cuminte și care își adună lucrările într-o revistă numită Boema, o publicație elegantă, coordonată de scriitorul Petre Rău.

MM. - Ți-ai ales felul tău de a zbura. Ține de anume convingeri ale tale?

MC. - Ți s-a întâmplat vreodată să visezi că ești în pericol de moarte, dar, deodată, prin minune, reușești să te faci nevăzut? Ai și aripi, zbori invizibil peste capul dușmanului. Visez mereu, când sunt la ananghie, că mă decorporalizez, dar îndată ce trec de pericol, revin în trupul meu, un trup fără aripi. Dar am și momente în care, mergând pe stradă reușesc să mă fac nevăzută. Trec pe lângă oameni și ei nu mă văd. Pot și să zbor departe, departe, cu gândul, și să trăiesc un anumit eveniment, chiar dacă sunt la mii de km departe de actorii principali. Totul ține de puterea minții, numai că, uneori până și mîntea omului, cu atât mai mult, cea a unui scriitor, obosește.

Sigur că am anumite convingeri de la care am pornit instinctual, pentru că făceau parte genetic, din mine. Apoi am reușit să le percep rațional fenomenele. De unele mă „scutur” ca de colb, de altele încerc să mă folosesc în favoarea idealului meu.

Teoretic, știu că trebuie să-mi trăiesc clipa, că astăzi e sigur, în timp ce mâine e colb și fum. Dar nu reușesc mereu să mă bucur când răsare soarele, când plouă, nici când îmi iese un text bunicel. În schimb, mi-e frică de ceea ce nu înțeleg.

MM.- Ce semnificație are relația text-realitate?

MC.- Din punctul meu de vedere, nu ar trebui să fie în conflict, atâta timp cât cartea respectivă este Literatură.

În ultimul timp, în peisajul editorial asistăm la apariția unei adevărate pleiade de cărți cu trimiteri mai mult sau mai puțin spre zona esoterică, spre spritual, scrise în colaj, mixaje cu științifico-fantasticul.

Acolo, unii autori se regăsesc, se fac destănuiri într-o narațiune fără pretenții de literatură. Sunt experiențe mai mult sau mai puțin spirituale. Aveam autorii notorii care semnează adevărate manuale de „magie”. Cele mai multe astfel de cărți, vizează punctul, din care venim și în care ne întoarcem. O zonă despre care, muritori fiind, noi nu știm nimic. După teorii și (sau) credințe străvechi, după mituri și legende, dar și pe baza unor cercetări științifice, se scriu adevărate tratate de acest gen. Sunt cărți scrise din cărți, compilații ale unor lucrări pe care autorii respectivi le citesc, cu care se familiarizează. Este și acesta text, interesant desigur, care ne atrage prin informație, dar nu literatură. Și nici nu știu dacă aici ar putea avea loc o raportare a textului la realitate. Care realitate?

Ar trebui făcută o departajare. Beletristica este una, alta sunt cărțile de istorie, monografie, cu sfaturi utile, esoterice...

Și eu citesc din plin astfel de cărți, mă fascinează totul, dar realizez că scrierea lor ține de cunoaștere, poate de cercetare subtilă, în nici un caz de literatură.

MM. - Care au fost momentele involburate ale vieții și cum le-ai întâmpinat?

MC. - 99, 9 % din momentele mele cheie au fost ca o tornadă. Chiar în vara asta am avut parte de o răsturnare de situații, care pe cineva mai slab de înger l-ar fi dus la cabinetul de psihologie.

Eram pregătiți pentru emigrarea în Canada, la fiicele noastre, totul era gata, vize, bilete de avion, când mama, care are 87 de ani și mereu a fost dependentă de mine, nu a mai găsit o cale de comunicare cu sora mea, mai mică, și cu care urma să rămână în țară.

Zece zile am fost ca într-un balon aflat în derivă. Pluteam peste lucruri și evenimente, neputincioasă. Apoi, deși fără să fiu credincioasă practicantă, mi-am spus că are Dumnezeu un plan cu mine. Și așa a fost.

Am intrat, pe msg cu un prieten scriitor, creștin baptist, din Canada, exact în momentele mele de derută, când eram toată fărăme și nu știam cum să fac să fie bine și pentru mama, și pentru fetele mele (din Canada). Nu mă puteam rupe în două. Prietenul meu, virtual, împreună cu soția lui, mi-au promis că se vor ruga pentru mine și că în 3 zile îmi voi găsi liniștea. Nu credeam, nu aveam cum să fiu liniștită, când totul era ca într-o cetrifugă! În următoarele zile am găsit o persoană de o noblețe sufletească rară, cu care am convenit, ca în anumite condiții, să mă ajute să o îngrijesc pe mama. M-am liniștit ca o apă care stă în căldare la soare.

Voi rămâne, deocamdată în România. La mine, nimic nu iese după plan, dar tot timpul am ceva de făcut. Îmi doresc să învăț ceea ce nu știu încă. Mă aventurez în fel de fel de acțiuni generoase, dar nepotrivite pentru o femeie de 47 kg și 65 de ani, ca mine. Uit că nu mai sunt tânără și îmi fac proiecte pe termen lung. Sigur, repet, nimic nu iese cum îmi propun, dar nici ceea ce se alege din planul meu, nu este chiar o grozăvie. Glumeam, îi spuneam cuiva că soțul meu, nu știu dacă a avut o viață frumoasă alături de mine, dar știu sigur că de plictisit nu s-a plictisit. Nu i-am acordat răgazul. Mereu am avut ceva nou de adăugat la piesaj, ba ne-am mutat dintr-o casă în alta, dintr-un oraș în altul, și dacă spațiul de acțiune uneori, s-a restrâns, am cumpărat altă mobilă sau, în cazul cel mai la îndemână, am mutat mobilierul de la un perete la altul.

Aș vrea să pot trăi mai multe vieți deodată. Sunt zile în care aș vrea să pictez, să scriu, să mă plimb... Așa că, prin acest mod de viață, mobil, am avut și de suferit. Spre exemplu, eu, care nu sunt făcută să stau opt ore într-un birou, am „făcut” buletine de București! Lucram la evidența populației într-o perioadă în care, o greșală, o viză de mutație pe un buletin, o ștampilă pusă greșit te putea duce la pușcărie. Nu regret, a fost un mod prin care a trebuit să mă disciplinez cât de cât. Și nu ai să mă crezi, ajunseseam să fiu una dintre cele mai bune funcționare din biroul nostru. Îmi plăcea să lucrez la ghișeu, cu publicul, unde era cel mai greu, dar unde mă simțeam în elementul meu. Eram ochi în ochi cu omul. Comunicam.

Pentru că în aceste zile, artistei Ioana Hangan i s-a decernat titlul de Cetățean de Onoare al comunei sale natale, am să spun ceva ce ea poate a și uitat.

Lucram la Circa 7 Poliție, în sectorul 2 al Capitalei, și cum spuneam, îmi plăcea să fiu la ghișeu, unde se primeau actele de stare civilă și apoi se distribuiau buletinele de identitate noi, sau acelea cu mutații pe București, dar cele mai multe erau cu vize de

flotant. Într- una din zile, în fața ghișeului meu a apărut o tânără frumoasă foc. Mi-a dat actele necesare pentru a i se pune pe BI viza de flotant. Lucra la o întreprindere electronică și locuia, dacă mai rețin bine, pe strada Lunca Florilor, într-un bloc de garsoniere. Cum am deschis buletinul ei, am văzut că era din judeul Bistrița- Năsăud! Îmi venea să o strâng în brate, o simțeam rudă de sânge. Mi-a spus că este cântăreață și că are câteva costume bătrânești foarte frumoase, aduse cu ea de pe Valea Bârgăului. Încerca să pătrundă în lumea mare a muzicii populare, la radio, la Tv.

I-am urmărit mai apoi, evoluția și mă bucur tare mult de succese sale reale. Nimic nu este întâmplător și vortexurile vieții prin care am trecut uneori, m-au ajutat să fiu mai puternică, dar și să realizez că în naștere și în moarte ești singur. În rest, peste tot sunt oameni buni, oameni răi. Tu doar trebuie să alegi între ei.

MM. - Jurnalul a revenit în actualitate, dar am înțeles că ție nu-ți place să ții un jurnal zilnic?

MC. - Nu scriu jurnale. Am încercat de câteva ori, dar nu sunt perseverentă și poate și pentru că evenimentele pe care le consemnez acolo sunt „la cald” nu reușesc să desprind miezul de coajă. Apoi, în jurnal, am văzut că sunt subiectivă, nu redau faptele așa cum au fost în clipa respectivă, ci cum aș fi vrut eu să fie. Literaturizez viața.

Eu sunt liberă prin spirit, iar jurnalul, notația mi se pare un soi de „proces-verbal de dare de seamă”. Un exemplu este Jurnalul de la Lăpușna pe care l-am scris, urând ideea de-a raporta în fiecare seară, evenimentele de peste zi. Această stare de nemulțumire a autorului, se restimte din texte, deși nu mi-am propus să scriu furibund. Cartea a fost bine primită, dar eu nu sunt mulțumită, este un hibrid, nu un gen literar distinct.

Jurnalul, deși aparent ar fi de modă veche și numai când te gândești la el vezi pagini de caiet cu cerneală violet și flori de mușcată presate, oamenii continuă să-l scrie și azi, vor scrie mereu în jurnal, pentru că, chiar dacă nu va ajunge să fie un document de istorie colectivă, sau o operă de artă, rămâne un document de generație, de grup, de familie în cel mai rău caz. Personal nu cred în jurnale, nu cred în sinceritatea celui care mânuiește creionul pe hârtie, scriind despre sine. Poate mă înșel...

MM. - Ai un „ritual” când scrii, respecti anumite reguli sau scrii, pur și simplu?

MC. - Nu am nici un fel de ritual, deși sună bine când spui: Scriu după un anumit ritual! La toți ne place să oficiem o acțiune insignifiantă, ca și cum ar fi un fapt măreț.

Scriu zilnic. Așa am scris mereu. Sporadic, pe un colț de masă, în tramvai, în tren, pe o bucățică de hârtie sau în gând. Seara, când nu pot să adorm, fac acest exercițiu. Compun și crede-mă că ies texte surprinzătoare, numai că ele dispar din memoria mea, se șterg până în dimineața următoare. Dar este o distracție pe care conțez când vreau să mă relaxez, să-mi mut gândul de la o problemă care mă stresează. Scrișul îmi face bine, îmi ia, la propriu, durerea de cap și mă relaxează. Uit că am și probleme lumești.

Îmi scriu cărțile direct la computer, așezată la birou cu fața spre perete. De ce? Nu știu. Peretele este ca o pânză albă pe care, atunci când nu îmi vine un cuvânt potrivit pe moment, privesc până mă „resetez” la starea de pornire a frazei respective. Scriu cu cafeaua lângă mine și cu un scaunel micuț sub picioare. Este un scaunel din plastic albastru, pe care l-am purtat după mine, din casă în casă, încă din București. Când scriu, pe segmente de circa două ore, atât cât rezistă ochii și degetele să exerseze pe tastatura calculatorului, când scriu, nu vorbesc cu nimeni.

Soțul meu știe asta și nu mă întrerupe niciodată. Îmi place să îi citesc uneori fragmente, nu foarte mult, pentru că el, care a fost sportiv de mare performanță, nu are răbdare să citească un roman de la cap la coadă. Citește, în schimb, biografii istorice, în general, și cărți cu tematică politică. Dar când îi citesc din manuscris, mă aprobă. Niciodată nu mi-a spus în cei foarte mulți ani de când suntem împreună, că am scris prost. E și asta o chestie, bun sau rău, să îl accepți pe cel de lângă tine, fără să-i arăți că te plictisește cu „poveștile lui”.

Când lucrez la un roman, pe toată perioada lucrului, intru în program fix. Îmi aleg două ore înainte de amiază și două seara, timp în care scriu cu perseverență. Dacă într-o singură zi nu respect programul, din diverse cauze, nu îmi place să revin, să revăd capitolele anterioare și mai uit din detalii.

Scriu la un roman până îl termin. Excepție de la regulă este « *Vara Leoaicei* », un roman început anul trecut și pe care l-am întrerupt de câteva ori. Am avut o perioadă foarte tumultuoasă, cu probleme de familie, și asta m-a făcut să îl abandonez aproape. Va fi, probabil, „*Jarna Leoaicei*”. Nu aș vrea să se creadă că am plagiat titlul cărții, după « *Leul în Iarnă* », celebrul film cu Peter O’Toole și Katharine Hepburn.

MM. - Titlurile premerg narațiunea sau vin pe urmă?

MC. - Așa și așa... Uneori pornesc de la un titlu, care vine, de nu știu unde, dar care îmi place cum sună, și modelez toată cartea după sintagma respectivă. Alteori, pun titlul când sunt cu scrisul pe la mijlocul cărții. De cele mai multe ori, titlul definitiv vine după ce am scris: Final. Niciodată nu lucrez la o carte fără să am un titlu provizoriu. Titlul este firul roșu după care mă orientez.

MM. - Care sunt capcanele actualității? Dar ale istoriei?

MC. - Pentru un romancier, și nu doar, istoria este fascinantă ca sursă de inspirație, Te plasezi pe orbita unor evenimente mai puțin bătucite de scriitorii lumii și cauți, găsești ineditul. Nu e ușor, mi se pare, uneori, că inedit nici nu există, că totul a mai fost spus. De aceea, am clipe, clipe și nu zile, în care mă întreb de ce mai scriu, când există atâtea biblioteci uriașe în lume și în care abia dai peste câte un cititor.

Omul Mileniului Trei este cu accelerația vieții la maximum. Se grăbește și nu știe de ce sau spre ce se grăbește furibund, chiar. Deși am nuanțări istorice destule, în cărțile mele, mă simt proaspătă când scriu despre contemporaneitate. Există aici un spațiu vivace, un câmp de bătălie, în care stafiile trecutului se întrepătrund, rareori, dar când o

fac, o fac cu un scop anume și dau farmec fragmentelor respective. Sigur, când scrii plasându-ți acțiunea în veacuri a căror istorie nu o cunoști ca pe apă, cum spune românul, atunci poți da greș. Cum ți s-ar părea să scrii despre cavaleri cruciați din Secolul XII și să spui că își hrăneau caii cu boabe de... porumb?!

Eu am norocul că sunt foarte curioasă, de când mă știu am adunat în « cutiuță » cioburi de informație diversă, de la construirea vapoarelor, la medicamentele de ultimă generație, de la tehnicile de supraviețuire într-o peșteră, la sentimentele unui om care a primit o inimă nouă etc.

MM. – Scrii, în același timp, la mai multe cărți? Ai proiecte abandonate în sertar?

MC. - Scriu la mai multe cărți deodată. Se întâmplă să am materiale desperaste în fișiere, fără să mă fi gândit că ar putea încheia o carte. La un moment dat, văd că mă „cheamă” să le scot din anonim. De obicei, acestea sunt tablete și poeme. Aici nu am un inventar anume. Scriu proză scurtă, doar când nu am timp potrivit pentru a lucra la un roman. Poemele și tabletele sunt și ele un fel de intermezzo între două cărți de întindere.

Tocmai spuneam că am un roman, „Vara Leoaicei”. Dar am început și un volum de proză scurtă, care aș vrea să se „scrie” singur. Am o mulțime de prieteni români în diaspora, tineri, de vârstă medie sau la senectute. Îmi scriu despre problemele lor și dețin oarecum din „secretele” acestora. Aș vrea ca, încet, încet, să le adun în pagini, găsindu-le un numitor comun. Nu voi da nume, adresele eroilor mei. Am în „sertar” cred, că zece volume de tablete. Multe! Prea multe, că mi-e și jenă să spun că am scris în exces în ultimii ani. De aceea, nici nu le public curând. Ce-i prea mult strică.

Apropo de furia scrisului, eu am scris mult, de când mă știu, și nu m-am prea luat în serios când a venit vorba că ar trebui să-mi inventariez textele nepublicate. Nu am păstrat, decât sporadic, revistele în care am publicat de-a lungul anilor. În aceste condiții, în vara asta, în timp ce căutam prin cămară, am dat peste cinci dosare cu manuscrise, poeme la prima mână, din anii 1974-1980...

Pe atunci scriam direct la mașina de „bătut”. Așa îi spuneam „mașină de bătut”! Nu sunt nostalgică, ba chiar am uneori o bucurie să arunc „vechiturile” din casă și din viața mea. Am aruncat la gunoi trei dosare cu câte 150 de poeme fiecare. Apoi, am prins să răsfoiesc și citind pe apucate, m-a prins lectura aceea. Ultimele două dosare, de pe la începutul deceniului 80, au scăpat. Le-am pus într-o cutie, le păstrez. De ce? Cred că e vorba de viața unei creații, unele creații au viața mai scurtă, altele sunt matusalemice, ca și oamenii.

MM. - Cine sau ce poate atenta la timpul alocat scrisului?

MC. - Când scriu, nu sunt, totuși, pe lună, nici cablată la o sursă de energie care nu poate fi controlată. Răspund, dacă sună telefonul, vorbesc cu fetele mele, cu mama, bârfesc cu prietenii, dacă e cazul, apoi revin la oile mele. Uneori, în timp ce scriu, cum fac și în cazul de față, las messenger-ul deschis. Mai intră un amic, mai aud o „poveste” și iar merg mai departe cu imaginația, scriu. Sigur că mai fac câte o pauză, că altminteri mă dor degetele de atâta țcănit pe „clape”

Sunt norocoasă, sunt genul de scriitor care nu lucrează cu scheme, cu proiecte bătute în cuie. Personajele sau acțiunea, nu mă urmăresc după ce am salvat documentul, după ce am scris și m-am ridicat de la computer. Pot dormi liniștită. Nu îmi vin idei „geniale” în vise.

MM. - Se tot vorbește despre manipulare. Cum atinge aripa manipulării pe scriitorul român?

MC. - Cine să ne maipuleze?! Pe jurnaliști, da, îi manipulează patronii, patronii care toți sunt integrați într-un grup de interese distincte. Fiecare grup luptă pentru felia lui de „democrație”. Scriitorii pot fi manipulați doar ca imagine. De exemplu, în campania electorală trecută, a venit la mine acasă sora unui candidat la alegerile parlamentare. Eram decisă să nu susțin pe nimeni, nici din „stânga” nici din „dreapta” pentru că, sincer, nu mai cred în cineva anume. Cunosc așa de bine eșicherul politic, mai ales la nivel de județ, încât știu că sunt tot o apă și un pământ, asta nu în sensul negativ. Sunt egali, cu dorința sinceră de a face BINE, dar știi, și drumul spre Iad e pavat cu cele mai bune intenții. Deci nu doream să mă implic, când, doamna respectivă a venit la mine, și, pe bune, nu am mai fi putut s-o scot din casă nici cu fârașul, până nu am promis că-i susțin fratele. Spre rușinea mea, nu am învățat încă să spun NU. Mi-e tare greu să refuz oamenii. Cum nu aveam nimic împotriva partidului din care domnul candidat făcea parte, am scris un articol, omagiind acolo, virtuțile sale artistice. Nu era o minciună, nu făcusem pact cu Diavolul. Respectivul candidat era o somitate universitară și artistică! Eram liniștită. Iaca, un exemplu de manipulare a scriitorului. De atunci, nici sora, nici fratele, ajuns parlamentar, nu și-au mai amintit de mine.

MM. - Ai vocația împăciuirii. Cu toate acestea, nu pot să nu-mi amintesc episodul în care ți s-au furat poeziile și au fost semnate de către altcineva. Ce mai înseamnă acum prietenia literară?

MC. - Ha! Dacă azi, cineva mi-ar lua din poeme și le-ar publica undeva, sub semnătura sa, nu aș fi supărată. Am demonstrat ce pot și am înțelepciunea să-mi spun, că omul, nu am zis scriitorul, care plagiază, ca să nu zic, fură, este tare sărman! Mi-e milă de cei săraci cu duhul. Dar când poemele mele, ale unei poete, care abia debutase revuistic, nu publicase încă o carte, poemele mele au apărut într-o carte semnată de un scriitor cu șapte cărți la activ, membru USR și cu funcții politice, întâmplarea aceea nefericită m-a scos de pe orbită pentru o vreme.

Era un scriitor pe care îl respectam sincer, căruia îi datoram, în parte, succesul meu, pentru că mă promovase, vorbise despre mine, ca despre un fenomen literar. Sigur că am fost supărată. Întâi pe el, care, cum a apărut scandalul s-a dat la fund, s-a internat în spital. Apoi, am fost foarte supărată pe fostul vicepresedinte al USR de atunci, Laurențiu Fulga, care a încercat să mă intimideze. Își apăra breasla, colegii de generație. Acum înțeleg, dar atunci nu l-am înțeles. Nu sunt bățaoiasă din fire, las de la mine mereu, așa am făcut și atunci. Apoi, când s-au mai limpezit apele, scriitorul, în a cărui carte au apărut poemele mele, m-a invitat, împreună cu soțul meu, acasă la el. Ne cunoșteam bine. Acolo și atunci, abia, mi-a explicat ce se întâmplase. Nu el, altcineva îi alcătuisese volumul, punând toate poemele pe care le găsisese prin sertarele de acasă și de la birou. L-am crezut.

De ce să nu o fi făcut? I-am cerut doar să-mi repete ceea ce-mi repeta de câte ori mă întâlnea: Ești talentată foc!

Ne-am despărțit prieteni. Mi-a promis, mai în glumă, mai în serios, că mă trece în Testamentul lui literar. Acum este în Cer. Am avut clipe prea frumoase pe care i le datorez, pentru a-i purta ranchiună. I-am păstrat în memorie doar partea luminoasă din ceea ce ne unea: Poezia.

Niciodată nu i-am divulgat numele. Dacă spun acum, după ce el nu mai este, despre acest incident, o fac pentru că, debutanții trebuie să știe că mai sunt și incidente în lumea asta. Să se ferească, dacă au cum.

MM.- Neimplicarea în viața culturală bistrițeană, atât cât ar trebui, este premeditată sau are alte cauze?

MC. - Nu am timpul fizic pentru întâlniri mondene. Eu am energia dozată, așa că nu fac excese, nu-mi permit să fac mai mult decât pot duce. Îmi place să fiu în anturajul creatorilor bistrițeni, vezi că nu am spus: scriitorilor, asta pentru că mă simt bine cu toți oamenii de spirit din urbe. Apoi, sunt la vârsta și la niște acumulări spirituale, când nu îmi mai permit să fac anticameră la un șef efemer de la Cultură, nici să dau buzna în spații unde nu mă vor unii sau alții. Nu am făcut temenele în fața șefilor în perioada mea de afirmare literară, nu fac nici acum. Toți ne cunoaștem valoarea pe care o avem, știm exact unde avem minus și unde avem plus, așa că nu are sens să ne dăm mari, dar nici să ne umilim pentru o sponsorizare de carte, pentru o invitație la un anume eveniment. Eu nu merg nicăieri, dacă nu sunt invitată, asta în afară de cenaclurile unde mă simt între prieteni. Din păcate, am timpul fizic, cum spuneam, limitat pentru astfel de acțiuni, dar când pot, merg cu mare bucurie.

MM. - Ce a câștigat, după toate aceste renunțări Melania Cuc pentru scrisul său?

MC. - Nu am avut renunțări, în sensul de jertfă pe altarul Literaturii! Doar că mi-am trăit și îmi trăiesc viața într-un alt mod decât o fac vecinii mei de scară de bloc. Scriu, în loc să fac alte lucruri care, pentru unii, ar fi extraordinare. Dar nici nu renunț să mă bucur de fiecare dimineață în care răsare soarele și de ploaia care cade peste acoperișurile caselor, peste pădurea Codrișor. Iubesc și mă extaziez când vine furtuna de vară! Mă încarc cu energie și simt olfactiv zăpezile.

Poate ar trebui să spun că prin scris mi-am am câștigat nemurirea, cum spun de obicei creatorii. Am fost în toamna trecută la Pasărea, la mânăstirea în cimitirul căreia este înhumat Artur Silvestri. Am fost cu văduva lui, distinsa scriitoare Mariana Brăescu, și cu Teodora Mândru, cea care se ocupă îndeaproape de destinele ARP. Pe crucea din marmură neagră era încrustat un epitaf, un citat dintr- una din scrierile lui Artur, ceva în genul: „ Prin cărțile mele, nu am murit de tot”. M-a impresionat!

Un alt prieten bun, un alt scriitor, cu care m-am bucurat și cu care am plâns pentru o sintagmă, s-a dus și el Dincolo. El chiar a crezut că va trăi în veșnicie prin ceea ce a scris. Eu nu îmi văd cărțile ca pe niște obiecte, deși se spune că și Cartea este un obiect. Eu le văd substanța, le simt personajele, care foșnesc, care vin doar când eu le trag de mânecă. Nu hârtia, nu suportul magnetic, cărțile mele virtuale sau clasice sunt cele care

îmi vor duce memoria mai departe! Energia pe care am acumulat-o scriindu-le, asta este adevărata valoare a operei mele. Mi-a scăpat cuvântul: operă, sunt tentată să-i dau « delete », dar nu voi fi ipocrită. Da, am o operă în cele 27 de cărți. Bună sau rea, perisabilă sau indestructibilă, este opera mea, chiar dacă este de doi bani, bani nu din aur, bani din argint cum erau cei din sabla de mireasă a mamei.

MM. - În devenirea ca scriitor ai fost adeseori în preajma unor mari personalități. Ce impresie ți-au creat ei?

MC. - Firesc, am întâlnit oameni iluștri, dar știi cum este, atunci nu le observi aura. Este ca și cum nu vezi pădurea din pricina arborilor. L-am cunoscut pe Victor Eftimiu, la o întâlnire cu scriitorii. Eu aveam doar 18 ani, el cred că trecuse bine de 80. Era masiv și mi se părea că seamănă cu Regele Soare. Impunea, prin prezența sa, deși abia făcea pașii pe scena pe care era instalat podiumul de pe care și-a ținut discursul. Îl sprijineau doi scriitori tineri, unul dintre ei fiind Ion Gheorge, marele Ion Gheorge de azi și scriitorul mereu proaspăt, Florentin Popescu.

În adolescență, la Casa de Cultură din Bistrița, văzusem jucată piesa lui de teatru, „Înșir-te mărgărite”. M-au impresionat desigur artiștii bucureșteni, și pe atunci în vogă, dar și povestea. Părea a fi un vis care se derula în joc de sunet și lumină. A fost prima reprezentație cu artiști profesioniști la care am fost prezentă. Când l-am întâlnit pe Victor Eftimiu, l-am „legat”, evident, de scena aceea. Eram fascinată.

Cu Fănuș Neagu m-am întâlnit prima dată la Brăila, eram laureată a unui concurs al cărui președinte era el. Eu eram împreună cu soțul meu, și amândoi au vorbit numai despre sport. Într-un târziu, am vorbit și despre scris, dar mai ales despre fetele noastre. Fănuș o avea pe Anita, noi pe Mona și Adi. El era îngrijorat de viitorul copiilor, în general.

Ioan Alexandru. L-am cunoscut în Cenaclul „Nicolae Bălcescu” al MI. Era în perioada în care își lansase cartea cu Imne transilvane. Eram șocată de religiozitatea care aureola poemele acelea, și ca orice ardeleancă teleportată în București, nu am pregetat să îi spun ce credeam. El era ca un copil mare, se bucura de cuvinte, dar a fost primul scriitor mare pe care l-am cunoscut, și care arăta pe față, fără modestie, că știe cât este de Mare. Mai apoi l-am întâlnit la o expoziție, era așezat pe pervazul unei ferestre, cu nevasta lui pe genunchi. Erau ca doi prunci de țară, ei singuri în mijlocul Bucureștiului. Nu m-a văzut. Nu vedeau pe nimeni dintre cei care treceau pe lângă ei.

Pe Emil Botta l-am cunoscut întâmplător, în ultima parte a vieții sale. Era după o premieră la teatru, și eu eram în grupul unor actori, pe atunci foarte tineri. Cred că, dacă nu mă înșel, era în 1969. Emil Botta era ca o frunză în iarnă, vibra, nu tremura.

Francisc Păcurariu, pe care îl vizitam la vila lor pe pe strada Heleșteu. Doamna Doina Păcurariu ne servea cu cremă de zahăr ars. Eu le duceam pișcoturi de la Capșa.

Pe Cezar Baltag l-am cunoscut în Redacția Luceafărul, în locația veche, de pe strada Ana Ipătescu. Tot acolo l-am cunoscut și pe Grigore Hagi, care a murit la cutremurul cel mare.

Cu Gabriela Melinescu, care era talentată, dar și răsfățată de critică, pentru că era, pe atunci, soția lui Nichita Stănescu, mă întâlneam mereu în autobuzul 33, care trecea prin Drumul Taberei. Ea purta costum de blugi și saboți albi, pentru care o invidiam mai

mult decât pentru succesul literar. Vorbeam despre una, alta, normal. Ne întâlneam și la Redacția Luceafărul, unde ea lucra în echipă cu Sânziana Pop.

Sânziana Pop este ardeleană, părinții săi locuiau la Brașov, gard în gard cu mătușa mea, Duța. Odată, pe o ninsoare cumplită, ne-am întâlnit în drum spre gară. Îi străluceau ochii, era fericită.

Virgil Teodorescu... Iaca, acum văd că trec aici, nume, așa cum îmi vin în minte, sar dintr-o etapă în alta. Pe Virgil Teodorescu l-am cunoscut pe când era redactor șef la Luceafărul. Era tăcut, dar sincer. Un coleg de serviciu era văr cu Ștefan Augustin Doinaș, și văzând că tot scriu, într-o zi mi-a luat câteva texte și i le-a dat să le citească. Apoi l-am cunoscut personal. Locuia în blocul care avea la parter magazinul „1001 articole” . Prezența lui mă inhiba. Era mare și era deja „ferecat” în turnu-i de fildeș.

Eugen Frunză a fost cel care mi-a dat un premiu pentru Poezie, la un concurs la nivel de Municipiu București. L-am cunoscut personal, mai apoi, la masa festivă. Era sobru, militar de carieră.

Mălina Cajal, nu pot să nu vorbesc despre ea; eu aveam pe atunci 35 de ani, ea avea 85. Ce prietenie frumoasă a fost între noi! Mă iubea pentru patima cu care scriam. Se bucura mai mult decât mine când aveam un succes literar.

Aș avea o listă foarte lungă cu oameni speciali care au trecut prin viața mea sau cu care m-am intersectat, așa cum un meteorit se poate intersecta cu Luceafărul.

Voi încerca să dau doar nume de scriitori pe care i-am cunoscut un pic mai mult decât să le spun Bună ziua, altminteri, cartea asta se transformă într-o carte cu scriitori. Geo Dumitrescu, cel care mi-a făcut debutul la Luceafărul, apoi Gheorge Pituț, Agata Vasiliu Bacovia, H. Salem, Lucia Verona, Nicolae Ioana, Grigore Vieru, Mircea Ivănescu, Gheorghe Grigurcu, Ion Horea, George Țârnea, George Radu Serafim, Nicolae Rotaru, Dan Verona, Mircea Sântimbreau, Gabriela Adameșteanu.

Mircea Cărtărescu, pe care nu îl cunosc personal, dar am locuit în același bloc, de pe strada Nada Florilor, la scări diferite.

Dar am cunoscut și oameni importanți din alte sfere de activitate, voi da doar câteva nume din administrație și politică.

Pe președintele Traian Băsescu l-am întâlnit pe când era ministrul transporturilor, la o recepție. Pe atunci aveam așa, un gând, să mă mut la Constanța, pentru că o parte din familia mea lucra acolo, pentru Centrala de la Cernavodă. Știam că domnul Băsescu avea apartamentul la Constanța și cu paharul de șampanie în mână, i-am propus să facem schimb de locuință. Râzând, mi-a spus: „Aveți puțină răbdare, că mă dauăștia afară și vă las apartamentul din București” Sigur că glumea. Era un tip normal, nu știu cum a evoluat până azi.

Cu Adrian Cioroianu am fost colegă de redacție. Pe mulți dintre primarii Capitalei și viceprimarii de sectoare i-am susținut, i-am cunoscut foarte bine în campaniile electorale. Nu aveau ifose defel. Cu Viorel Lis și soția sa de pe atunci eram chiar prieteni, am ieșit împreună la restaurantul de pe strada Mihai Eminescu.

În perioada cât am lucrat în presă la București, am luat interviuri la o mulțime de inși importanți din toate domeniile.

MM. - Ce sentimente îl domină pe un artist în formare, atunci când se află în astfel de ipostaze?

MC.- Nu știu cum simt alții, dar eu, în prima tinerețe, și aflată în fața unui scriitor a cărui carte o citisem, eram mută. Nu-mi găseam cuvintele. Opera și nu omul acela mă făcea să nu-mi găsesc de foarte multe ori cuvintele potrivite să-mi arăt admirația.

Mai apoi, am văzut că sunt scriitori cu notorietate, dar care se chinuie să scrie o poezie. Așa că, încet, încet, am învățat că sunt și ei oameni, iar cei care lucrau în redacții, cu care aveam de obicei tangență, prestau o muncă pentru ca să trăiască. Își făceau meseria, și cu colaboratorii țineau relații oficiale. Nu mă urau, dar nici nu mă iubeau. Cu unii simțeam că am afinitate, cum intram pe ușă. La alții, cocoțați pe funcții, am simțit și aroganță, superficialitate. Mi-am spus mereu că dacă sunt așa, e semn că nu sunt niște oameni de valoare. I-am ocolit.

Cu politicienii nu am avut nicodată trac, asta am învățat după 1989. Să le descopăr punctele slabe și să mă folosesc de ele, în secret, pentru a obține informațiile de presă care mă interesau. Celebri sau ba, toți suntem oameni!

MM. - Pentru câteva clipe fii propriul critic. Ce ai spune despre scriitoarea Melania Cuc?

MC. - Că este talentată, dar cam superficială. Nu insistă pe un material proaspăt scris. În romane, este strălucită pe detaliu, așa cum puțini scriitori sunt, dar nu este foarte „tare” în proiectul general al cărții. Nu le dă importanță criticilor, indiferent ce rang ar avea aceștia. Nu ține cont nici de ce cere Piața de Carte, scrie mai mult pentru sine, nu caută să iasă în întâmpinarea cititorului. Se joacă ca un prestigiator, cu cuvintele.

MM. - Știi că nu îți place să rescrii un text, și totuși, cum reușești să le perfecționezi?

MC. - Nu rescriu defel, doar corectez pe literă spațiu dintre litere etc. Nu sunt dactilografă de meserie, deși am schimbat până acum câteva mașini de bătut și mai multe computere. Port și ochelari de vedere. În această situație, și pentru că firul gândului pe care vreau să-l renasc în texte, gândul fuge mai repede decât degetele mele pe taste, scriu cu viteză și cu multe greșeli de dactilografie. Nu citesc nimic până când cartea e gata. Atunci revin, citesc rând cu rând, dar tot îmi scapă virgule, litere inversate, încât îi terorizez pe editorii mei.

MM. - Să vorbim despre „spațiu și timp“. Când ai trăit cel mai acut sentimentul timpului? Când ai fost în criză de timp sau când a fost timpul o povară?

MC. - Timpul se pare că are mai multe dimensiuni. În copilărie mi se părea că timpul stă pe loc. Îmi doream să treacă mai repede, să mă fac mare. Cred că acest sentiment îl au toți copiii. Regret că nu m-am bucurat mai mult de fiecare secundă în perioada aceea.

Cred într-o relație spațiu-timp când este vorba de „întâmplări” care dau semnul de schimbare a unei situații și chiar a destinului unui om.

La cutremurul cel mare eram la București și voiam să mergem la film, la Scala, apoi ne-am răzgândit, era primăvară și încă rece, nu ne venea să ieșim din casă. Când

mergeam la un film, de obicei după spectacol, ne plimbam pe Bulevardul Magheru. Sigur așa am fi făcut și atunci. Am renunțat la film exact când a avut loc cutremurul. Cea mai afectată zonă a fost în perimetrul Scala. A doua zi, am mers pe jos, pe acolo. Nu circula nicio mașină.

Oamenii era muți, ca într-o procesiune și de o parte și alta a străzii erau maldăre de moloz. Blocurile Casata și Dunărea erau dărâmate, iar pe trotuar se vedeau încă bălți de sânge. Cei de la Ambulanța adunaseră cadavrele, răniții, dar asfaltul nu era spălat de sânge, de bucăți de carne umană. Era ca după bombardament, la propriu. Îmi amintesc clar mirosul de moloz, și cum, de sub dărâmături, am văzut ieșind picioarele unei femei moarte. Atunci am trăit sentimentul că timpul s-a înțepenit în angrenajul său, că nu se va mai mișca nimic, niciodată.

Am mai trăit odată această stare ciudată. Imediat după accidentul nuclear de la Cernobîl. Nu știu în țară cum a fost, dar la București, spre înserat, în prima zi de alertă generală, umblau mașini cu megafoane pe străzi și anunțau cetățenii să se deplaseze la câteva puncte medicale, din cartier, unde se distribuia „pilula” miraculoasă, care ar fi trebuit să ne salveze de iradiații. De fapt, era doar Iod. Am ajuns pe stradă, mașina de Pâine, unde, la dispensar era o coadă inimaginabil de lungă. Dacă știam că românii în general, și bucureștenii în special, erau indisciplinați, gălăgioși, se călcau între ei când se vindea carne la măcelărie sau când luau din mers un tramvai, de data aceea erau rigizi ca niște manechine. Am avut senzația că treceam printr-un convoi de cadavre vii. Frica ne încleștase maxilarele. Nu vorbea nimeni. Toată lumea aceea pestriță era egală în fața Morții. Sanitarii se mișcau precum niște mecanisme tâmpo. Mi se părea că Timpul amortise.

Locul și timpul! Când acestea două se intersectează într-un mod nefast, tu, omul, nu mai poți face nimic pe cont propriu. Te supui. Cred și în „spirala” Timpului și chiar în repetarea unui loc geografic. De atâtea ori am avut revelația unei repetiții, a unei stări pe care eram convinsă că am mai trăit-o. Planurile suprapuse etc. Sunt atâtea teorii și ipoteze în acest sens, încât nouă nu ne rămâne decât să ne alegem, din acest noiam, ceea ce ne convine, ca indivizi. Am și în cărțile mele, consemnate, ca literatură, astfel de fenomene. În „*Femeie în fața lui Dumnezeu*”, eroina trece succesiv prin trei etape ale Timpului, la sute de ani-pământeni distanță de la o etapă la alta.

De fapt, Timpul este doar o convenție. Este ca și cu Soarele și Luna. Doar ni se pare că se învârt în jurul Pământului, când noi suntem cei care ne derulăm ca niște papiote de ață înprejurul lor.

MM. - Ce înseamnă curajul pentru un scriitor? Dar pentru un artist plastic?

MC. - Cred că nu avem nevoie de o supradoză de curaj, dacă scriem sau pictăm, dacă modelăm un vas de ceramică, sau dacă pictăm pereții unei biserici. Trebuie doar să conștientizăm exact unde ne situăm, apoi să purcedem pas cu pas la desăvârșirea operei. Nu trebuie să privim cartea la care lucrăm ca pe un purgatoriu sau ca pe un lucru care ni s-a impus din afară. Fiecare pagină trebuie să fie o bucurie, și dacă nu reușești asta, mai bine te lași păgubaș. Unii vor spune că scriitorii curajoși sunt cei care se iau la „trântă” cu sistemul în care s-a nimerit să trăiască, să creeze, să dea cu barda în Dumnezeu, să nu aibă nici tată și nici mamă, să scrie pe șleau cu date și nume reale. Eu nu cred în asta.

Literatura este Vrajă, este mirajul după care alergăm în deșertul zilnic. Chiar dacă ne inspirăm din realitate, e musai să îmbrăcăm totul în poveste, altminteri cartea este doar proces-verbal al unei epoci. Același lucru se întâmplă și cu artistul plastic. El are nevoie de un mecena al vremurilor sale și nu o dată, mari artiști au lucrat pentru comanditori care mai apoi s-au dovedit a fi fost personaje negative ale Istoriei.

Cred că trebuie să îți ascuți vocea lăuntrică, nu să faci calcule pentru a-ți demonstra că ai sau că nu ai curaj. Personal, am constatat că am curaj în creație, în momentul în care nu mi-a mai păsat de ce vrea lumea de la mine, ce vor criticii. Acest curaj, asumat cu bune și rele, este foarte important pentru un om care scrie sau care pictează.

MM. - „Omul sfințește locul“ – pornind de la această afirmație, spune- mi căror locuri crezi că le-ai dat durată prin creația ta plastică și literară?

MC. - Să păstrăm proporțiile! Nu sunt pictor, sunt scriitor. Iubesc jocul cu vopsele și forme, dar nu voi susține niciodată că ceea ce am pictat eu este artă autentică. În scris, da, aici cred că am mai multe cărți care, chiar dacă nu în totalitatea paginilor, dar fie și numai în parte ar putea face față unui test al viitorului. Am lucruri care nu se perisează ca tomatele de o vară. Am teme care au interesat omenirea de când s-au inventat literele și mizez pe forța aceasta vitală, a desăvârșirii omului prin el însuși. Renaștere din propria-ți cenușă, ca la Pasărea Phoenix.

Am pagini de evadare din realitate, o „decorporalizare” a biologicului dinaintea Imposibilului, apoi rematerializarea celulei umane, în același trup, dar în alt loc, în alte circumstanțe.

Nu știu dacă am „sfințit” un loc anume prin scrierile mele, dar am plasat pe harddiskul memoriei colective câteva spații geografice, primul ar fi Archiudul, cu multe dintre toponimele sale și cu semne ale unor oameni care au fost. Am scris despre sat în „*Impozit pe dragoste*”, „*Cinând cu Dracula*” și în „*Graal*”.

Apoi, Bucureștii anilor din imediata perioadă de dinainte de Decembrie 1989, pot fi regăsiți în „*Fructul oprit*”. Am scris despre „Epoca de Aur” cinstit, fără lamentări, fără să acuz. Am secvențe din filmul medieval al Bistriței în „*Cinând cu Dracula*”, Reghinul și drumul spre castelul de la Lăpușna sunt „pictate” în Jurnalul de la Lăpușna. Schițe, miniaturi ca în acvaforte am în toate cărțile mele, locuri și momente care reprezintă un timp pe care l-am folosit uneori fără chibzuință.

MM. - Ce momente sublime și ce momente de impas ai trăit în viața literară?

MC. - Este un pic cam prea radical să trec de la extazul literar la agonia scriitorului care sunt. Chiar dacă am avut momente de euforie literară, au fost de moment și niciodată nu au fost cele care s-au derulat în lumina reflectoarelor. Am mai spus, iubesc secunda în care simt că un roman s-a conturat, este ca și cum un cal năvălaș pe care te căznești să-l dresezi, într-o clipă, nici nu știi cum, el ți se supune. Ca stăpân al calului, respiri ușurat și slăbești dârlogii. Îl lași din ce în ce mai liber și el, calul, te duce singur acasă. Așa este și cu un roman, când ai simțit că este deja conturat, lași din ambiția de-a superivza totul. Încet, cartea se scrie ca și singură.

Momente de impas literar nu am avut, și aici mă gândesc la clipa în care te așezi în fața unei foi albe de hârtie și aștepti zadarnic muza. Dacă muza nu vine la întâlnirea cu scriitorul, urmează nopți și zile de comșmar. Mulțumesc Cerului, nu am avut clipe în care să nu pot scrie, decât dacă nu am avut timp fizic sau mă durea o măsea.

Poate că am un simț al măsurii și nu-mi «exploatez» talentul prea mult. Deși scriu zilnic, iau pauze în creație. Nu tot ce scriu este și demn să rămână într-o carte. Pot fi și fulgurații, gânduri pentru prieteni, pentru copii... De multe ori, aceste sunt aurite cu har literar, dar rar ajung paragraf de carte.

MM. - Se urăsc scriitorii sau cel puțin ai simțit sentimentul de ranchiună în jurul tău, nu neapărat să te vizeze pe tine?

MC. - Nu e vorba de ură. De când avem date despre Istoria Literară a lumii, avem date și despre scriitori care au fost la „cuțite”. Unii chiar s-au dueltat pentru un pamflet. Ca în orice breaslă, și între scriitori există o competiție, pentru celebritate, pentru Eu-I personal, ca să nu-i zicem Vanitate. Există acel maraton în care, de obicei, outsidersii sunt cei care, știind ca nu au nimic de pierdut, uită de fair-play. Această concurență, dacă ar fi loială, ar duce la progres.

Dacă nu ai teremeni de comparație, nu ești în întrecere, fie și cu tine însuși, opera ta, oricât de bună ar fi până atunci, pe viitor lânzește.

Pe mine mă intrigă doar răutatea celor care, odată ce s-au văzut ca găina în vârful cu boabe, privesc în jur cu superioritate feudală. În rest, nu simt răutățile colegilor mei. Nici eu nu urăsc pentru că acela ar scrie mai bine decât mine. Doar metodele de promovare neoneoasă mă enervează firesc, ca pe fiecare om de pe pământ. Sunt un om, nu înger. Trebuie să spun că, împotriva a ceea ce se crede, scriitorii se și iubesc între ei. Se susțin la greu. Și aș putea să dau în acest sens o mie de exemple din imediata noastră apropiere.

MM. - Prin apropiere mentală de copilărie, vrea Melania Cuc să îmblânzească puțin din răul lumii?

MC. - Nu țin neapărat să mă întorc în copilărie sau mă întorc, așa cum face fiecare om, dacă nu a murit de tânăr. Îmbătrânesc și amintirile cele mai clare sunt cele din copilărie. Savanții încă nu-și explică cum, chiar un bonav de Alzheimer, un om cu creierul erodat de boală incurabilă, uită ce a făcut în urmă cu cinci minute, dar știe perfect ce a făcut într-o anumită zi din perioada copilăriei. Cred că Dumnezeu ne compensează; cu cât trupul este mai slăbit fizic, cu atât energia acumulată în copilărie revine, ne ușurează suferința fizică și psihică.

Eu nu sunt un dresor de tigri, nu mi-am propus să-i „îmblânzesc” nici pe copiii mei, darămi-te pe restul lumii. Nici nu sunt în măsură să exemplific, cum ar trebui să se comporte un om, pentru că eu, la rândul meu, am greșit destul. Nu regret greșelile, au fost poate lecții de viață, dar m-am străduit să nu le repet. Regret doar clipele în care, din cine știe ce considerații, mai ales din ignoranță, le-am făcut rău unor oameni de lângă mine. Sigur, asta este inevitabil în viață, cauți Binele și dai de Rău. Dar, una peste alta, sunt mulțumită de cum am dozat Bunătatea și Răutatea în tot acest întreg care este Melania Cuc.

Răul lumii este doar efectul. Cauza trebuie căutată în noi. Suntem un întreg, oameni, plante, animale, materie vie sau moartă, verigi din lanțul trofic. Ne susținem, ne completăm. Cu cât vom urî mai mult, cu atât se va degrada sistemul de siguranță al lumii. Cu cât ne vom iubi, cu atât vom fi mai aproape de ceea ce am fost în Paradisul, pe care l-am pierdut.

MC. - Acum, când prostia stă cu regele la masă, ce mai putem face? Astăzi, dacă scroafa vrea să urce în copac, urcă în copac. Ce părere are Melania Cuc despre toate aceste tulburări e ritm?

MC. - Vai, cât de plastic ai pus întrebarea!!! Sunt mii de ani de când „prostia stă cu regele la masă” și „scroafa” ne privește de sus, din copac! Omul nu e mai bun sau mai rău azi, decât pe vremea lui Nero, sau pe cea a lui Savonarola. Au mai fost etape istorice când totul părea pierdut, apoi răsărea din nou soarele.

Crizele morale, ca și cele economice, sunt ciclice. Cred că avem nevoie de perioade de purificare prin ardere interioară, dar pentru a se ajunge acolo, trebuie, ca membri în societate, să trăim tot ce îi este dat unui om să trăiască. Sigur, suntem în Secolul XXI și suntem tot mai speriați că am cam sărit calul. Datorită tehnologiilor inimaginabile, fie și numai cu 50 de ani în urmă, omul se compară, chiar îndrăznește și i se substituie lui Dumnezeu. Banii fac Legea! Și banii se obțin prin minciună, trădare, crimă, tâlhărie...

Noi, scriitorii, nu putem face educație. Educația se face acasă, de către familie, și la școală. Noi putem mărturisi și poate, trage și un semnal de alarmă. Totul este să nu urlăm în pustiu.

MM. - Nu te enervează replica unui factor de decizie care întreabă „cine mai e și acela?” „Acela” fiind un mare scriitor.

MC. - Factor de decizie? Ce este acela „Factor de decizie”?! Deciziile care ne privesc ar trebui să le luăm singuri și în cunoștință de cauză. Nu ne mai putem raporta la „factorii de decizie”, altminteri rămânem ancorați tot în comunism. Sunt chiar uimită cum scriitorii și nu doar, nu iau atitudine, când există un păcat flagrant din partea celor ce coordonează Cultura.

De exemplu, din capul locului se știa că Centrul Cultural Județean va aloca bani favoriților, pentru anul editorial 2011. Se știa, dar s-a tăcut mâlc. Se vedea de la o poștă că a fost un simulacru de „concurs” și privind în lungul șir de nume cu titluri universitare din juriu, oameni care, pun pariu că nu au citit cărțile scriitorilor bistrițeni, ceea ce susțin, se confirmă. Regia a funcționat. Există o lașitate colectivă, un „ceva” care poate însemna: „Să nu mă pun rău cu șefu”. Dacă fac frumos, poate îmi va da și mie o firimitură din mila Măriei sale” Cred că nici șefii de la Cultura județeană nu ne citesc! Pun pariu că dacă îi întrebi despre cărțile noastre, ale scriitorilor din județ, habar nu au. Atunci, cum să ne susțină cultural?

Privind mai departe, în hărmălaia literară generală, uneori mă crucesc când văd, la nivel înalt, cum oamenii puși acolo, politic sau ba, ne fac de rușine ca națiune. Un exemplu ar fi cazul Eminescu. Toți mai-marii dau cu pietre în el, la figurativ desigur. Ca și Iisus, dacă Eminescu ar reveni printre noi, l-am ucide, nu-i doar metaforic!

MM. - Să ne întoarcem în anii de școală, care era relația cu profesorii? Ce materii preferate aveai?

MC.- În clasele mici, învățătoarele mele, Toccaci Elena, în clasa I și Crihan Victoria, în următorii trei ani, erau în relații foarte bune cu părinții mei. Duminica veneau la noi la masă, mama făcea supă de pui, tata scotea vin de levar din butoi. Nu aveam nevoie să fiu protejată, eram un copil cu imaginație extraordinară, mereu inventam câte ceva, dar nu aveam răbdare să stau în bancă o oră întreagă. Îmi era tare greu să stau nemișcată, cu mâinile la spate, să fiu atentă la exercițiul de matematică. Uram Tabla înmulțirii.

Zilele trecute, fiica mea Adi, din Canada, mi se plângea de Sarah, care este în clasa a II- a, că nu vrea să învețe Tabla înmulțiri. I-am spus că este ceva genetic, să se împace cu gândul. Ca și bunica ei, nici Sarah nu va ajunge economistă.

Școala de la Archiud funcționa într-un fost castel de grof, o clădire impunătoare înconjurată de vreo zece hectare de vegetație luxuriantă. Nimic nu te îndemna, în nici un anotimp, să stai în sala de clasă. Eu eram mereu în mișcare.

Apoi, din clasa a V- a, diriginte mi-a fost chiar unchiul meu, Mihai Arsene, profesor de Științe Naturale. El și cu mătușa nu aveau copii, și din clasa a V- a, când s-a născut sora mea, am fost luată de acasă, am locuit la ei. Așa că școala continua și acasă. Mă puneau să fac calcule matematice de îmi săreau capacele, dar degeaba. Nu pricepeam nimic, așa cum nici la muzică nu înțelegeam ce este un solfegiu. Toată ziua eram cu bunicul, prin curte, îmi făceam de lucru și bunicul Simion îmi spunea povești care mă fascinau. Seara, obosită, adormeam cu caietul cu pătrățele albastre, sub nas. Dimineța, în timp ce mă îmbrăcam, mă spălam la lighean și apoi îmi beam laptele și ronțătam din felia de pâine cu magiun, mătușa Margareta, directoarea școlii, îmi citea lecțiile pe care ar fi trebuit să le știu ca „pe apă”. Atunci eram foarte atentă și prindeam din zbor, atât cât aveam nevoie pentru o notă bunicică.

Nu am fost un elev de nota zece pe linie. Doar la Limba Română aveam notele cele mai bune din clasă. Făceam compuneri minunate, dar uram conjugările la gramatică. Oricum, una peste alta, nu mă plictiseam la ore, cum se întâmpla la alte materii. Iubeam și Istoria, dar detestam că trebuia să rețin datele, anii aceia. Pentru mine cartea de Istorie era ca și Legendele Olimpului, ca să le înțeleg nu aveam nevoie de date istorice.

Colegii veneau la mine să le fac compunerea, și într-o vreme mi-o luasem în cap că sunt deșteaptă. Deja îmi apăruse o poezioară în Luminița, o revistă pentru copii. În condițiile date, după excursia prin grădina școlii, mătușa Margareta, care ne preda și Limba Română, ne-a dat să facem o compunere, intitulată Toamna. Eu am luat caietul colegei mele și i-am scris o lucrare superbă. De la cap la coadă. Pentru compunerea mea, nu mai aveam timp. La final, mătușa ne-a pus să citim ce scrisesem... Când a ajuns la mine, eu, cu nonșalanța și naivitatea vârstei, am luat caietul cu pagina albă, și am « citit » o compunere, suficient de bună ca să îmi pună în catalog nota 9. Eram mulțumită de cum improvisasem, cum o păcălisem. Colega mea de bancă m-a pârât imediat. Mătușa, m-a întrebat imediat:

- De unde ai citit compunerea?

Eu, foarte sigură de mine, îi arăt pagina goală. Sigur, am fost pedepsită strașnic, așa cum numai mătușa știa să pedepească. Am scris de sute de ori într-un caiet: « Nu am să mai mint! Nu am să mai mint! »

MM. - Aș vrea să te întreb dacă îți mai amintești numele colegilor de bancă și dacă mai păstrezi legătura cu ei?

MC. - O, da... Îți știu, dar nu chiar pe toți. I-am mai uitat într-o vreme, dar de când am revenit la Bistrița și am stat și prin sat, m-am reîntâlnit cu o parte dintre ei. Sunt oameni cu picioarele pe pământ, cu părul alb și cu câteva zeci de kg mai mult decât mine. Nici unul nu este artist, nici scriitor.

MM. - Care erau jocurile preferate ale copilăriei?

MC. - Erau jocuri de băieți. Primăvara devreme, când se zbicea tina de pe uliță, jucam un fel de oină, cu bătele și cu o minge din păr de vită... Porca. Tot primăvara, stăvileam izvoarele care ieșeau din malul pârâului, aveam mâinile așa de crăpate că mama, seara, mă pune să stau cu palmele în apă caldă, apoi mă freca cu săpun și o bucățică de cărămidă. Tot timpul eram certată. Chiar dacă păzeam caii la fânață, nu aveam răbdare să stau lângă ei și animalele intrau în culturile de grâu sau de porumb.

Vara, abia așteptam să plouă, să crească apa pârâului care trecea prin fața casei noastre, să fac baie. Mă bălăceam cu găștele și cu rațele laolaltă.

Eram singurul copil din sat care avea o tricicletă. O promisem cadou de la neamuri, iar unchiul de la București își uitase la noi o pereche de ochelari de soare cu lentile albastre. Toți copiii din sat veneau pe ulița noastră, să mă roage să le împrumut ochelarii, sau să se „căruțe” cu tricicleta mea.

Iarna mergeam la săniuş sau pe gheţuş, cu patine făcute de bunicul. Dar iarna se făceau și șezători, la noi acasă. Cum aveam o singură cameră încălzită, nu mă puteam alunga dintre adulți, și ascultam până adormeam, poveștile cu strigoi. Eram speriată, dar și fascinată.

MM. - Câtă sensibilitate îți trebuie ca să auzi cum ninge, să auzi cum cade roua dimieții peste flori și peste frunze? Ne mai permitem azi să ascultăm sunetul zefirului care adie în fiecare dimineață și să privim roua de pe floarea din fereastră?

MC. - Lăuntric, toți auzim cum ninge în Munți! Cum ninge în inima noastră. Trebuie doar să respectăm tăcerea. Dar ninsorile de altădată, omătul care ne astupa fereastra, și clipa în care tata venea de la vânătoare, nins, obosit și cu iepurii în traistă... iarna aceea, pentru mine, este irepetabilă.

Unii oameni aud cum cresc pietrele, alții aud plânsul codrilor sub secure, vocea animalelor sau cântecul motorului de automobil. Fiecare avem simfonia noastră lăuntrică, trebuie doar să ne sincronizăm cu ea. Cei care am crescut la sat, suntem mai aproape de tainele naturii și putem să ne bucurăm de rouă, de stele, de greieri...

În urmă cu doi ani, a fost ultima oară când am fost pe „hotar”. Am mers cu soțul meu, prin lanuri de grâu pârguit, am trecut prin fânețele care erau spuzite de floare. Am stat pe un răzor și am ascultat Liniștea. Ce frumusețe!!! Nu se compară cu nimic, este un fragment din divinitate, sigur.

Atunci am regretat că pe fiicele mele nu le-am putut trimite, fie și numai în vacanță, la bunci la Archiud. Mama plecase la Brașov, unchiul Mihai și mătușa Margareta Arsene se mutaseră la Sighișoara. Toți ne zburătăcirăm de la cuib. Îmi amintesc cum, pe când Adi avea vro trei anișori, am ieșit la iarbă verde undeva pe Valea Prahovei. Pe locul unde ne-am așezat pledul, era un mușuroi de furnici, iar micuța țipa cât o ținea gurița:

- Mama, uite ...vacile!!!

Ea crescuse pe asflatul de pe Calea Moșilor, nu putea distinge o vacă de o furnică.

MM. - Cum ar fi viața dacă ți s-ar interzice să scrii?

MC. - Nu cred că ar fi un dezastru, dacă, în schimb, mi s-ar lăsa vocea și un reportofon. Nimeni nu-ți poate interzice să scrii! Dacă îți dorești să scrii, o poți face și pe nisip, pe apă, pe perete, pe foița unei țigări sau în memorie.

Eu mă visez adesea scriind. Mai ales, scriind poeme. Este ca un joc al minții care se prelungește și dincolo de starea de veghe. Mă trezesc cu regretul că nu mai rețin textele respective, dar, sigur, nu sunt capodopere.

MM. - Care erau lecturile preferate ale copilăriei?

MC. - Am crescut, cum am mai spus, cu pâine cu margarină, marmeladă de 6 lei kilu și cu romane sovietice. Mult mai târziu, am descoperit și literatura rusă, bună. Eram prin clasele a IV- a - a VI- a și citeam cu un fel de furie. Iubeam Rusia, fără să știu ce ne apropia, ce ne despărțea. Eroii sovietici mai întâi, dârzi și gata să treacă Donul cu țigara aprinsă în colțul gurii. Zoe și Șura, tinerii comunșiti care aruncau în naziști cu cocktailuri Molotov au fost, un timp, marea dragoste. Pe Donul liniștit, Șolohov... o poveste ca un marș comunist, dar care, la vremea aceea, m-a fermecat. M-a făcut să văd că oamenii sunt puternici. Când am citit, mai apoi Tolstoi, Dostoievski, Gogol, Esenin... am fost nedumerită. Nu așa mi-i imaginaseam eu pe ruși! Încet am fost convinsă că acolo, în Mama Rusia, există mai multe adevăruri, mai multe epoci de Cultură. Sunt încă legată de Esenin. Când sunt singură, uneori mă aud spunând: « Nu regret, nu mă jelesc, nu strig ».

Spuneam că mătușa la care locuiam era profesoară de Rusă, făcea meditații cu clopotarul de la Biserica ungurească, cu badea Ianoș, care fusese prizonier în Siberia. El știa mult mai bine rusește decât dânsa. Acasă, aveam la privată, toată colecția de Krestianca, o revistă care se edita la Moscova și era trimisă cu abonament, în toate țările pe atunci satelit ale URSS.

Vara, veneau copiii din vecini, și ne uitam la fotografiile care erau foarte frumoase. Holde de grâne fără hotar, rezultat al experiențelor făcute de Miciurin, copii blonzi și educați după metoda lui Makarenko... Totul ne releva o lume care exista sub oblăduirea „marelui” Stalin.

Niciodată nu mi-am pus atunci întrebarea: „Dacă, acolo curge lapte și miere, de ce tata, bunicul și alții ca ei, duc tot grâul nostru la cote”? Pentru marele frate din Răsărit! spunea cantaragiul, un fost frizer ungar, venit din Cluj ca să ajute sistemul.

MM. - Nu există profesiunea de scriitor. Nimeni nu angajează scriitori. Scriitorul trebuie să-și găsească o slujbă, care să-i asigure existența. Scrisul e o treabă de timp liber. Cum ai vedea tu condiția ideală a scriitorului român?

MC. - Deși se crede că nici un scriitor din România nu trăiește din scris, eu cred că mai sunt scriitori care trăiesc bine merci, scriind... la ziare etc. În general, în lumea întreagă, scriitorii își consumă viața făcând lucruri pentru care nici nu au vocație și nici nu îi trage inima către ele, dar trebuie să trăiască.

Mai sunt scriitori fără „carte de muncă” și în România, îndeobște boemi, care și-au petrecut tinerețea literară prin cârciumi, dar care au avut norocul să aibă susținerea financiară a părinților, a soțului (soției)...

Cu câteva săptămâni în urmă, m-am întâlnit cu Directorul de la Cultura județului nostru, îmi spunea, printre altele, cum domnia sa le pretinde artiștilor să fie la ora fix, dimineața, la condică! Eu nu cred că un artist în adevăratul sens al cuvântului, ar trebui încorsetat în cele 8 ore de muncă zilnică. Munca unui artist, și aici intră nu doar cântăreții, ci și scriitorii etc, munca lor este continuă. Dacă un strungar după opte ore de muncă merge acasă și nu se mai gândește la mașinăria din atelier până a doua zi dimineața, artiștii, creatorii sunt tot timpul prinși cu proiectele lor. De aceea ar trebui să aibă un statut special. Dar să stabilim întâi cine se încadrează în acest segment.

În ultimii ani în URSS au intrat, după părerea mea și amatori. Avem scriitori notorii, consacrați înainte de 1989, parte din ei susținuți prin programe culturale non-guvernamentale etc, cum le-a fost norocul, și scriitorii de după 1989, care s-au împărțit în „gășți” literare și care, datorită dinamismului specific vârstei, își fac auzită vocea, chiar dacă, în câteva cazuri, vocea lor se datorează doar limbajului care șochează.

Dar să revenim la „muncă”. Scriitorii, în opera lor, sunt marcați sigur de ceea ce fac zi de zi, contra o bucată de pâine. Vei vedea că scriitorii care sunt cu diplomă de profesor la bază, care lucrează la catedră, au un stil explicativ, în ceea ce încredințează hârtiei. Medicii scriitori își aleg teme din sfera activității, și așa mai departe.

La vârsta mea și ca un scriitor care merge mai mult pe proză de întindere, mă simt confortabil că am în urmă o experiență de muncă în redacții literare, dar și în diferite instituții socio-economice, în poliție, învățământ, cercetare... Toate acestea mă ajută să abordez, în cunoștință de cauză, subiectul. Dacă aș fi lucrat toată viața doar la catedră, spre exemplu, nu aș putea să mă mișc în voie prin tot acest angrenaj care este facerea cărții, unde ai nevoie de cunoaștere aprofundată a realității. Jurnalismul m-a ajutat mult în ceea ce sunt.

MM. - Este scriitorul un personaj incomod pentru epoca sa?

MC. - Ar trebui să fie, dar scriitorul este și el om și face compromisuri, nu întotdeauna este și „hârtia de turnesol” a societății în care trăiește.

Foarte mulți scriitori sunt implicați în politică și fac jocul grupului de interese care îi susține pentru a-și publica cărțile, sau pentru alte foloase mai pământene, chiar. Eminescu a fost incomod pentru vremea sa, căci s-a războit cu Regele, cu nemții, cu

liberalii... cu toți cei care, în epoca aceea, ronțăiau și ei, din trupul și spiritul României. De la el încoace, nu știu cazuri foarte clare de scriitori care au făcut opoziție unui regim anume. Paul Goma? Da, sunt scriitori celebri care au făcut pușcărie pentru libertatea de exprimare. Unii au scris texte în sprijinul mișcării legionare, alții au ajuns dincolo de gratii pentru că făceau opoziție regimului comunist, de susținere cu mișările istorice de la Budapesta și de la Praga.

Raportându-ne la câți români au fugit din România, pe vremea comunismului, putem spune că și scriitorii care au „fugit” au făcut acel gest pentru o bucată de pâine mai albă, pentru a vedea lumea, și nu neapărat pentru că erau „incomozii, regimului”. Vezi cazul Petre Popescu, cel mai iubit dintre scriitorii români, adorat de familia lui Ceaușescu își asigură spatele în Occident și pleacă după ce ani în șir a proslăvit, în stilul său, „Era de aur”, în care trăiam Iadul cu toții.

Când eram singură, necăsătorită, nu aveam copii, și eu am intenționat să fug din România, prin Turcia. Așa era „moda” pe atunci. Nu am reușit să-mi pun gândurile în practică pentru că sunt fricoasă, pentru că nu aveam „spatele” asigurat. Dar am vrut să fug, să văd lumea așa cum este ea. Orice pasăre, nu doar un scriitor, își dorește libertatea și nu se simte confortabil nici măcar într-o colivie de aur.

MM. - Te caracterizează optimismul, în general, sau te simți acaparată de o stare copleșitoare de pesimism?

MC. - De felul meu, sunt naivă și optimistă. De aici mi s-au tras destule ponoase, dar nu m- am învățat minte. O idee frumoasă, generoasă, mă face să mă aprind instant, să ard până la măduva oaselor. Apoi, când văd că totul a fost miraj, mă adun din propria-mi cenușă. Îmi ling rănilor. O iau de la capăt. De atâtea ori am luat-o de la capăt, încât am ajuns ca acest fenomen să fie modul meu de viață. Un nou început! este sintagma care mi se potrivește ca o mânășă.

MM. - Ți mai amintești de primul text pe care l-ai considerat a fi literatură?

MC. - Poeziara din revista Luminița, nu era chiar un text literar. Era versificație. Toți copiii lumii vorbesc în rime...

Cred că, deși știam că am *ceva* ce colegii mei nu au, asta în Școala primară, abia când am ajuns la Școala Tehnică, am aflat că am *talent*. Profesorul nostru ne-a dat să scriem o compunere. „Cea mai frumoasă zi din viața mea”. Eu, care cred că intuiai mersul societății multilateral dezvoltate, am scris despre o vizită pe care o făcusem, împreună cu tata, la Jeica. Merserăm acolo să cumpăram țigle sau cărmămizi. Jeica era primul sat colectivizat din zona noastră, și mie, copil fiind, mi s-a părut interesant, mai ales că președintele colectivului, prieten cu tata, ne-a invitat acasă și ne-a omenit cu de toate. Compunerea mea fost, probabil, foarte interesantă, pentru că profesorul, domnul George- Vasile Rațiu, m-a luat și m-a plimbat prin toate clasele mai mari, să le citească „povestea”. Întâi am fost timidă, apoi am realizat că merit să fiu ascultată. Îmi plăcea cum sunau cuvintele pe care le rostesc și cum „auditoriul” stătea cu gura căscată.

- Ai să ajungi scriitor! mi-a spus domnul profesor, și mai apoi, peste ani, s-a bucurat de fiecare succes literar pe care eu îl înregistram. El m-a ajutat mult, m-a canalizat la rafturile cu lecturi potrivite. În anul IV, la nici 16 ani, am debutat cu un

reportaj în Făclia, care era ziarul regiunii Cluj. Pentru mine era un pas important, dar mi s-au tăiat aripile. Am fost chemată la direcțiune și muștruluită bine.

Eu sunt voluntară din fire, și nici acum, ca și atunci, nu prea cer voie să fac un lucru care îmi place. Așa că... eram vinovată pentru că nu luasem „aviz” de la director, înainte de a trimite, spre publicare, materialul cu pricina. Dar, dincolo de acest incident, am fost recunoscută imediat, am fost celebră în toată școala noastră. Între timp, fondasem și un cerc de cinefili amatori. Nu ne susținea nimeni, dar noi ne întâlneam la dată și oră fixă, făceam ședințe, povesteam despre actori și despre filme. Tot atunci am realizat un montaj literar pentru toată școala. Participam și la concursuri de recitări pe judet.

MM. - Care este rețeta energiei? Proiecte multe, toate duse la izbândă, fără a pierde ritmicitatea!

MC. - Să îți descoperi la timp ritmul interior. Să nu faci mai mult decât, fizic, trupul tău reușește să ducă. Spiritul, la un om care creează este mult mai dinamic, și dacă te iei după el în exces, constăți că trupul biologic se erodează. Eu am plătit mult pentru această nesăbuiță. Multă vreme nu voiam să cred că eu nu pot să fac ce fac alți oameni, adică să stau până spre dimineață în redacție, să beau cafea cu găleata și să revin a doua zi din nou la serviciu.

Sunt fragilă, fizic, și până să învăț asta pe propria-mi piele, am clacat. Mă destrămam ca o pânză de bornagic de care trag cu toții. Acum, încerc să nu mai fac pe viteaza, fizic vorbind, să fac doar ce și cât pot. Chiar dacă am o mulțime de proiecte care mă cheamă, caut prioritățile. Nu le poți face pe toate. Să fii scriitor, mamă, soție, cetățean al cetății, voluntar în nu știu câte organizații, să pictez, să fac menajul, să mai stau și la cafea cu prietenii... La ceva trebuie să reușiți. Ziua are doar 24 de ore.

Când mă simt pierdută, obosită, caut un loc unde este liniște, un loc pe care îl găsesc din ce în ce mai greu. Mă întind pe burtă în iarbă, mă îmbib cu puterea antheică pe care ți-o dă doar țărâna, pământul din care am venit, și în care ne întorcem după un timp relativ scurt.

MM. - Ce înseamnă a fi în actualitate, a scrie despre actualitate?

MC. - Să nu dormi în front! Asta înseamnă să fii în actualitate, să fii cu ochii în patru și dacă ai energia necesară, să consemnezi. Dacă nu poți pune o „cărămămidă”, la zidăria asta generală, cel puțin să mărturisești despre ce a vrut să facă și ce a reușit să facă generația ta.

MM. - Ce sentimente te domină la masa de lucru, în momentul în care ai finalizat o carte și te gândești să începi alta?

MC. - O carte la care scrii, se consumă filă cu filă ca și când ai citi-o. În clipa în care scriu Sfârșit, deja nu mai am emoția și nici durerile „facerii”. Miracolul s-a consumat demult. Spuneam că mă bucur de o carte în clipa în care se rostuieste, când fiecare personaj are deja un destin și conflictul e sigur. Atunci e bucuria maximă a scrisului. Cărțile viitoare stau la rând ca sacii la moară, sunt idei care mă ating într-un

context sau altul, dar care, fizic, nu am reușit să le prind într-o carte. Mă rog doar să fiu sănătoasă, atât cât să pot sta la computer ceasuri în șir. Să fie și ai mei sănătoși, eu să am mintea limpede. În rest, scriu un titlu provizoriu și apoi, pas cu pas, merg pe o carte nouă.

Este o altă lume pe care o descopăr mai întâi eu, apoi o las să fie explorată de cititori.

MM. - Cum își clădește Melania Cuc posteritatea?

MC. - Ai atins un nerv sensibil. Știi că nu sunt un hârciog care adună relicve pentru posteritate ca om, și mai puțin ca scriitor. Nu am dosare cu tăieturi din ziare, cu articolele, recenziile, pomele mele etc. Nu am fișiere bine definite cu cronicile apărute la cărțile mele, și totuși, am încercat în ultimul timp, când eram gata să plecăm definitiv în Canada, să îmi fac ordine, mai întâi în computer, apoi în viață. Am eliminat balatsul, și am așezat, cât de cât materialele pe „căprării”. Ți-am dat și ție o cutie cu copii din computer, să le păstrezi ca amintire a unei etape din viața asta. Așa că te las pe tine, ca fiu spiritual, să te ocupi de posteritatea mea. Fără busturi de marmură, fără festivaluri. Cei care vor fi chiar interesați de istoria mea literară, vor găsi „desfășurătorul” în arhive. Totul există, trebuie doar să cauți. Cred că oricât am munci noi pentru ca să rămânem în memoria oamenilor care vor veni, suntem norocoși dacă rezistăm în amintiri o jumătate de secol. Apoi, memoria devine legendă, mit sau doar praf și pulbere...

MM - Cred că îți place muzica, ce muzică ascuți în ceasurile tale de răgaz sau în momentele de încărcătură emoțională?

MC.- Nu am ureche muzicală, din nefericire pentru mine. Ascult muzică mai puțin decât ar trebui. Îmi plac totuși **Nocturnele** lui Frederic Chopin, muzica de orgă, flautul... Nu sunt omul ritmurilor trepidante. Savurez liniștea și cred că m-aș fi înțeles mai bine cu menestreele din medieval decât cu metalistii sau cu cei din hip-hop. Am arii din operă care îmi creează emoție, corurile rusești îmi spun „ceva” și mai sunt anumite „bucăți” din muzică diferite, care îmi merg direct la inimă.

MM.- Ce înseamnă familia în concepția ta? Cum arată „Familia Cuc”?

MC. - Cu soțul meu sunt în complementaritate. Cred că acesta este secretul că am rezistat în boală și în sănătate, cum spune preotul la cununie. Unul lângă celălalt, avem peste 30 de ani. Când unul este nervos, că, de! oameni suntem și noi, celălalt are diplomația să tacă.

Ne-am respectat munca și micile bucurii personale unul celuilalt. Eu nu sunt tipul sportiv, deși am făcut handbal în adolescență, dar de atunci nu am mai practicat nici un sport. Când ne-am căsătorit, lucram la Clubul Dinamo, dar nu știam nimic despre Luptele Greco-Romane, unde soțul meu era antrenor. Încet, încet, fără să-mi impună, am învățat câte ceva. De asemenea, el nu știa nimic despre scrisul unei cărți, dar m-a înțeles și niciodată nu s-a enervat că scriam, în loc să facem conversație sau să ieșim la o bere.

Cu fetele noastre, eu am fost cea care luam decizii în forță, soțul meu fiind mai mult în cantonamente. Când avem de luat decizii majore, îl las pe el să-și spună primul

păreerea, pentru că... tot eu sunt cea care decide. Poți să crezi că noi nu ne-am certat niciodată? Sigur, situații în care avem păreri diferite sunt și au fost destule, dar am găsit mereu calea de mijloc, fără înjurături, fără jigniri sau „lovituri sub centură”. Soțul meu m-a respectat și m-a apreciat în tot ceea ce am întreprins, chiar dacă uneori, recunosc, nu am luat hotărârile cele mai înțelepte. Nu mi-a reproșat când am greșit, nu mi-a artătat niciodată că ar fi fost gelos. Mare lucru, pentru că am fost și eu tânără, cu minijupă, prezentă la cenele, în centrul Bucureștiului, în timp ce el era în Munți, în cantonamente. I-am fost și îi sunt recunoscătoare că a avut încredere în mine.

MM. - Performanța a fost mereu la voi în familie, prin antrenorul Dumitru Cuc. Cum v-ați împărtășit succesul?

MC. - Cum sportul în care era antrenor emerit, era unul de mare succes, în anii de dinainte de Revoluție, soțul meu, fiind antrenor la Dinamo, dar și la Lotul Național, pleca la toate campionatele, de la cel național, balcanic, european și mondial, până la olimpiade. Are o mulțime de campioni olimpici, mondiali etc. De fiecare dată, m-am bucurat de succesul lui, i-am fost alături, și pe sportivii din echipa sa i-am simțit ca pe copiii noștri.

Nu o dată, plecam împreună cu ei în cantonamente. Era o experiență. Soțul meu, ca sportiv, are nenumărate diplome și medalii. Are mai multe Ordine prezidențiale, printre care de două ori, i-a fost decernat, după 1990, Ordinul Serviciul Credincios în grad de Cavaler. Are toate marile medalii, cum ar fi Steaua României, ordinul Muncii, ca semn de recunoaștere pentru activitatea remarcabilă, ca sportiv și mai apoi, antrenor. În paralel a fost un tată minunat și un prieten cum puțin mai întâlnești, pentru mine și fetele noastre. Sunt mândră că i-am fost aproape, sunt fericită că am avut norocul să-l întâlnesc.

MM. - Tata a plecat devreme la stele. Mereu văd la tine acasă o curea de piele, a lui. Cum te-ai înțeles cu tata?

MC. - Tata a murit pe când avea doar 45 de ani. Eu, pe atunci, aveam 16 ani. Eram în vacanța de vară și Dumnezeu a vrut ca el să moară în brațele mele. Pentru mine el a rămas viu, a fost alături de mine și la bine și la greu. Știu că m-a vegheat din Cer, și când eram singură și fără ajutor omenesc, vorbeam cu el. Deși și-a dorit să fie băiat și l-am dezamăgit că m-am născut fată, tata m-a iubit. Mă lua cu căruța la târg, la muncile câmpului, se mândrea cu mine. Am fost primul lor copil, iar zece ani după mine, nu au mai avut alți prunci. Așa că eu am adunat toată spuma dragostei lor.

Nu mai am de la el decât cureaua cu care lucra la câmp. Este încercănată de transpirație, dar o păstrez ca pe cel mai scump lucru din casa mea. Mai am și o Biblie de la 1900, pe care străbunii mei au donat-o Bisericii Greco Catolice din sat. Acum, satul meu este ortodox, noi suntem ortodocși, și cartea, care sigur i-a costat pe străbunii mei Anica și Mihăilă Herseni, bani de aur, grei, este un alt artefact de familie, care îmi este tare drag.

MM. - Ai bucuria de a o avea pe mama aproape. Te mai dojenește?

MC. - Mama are 87 de ani, aproape. Acum este slăbuță, dar tot cu gura mare, cum îmi place mie să spun. Locuiește singură în apartamentul ei din Bistrița, la etajul IV. Mă ajută cineva ca să fac față, să pot să îi ofer tot ce are nevoie în fiecare zi. I-aș da tinerețe, dar nu se mai poate...

MM.- Relațiile dintre frați, în copilărie, sunt, în general, încărcate de joc, dar și de șicane. Cum te-ai înțeles cu frații, în copilărie?

MC. - Frații mei, spuneam, au venit pe lume târziu după mine. Diferența dintre mine și sora mea Rodica, este de 10 ani, iar între mine și fratele meu Marius, care din nefericire, nu mai este printre noi, era de 12 ani.

După ce s-au născut ei, eu am stat foarte puțin acasă, am locuit la mătușa și unchiul, cum am mai povestit, în paginile anterioare. Așa că, uneori, am senzația că nici nu am avut frați în copilărie. Mai târziu, după ce a terminat liceul, sora mea a venit și a locuit o vreme la mine, la București. Apoi, viața iar ne-a despărțit. Fiecare cu destinul și alegerile sale.

MM. - Acum o ai doar pe sora ta, care este la celălalt capăt al țării. Păstrați o legătură strânsă?

MC. - Da, lucrează la Centrala Electronucleară de la Cernavodă, încă de la începutul lucrărilor de acolo. S-a stabilit în Dobrogea, are prietenii și familia acolo. Ne vedem mai rar, dar este telefon, avem și internet...

MM. - Pe care dintre bunici i-ai cunoscut mai bine? Am văzut o poză cu bunicul între meri. Cunoști detalii despre povestea vieții lor?

MC. - Ce poveste frumoasă ar ieși, dacă aș scrie cum bunicul Simion Herseni din Archiud a cunoscut-o pe bunica Maria Arcălean din Domnești! La moară pe Șieu, unde, pe atunci, cică se făcea cea mai bună făină de pe valea asta. Acolo s-au văzut, apoi bunicul a trimis pețitori, și mama bunicii Maria, s-a dus să vadă cât de gazdă era feciorul acela. A fost mulțumită de ce a văzut în ograda bunicului și și-a dat acordul. Au făcut nunta și bunica a venit la Archiud, dar a purtat dorul apei de la Domnești toată viața ei.

Eram micuță și dormeam la ei, în nopțile în care, spre dimineață, soseau niște oameni, care îi aduceau pește din apa care curgea prin satul ei natal. La noi, la Archiud, nici câinii nu mâncau pește.

Bunica era delicată, blândă. Bunicul era citit, fusese șapte ani bucătar, socaci, în armata craiului de la Viena. Vorbea germana și maghiara perfect. De la el am auzit prima dată despre Regele Lear, despre Oedip... A fost primul român care a făcut vie altoită în sat. Acum, unde a fost via lui, mai sunt doar nucii bătrâni și perii altoiți. Restul, e loc pentru cimitirul cel nou. Cred că eu cu bunicul am avut o relație culturală, aș zice, specială. M-a îndemnat să visez. Bunicii aceia au avut cinci copii. Doi băieți, pe care i-au purtat la facultate. Au fost primii copii din sat care au ajuns, unul avocat, altul, profesor. Felete, toate trei, le-au ținut acasă, le-au măritat cu feciori bogați. Le-au înzestrat cu salbe de argint și câte patru perechi de boi, le-au dat pământ.

MM. - Ce poți să ne spui despre scrisorile din război...?

MC. - Sunt scrise de tata, care a fost pe frontul rusesc, încorporat în armata maghiară, asta imediat după cedarea Ardealului de Nord. Tata a ajuns până la cotul Donului.

Trimita scrisori acasă, cum nu avea frați, le scria verișorilor. Scria în versuri, un soi de balade de cătănie. Am găsit scrisorile lui, la unchiul Ignat. Erau legate cu tricolar decolorat de vechime. Îmi amintesc un vers din acele hârtii pătate cu sânge și lacrimi la propriu. „Staline, mânce-te focu, Cum mi-ai mâncat tu norocu!...”

MM. – Pentru un copil al satului, legătura acestuia cu țărâna este foarte puternică. Ce reprezintă pentru tine universul țăranului român?

MC. - Originea mea! Oricât aş vrea să par că sunt o doamnă, sunt țărancă în sufletul meu. Iubesc furtunile de vară, mă uit cum crește omătul și îmi pare rău de satul contemporan, care devine un fel de struțo-cămilă. Tinerii întorși din străinătate, de la cules de căpșuni sau de la zidărie, construiesc case cu acoperiș din țigla smălțuită și în locul jocului de la șură, de duminica după- amiază, în sat, este discotecă, cu fete cam despuiate și băieți ce nu știu pe ce lume trăiesc. Nimeni nu mai are un vis, singurul orizont spre care privesc toți, cu care se compară, este Occidentul.

Bătrânii se duc pe rând, în cimitirul care își crește mormintele în fosta vie a bunicului Simion. Am văzut, în vara anului trecut, o pereche de țărani, să tot fi avut 75-80 de ani. Erau în straie albe, cum purtau și bunicii mei, și în plină arșită, umăr lângă umăr, parcă sprijinindu-se unul în celălalt, duceau, cu sapa, câte un rând de porumb. Ea avea părul cărunț și lipit de sudoare pe sub năframa neagră. El avea barba albă și niciun dinte în gură. Sub răzor, în umbra unor bozii înflorite, îi aștepta o sticlă de plastic plină cu apă fiartă de soare.

Rosturile satului nu mai sunt ce au fost înainte. Anacronici și fără ajutor, cei doi mi s-au părut a fi fost schivnici sau, poate, primii oameni trimiși să-și ispășească păcatele aici, pe pământ.

MM. - Care a fost prima carte pe care ai primit-o în dar?

MC. - „Vălurea” cred că era scrisă de Vladimir Colin, dar s-ar putea să mă înșel. Oricum era o poveste despre o fetiță care locuia pe malul Dunării. Cum eu nu văzusem niciodată cum arată o apă mare-mare, îmi imaginam în fel și chip povestea aceea, aventura în adâncuri.

Locuiam încă la părinții mei și felcerul din sat lua masa la noi. La dispensar aveau o mulțime de broșuri de educație sanitară, pentru că, pe vremea aceea, sifilisul era o sperietoate. Eu îmi făcusem „biblioteca” în noptieră. Lângă „Vălurea”, cartea cu povești, erau aliniată toate broșurile cu simptomele celor mai aprige maladii de după Război. Apoi, au apărut și cărțile cu eroi sovietici. Mai târziu, George Coșbuc.

Prima mea bibliotecă o încropisem într-o noptieră, și cuprindea broșuri de educație sanitară, un roman de Mihail Șolohov și două Almanahuri editate de Episcopia Vadului și Clujului, pe care mi le dăruise vecinul nostru, preotul Patriciu Tătaru.

MM. - Care a fost primul scriitor pe care l-ai întâlnit?

MM. - Nu știu cum îl chema, dar era scriitor, sigur, pentru că venise la noi la Școală (Tehnică Horticolă din Bistrița) să se documenteze pentru a scrie o carte despre adolescenți. Cred că era clujean. Oricum, directorul nostru a ales din cei peste 500 de elevi, câți eram atunci în internat, numai patru. Noi trebuia să reprezentăm școala, la întâlnirea cu tov. scriitor. Erau frunțașii claselor lor, elevi de nota 10 cu plus. Eu eram o poetă!, mare lucru, așa că am fost inclusă în delegație din oficiu.

Pentru acel moment special am împrumutat o bundiță de miel, de la o colegă, care era din Șieut. Pe sub bundiță aveam rochița neagră, de doliu, pentru că în vara care trecuse murise tata. Mama îmi făcuse rochița de doliu dintr-o rochie din stofă bună, dar cam veche, pe care o avea de la bunica, așa că rochița mea pleznise între spete. În odaia unde ne aștepta tov. scriitor, soba de teracotă duduia. Era cald de să scoți limba. Colegii mei, la îndemnul gazdei, au dat jachetele jos, s-au făcut comozi. Eu am rămas cu bundița pe mine, un ceas și mai bine, cât am stat acolo. Nici moartă nu aș fi lăsat să se vadă că aveam rochia sfâșiată. Nu voiam să îmi vadă domnul rochița ca de cenușăreasă.

Scriitorul acela nu avea tactică ca să-i zic pedagogică, nu știa să vorbească cu niște adolescenți timizi cum eram noi. Ne-a cerut să-i povestim „cele mai importante momente” petrecute în școală. Am tăcut. Nici unul dintre noi nu a scos un cuvânt. Enervat, tov. scriitor ne-a dat afară pe ușă. Eu, în bundiță, am ieșit prima pe ușă. Am fost dezamăgită. Nu așa îmi imaginam să fi un scriitor adevărat.

MM. - Cum arată atelierul tău de creație?

MC.- În ultimii ani, când sunt la Bistrița, scriu în dormitor și pictez în bucătărie. Am doar un apartament cu două camere și mi-am împărțit spațiul astfel, încât să pot lucra în liniște.

MM. - Dacă ar fi să scrii Jurnalul lumii, care ar fi motto-ul ales?

MC. - „Atenție, Apocalipsa!” Ca o avertizare.

În ultimele zile ale lunii august 2011, am tot auzit pe media vorbindu-se despre extraterestri, care ar fi deja printre noi. Ei vor hotărî viitorul Pământului?! Depinde doar de noi, oamenii, cum vom manageria pe mai departe resursele, cum vom avea grijă și de sufletele noastre. Din păcate, ca la fiecare final de etapă, lumea mai trece prin câte o apocalipsă. Ne e teamă, dar odată salvați, o luăm de la capăt, ca umanitate, tot inconștienți, aroganți și insățioși. Pretindem din ce în ce mai mult de la alții, în timp ce noi dăruim din ce în ce mai puțin.

MM. – În ultimii ani se vorbește despre femeile de carieră, mult mai mult decât de bărbați. Ce le spui femeilor cărora le este frică să facă o carieră, în orice domeniu?

MC.- Nu trebuie să le spun eu, femeile tinere țin cu dinții să fie pe propriile lor picioare, să nu depindă financiar de bărbați. Dar ceea ce eu le-aș sfătui, este să își asculte inima, să caute în viața lor și un punct de frumos, de inimă, de spirit... o lonjă de care să se prindă când vor ajunge la bătrânețe și își vor contabiliza amintirile.

MM. - Divinitatea a fost alături de tine de-a lungul carierei?

MC. - Cu certitudine, Da! Nu contează cum i-am spune, pentru că Numele Lui este doar un Cod al Armoniei. Dumnezeu a fost cu mine și prin îngerul meu păzitor, cel care m-a ferit de secunda nefastă, de interferarea aceea dintre timp și spațiu, când tu ca entitate nu mai dispui de tine, nu mai poți face nimic. M-a pus la încercări, din adolescență, pentru că am fost un copil zvăpăiat și care credea că tot ce este în jur îi aparține. Dumnezeu mi-a dat peste „mână” atunci când am poftit la fructul oprit, și am înțeles la timp, că trebuie să muncești din greu pentru a-ți construi fericirea.

MM. - Dacă ai relua viața, ce profesie ai alege?

MC. - Arheolog. Un arheolog care în timpul lui liber ar scrie, ar prelungi momentele din realitate cu magia scrisului. Sigur, nu-mi imaginez că aș descoperi eu Troia, în locul lui Schliemann, dar aș avea Troia mea dacică, una care m-ar aștepta sigur, undeva sub piramida Carpaților.

Cu cât trec anii, regret că știu atât de puțin despre civilizația dacilor. Deși simt cum prin sângele meu curge și sângele unor seminții străine, în special nordice, mă simt legată cu toată ființa mea spirituală de lumea dacilor din vechime. Dacă aș fi un om bogat precum Cesus, aș crea un Institut de Dacologie, aș răscoli pământul pentru a aduce în muzeele țării, crâmpeie din demnitatea noastră ca urmași legitimi ai celor care au ridicat Cogaionul.

MM. - Ce le spui celor care cred că la 60 de ani viața este spre final?

MC. - Fiecare zi din viața unui om este un final. Sunt prunci care mor la naștere, alții la o zi, la o săptămână. Fratele meu și cu tata au murit mai înainte să împlinească 45 de ani. Mama, care a fost bolnăvicioasă din tinerețe, i-a supraviețuit tatei, care era puternic ca un haiduc. Mama are 87 de ani, dar s-ar supăra dacă i-aș spune că este Bătrână. Sincer, mă deranjează când aud la televizor, săpunându-se despre un om de doar 55 de ani, că este bătrân! Este ca și cum acel om nu ar mai fi bun de nimic.

În lumea întregă, media de viață a crescut, oamenii au alt orizont. Tot mai mulți ating secolul, și nu poți număra 100 de ani din care în 50 să te prefaci că nu ești, doar pentru că societatea este anacronică.

Trupul fizic se uzează zi cu zi, încă de când ne naștem. Spiritul creator este fertil până la moarte, asta dacă nu cumva, doamne ferește, ne îmbolnăvim de nu mai știu ce boli „moderne”. În ultima vreme, cum un om de peste 55 de ani uită un detaliu din activitatea zilnică, medicul îl și diagnostichează cu „Alzheimer”. Este prea simplu să acționezi după o grilă generală. Din nefericire și spre rușinea poporului de azi al acestei țări, bătrânii sunt cei mai umiliți, sunt puși în situații uneori ridicole. Nimeni nu are nevoie de ei. În acest context, după ce mama mea a avut un accident vascular, a trecut

prin spitalele de „cronici”, am realizat că în subconștientul sistemului există o politică de exterminare a celor care nu mai dau randament. Dur? Poate, dar este un adevăr.

În Canada- mereu mă raportează la Canada, dar am văzut multe acolo, care mi-au plăcut- în Canada, nimeni nu ar îndrăzni să-i spună unui medic, inginer, gunoier, unei femei sau unui bărbat de 60 de ani că este bătrân. Canadienilor li se induce ideea că sunt de folos societății. Femeile ies la pensie la 65 de ani. Bărbații și mai târziu. La noi, termini liceul și aștepti ajutorul de șomaj sau termini facultatea și îți aranjezi un dosar de pensie „pe caz de boală”. Asta e boala noastră națională, ignoranța și dezinteresul față de OM.

Eu am mers mereu pe principiul că nu contează cât trăiești, ci cum trăiești. Dacă trăiești frumos, mori frumos. La 36 de ani am fost foarte bolnavă, puteam să mor atunci. Nu a fost să fie. În urmă cu patru ani am făcut preinfarct, dar nu am murit. Poate mor în secunda următoare, sau la 101 de ani. Habar nu am și nici nu mă interesează, atâta timp cât am conștiința împăcată. Va fi doar o trecere. Sper ca îngerul meu păzitor să fie cu mine.

Să nu crezi că doar pentru că sunt bătrână am fost cam acră în răspunsul meu, la întrebarea de față. Eu nu doresc respectul care mi se cuvine ca Om, doar pentru că am o oarecare etate. Fiecare om, care nu moare de tânăr, ajunge la bătrânețe. Am împlinit 65 de ani în vară. Habar nu am unde mă încadrez în vârsta umanității. Deocamdată sunt ca un sandviș, între mama care mai este în viață, și copiii mei, care, deși sunt departe, așteaptă de la mine dragoste zilnică. Fac ce pot.

Teoretic, pentru un creator mai ales, vârsta nu are importanță, atâta timp cât are trupul și mintea în regulă.

MM. - Dacă ai fi în Ministerul Culturii care ar fi primul lucru pe care l-ai schimba?

MC. - Aș da ordin să se adune toate artefactele din parohii, din gospodăriile țărănești și aș face la nivel de fiecare comună un muzeu. Dar nu unul care să fie mai apoi pus sub lacăt, cum s-a întâmplat cu cel din satul meu. Aș da cu prioritate bani pentru arheologie, dar nu pentru a cerceta cetățile grecești din Dobrogea, cum s-a făcut până acum, ci pentru a decoperta siturile cu atestări dacice!

Uite, nimeni dintre cei cu soldă de la Stat nu se ocupă de cercetarea Tăblițelor de la Sinaia, lasă totul pe mâna unor amatori inimoși, dar care nu au toate datele la îndemână. Pentru scriitori? Nu aș face nimic special, ei au nevoie doar de un public care să-i iubească, să le citească cărțile.

MM. - Cafeaua s-a cam terminat. Următoarea aș vrea s-o bem cu cititorii. Și totuși, acum, mă întreb încă odată, este Melania Cuc un trimis special pentru înfrumusețarea cuvântului?

MC. - Habar nu am. Sunt o monadă din Univers, fac corp comun cu tot ce există, ca fiecare dintre noi, oamenii. Dar, sigur, nu am fost trimisă aici, doar ca să fac umbră Pământului. Nu știu dacă mi-am descoperit rolul de mesager, dacă am acționat în sensul dorit de Divinitate, dar sunt sigură că am făcut tot ce omenește a fost posibil, pentru a muri, când va fi să fie, cu inima împăcată.

MM. - Pentru că este o cafea festivă vreau să te întreb care a fost pentru tine cea mai frumoasă aniversare a zilei de naștere?

MC. - Toate zilele mele de naștere au fost frumoase, deși nu întotdeauna am avut tort de ciocolată cu lumânări aprinse; poate au fost ani în care nu am avut nici felia de pâine zilnică, dar am avut oameni dragi lângă mine.

Sunt privilegiată, m-am născut în ziua cea mai lungă a anului, într-o noapte spre zăurelul de ziuă, când se scuturau de polen sânzienele.

MM. - Dialogul acesta a fost ca un jurnal deghizat, în care există un altcineva care mereu incită. Cum ai încheia această posibilă filă de jurnal?

MC. - Să auzim numai de BINE!

MM. - Gânduri- rânduri, rânduri- gânduri. Îți mulțumesc pentru că ai deschis casa dinainte a sufletului pentru noi, cititorii.